

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİLGESU ERENUS

İNTELLEKTÜEL ŞİDDET

BİLGESU ERENUS

**AYDIN SORUMLULUĞU
VE
ENTELLEKTÜEL ŞİDDET**

Hazırlayan: Mustafa GÖKSOY

Başak Yayınları
Sağlık Sokak 63/1,
Yenişehir/Ankara
Tel: 431 76 95

Dizgi : Şubat Ajans, 435 33 79
Baskı : Şahin Matbaası, 433 11 50

BİLGESU ERENUS

**AYDIN SORUMLULUĞU
VE
ENTELLEKTÜEL ŞİDDET**

Hazırlayan: Mustafa GÖKSOY

BAŞAK YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Bilgesu Erenus Ya Da Özgürlüğe Açılan Kapı.....	7

1. BÖLÜM DUVAR YAZITLARI PORTRÉLER

Nazım Hikmet: Talihsiz Yusuf'un Gemisi	13
Hikmet Kıvılcımlı: İnancın Kafesteki İnatçı Kuşu.....	17
İsmail Beşikçi: Sorgulayan Türkiye Sarı Hoca'nın Portresi ve Yeniden Yazılma İhtiyacındaki Tarih	24
Yalçın Küçük: Bitmemiş Bir Yazı ve Toprağın Yedi Kat Dbinde Umudu Arayan Salkım Söğüt	33
Ertuğrul Kürkçü : Henüz Yaşanmamış Zamanı Görebilmek.....	41
Didar Şensoy: Dünya Barış Gününde Göçen Bir Göçmen ve Asri Mezarlıkta Yatabilmek	60
Musa Anter: Dostluklar ve Sevgiler İçinde Yalnız Bırakılmış Bir Adamın Öyküsü.....	67

2. BÖLÜM ELVEDA VE MERHABA

Damdan Damlalar.....	75
Sesleri Yanyana Koyabilmek.....	81
Hou Dejian'a Açık Mektup	86
Adaşım'a Sevgiyle.....	94
Bethoven Meydanında Elveda ve Merhaba	98
Yasaklı Dağ Dili ve Avrupa.....	102
Yeniden Değil-Yanlışa Doğuş	108

3. BÖLÜM YÖNETENLERE MASALLAR

Yönetenlere Masallar 1	117
Yönetenlere Masallar 2	127
Yönetenlere Masallar 3	131

4.BÖLÜM YÜREĞİYLE DÜŞÜNÜP, BİLİNCİYLE HİSSETMEK

Taşkışla'da Sınav Dönemi Ve Bahar/Burunsuzun

Burnu Oyunu 143

Lacivert Mayolu Kız 157

Program 172

5. BÖLÜM AYDIN SORUMLULUĞU, SANATÇI DUYARLILIĞI

Gaziantep DAL'ının Açılışını Yaptık..... 175

Savaş Günlüğü..... 191

Yoruma Açık Bir Mezopotamya..... 212

Bu Zulme Boyun Eğmeyeceğiz 243

Kürsüyü Yalayan Alevler..... 254

Dünya Hortlaklar Gününe Rastlayan Bir Kongre 263

Borsada Dilsiz Oyunu 273

Tekzip..... 281

Küba Halkıyla Dayanışma 283

Doğrudur..... 285

Savunma:Yetkilerin Ötesindeki İnsan Özüne

Seslenmek İstiyorum..... 290

BİLGESU ERENUS YA DA ÖZGÜRLÜĞE AÇILAN KAPI

"Şunu bilmiş olun: Siz politika ile uğraşmazsanız, politika sizinle uğraşır."

Royer Collard

Her kitap bir ihtiyaca doğar. Sözü olanların dili olur, bu da bir ihtiyaçtır.

Bu kitap, Aydın Sorumluluğu ve Entellektüel Şiddet, uçsuz bucaksız insan sevgisinin, insan özgürlüğünün gelişip, derinleşmesine katkı ihtiyacından doğmuştur. Yeni insanın yüreğini, dilini yakalamada bir başlangıç çalışmasıdır. Kitapta toplanan yazıların çoğu 1987-1992 tarihleri arasında Toplumsal Kurtuluş Dergisinde yayınlanmıştır. Bilgesu Erenus, Aydın Sorumluluğu ve Entellektüel Şiddet konusunda yol açıcı bir misyon yüklenen Toplumsal Kurtuluş Dergisinin de bir süre sahipliğini üstlenmiştir.. Toplumsal Kurtuluşda yayınlanan yazılarla diğer yazılar, gözden geçirilerek bütünleştirilmiş ve önemli bir içerikle okuyucuya sunulmaktadır.

İç dünyasında dış dünyasını, dış dünyasında da iç dünyasını, içli-dışlı dünyasıyla da akan toprakta geleceği yakalayan Devrimci Aydın bir sanatçının kaleminden çıkan yazılarla, bu kitapta, yüreğinizle düşünüp, beyninizde bilincinizle hissetmeyi şaşarak öğrenecek, yüreğinizde-beyninizde düşünceyle duygunun muazzam bir bütünlüğünü göreceksiniz.

Bu yazıları kitap haline getirmem, sadece kişisel saygım ve sevgimden dolayı değil; duvar yazıtları kalıcılığındaki mücadelenin, direncin, sevginin ve onurun kollektif bir kimlik ve insani bir değer oluşturmasındandır.

İnsanlar, dostluklar, kişilikler ve kimlikler yol ayrımlarında belli olur ve netleşir. Yaşanan son on yıllar gözönüne alındığında bu topraklarda, 12 Eylül 1980 askeri darbesi, Yükselen Kürt Devrimci Hareketi ve Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşü birer yol ayrımlarıdır.

Türkiye Devrimci Hareketi içinde yar alan aydının tarihi, yükselen dalgaya yaslanarak öne çıkıp yükselmenin, tutarsızlığın ve kurumlaşamamanın tarihidir. Bu topraklarda 12 Eylül 1980 öncesi yükselen dalgaya yaslanarak öne çıkıp yükselen omurgasız aydınlar, Eylül sonrası birbiriyle rekabet edercesine düzenle, egemen değerlerle uzlaşma yolunu seçerek, yaşamlarını sürdürüyorlardı. Bunda içinde yer aldıkları Devrimci Hareketlerle tartışamamanında etkisi gözardı edilemez. Karşılıklı bir güvensizlik ve sevgisiz bir ilişkide tartışma yerine atışma, sürtüşme yapıldığını düşünüyorum. Bu aydınların yükselen Kürt Devrimci Hareketine bakış açısı ise tam bir alacakaranlıktır. Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşü ile birlikte bu aydınlar bütün insani değerlerini yitirircesine egemen değerlerle bütünleşerek hamam böceğine dönüşmüşlerdir. Bu bir yol ayrımıdır, kimlikler netleşmiştir.

Bilgesu Erenus ise, 12 Eylül 1980 sonrası hazır bir kimlikle öne çıkıp, insani değerlere sahip çıkan, Kürt Devrimci Hareketi'ni sağlıklı bir yaklaşımla kavrayan, Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşünden sonra daha yüksek bir sesle sosyalizme

sahip çıkan, Devrimci Aydın bir sanatçıdır. Bilgesu Erenus'un tarihi, tutarlılığın, kendi gücüne, kendi kimliğine güvenmenin ve duvar yazıtlarının kalıcılığındaki mücadelenin, direncin, sevginin ve onurun tarihidir. Bu nedenle kolektif bir kimliktir. Kurumlaşmamaya gelince, hepimizin daha derin daha tarihi-toplumsal bir sorunu olduğunu düşünüyorum.

Aydın, yaşadığı toplumun-çağın gözü, kulağı ve dili ise devrimci olmadan aydın, aydın olmadan da devrimci olmak mümkün görünmüyor.

Oyun yazarı Bilgesu Erenus, 1992 Newroz olaylarında basın tutumunu protesto etmek amacıyla, bir grup Kürt ve Türk aydınıyla birlikte Basın Konseyine siyah çelenk bıraktıktan sonra gözaltına alınanlar arasındaydı; ve belki de tarihsel bir raslantı, 27 Mart Dünya Tiyatrolar Gününde. Aynı gün aralarında eski sosyalist etiketli ünlü tiyatro oyuncularının bulunduğu Tiyatrocular da yüzlerine maske takarak, Dünya Tiyatrolar Gününü kutluyorlardı. Bilgesu Erenus'dan haberli ama duyarsız ve maskeli... Bilgesu Erenus aydınsa, bunlar kör, sağır, dilsiz üstelik yüreksiz oluyorlar.

İ Korkmak insani bir durum. Korkudan korkmak ise beyinlerin kötürümleşmesi anlamına geliyor. Açığa vurulmamış, bastırılmış duygular ile baskı altına alınmış ifade edilmemiş düşünceler, içtenliği engelliyor. İçtenlik temiz, baskı kirlidir, içtenlik dürüstlüktür. Dürüstlük özgürlüğe açılan kapıdır. Özgürlüğe açılan kapılardan biri de Bilgesu Erenus'tur.

Bilgesu Erenus, İsmail Beşikçi ve Yalçın Küçük gibi aydınların yol açıcılıklarının ışığında yaratılan değerlere de sahiplenilen bir ışıktır.

İsmail Beşikçi, kitaplarında ve eyleminde sürekli bilim yöntemine, bilim ahlakına ve düşünce dürüstlüğü, düşünce özgürlüğüne vurgu yapmaktadır. Bize, bana göre İsmail Beşikçi

eyleminde ahlakını kuran, yoldaş derviş bir bilim adamıdır ve düşünce dürüstlüğünün, düşünce özgürlüğünün yılmaz bir savunucusu ve eşsiz bir hazinesidir.

Yalçın Küçük ise, ı ışık hızıyla yazdığı kitaplarında ve eyleminde aklı net, yüreği saf insanın yaratılmasına vurgu yapmakta ve ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Bize, bana göre Yalçın Küçük bir enstitü verimliliğiyle bilim, politika, kültür üreten çalışkan bir aydın ve onurlu bir hülyalı bilim adamıdır.

İsmail Beşikçi ve Yalçın Küçük kolektif birer kimliklerdir.

Dünyaya, bu topraklara, bu bölgeye saçılmış halde bulunan bizler, bireyselleşen ben, düşünce dürüstlüğü, düşünce özgürlüğü olan aklı bozulmamış ve net, yüreği saf ve temiz olan insanın , yani yeni insanın filizlerinden biriyiz, biriyim.

İnsanı insan yapan değerlerin başında düşünce dürüstlüğü, düşünce özgürlüğü ile saf yüreklilik ve net akıllılık gelmektedir. Düşünce dürüstlüğü, düşünce özgürlüğü ile saf yüreklilik ve net akıllılığın olmadığı insan ilişkilerinde uçsuz bucaksız insan sevgisinin, insan özgürlüğünün gelişip derinleşmesi gerçekleşemez.*

Uçsuz bucaksız insan sevgisinin, insan özgürlüğünün gelişip derinleşmesi adına birbirimize sahip çıkıyoruz.

Bu nedenle bu kitabı kızım Özgecan'a adıyorum.

MUSTAFA GÖKSOY
EKİM 1992 , İSTANBUL

* "Bireysel gelişmeye imkân vermeyen sosyalist kolektifler, ya kolektif değildir ya da sosyalist."

"Eğer bir sosyalist hareket içerisinde özgülleşmiyorsan her şey boşunadır." Bk. Ertuğrul Kürkçü « Henüz yaşanmamış zamanı görebilmek » yazısı.

1.BÖLÜM

DUVAR YAZITLARI

PORTRELER

DUVAR YAZITLARI I

NAZIM HİKMET:

TALİHSİZ YUSUF'UN GEMİSİ

İnsanlığın başlangıcında sanatın güzellikle uzun boylu bir i-
lintisi yoktu. Estetik kaygısı ise hiç yoktu. İnsan topluluğunun
yaşama savaşında kullandığı büyümlü bir araç, bir silahtı
sanat.(*)

Yaşadığımız dünyada bilimsel ve teknik başarıların tüm
cakasına karşın, insanlığı ilk insanda tutan koşullar, bugün de
sanata aynı işlevi yüklüyor. Bu silahı kullanırken çağımız
insanı, estetik kaygıları da gözetmiyor fazladan.

Mapusanelerin kuruluş amaçlarını aşarak birer insanlık oku-
luna dönüşmesidir beni böyle düşündüren. İlk insan tehlikeli,
anlaşılmaz, ürkütücü doğa karşısında güçsüz bir yaratık.
Yüzüne sürdüğü savaş boyaları, attığı savaş çığlıkları bu
acımasızlık karşısında kararlı kılıyor onu. Avlayacağı hayvanın
resmini mağarasının duvarına çizirken avının karşısındaki
üstünlüğünü özlüyor. Kendine güven kazanma çabasında.

İlk insanın ilkel koşullarında tutulmaya çalışılan kimi insan-
lar, bitmez tükenmez toplumsal inançlarına sanatı da katıp, bu
kez acımasız doğa karşısında değil, ama acımasız insan

ilişkilerinin yarattığı egemen güçler karşısında dinelmeyi öğreniyorlar. Kendilerine güvenmekten öte, kendileri oldukları için, onur duyuyorlar bundan.

Talihsiz Yusuf'un gemisindekileri kastediyorum elbet.

Binenler bilir. 1920'lerden bu yana, mapusane duvarlarında açık denizlere yolcu taşıyor Talihsiz Yusuf'un gemisi. Zaten yükleri de pek ağır değil bu gemiye binenlerin. Bir kitap, bir resim, bir defter... Nazım Hikmet. Talihsiz Yusuf'un ilk yolcularındar birisi. Ve Nazım olduğu için kendine güvenmekten öte, onur duyanlardan.

Ozanın arkadaşlarından avukat İsmail Hakkı Balamir'e göre, Nazım hapiste yatarken avluda duvara çizili bir resim görür.(**) Altında Talihsiz Yusuf'un Gemisi yazan bir gemi. Bundan esinlenerek bir kaç şiir kaleme alır. Talihsiz Yusuf'un Gemisiyle Barselon'a Seyahat adlı bir eser amaçlamaktadır. İspanya iç savaşını anlatacaktır bu başlıkla. 17 Ocak 1938'de tutuklanınca amacını gerçekleştiremez.

İsmail Hakkı Balamir'in anısı beni bağışlasın. Bence Nazım amacını gerçekleştirmiştir. Bir eser boyutunda değilse de bir yaşama biçimi olarak gerçekleştirmiştir bu amacını. Mapuslukta uzun ve iyi yatabilmenin hüneridir bu gerçekleşen. Ve bu deney yıllardır paylaşılmakta, mapusta uzun ve iyi yatanlarca.. Barselon'a Seyahatin yarım kalmış şiirleri, ard arda sıralandığında, güç koşullardaki insanı, yalnızlığından kurtarıp, toplumsallaştıran şöylesi (***) evrensel bir mozayik çıkıyor karşımıza.

Avrupa'da Hitler Faşizminin tırmandığı yıllar ve Bursa'da mapusane avlusunun duvarında bir gemi. Nazım bu.. Heleki avlunun bembeyaz Erik ağacının kışkırtıcılığında durur mu, atlıyor hemen gemiye. Dümende düşünmek denen şeyin hünerini henüz bilmeyen Yusuf'la duvarda, duvarsız denizler

aşıyorlar birlikte. Yolda Talihsiz Yusuf'a "bir yelken daha aç" diyor Nazım, "Aç ki yaklaştırsın biraz daha gittiğin yeri" Dünya limanlarının çoğunda ölmek kolay, yaşamak zor o günler. Bugünden farksız yani. Bir balıkçı gemisine rampa edip , İtalya'dan haber soruyorlar. İhtiyar balıkçının sözlerinden de anlıyorlar, 'Altın taç takınmış Mussolini denen muhteşem palavra' "Gidelim kardeşim, gidelim" diyor Nazım. "Dünya dolaşmağa değer." Denizde bir şişe görüyorlar sonra. Uyandırır gibi bir çocuğu korkulu rüyadan çekip alıyorlar sudan. Yüz yıl öncesine ait, bir yardım isteği şişedeki kâğıt. "Geç kaldık" diyor, Talihsit Yusuf. Yusuf'un "Geç kaldık" demesine seviniyor Nazım, ama şaşırmıyor. "Hayır geç kalmadık" diyor, daha 'bir umutla. Esmer kalın bir kadın sesi gibi yelkenlerine dolan rüzgârda Barselon'a kırıyorlar dümeni. İspanya iç savaşına katılıyorlar böylece. Gönüllü yazılmalarına duvarlar engel değil ki.. Ve Talihsiz Yusuf ömründe ilk defa olduğu yerden uzak, ömründe ilk defa düşünüyor.

Nazım 1933'de bu gemiyi görüp, unutmayıp, 1937'de elinde bembeyaz bir erik dalı bu gemiye atlamasaydı, 1938 yılında adli bir cinayet sonucu kendisine acımasızca biçilen bir uzun tutukluluk sonrası yıl 1949'da, gelecekteki kader arkadaşlarına,

"yani içerde on yıl on beş yıl
daha da fazlası hatta
Geçirilmez değil
geçirilir
kararmasın yeter ki
sol memenin altındaki cevahir"

diye seslenemezdi sanırım.

O gün bu gündür, dünyadan memleketinden, insandan umudu kesik değil diye içeri atılanlar için duvarda, duvarsız denizlere açılmanın hünerini öğreten bir okul Talihsiz Yusuf'un

gemisi. Yaşları otuza varmamış yığınla gençten her biri, her gün bir yelkenli daha ekliyor bu gemiye, daha çabuk varılsın diye varılacak yere.

Düşünüyorum da gülmeden edemiyorum. Egemen güçler bunu bir farketse farkedipte ellerinden gelse, hemen YÖK'e bağlarlardı Talihsiz Yusuf'un gemisini. Dümen suyundan gitmemesini engellemek için, mapusane güvercinlerinin.

Bu dizinin ilk yazısını, ilk insanını ilkel yaşama koşullarında tutulmaya çalışanlara açık bir çağrı ile bitiriyorum.

Bitmez tükenmez toplumsal inançlarına, sanatı katık eden, geleneksel geminin yolcuları.. Estetik kaygıları da göz ardı etmeden, sizi yalnızlığınızdan kurtarıp toplumsallaştıracak elinizdeki tek silah, öykü, şiir, deneme, anı türündeki yazılarınızı bize yollayın, yazıta dönüştürelim bu sütunlarda.

(*) Sanatın Gerekliliği, Ernst Fischer. De Yayınevi, Şubat 1968 Çeviren, Cevat Çapan

(**) Sanat Emegi Dergisi. Ağustos 1978 , sayı 6

(***) Yusuf'un Hikâyesi, Yolculuk, Denizdeki Şişe, Karanlıkta Kar Yağıyor adlı şiirler. Talihsiz Yusuf'un Gemisiyle Barselon'a Seyahat başlığı altında toplayıp numaralayan Asım Bezirci. Nazım Hikmet, Tüm Eserleri, Cem Yayınevi Cilt 7

DUVAR YAZITLARI II

HİKMET KIVILCIMLI:

İNANCIN KAFESTEKİ İNAT KUŞU

"Trajedimden başka bırakacak bir şeyim
yok. Trajedim de hiçbir zaman doğru
bildiğimi savunmakta gözümü kırpmayışımdır."

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

Gene tiyatrocun yanı sıra baskın çıktı, ya da Doktor'un kişisel mülkü ipelemeyen yetmiş yıllık ömrünü "trajedi" sözcüğüyle vurgulamasından mı bilemiyorum.. Evimi büyücek bir hücre sayıyorum bugün. Telefonun fişini çoktan çektim ve referandum aldatmacası için tek tek sayılacağımız bugünde, Hikmet Kıvılcımlı ile beraberim.

"Elli yıldır, Proletarya Devrimi savaşındayım" diyor Dr. Hikmet. "Kendi 'kişicil' konbinezonlarımla bir an bile savaş dışı soluk almama yer vermeksizin, kendi kendimi, Lenin'in Profesyonel Devrimci dediği durumda tutmakta gözümü kırpmadım. Düşmandan (sömürü sisteminin egemen veya uşak güçlerinde açıkça bana karşı olan ne Burjuvalardan ne Küçük

Burjuvalardan) gelmiş her kurşuna, zifosa, kahre, işkenceye 'Hoşgelmiş' dedim.

Aslında Dr. Hikmet'le Duvar Yazıtları için sohbetimiz dün başladı. İki gündür ondan başkasıyla konuştuğum yok, diyebilirim. Zavallı gözleri bir yangın yeri olan bir anayı anlatıyor şimdi. Çevremizde ne denli çoğaldılar.

"Üç yıl, beş yıl, on yıl zindanına kuru ekmekten ölmemeğim için dertli anacağım, karınca sabrıyla bulup buluşturduğu kırk kırçığı taşırdı.. Çıkınca.."

Doktor, "çıkınca" sözcüğüyle duralıyor. Bir hesap öncesinde sanki. "Kaç gün çıktım?" Sonra, içerde yatan bir başkasıymışcasına, bu soruyla birlikte sayılara vuruyor ömrünü.

"1925'den 1960'a dek, 35 yılda 22 yıl 'içerde' kalınca 'dışarda' geçen toplam ömrüm 13 yıl. Onun da 1950-57 arasındaki yedi yılını at, doğru dürüst 25 yıl süresinde, 6 yıl 'dışarda' ya kalmışım ya kalmamışım. Ya yaşamışım ya yaşamamışım."

Sesindeki şikayetsizliği yadırgamamak mümkün değil. Günlük Anılar'ın dört beş sayfa sonrası aynı konuyu çok daha kararlı yinelediğinde ben de yadırgamıyorum artık.

"Yaşıyorum. Horoz gibi öldüm, gözüm çöplükte. Yaşamak ne söz hala dövüşüyorum."

Yasağa karşın sokaktan çocuk sesleri geliyor. Oynuyorlar. Onlardan çok değil, biraz büyükleri için 'düşünce kızlarım, düşünce oğullarım' diye söz ediyor. Dr. Hikmet çıkarsız, belli bir kadından doğmamışlar.. Ve konuşmasının bir yerinde 'aceleci' diye tanımlamış onları. 'Alttaki açık cam dururken, üstteki çift cama kafasını vura vura bir türlü özgürlüğe ulaşamayan eşekarısının, kara bir örümceğe yem oluşu örneği... Doktor'un bu sayfalardaki sesini çabuk çabuk geçmek geliyor içimden. Duvar Yazıtları'nda değil bir başka buluşmanın konusu olmalı

bu.

"Bana üniversitelerinizi anlatsanıza" diyorum. "Elazığ'ı Kırşehir'i" Kendi tanımlaması olduğu için üniversite sözcüğünü hiç yadırgamıyorum. Gerçekten de mapushaneleri üniversiteye dönüştürmesini en iyi bilenlerden biri, Dr. Hikmet 1929 da yirmi altı yaşında Elazığ Hapishanesine girerken, arkasında çetin mücadele dolu on yıllık bir deney birikimi var. Yüreğindeyse, en ağır işkencelerden bile temiz çıkmanın güveni. Genel af sonrası, çeviri, telif bi dolu eserle çıkıyor ilk mapusluğundan. Kırşehir Hapishanesinde ise daha önce başlamış olduğu etüdlerini alabildiğine derinleştirme olanağı yaratıyor kendine. Öteki mapusculardan yönetimin kasıtlı olarak ayırdığı hücrelerinde, felsefe ve tarihe ağırlık veriyor. Çeşitli yazın türleri deniyor, roman, şiir, tiyatro.. Resim, heykel, halıcılık ve mesleği tıp konusunda sayfalar dolusu yazılar..

Sokaktan geçen gazetecinin yorgun sesini ikimiz birden duyduk.

"Bab-ı Ali'nin uçkur peşkirleri" diyor Doktor Hikmet. Alabildiğine alaycı. Ben gene de izin isteyerek, aşağı inip, birkaç tane gazete alıyorum. Üstünkörü karıştırışıma bakıyor aynı alaycı yüzle.

Nedense, ona da aktarmak niyetindeyim.. Ve nedense, kesik kesik konuşmam.

"Özal" diyorum. "Gözdağı" veriyor işçilere.. Seydişehir'de grev kararına karşılık.. Alüminyum dışardan getiririz.. Bize daha ucuza mal olur.. Sendika ağaları.. Hatta hatta tüm yöre halkına.. Açıkça meydan okumak bu.."

Onun alaycılığı mı yoksa okuduklarıma duyduğum öfke mi etken bu tamamlamadığım tümcelerde..

"Bir elinde atom, bir elinde CIA" diyor Dr. Hikmet, gülerek. "Umurumda mı para babalarının dünya.."

Orhan Veli'nin cımbız ve aynası yerine Atom ve CIA.. "Bu CIA meselesini biraz abartıyorsun gibi me geliyor hoca" demek istiyorum, vazgeçiyorum sonra. Duvar Yazıtlarının değil o da bir başka buluşmanın konusu olmalı . Gazeteleri öylece bırakıp, Günlük Anılar'a kulak veriyorum yeniden. Kaldığı yerden sürdürüyor.

"Alnımın akıyla yattıktan sonra" diyor, ne iç rahatlatıcı bir tümce.. "Alnımın akıyla" yattıktan sonra önemli bir kararla çıktığını anlıyorum Kırşehir mapushanesinden. Legaliteyi zorlama, bu karar. Roman, bilim eseri ile legal yayınlara girmek. Bu kararın başarı ile uygulanması sonucu, tüm yer yuvarlağı mapusaneden de beter dört duvar olup örülüyor Doktor'un çevresinde. Duvarlardan ilki legali seçtiği için kendi öz yurdu. Hikmet Kıvılcımlı'ya ilk tuğlayı, "Türkiye burjuvazisi beni gençlik ayaklanmalarında ele geçmeyen yılanın başı saydığından" diye tanımlayıp, sürdürüyor." Yerli yabancı gizli ajanların efendileri gençlerin tedhişçilik yapmalarını kışkırtanlara karşı değil, önleyenlere karşı idi."

İkinci duvar Dr. Hikmet'in yol arkadaşlarının vefasızlığıyla örülü.

"Çevremde 'külâh kapmak' uğruna en sinsice ve en tiksindiğim yollarla ne oyunlar, ne aktörler gördüm. Onların düzeyine inmektense ölmeyi denedim."

Ne diyeceğimi bilemiyorum, içim tıkanıyor sanki. O acılı bir gülümseme ile sürdürüyor sözlerini.

" Biliyorum, hiç birinin düşünmeye cesaret edemedikleri kadar eziyete sırf inanç gücümle katlanmış olmama dayanıyorlar."

"Politika sahtekârlarımızın perde ardından haydutça moral idam cellatlıkları... "

Gerisini duymuyorum. Ya susuyor, ya da benim gene çabuk

abuk geçmek istediğim sayfalar bunlar. Çünkü yol arkadaşları arasında üzerine titrediğim isimler var. "Benim elimden ne gelir" dediğini duyuyorum yalnızca.. " Nasıl olduğumdan başka görünebilirim?"

Hastalığın bastırđıđı bir dönemde, kardeş saydığı sosyalist ülkelerde, sınırlar, vizeler ve bilmediği dillerle önüne sürülen bir başka duvarla burun burunayız şimdi.

"İnsan bilinçle istese, bilimle silkinse, omuzlarını kerten sosyal sınıflı toplum srpntlerini, kapitalizmin molozlarını atamaz mı?" diye soruyor. Yanıtı yine kendisinde ve bedeninin her zerresini sızlatan hastalığı nedeniyle de olmalı, bir hayli umutsuz.

"Atamaz."

Bu kestirip atmaya karşın, gelişkin beyni soru sormayı sürdürüyor.

" E bu geleneği sosyalizm adına kıyamete dek mi srdreğiz? Yalnız siyasi iktidarı burjuvazinin elinden almakla yetinip, dış politikada sosyalist de olsak, komünist de olsak insiyatifi (girişim gücünü) boyuna burjuvaziye mi bırakacağız?"

Tüm bu şoruların ağırlığını birkaç sayfa sonrası en beklenmedik biçimde atıveriyor Dr. Hikmet. Bir kardeş göğün seresi, bir halk ezgisi, ya da yağı kağıda akan, üzerine toz çeker serpili bir lalanga, bu sınır ksknne, umutsuzluğu unutturuyor.

"Var mı Türkiye'de fiyatları çalışan halkın bu denli düzeyine indirecek sıkıyönetim?" diye soruyor bu kez. "İki ay içinde bütün vurguncular herşeyin fiyatını 'Devletiliğimizle' el ele verip alabildiğine yükseltiyorlar.

Duvarlardan bedenine en yakını hatta bedeni içinde kök salan, kanser adlı hücre azması, Dr. Hikmet'i yatalak bir dakikaya dvirdiyor.

"Yazmak için belirlendirilmişim.. Yazmamak elimden gelmiyor" diyor bu yetmiş yaşındaki araştırmacı. Sonra da şaşıyor kendine. "Amma dayanıklı makineymişim.." Devrimci inancından sonra, en güçlü yanının şaşma kabiliyeti olduğunu bir ara söylemişti zaten. Kendine şaşması da bundan. Kendiyle birlikte her şeye. Zaman zaman da azarlıyor kendini. Çünkü toplumu yaşamının dışında her şey bulantı veriyor ona.

"Kapat şu rezil kişi kuruntularını. Kapitalizmin kanseri koca bir insanlığı tüm olarak kemirirken, hangi kanserden kurtulmak birinci problem olabilir."

Kapı çalındı Referandum için ben de sayılacağım sonunda. Sayım görevlisi tüm ısrarlarıma karşı ayakkabılarını dışarda bırakıyor. Dr. Hikmet kulağımın dibinde, "Turhallı, hep bir halliyız" diyor çocuksu, muzip. Gösterilen yere imzamı atarken "Zaten gitmeyeceğim sandığa" demek geliyor içimden, "Ya da gidip tepkimi atacağım." Sayım görevlisi bununla pek ilgileneceğe benzemiyor. İmzamı aldıktan sonra görevini yapmanın huzuru içinde ayrılıyor, ayakkabılarıyla tabii.

Yeniden salona döndüğümde, "Neden" diyor, Hikmet Kıvılcımlı. "Neden o denli duygusuzlaşmış insanlar, kütleşmişler, aneztezleştirilmişler, narkozlaştırılmışlar başkalarının çaresizliği ve felaketi önünde."

Artık salonu boydan boya kaplayan dört duvarın orta yerinde dinelmiş öylesoruyor bu soruyu. Yanıtı yine kendisinde.

"Nedeni belli.. Meteliğe kurşun atmaktan, altlık, muhtaçlık, alçaklık aşağılık kompleksleşiyor."

Yüzündeki çocuksu, muzip anlatım yok artık. Öfkeli ve sıkın. Dr. Hikmet'in salonu soluksuz bırakan duvarları, beni de sarmalıyor o an. Bunalıyorum. Sokağa çıkma yasağının kalkmasına az bir zaman var. Bir bitse.. Saate bakmama kararı aldığımda Dr. Hikmet'i görüyorum gene. Yüzünde şu anda hiç

ummadığım bir alaycılık. "Üç Kavaklarını" resimlediği fırçayı geçirmiş eline, salondaki her bir duvarın her bir yüzüne koca kocaman harflerle "Alavere, dalavere.. Proleter Mehmet nöbete" yazıyor.

"Kabahat sende derviş şövalye" diyorum, şakacılık sırası bana geçti şimdi. Kendi deyimi olduğu halde 'kabahat' sözcüğünü yadırgıyor. "Neden" diyor merakla. "Çünkü boyun çok uzun" diyorum. Birlikte gülüyoruz; ve yasak saatinin bitimine kadar uzun bir süre artık hiç konuşmuyoruz. Kendimi dışarı atarken bir suçluluk duygusu kaplıyor içimi. "Günlük Anılar" kitabından gözlerimi kaçınıyorum. "Bari kapıyı kilitlemesem.." Doktor Hikmet farkında duraksamamın. Kaçaklık günlerinde kendisine sahip çıkan düşünce oğlu ya da kızımıymışım gibi sesleniyor arkamdan.

"Biz dervişiz yavrum, merak etme. Ömrüm hücrede geçmiş şimdi kapalı kalmaktan mı korkacağım. Yok canım.. Biz hücre kuşuyuz. Kafeste gereğiz. Çile doldurmak vız gelir bize. Sakın merak etme, hadi güle güle."

Öteki insanlar bir günde bunca özledikleri sokağa çıktıklarında ne yapacaklar bilmiyorum, ama ben Doktor'u anlatacağım sokaklara. "Dünyayı yorumlamak umuru değildi onun, Dünyayı değiştirmek istedi. Ve dünyayı değiştirmenin cezasına bile bile, hatta yeri gelince, seve seve katlandı."

Sonra sıkıyönetim mahkemesine, bir kardeş ülkeden, hasta döşeginde yazdığı dilekçeyi okuyacağım sokaklara. Son satırları bile-isteye atlarım belki. "Geliyorum" sözcüğü önemli olan.. Ve gelemeyişini sonra.. Kanser sıkıyönetim mahkemelelerinden daha çabuk davranıyor onu almada.

Sokaklar anlayacak Dr. Hikmet'i.

O aceleci dediği çocuklar da..

DUVAR YAZITLARI III

İSMAİL BEŞİKÇİ:

SORGULAYAN TÜRKİYE

SARI HOCA'NIN PORTRESİ VE

YENİDEN YAZILMA İHTİYACINDAKİ TARİH

Az önce gidip kargodan aldım. Sarı Hoca'nın, İsmail Beşikçi'nin el yazısı masamın üstünde duruyor. Saman kağıdına tükenmezle yazılmış beş sarı sayfa. Aynı sayfalar daktiloya da çekilmiş. Ankara büromuzdaki genç arkadaşlarımın inceliği mi ya da Hoca'nın kendisi mi bir ara fırsat bulup daktilo etmiş, zarftan açıklayıcı bir not çıkmadığı için bilemiyorum. Her iki metinden de birkaç paragraf okuyorum şimdi. Daktilo edilmiş sayfalar aynı tümceleri taşısa da aynı coşkuyu yaratmıyor bende. Elimde değil, Sarı Hoca'nın saman kağıdındaki müsveddesini usulca okşuyorum.

Demek böylesi bir müsveddeydi, Sarı Hoca'nın ömrünü, ömründen de öte bilimsel araştırmalara adanmış on yılını ondan koparıp götürün... Savcı sorduğunda "Benim değildir" diyemediği, demek de istememişti çünkü, değil yayınlanması, postaya verilmesi bile gerçekleşmemiş, hapishanede özel eşyaları

arasında bulunan özel bir mektubun, tutsakların da özel eşyaları olur evet, olmalı, ilgilerinden dolayı bir meslekdaşa, İsviçre Yazarlar Birliği Başkanına yöneltilmek istenen bir teşekkürün el yazılı müsveddesi, içine dünyaları sığdıran dörde katlanmış küçücük bir kağıttı mutlaka, suç kanıtı olup da yıllar yılı teller ardında tutuşu onu. Türk Ceza Kanunu 140. maddeyi bulup okumalı yeniden.

"Devletin dıştaki saygınlık ya da erkini kıracak biçimde Devletin iç durumu hakkında bir dış ülkede köksüz, abartılmış ya da özel amaca dayalı havadis ya da haber yayımlayan ya da ulusal çıkarlara zarar verecek herhangi bir davranışta bulunan yurttaş beş yıldan aşağı olmamak üzere ağır cezaya çarptırılır."

Gereğini düşünenlerin Sarı Hoca'ya uyguladıkları 140. Madde, değişiyse birlikte, içim üşüyor, ürperiyorum. Birileri özür dilemeli ondan. Bu kör zihniyet adına bizim dilememiz yetmez. Her Sarı Hoca da bunu kabul etmez zaten. Birileri özür dilemeli ondan. Sarı saman sayfalardaki müsveddeyi bir kez daha okşuyorum. Sayfalardan taşan sesi duymak ne kadar güzel.

"Türkiye 1980'li yıllarda Özel Tip Cezaevleri olgusuyla karşılaştı. Henüz yirmi yaş çağlarını yaşamakta olan gençler, Bartın, Çanakkale, Malatya, Bursa, Aydın, Diyarbakır, Mamak, Metris gibi yerlerde özel tip cezaevlerine kapatıldılar. Bu cezaevlerinin "hücre tipi" diye adlandırılan daha özellikleri düşünüldü ve uygulandı. Gaziantep, Eskişehir, Bursa, Sağmalcılar gibi yörelerde de bu türden cezaevleri "hizmete " açıldı. Bu cezaevlerini uygulamaya koymanın tek bir amacı vardı: Tutukluları ve mahkumları yıpratmak ve sindirmek, onların kişiliklerini parçalamak, belleklerini silmek, beyinlerindeki devrimci ve demokratik düşüncüyü kazımak."

Sarı Hoca'yla Ankara'da Duvar Yazıtları için hemen ayak

üstü söyleşmiştik. Ben İstanbul'a dönmek üzereydim o ise ev taşıyordu. On gün içerisinde elinizde olur dediği zarftan, İsmail Beşikçi'nin hapishane koşullarında kendini yeniden var etmesi çıkacak sanıyordum. Masamın üzerindeki müsveddeyi okudukça anlıyorum ki Sarı Hoca'nın hiç niyeti yok buna.

"Özel Tip Cezaevleri ve uygulaması, kuşkusuz Türkiye'nin bulunduğu bir yöntem değildi. İsrail esir aldığı Filistinlileri bu tür cezaevlerine kapatıyordu. ABD, Vietnam da bu uygulamalar içindeydi. Böylece, Türkiye bunlardan ve benzeri uygulamaların sağladığı birikimlerden de yararlanarak Özel Tip Cezaevlerini uygulamaya koydu.

Özel Tip Cezaevlerini düşünmek ve uygulamak şu anlama gelmektedir:

Değişmeyen, doğruluğundan kuşku duyulmayan, tartışılmayan resmi ideolojiyle cezaevlerini yönetmek. Tek tip insan yaratmak. Ne var ki, Türkiye hızla değişen bir toplumu, mahkumlar ve tutukluların düşünceleri, tavır ve davranışları da hızla değişiyordu. Değişmeyen, sert, katı, resmi ideolojiyle hızla değişen bir toplumu yönetmek mümkün olamazdı. Bu bakımdan, 1980'li yıllarda karakollarda ve cezaevlerinde çok acı olaylar yaşandı, yaşıyor. Çünkü resmi ideoloji en katı biçimde cezaevlerinde uygulamaktadır. Zira, devletin en güçlü olduğu yer cezaevleridir. Cezaevi, karakol gibi kurumlarda, devlet, kendini, pek çok maddi, manevi araçlarla donatmıştı. Müdür, başgardıyan, gardıyan, savcı, asker, polis, "Mevzuat", kanun, yönetmelik, tüzük, bakanlık, jop, falaka, elektrik, beton ve taş duvarlar, demir parmaklıklar, mazgallar, kilitler, anahtarlar, demir kapılar, görüş yasakları, havalandırma yasakları, haberleşme yasakları, infaz yakmalar, hücreler, tecritler, kapalılar, sakal, bıyık, kıyafet konusunda dayatmalar, tek tip elbise dayatması, doktora çıkarmamak, banyo yaptırmamak, yiyecek aldırmama, suyu kesme... daha pek çok yasak-

lar, önlemler..."

Sarı Hoca tüm bu yasakları ve önlemleri kendinden uzaklaştırarak anlatıyor. Sanki yaşananları hiç yaşamamışcasına. Ve bu yüzden, tüm bu kendinden öteleyerek anlatmalar, bir başka mahkumun çizdiği, İsmail Beşikçi portresine dönüşecek birazdan...

"Özel Tip Cezaevlerindeki tutuklu ve mahkumun ise beyninden ve yüreğinden başka hiç birşeyi yoktur. Devlet tutuklu ve mahkumun bu iki varlığından başka her şeyine el koyabilmektedir. Çorabına mendiline donuna ayakkabısına, ilacına varıncaya kadar her şeyine."

Bir başka mahkum çizdiği İsmail Beşikçi portresinde Sarı Hoca'nın tahliyesini beklediği günlerden bir gün, Sakarya Cezaevine nakledilişinin renkleri var. Sarı Hoca'nın hiç bir özel eşyasını yanına vermediler o gün, yatak ve yorgandan gayrı.

"Zaten Özel Tip Cezaevleri uygulamasının ana amacı, mahkumun beynini ve yüreğini ele geçirmektir, onu teslim almaktır."

Sakarya Cezaevinin kapı altında biri doğu lehçesiyle konuşan iki gardiyan "Soyun" diyorlar Sarı Hoca'ya...

"Beyin olanı biteni düşünmeyi anlamayı, kavramayı sağlar. Tutuklu veya mahkum beyniyle kendini, ailesini, arkadaşlarını, örgütünü, toplumu, devleti sorgular. Bu sorgulama sürekli. Ben ve arkadaşlarım bizler neden cezaevlerindeyiz? Neden ağır cezalarla, baskılarla, tehditlerle, karşı karşıyayız? Halkın, toplumun sorunları ne? Bu sorular karşısında bizim rolümüz ne? Karmaşık ilişkiler ağı içinde ben ve arkadaşlarım nerede duruyoruz? Sorumluluğumuz ne? Özel Tip Cezaevleri uygulamasının, devlet tarafından uygulanan terörün amacı ne? Neden, eziyete, işkenceye, baskıya maruz kalıyoruz? Bu sorgulamayı sürekli olarak yapan kişi ruhsal bakımdan son derece

sağlıklı bir kişidir. Ve direncin moral kaynağı budur."

Sakarya cezaevinin kapı altında Sarı Hoca çırılçıplak. Biri doğu lehçesiyle konuşan iki gardiyan "Sen hocaymışsın ha" deyip Sarı Hoca'nın parmak uçlarına vuruyor.

"Yürek ise malıkuma dayanma gücü verir. Yılmama, sinme, eziyete, işkenceye katlanma gücü verir, sevgiyi üretir. Çünkü; eziyet, baskı, işkence nedensiz değildir."

Sakarya Cezaevinin kapı altında çırılçıplak konmuş Sarı Hoca'ya uçlarına uçlarına vurulmuş parmaklarıyla eşyalarını alıp, koğuşuna gitmesi emrediliyor. Uçlarına uçlarına vurulmuş parmaklarıyla Sarı Hoca eşyalarını alıp, koğuşuna gidiyor. Olaya tanık olan bir başka mahkum İsmail Beşikçi portresine başlamasının nedeni bu işte..

"Bunu kavrayan kişi, "Kişi" olarak kalabilmek için keyfi dayatmalara karşı gelmekte. Karşılaştığı eziyete ve işkenceye de katlanmasıyla düşünce ve davranışlarında dikkate değer değişimler olmuştur."

Artık sarı saman sayfalardaki Sarı Hoca'nın sesiyle aranızda girmeyeceğim. Ta ki bir başka mahkumun kapı altında etkilenecek çizmeğe başladığı, İsmail Beşikçi portresi bitene değin..

"Resmi ideolojinin uygulamalarındaki değişikliklere paralel olarak, mahkumların düşünce ve davranışları da değişmektedir. Herhangi bir yaptırımla keyfi bir dayatmayla karşılaştıklarında mahkumlar, bunu yetkili kişilerle tartışmaktadırlar. Yaptırım cezaevlerindeki yaşamlarında , mahkumların ruhsal ve bedensel yönden geliştirilmesi amacını taşıyamıyorsa, ona karşı çıkmaktadırlar. Her . iki taraf da düşünce ve davranışlarında ısrarlı olunca, ölüme varan olaylar bile ortaya çıkmaktadır. Ölümle sonuçlanan açlık grevleri, kendini yakarak, canından vazgeçerek topluma mesaj ulaştırma yolları bu yöntemlerin en çarpıcı olanlarından bir

kaçıdır.Egemen güçlerin "emir kullarına" direktif veren yöneticilerin, mahkumlardaki bu değişikliği kavrayamamış olmaları onların en önemli zaaflarından biridir.

Tutuklulardaki ve mahkumlardaki değişikliklere paralel olarak mahkum ailelerinin, mahkum yakınlarının düşünce ve davranışlarında da büyük değişiklikler olmuştur. Mahkum aileleri, adeta, çocuklarıyla yakınlarıyla birlikte ceza çekmektedirler. Görüşlerde, ziyaretlerde, mahkeme salonlarında, bu organik bütünleşme bütün açıklığıyla görülmektedir. Ve bu nesnel bir süreçtir. 1970'li yıllarda aileler, daha çok, kendi çocuklarını, kendi yakınlarını ziyarete gelirlerdi. Günümüzdeyse öyle değil. Kendi çocuğu, kendi yakını kadar çocuğunun, yakınının arkadaşlarını da merak ediyor, soruyor, soruşturuyor. Bu çok önemli bir nitelik değişikliği ve nesnel bir süreçtir. Çünkü, aynı acıyı aynı kaderi paylaşanlar arasında, giderek, daha sağlıklı, daha yoğun, daha sıcak ve samimi ilişkiler oluşmaktadır. Siyasal bilinç ve toplum bilinci gelişmektedir. Ve bu süreç, Tutuklu ve Mahkum Aileleriyle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, TAYAD'ı ortaya çıkarmıştır.

Cezaevlerindeki direnmeler mahkum ailelerine de yansımaktadır. Mahkum ailelerinin, hakları konusunda direnmeleri, hukuk ve adalet istemeleri cezaevlerini de etkilemektedir. Ve bu olgular karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Bu etkileşim toplum bilincini daha ileriye doğru götürmektedir.

1980'li yıllarda, cezaevlerindeki ve karakollardaki keyfi dayatmalar sırasında, yöneticileri en fazla endişelendiren husus, mahkum ailelerinin çocukları ve yakınlarıyla kurduğu ilişkidir. Bu ilişkinin, her zaman, her yerdè sürekli ve sıcak olmasıdır. Devlet, "eşkiya", "hain", "kansız", "iç düşman", "dış düşman işbirlikçisi", "vatan satıcısı", "terörist"... ilan ettiği kişilerin, toplumdan tamamen tecrit olmasını istemekte-

dir. 1980'li yılların başlarından ortalarına kadar Türk basını bu doğrultuda yayın yapmıştır. Siyasal partiler de öyle... Türk üniversitesi de zaten hep bu tavır içindedir. Ailelerin çocuklarıyla ve yakınlarıyla kurduğu sıcak ve organik ilişkileri ise, devlet hiç hazmedememiştir. "Senin oğlun eşkiya, vatan haini" gibi suçlamalara karşı, ailelerin, "benim oğlum devrimcidir, Yurtseverdir. Kaldı ki çocuklarımız suçlu bile kabul edilseler, bir takım hakların sahibidirler..." diye karşı çıkmaları onları arkaalamaları önemli bir tavidir. Bu tavır tutuklular ve mahkumlar için büyük bir moral kaynağıdır. Kimin ziyaretçisi, kimin görüşçüsü olursa olsun, ziyarete gelen her kişi mahkumlar için büyük bir destektir. Zira bu görüşçüler, artık, sadece falancanın değil, herkesin görüşçüsü olmuştur. İçerdekiler ve dışardakiler birbirlerini görememiş olsalar da, maddi olarak hiç karşılaşmamış olsalar da birbirlerinin huy-larını, fizik yapılarını, düşüncelerini, tavır ve davranışlarını birer birer bilmektedirler. Bütün bunlardan dolayı diyoruz ki,değişmeyen, katı, sert, resmi ideolojiyle hızla değişen bir toplumu yönetmek olanaklı değildir. Keyfi dayatmalar ve bunlara karşı direnmeler sırasında, kötü , istenmeyen olaylar meydana gelebilir. Fakat,bunlar aslında geleceği daha mutlu, dirençli yapan unsurlar olarak değerlendirilebilir. Herhangi bir siyasal hareketin, kimsenin... geçmişinde onur varsa, bu onur sadece o kişiye, o siyasal harekete ait değildir, herkesindir ."

Portre bitmeden Sarı Hoca'yla aranızı girmeyeceğim demiştim. Dayanamadım işte. Yalnızca tek bir tümce. İsmail Beşikçi'nin ödünsüz ve direngen kişiliğinden payımıza düşen onura layık olmalıyız.

"Burada, gerek tutuklu ve mahkumlar, gerekse mahkum aileleri tarafından sürdürülen bir soruşturmaya daha dikkat etmek gerekiyor. Bu bilim yöntemiyle, yani, tarihe ve topluma, olaylara, nasıl bakmamız gerektiğiyle ilgilidir. Devlet ve

hükümet yetkilileri, işkencenin varlığını ısrarlı bir biçimde inkar etmektedirler. Veya, işkence anlatım tarzının yoğunlaşması üzerine, "kötü muamele" varsa da bu tek-tüktür. Onlar hakkında da soruşturma açıyoruz, demektedirler. Bunların ikisinin de doğru olmadığını, mahkumlar, mahkum aileleri, avukatlar, kamuoyu yakından bilmektedir. Hatta, işkence konusunda bir işbölümünün varlığından bile söz edilebilir. Alt kademedeki devlet memurları, polis, jandarma işkence uygulamakta, devlet ve hükümet yetkilileri de, işkencenin varlığının, devlet politikası olduğunu ısrarlı bir biçimde inkar etmektedirler. İşkenceyi devamlı kılan, bir devlet politikası haline getiren husus da bu olmalıdır. Burada, temel soru şudur: Bugün yaşanan olaylar, henüz yaşanmakta olan olaylar, mahkumlar, mahkum aileleri, avukatlar, kamuoyu tarafından bütün ayrıntılarıyla bilinen olaylardır, böylesine inkar edilebiliyorsa, göz göre göre inkar ediliyorsa, geçmişte yaşanmış olaylar hayli hayli inkar edilir. Örneğin; Ermeni Sorunu konusunda devlet ve hükümet yetkililerinin ve onların direktifleriyle hareket eden üniversitenin, basının, siyasal partilerin vs. tezleri inandırıcı olabilir mi? Bu tezlerden kuşku duymak gerekir. Henüz yaşanmakta olan olaylar göz göre göre, bunca tanığa rağmen inkar ediliyorsa, 70 küsur yıl önce cereyan etmiş olayları inkar etmek daha kolaydır. Çünkü olayların özleri yok olmuş olabilir. Veya yetkililer o izleri yok etmek için özel çabalar harcamış olabilirler.

Bu soruşturma, sorgulama, cezaevlerinde, mahkum ailelerinde, TAYAD'da, giderek kamuoyunda derinleşerek sürüp gitmektedir. 1980'li yıllar resmi ideolojinin, resmi tarihin ürettiği bilgilerden duyulan kuşkuların daha da arttığı yıllardır. Tarihin yeniden yargılanmasına duyulan ihtiyacın kendini daha çok gösterdiği yıllardır."

Sarı saman kağıdındaki el yazısı müsvedde gibi, Sarı

Hoca'nın portresi de bitti. İsmail Beşikçi Sakarya Cezaevi kapı altında bir başka mahkumun çizdiği bu dev portre karşısında, şaşırmış kalmış görünüyor sanki. *"Benim çelimsiz vücudum ve 1.65'lik boyumu düşününce"* demişti, *"portreyi ilk görüp de bu sensin"* dendiğinde...

Oysa bizler için öylesine doğal ki, bu tarih yeni baştan yazıldığında İsmail Beşikçi'den başka hiç kimse bu portre karşısında şaşırmayacak. Ve tarih yeniden yazıldığında hiç kimse, savcı bile olsalar, "sizin anneniz babanız Türk'tür, niçin bu işlerle uğraşıyorsunuz, buna ne gerek var" diyemeyecek.

Sarı Hoca bütün bunları bildiği halde, portredeki dev adama bakıp mahcup mahcup gülümsüyor hâlâ. Milyonlarca çocuğun aynı aydınlıktaki gülüşüyle eşleşiyor yüzü. Her halkın dilini konuştuğu, kendi türküsünü söylediği günler sanki...

Tekrarlama pahasına da olsa, "İsmail Beşikçi'nin ödünsüz ve direngen kişiliğinden payımıza düşen onura layık olmalıyız" diye bitiriyorum duvar yazıtlarını.

DUVAR YAZITLARI IV

YALÇIN KÜÇÜK: BİTMEMİŞ BİR YAZI VE TOPRAĞIN YEDİ KAT DİBİNDE UMUD'U ARAYAN SALKIM SÖĞÜT

"Türk aydınları, bir başka açıdan da ikiye ayrılıyor. Ummadığı zamanda hapse girip, bir daha hapse girmemeyi amaç edinenler, bunlar ilericilikten kopamadıkları için cambaz oluyorlar. Bir de mapusluğu yaşamının doğal duraklarından sayanlar, bu türe girenler sanıldığından çok azdır. Ben burada yer alıyorum. "

Yalçın Küçük, 12 Temmuz 1988
Ulucanlar Merkez Cezaevi mektuplarından

Bitmemiş yazı 13 Haziran 1988 tarihini taşıyor ve Yalçın Küçük'ün Karakusun'lardaki evinin, üst kat çalışma odasının masasında, on gün Dal'da tutulduktan sonra bırakıldığım 24 Haziran'88 günü buldum, bir sayfası yazılmıştı, ikinci sayfa

daktiloda duruyordu öylece, karbon kağıtlı ve üzerinde yedi satır.

İlk sayfadan aktarıyorum. Yazıya "Problematik ve Programatik Açıdan Devrimci Parti" başlığını koymuş Yalçın Küçük.

"Yükseliş dönemi ile gerileme kesitleri arasında nasıl bir ayrım yapılabilir; böyle bir ayrım yapılmalıdır. 1978 yılından itibaren açılan Türkiye'nin zaman kesiti, ancak 1851 tarihinden sonraki Avrupa'nın veya 1906 yılını izleyen zaman kesitinde Rusya'nın ya da 1851 sonrası Türkiye'nin koşulları ile birlikte anlaşılabilir. 1978-1988 Türkiye'sinin siyasal dinamiği tek başına veya bir yükseliş zamanı dinamikleri ile karşılaştırarak anlamak mümkün görünmüyor."

Okuyanı ile birlikte yeniden düşünmeyi amaçlayan bu ikinci yıl dergi yazısını yazarken Yalçın Küçük, DGM savcısının Emniyet kuvvetlerine verdiği yakalama emrinden haberli sanki, sanki değil Mutlaka haberli, çünkü Yalçın Hoca yurdunun ve dünyanın soluğuna kendi soluğunu katan ender kişilerden biri ve bu nedenle de tuşlara vurmaya sürdürüyor. "Marx, 1848 Devrimleri coşkusu yansıtan Komünist Manifesto'nun iyimserliğini, Alman ve Fransız burjuvazilerinin kendi devrimlerine ihanetini (*) gözledikten sonra ve 1851 yılından itibaren terketmeye başlıyor. Manifesto, iyimser bir coşkuyu içeriyor, gerileme döneminin ürünü olan Kapital, bilimselliğin aşılması zor sınırını gösteriyor. 1906 Stoplin reformları ile başlayarak gericilik döneminde Lenin önceki döneme göre daha felsefi, daha temelli, çok daha teorik olma gereğini duyuyor."

Gecenin geç saatleri, Karakusunlar Orta Doğu Sitesinin bekçisi Yusuf, son denetlemelerini yaptıktan sonra evine dönerken, Yalçın Küçük'ün daktilo seslerini duyuyor, sokak merdivenlerine taşan, Bekçi Yusuf'la birlikte sokak merdivenlerine tırmanan daktilo sesleri... "Sabah-Akşam demiyor hoca,

hiç yorulmaz mı? diye düşünüyor Bekçi Yusuf. Yalçın Küçük, bekçi Yusufu duymuşcasına gözlerini kapıyor bir an. Yıllardır, aylardır gözleri insanüstü çalışmaktan çok yorgun. Yalçın Hoca hızla açıyor gözlerini... İçi öylesine aydınlık ki, gözlerini kapadığında kör olacak sanki. Az önce yazdığı paragrafa bir dip not düşüyor.

"(*) Stoplin, 1906-1911 yılları arasında beş yıl kadar süren karşı devrim hükümetinin başı idi.

V.L. Lenin, Collected Works, vol. 17, s.247."

Karakusunlar köyündeki bütün evlerin ışıkları söndü. Hocanın çalışma odasının ışığından gayri yanan yok. Daktilo tuşlarının çıkardığı seslerden başkaca da ses kalmadı, hoca bile-rek daha kuvvetli vuruyor tuşlara, köyünden yola çıkarak tüm yurdunu ve dünyayı ölümcül bir uykudan uyandırmak ister gibi.

"Gerileme dönemleri, hem savaşçıların hem de ideolojilerin sınıandığı dönemlerdir, ricat yollarını arayanlar en çok bu dönemde çıkıyorlar ve teoriler, bu dönemde billurlaşıyor."

Yalçın Hoca "artık bilimin gerçekten sınırlarına geldik" diye mırıldanıyor masadan kalkarken aşağı kata iniyor, kendine bir kahve suyu koymak için. DGM savcılık makamının yakalama emri, komiser 11'in elinde şimdi, komiser 11 başkanlığında bir ekip operasyona hazırlanıyor. Suyun kaynamasını bekleyen Yalçın Hoca'nın gözleri bir an İsa'nın son yemeği heykelceğine takılıyor ve onun önünde duran karta, kendi el yazısıyla ve Mayıs ayında notlanmış:

"A-1 Teori ve eylemi aynı hırsla seven kimseleri çok az bir toplumda yaşıyoruz.

B-1 Teori ve pratiği aynı yoğunlukta seviyorum.

C-1 Çünkü kapitalizmden tiksiniyorum."

Birden bahçedeki Nazım'ı göresi geliyor Yalçın Hoca'nın,

havuzun başında salkım söğüdün adı Nazım, ve yakınları bilir özel olarak ışıklandırılmış Yalçın Hoca tarafından. Özel ışığı yandığında gecenin karanlığına karşı Nazım, coşku ve umut dolu bir şenliğe dönüşüyor. Kahvesini alıp yeniden çalışma odasına çıkıyor Yalçın Hoca, Nazım'ın ürperen filizleri yeniden başlayan daktilo seslerinden hoşnut.

"Yükseliş döneminin düşünceleri coşkuludur ve aynı ölçüde eklektik oluyor. Gerileme dönemleri ise her anlamda çeliğe su verilisi anlatıyor, kişiler billurlaşıyor ve teoriler çelikleşiyor."

Yalçın Hoca bir önceki paragrafta yer alan satırların bu kısa aradan sonra yeniden altının çizilmesi gereğini duyuyor ve sürdürüyor.

"Burada Toplumsal Kurtuluş'un ikinci yılının ilk sayısında, birinci yılının ilk sayısında yine Çelik Bilgin imzasıyla çıkan, incelemeden aktarma yapmak gereğini duyuyorum." Akan Toprakta Geleceği Yakalama" başlığıyla, sınıfsal bir politik toprağın aktığını haber veriyordu. Akan toprakta politika, yalnızlıkla başlamayı kabul ederek yola çıkmayı zorluyor.(**) Toprağın aynı olduğunu düşünmek kolaycılıktır, yeniden yürüyüşün önemli bir yalnızlıkla başlayacağını ve ilk zamanlarda yalnızlıktan ayrılamayacağını kabul etmek ise pek zor oluyor. Artık kabul edilebileceğini umuyorum."

Komser 11 başkanlığındaki ekip, Yalçın Küçük'ün Karakusunlar Ortadoğu Sitesi'ndeki evine doğru yola çıktılar bile. Yalçın Küçük Toplumsal Kurtuluş'un İkinci Yılı ilk sayısı için Çelik Bilgin imzasıyla daha önce çıkan incelemeden bir aktarma daha yapmak gereği duyuyor.

"Aynı incelemeden bir aktarma daha yapmam gerekiyor, bir yıl sonra, daha doğru olduğunu düşünüyorum. İkinci aktarma şudur, "THKO ve THKP-C yükseliş dönemi ürünleridir ve bir arayışı anlatıyorlar. 1970 yılının THKO ve THKP-C arayışı

türünden, 1920 yılının TKP'si de yükselişin damgalarını taşıyorlar. Her ikisi de gelen baskı rüzgarlarından habersiz, büyük morallerle kuruldular."

Komser 11 başkanlığındaki ekip 100. Yıl Türk-İş Sitesi levhası önünden, Karakusunlar sapağına girmek üzere. Yalçın Hoca'nın parmakları daha bir hızlandı sanki.

"Yükselişin ve coşkunun ürünü oldukları için, TKP, kuruluşundan sonra gelen ilk baskıya, önemli ölçüde dayanamadı ve öncü kadrolarının çoğunu "kadro" olarak Kemalizm'e kaptırdı, THKP ise kurucu olarak ilan edilen dört gençten, erken ölen Mahir.."

Yalçın Hoca sayfa değiştirmek zorunda, hızla yapıyor bunu ve daktilodan çıkardığı sayfaya ikinci dipnotunu da eklemeyi unutmadan...

"(**) Ç. Bilgin, Akan Toprakta Geleceği Yakalamak, Toplumsal Kurtuluş, Yıl 1987 sayı 1 s.33 Bitmemiş yazı."

Problematic ve Programatik Açından Devrimci Parti başlıklı ikinci sayfadan ve hocanın biçemiyle aktarıyorum. "Çayan'ın dışında Münir Ramazan Aktolga'yı İslamcılara, Yusuf Küpeli'yi TKP'ye ve uzun bir hapislikten sonra güzel bir demeçle dışarı çıkan Ertuğrul Kürkçü'yü de Yeni Gündem ve Batı Avrupa'daki "Yeni Sol" akımı arasında bir çizgiye kaptırdı...."

Yalçın Hoca noktalı virgül için daktilosunu bir aralık geri alırken, Komser 11 başkanlığındaki ekip gecenin sessizliğinde ODTÜ sitesi üçüncü caddede ilerliyorlar. Hocanın parmakları hiç bir telaş izi taşımıyor şimdi belki de yazdıklarıyla ilintili eldesiz bir kırgınlık yavaşlattı parmaklarını noktalı virgülden sonra gene de tuşlara vurmayı sürdürüyor.

"Kürkçü kendisini, Sovyetler Birliği'nden ikinci bir parti kurma sevdasına kaptırmış görünüyor."

Daktilo seslerini Yalçın Küçük'ün Karakusunlar Ortadoğu Sitesi üçüncü cadde yirmibeş numaralı evinin çevresinde vaziyet alan komser 11 başkanlığındaki ekip de duymakta artık.

"Yükselişin ve ekletizmin ürünü olduğu için 1970 Dev-Genç/ THKP kadrosundan..."

Komser 11 başkanlığındaki ekipten biri Hocanın 25 numaralı evinin kapısını çalıyor, başı darda olan herkese açık olan 25 numaralı kapı, tedirgin. Yalçın Hoca saatine bakıyor, 01. Hiç değilse bu paragrafı bitirme isteğinde parmakları, tümceyi tamamlıyor.

"Yükselişin ve ekletizmin ürünü olduğu için, 1970 Dev-Genç/THKP kadrosundan, aynı çizgiyi savunan bir tek kişiyi bulmak mümkün olmuyor ve çoğunluğu her gün bir adım daha sağa kayarak..."

Kapı uzun uzun ve ısrarla çalınıyor şimdi. Yalçın Hoca yeniden saatine bakıyor 01. Hiç değilse bu satırlar için zamanı durdurmak zorunda, kapı zilini duymuyor bile artık.

"... her gün bir adım daha sağa kayarak sonunda kendisini kapatan TKP kalıntısı kümeler içinde yerlerini alıyorlar."

Bir an arkasına yaslanıyor Yalçın Hoca, gözlerinin yanması arttı çok ama, gözlerini korumak adına kapamayacak. Problematik ve Programatik Açıdan Devrimci Parti başlıklı bitmemiş yazıyı daktilodan çıkarmak niyetinde değil, kaldığı yerden her an sürdürüverecekmişcesine... Yeniden saate bakıyor, 01. Şimdi aşağı kata inip kapıyı açabilir artık, tüm yeni açılımlar için..

Yalçın Küçük, komser 11 başkanlığındaki ekip tarafından ekip otosuna bindirildi ve Dal hücrelerinden birine götürülüyor, saat hâlâ 01. Yalçın Hoca'nın yeniden çalışma olanağı bulana dek zamanı durdurduğundan ekip habersiz.

Ekip arabalarının sesi duyulmaz olduğunda havuz başındaki Nazım adlı söğüt bütün dallarıyla ürperiyor. Az önce tüm

taze yapraklarıyla kulak kesildiğinde duymuştu, Yalçın Hoca yoncaları dünden biçtiği için sevinçliydi ama "kavaklara dadanan bitlerle yeterince uğraşamadım" diye üzülmüyordu, nerdeyse özür dilercesine genç kavaklardan... Nazım adlı salkım söğüt yeniden ürperdi ve sağlıklı köklerini yedi kat yerin dibine saldı umud'u bulmak için bulacaktı da...

DUVAR YAZITLARI V

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ:

HENÜZ YAŞANMAMIŞ ZAMANI GÖREBİLMEK

"Bireysel gelişmeye imkan vermeyen sosyalist kolektifler, ya kolektif değildir ya da sosyalist."

Ertuğrul Kürkçü

Çay bahçesinde buluşmayı ben önerdim. Nedeni ne olursa olsun, süresi de öyle, Ertuğrul Kürkçü'yü duvarların görüntüsü eşliğinde tanımayı istemiyordum. Üstelik, kırılğan sorular, kapalı bir mekanda, iyiden sorulmaza dönüşecekti kafamda.

Yolda, Ertuğrul Kürkçü'nün özyaşamına değin belirgin aşamaları yineliyorum. Kendisini 1968'in ürünlerinden biri olarak tanımlıyor. ODTÜ Sosyalist Fikir Klübü Başkanı. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi Genel Komite üyeliği yapmış ve Mart 1972 ile gelen ve tam 14 yıl sürecek olan mapusluk.

Buluşma öncesi aldığım notlardan biri, Cumhuriyeti yıllara ve günlere bölen bir tutanağa ait. Satırlarındaki tüm duyarsızlığa karşın, olayın acımasızlığını yaşayanların ortak yüreği imişcesine gözlerimin önünde günlerdir zonkladı bu not, şimdi de öyle.

"27 Mart 1972. Ünye radar üssünde görevli üç İngiliz teknisyen kaçırıldı. Kaçıranlar, Gezmiş, İnan ve Aslan'ın ceza-

ların kaldırılmasını istediler. Niksar'ın Kızıldere köyünde, güvenlik kuvvetleri tarafından sarılan anarşistler üç İngiliz teknişyeni öldürdüler. Kendileri de biri canlı, diğerleri ölü olarak ele geçti. Nihat Erım İngiliz hükümetine, Türk milletin teessürlerini bildirdi."

Cumhuriyeti yıllara ve günlere bölen bu sağır tutanakta, çay bahçesine girerken beni heyecanlandıran tek gerçek var artık, az sonra, "..... biri canlı olarak ele geçti" diye adlanan kişiyle buluşacağım.

Sabahın bu erken saatinde çay bahçesi bir epey تنها. Oturanların hiç biri Ertuğrul Kürkçü'ye benzemiyor. Masaya onun çeşitli dergilerde yaptığı söyleşilerden aldığım notları yayıyorum. Ertuğrul Kürkçü gelinceye dek bu notlarla konuşacağım.

"Türkiye de sosyalizm güçleri, bir tek grubun kavrayamayacağı kadar gelişti."

"Birliğin baştan bazı ayrılıkları getirdiğini düşünüyorum. Türkiye'de sosyalist hareketin temel olarak iki kanadı var. Biri devrimci, öteki reformist kanat. Devrimci kanadın örgütsel, teorik, programatik ve taktik bakımından, reformcu kanattan çok daha elle tutulur somut tezler öne sürdüğünü söylemek mümkün değil. Kendi içerisinde çok fazla parçalanmış görünüyor. Ama yine de tarihsel miras olarak, sosyalist hareketin kazançları noktasından baktığımızda asıl dikkatlerimizi üzerine çevirmemiz gereken kanadın bu olduğunu düşünüyorum."

Ayrılığı koyduktan sonra, kurulacak birliğin temeli üstüne söyledikleri Ertuğrul Kürkçü'nün...

"İşçi sınıfının tarihsel rolünü tanımak ve nihayet toplumsal devrimin gerekliliğini kabul etmek, bu birlik için epey kaba da olsa yaygın bir temel sağlar. Bunun için de ortaya çıkabilecek bütün öteki ayrımların ben bir tek parti içerisinde telif edilebilir

ayrılıklar olduğunu düşünüyorum. Marksizmin temel alanı, proletaryanın sınıf mücadelesinin temel çerçevesi içerisinde kaldığı sürece, bütün görüş ayrılıklarının meşru kabul edilebileceği, merkezi politik örgütlenmenin Türkiye de bir zorunluluk haline geldiğini ve bunun tanınması idrak edilmesi ve bu ihtiyaca dayalı bir program izlenmesi gerektiğini düşünüyorum."

Kendi sözlerinden kendisi soruyor, üretiyor Ertuğrul Kürkçü.

"Şimdi insanların hepsi böyle düşünüyorlar mı?

Boyle düşünüyorlarsa bunun gereğini niye yerine getirmiyorlar?"

Ve yanıt:

"Doğrusu insanların eski kabuğun içerisinde yaşamayı daha güvenli gördüklerini sanıyorum, nedeni özetle tutuculuktur. Gelişmenin şimdiki taleplerine tutucudurlar."

Yeniden önümdeki notlara dönüyorum. Birlik sorununu noktalayan bir tümce var önümde, Ertuğrul'un sahnedeki gözlerini anımsatan ve yanında yöresinde çarpılar, yıldızlar...

"Birlik lafı birlik yapmaz, bir birlik programı hazırlayıp oluşturup bunun üzerinde döğüşmek gerekir."

Saate bakıyorum. Yirmi dakikalık bir gecikme İstanbul şehri için olağan sayılır. Ertuğrul Kürkçü'nün notlamadığım bazı düşüncelerini kafamda dolandırmaya başlıyorum denize bakarak. Ertuğrul bu gün hiç kimsenin sıfırdan başlamadığını vurguluyor şöyleşilerinde. Herkesin zihninde, hatırasında ne kadar ideolojinin aygıtları tarafından silinmeye uğraşılırsa uğraşılsın çok derin izlerin var olduğunu söylüyor ve bunların hepsini çok ciddi avantajlar olarak adlıyor. Asıl söylemek istediği, "konumlarımızın gözden geçirilmesi için, illa kendimizi dağıtmak, feshetmek, ilişkilerimizden vazgeçmek gerekmiyor." Ne denli

aydınlık, ne kadar güzel. Ertuğrul'a ait kafamda dolandırdığım düşüncelerin, notlardaki uzantısını buluyorum.

"Çünkü ben politikanın saklı yapılamayacağına inanıyorum. Politika açıkta olur. Ama politikanın araçları içinde bulunan mevzuatın müsaade ettiği ya da etmediği nispette şöyle ya da böyle olabilir. Ancak asıl önemli olan, açıkça kitlelere gidebilecek bir politika kanalının yaratılması ve bunun yalnızca bir tek eğilimin başarabileceği bir iş olmadığını düşünüyorum doğrusu."

Ertuğrul Kürkçü Marksizm içi eğilimler olarak adlandırdığı eğilimlerin temelde aynı platformu paylaşabilecek yetenek ve niteliklere sahip olduğunu söylüyor ve kendi konuşma biçimine uygun bir soru yöneltiyor kendine, yanıtı.

"Benim hayatla en çok ilişkim ne yazık ki hapishanede oldu. Ama hapishanede iken böyle bir imkan var gibi gözüküyordu. Benim bulunduğum yerlerde insanlar ilk defa birbirlerinin temel teorik önermelerini karşıya almadan tartışabilir hale gelmişlerdi. Bunda şüphesiz fiziki yakınlaşmaların üzerlerine yönelmiş bulunan baskıların, kendilerini, kendi belirlemelerine göre hiç bir şekilde ayırdetmediğinin kavranmış olması önemliydi. Yani rejim insanları oportünist, devrimci, revizyonist, Marksist-Leninist olup olmadıklarına göre ayrı işlemlere tabi tutmadı. Sadece kendisine karşı takındıkları tavır bakımından benzer işlemlere tabi tuttu ve o zaman görüldü ki aslında birbirinden farklı politik teorilerden çok, birbirinden farklı politik tutumlar vardı. Ve çok farklı eğilimlerden olduğu söylenen insanlar, çok belirgin ve açık bir devrimci tutum etrafında birleşebiliyordu. Ve tabii tersi de doğruydı. Bu bir yakınlaşma momenti başlattı bir şekilde, bunun yeniden üretilmesi süreçleri oldu. Böyle bir yakınlaşma yaşandı,"

Ertuğrul Kürkçü'nün biçimine sinmiş bir özellik daha var, nasıl deneceğini çok iyi bilmesine karşın, " nasıl demeli"yi ya da

"nasıl desem"i sıkıştırıyor cümle aralarına.

"Fakat ben öyle görüyorum ki, nasıl söylesem, toplumsal ve de ulusal bir huyumuz mu desem, öyle bir şeyler vardır herhalde. İşte daha sosyolojik bir ifadeyle her neyse bu, bizleri sopa yaklaşıyor, tersi birbirimizden uzaklaştırıyor. Ama biz sopanın her zaman mevcut olduğunu hesaba katarak tartışmayı ordaki zeminler üzerinde sürdürebiliriz diye, doğrusu her zaman düşündüm."

Bu kaçınılmazlığa, Çelik Bilgin'in Toplumsal Kurtuluş Mayıs'89 sayısında yer alan yazısı ışığında, "hele ki " diye ekliyorum, " sopaların havuçla karıştırıldığı bu yanıltıcı ortamda..."

Ertuğrul Kürkçü'nün Parti üzerine söylediklerine gözüm takılıyor. Konuşma biçimine sadık kalarak notlamışım.

"Şimdi bu parti işi biraz hassas aslında. Ayrıca söylemek lazım. Demin de söyledim, yani netice de bir parti, eğer politik iktidar talep ediyorsa gerek."

Tümcedeki politik iktidar tanımlamasının altını çizmiştim. Arkama yaslanıyorum. Parti konusunda bu netlikten sonra söylenecek çok az şey var artık. Ertuğrul Kürkçü notlarında üsteliyor.

" Bu tarihsel olarak ve teorik olarak öğrenilmiş olması gereken, artık tekrarı gerekmeyen birinci ders."

Yeniden saate bakıyorum. Zaman, dağınık İstanbul şehrindeki buluşmaların olağan süresini iyice aşmış. Bir yanlış anlama olmasın sakın? Çay getiren gence telefon etmek istediğimi söylüyorum. Kasa henüz açılmadığı için jeton veremeyecek. Evim yakın, bir koşu gidip gelebilirim.

"Zayıf uzun boylu kırk yaşlarında biri" diyorum garsona. "Sanırım yalnız gelecek, ceketimi ve notlarımı burda bırakacağım, beni yok sanıp sakın dönmesin."

Garson benim telaşıma kendi yaratıcı gücünü ekliyor,

"Saçları kırılmış biri" Şaşıyorum. Kırk yaşlarında deyişimin genç garsondaki yansıması bu. Bilmem, hiç düşünmedim, yani sosyalist birinin sıradan bir yaş tanımlamasına sokulabileceğini... Benim beklediğim Ertuğrul Kürkçü demek geliyor, içimden uyarır bir tonda vazgeçiyorum. "Eve gitmekten vazgeçtim " diyorum yalnızca, "kasanız açıldığında beni haberleyin."

Sosyalizmin kapitalist toplum içerisinde inşası ile ilgili şu notu okumanın tam sırası. Azınlığın elinde kalan bilginin toplumsallaştırılmasına duyduğum o büyük özlemle...

"Mesela bir parti söz konusu olduğunda ilişkilere yukardakilerin değil aşağıdakilerin bakış açısından bakılmasının problem için çözüm yollarını bize vereceğini düşünüyorum. Yani merkez komitesinin değil, basit üyelerin çıkarları bakış açısından partiye bakmak, yürütme kurulunun değil, sıradan işçilerin bakış açısından yığınsal örgütlere bakmak, yöneticiler açısından değil, yönetilenler açısından tedbirler geliştirmek. Marks'ın da Lenin'in de çok güzel formüle ettikleri gibi 'herkesin yönetici olmasını, dolayısıyla kimsenin yönetici olmamasını' sağlayacak koşulları getirmek ve böylece aslında tarihen burjuva olan kategorilerin içerisine sosyalist münasebetleri sokabilmek meselesi bence önemli. Yoksa bunun dışında, gettolar, adacıklar, komünler veya başka izole edilmiş formlar halinde cemaatlar kurarak, sosyalizmi bugünden yarına inşa etmenin ben kapitalist toplum içerisinde mümkün olamayacağını düşünüyorum."

"Sosyalizm, kapitalizmin feodalizmden çıkışı gibi kendiliğinden ve nesnel süreçlerin dolaysız işleyişi sonucunda değil, tersine ondan çok farklı olarak bilinçli insan müdahalesiyle ortaya çıkan bir sosyal tarihsel süreç."

Ve hemen yanyana duran ve özetle şu diye başlayan belki de ayrı bir söyleşide kullanılmış düşüncenin notu.

"Özetle şu, Türkiye gibi herkesin teba ahlakına ve teba kültürüne sahip olduğu bir ülkede insanların kendileri hakkında karar verme süreçlerini tahrik etmenin doğrudan doğruya sosyalistlerin görevi olduğunu düşünüyorum ve bunu içinde bulundukları her yerde yapmak zorundalar."

Garson ikinci çayımı getirdiğinde mutlaka söyleyeceğim. Konuyu bu denli aykırı bir somuta indirgediğim için, gülümsemem, kendime yönelik alaycı bir gülüşe dönüşüyor şimdi. Notlarla konuşmaktan yoruldum sanırım. Gene de bir başka notu çekeledim önüme.

"Özetle, örneğin üretim araçlarının toplumsallaştırılması yetmez. Bizatihi üretim tarzının değişmesi gerekir. İnsanla emeği ve ürünü arasındaki ilişkinin başka bir biçimde kuruluyor olması, yani ürettiği ürünün ne olacağına ve bu ürünün toplum için anlamına karar vermesi, ortaklaşa üretilen ürünlerin sonuçlarından yararlanması ve üretim şartlarının düzenlenmesi gibi temel hususlar üzerinde işçilerin egemen olması gerekir."

Garson ikinci çay yerine, bir jeton uzatıyor. Kasaları açılmış besbelli, Telefon kulübesi Ertuğrul Kürkçü'nün insan bilgisini topladığı mekana bağlıyor beni. Yaşanmış insan bilgisini alfabetik sıraya sokan bu mekanda, ortak dostlarımız var, Kürkçü'nün hapishanede geçen 14 yıl sonrası, olağan dışı bir tempoyla çalıştığını onların anlattıklarından biliyorum. Sesine bağlanmayı beklediğim sırada düşünmeden edemiyorum. Çeşitli söyleşilerden notlarıma yansıyan insan, yaşanmış bilgilerden çok, yaşanacakların derleyicisi konumunda, henüz yaşanmamış zamana ait bunca ipucu içermesi söylediklerinin...

Karşılıklı özür diliyoruz. Ertuğrul Kürkçü gün ve saatin yer değiştirmesinden dolayı özür diliyor, Mayıs 10, saat 11:00 diye hatırlanan dünkü günde çay bahçesindeymiş ve kendi deyimi, bir epey dolanmış oralarda. Ben asıl suçu kendimde buluyo-

rum, dün, 15 gün önce alınmış randevuyu telefonla hatırlatmak istemiştim, saygısızlık anlamına gelmesinden ürküp vazgeçtim. Ertuğrul Kürkçü "keşke arasaydınız" diyor ve yarını planlıyoruz buluşma için.

Masama dönerken erken yazın keyfini notlarla konuşma pahasına da olsa biraz daha sürdürebilir diyorum kendime ve sanki önümdeki çiçeklerin rengini ilk kez görüyorum, mor ve pembe arası, erguvana çalan zambaklar... Modacılar ozon pembesi adını takmış.

"Kafa emeğinin özgürleşebilmesi, iletişimin sonsuzca artması dolayısıyla insanın kendi üzerindeki denetiminden ve doğaya bağımlılığından kurtulabilmesi anlamında bir sosyalist projenin gerçekleştirilmesi için bugünkü imkanlar çok."

Elimi uzattığımda tutuvereceğim izlenimi veren gemilere kayıyor gözlerim, insanın gerçek anlamda özgür olabilmesinin koşullarını yansıtan notlardan.

".... Zorunluluk alanının en aza, özgürlük alanının en çoğa çıkması"

".... Yalnızca toplumsal baskıdan değil doğadan da özgürleşmek..."

Yeterince kavrayamıyorum, yarın doğadan da özgürleşmenin tanımını isteyeceğim Ertuğrul Kürkçü'den. Denizin üstünde akide şekeri renkli tekneler var şimdi, hamarat hamarat bir o yana bir bu yana gidişlerinden hoşlanıyorum.

".... Eğer bir sosyalist hareket içerisinde özgürleşemiyorsan her şey boşunadır."

Ve sosyalist hareket içerisinde özgürleşebilmenin tanımı.

"Eşit yoldaşlık ilişkileri kurmak, bunu kuramadığın hiyerarşilerin her şeyi belirlediği yerde, hiyerarşinin yoldaşlık ilişkisinin üstünü örttüğü yerde sonuçta elde edeceğimiz şey bir alt üst ilişkisinden başka bir şey olamaz."

Masalar bu genç insanlarla ne zaman doluverdi? Ve birbirini arayan, birbirine sokulan bu iskemleler.

"Bireysel gelişmeye imkan vermeyen sosyalist kolektifler ya kolektif değildir ya da sosyalist."

".... Kolektifin içinde gene özgür olmak, kendi kimliğini geliştirmek..."

Ertuğrul Kürkçü'ye ait söyleşi notlarını içinde bulunduğum atmosferde önü ve ardı noktalar taşıyan düşünce parçacıklarına dönüştürdüğümün ben de farkındayım, bu düşünce parçacıklarından birini mutlaka Duvar Yazıtları-5'in özet başlığı yapacağım, noktalara karşın hepsini de çok önemsiyorum ve hepsi de devlet ve sosyalizm karşılaştırmasına yönelik bir akışkanlık içerisinde.

"... Ben sosyalizmin nihai zaferi kazandığının ancak devletin ortadan kalktığı noktada söylenebileceğini düşünüyorum. Çünkü sosyalizm yalnızca üretici güçlerin bilinçli örgütlenmesi süreci değil, yeni bir toplumsal yaşama biçimin de örgütlenmesi demek, yani zorunluluğun egemenliği alanından, özgürlüğün egemenliği alanına geçilmeye başlanması ve geçilmiş olması demek. Devletle özgürlük birbirleriyle çelişen iki kavram ve devletin olduğu yerde özgürlük yoktur, özgürlüğün olduğu yerde de devlet yoktur."

İkinci çayın tadı birincisine oranla çok daha iyi. Hem az önce garsona, beklediğim kişinin Ertuğrul Kürkçü olduğunu söyleyebildim, "yarın gelecek" demeyi unutmadan. Garsonun bana şemsiye önermesinin söylediklerimle bir ilgisi olduğunu sanmıyorum. Güneş ışınlarını çok daha dik yolluyor dünyaya evet, ben liderler ve militanlar arası ilişkiyi belirleyen bu son nottan sonra kalkacağım için şemsiyeyi zaten reddettim.

"Eşitsiz gelişme burada da geçerli. Kaçınılmaz olarak her zaman bir önderlik olacaktır ama herkes önder olmak

bakımından eşit şartlarla donatılmalıdır. Öncülüğün bir şekilde toplumun eşitsiz gelişiminden doğan bir kaçınılmazlık olduğunu düşünüyorum. Bir ülküye daha çok tutkuyla sarılmak, daha az tutkuyla sarılmak, daha çok bilgiye içinde bulunduğu toplumsal konum bakımından sahip olmak ya da olmamak , bir şeylere daha fazla tahammülü olmak yada olmamak gibi ayrımlar dolayısıyla bunların pozitif yönlerini kendi üzerlerinde toplayan insanlar doğal olarak liderlik konumlarına yükseliyorlar. Ama bunun önderlerin yanılmazlığı noktasına götürülmesinin ve önderliğin bir kurum olarak ayrıcalık kaynağı haline gelmesinin önüne geçmek gerek. Şüphesiz baskı altında gelişen devrimci hareketlerde önderlikler öyle kolay ikame edilmiyor. Tarihsel tecrübeyle bunu biliyoruz. Ama bu militanların ikinci sınıf yoldaşlar olmasını gerektirmiyor."

Geldi. Sorularımı yöneltirken ses alma aygıtının olmadığından yakınıyorum. Yanıtları bu nedenle zorunlu kalmadıkça bağımsız tırnak işaretleri içinde vermeyeceğim. Artık Duvar Yazıtları-5'in okuyucuların anlattıklarını benim algılama biçimim olarak adlayabilir ve Ertuğrul Kürkçü'nün itiraz hakkı her zaman mahfuz.

İlk sorum, 14 yıllık bir mapusluk serüveninden sonra onun nasıl olup da bu denli sağlıklı kalabilişiyle ilgili, ruh sağlığından söz ediyorum tabii.

"Hapishaneye hiç girmeyen insana oranla bir çizik, bir sıyrık olmuştur mutlaka" diye yanıtlıyor. "Ama madem girildi başka çare yoktu." Çaresizliğin çareye dönüşünü "içerdayken dışarıyı hiç bırakmamak" diye formüle ediyor. "Sürekli olarak yeniden üretmek kafamda, her şeyi izlemek. Herkesin adımlarına dikkat etmek, ne nerede duruyor, dışardaki hayatı yeniden yeniden tartmak." Sonra kendisinin de şaşırdığını söylemek zorunda kalıyor. "Bir arabaya bindik gidiyoruz, trafiğin içine girdi araba, yarım saat önce girdiğim bir yerden yarım saat sonra çıkmış gi-

biydim."

İyiki teybim yok, not alışım, bitip tükenmez bu on dört yılı onbeş dakikaya indiren bu güç karşısında dehşete düşen yüzümü biraz olsun gizleyebiliyor. "Mapusluktakini anlayabiliyorum diyorum," asıl, asıl olan dışarda bu ruh sağlığını sürdürebilmeniz. "Çok şanslı olduğumu söylemem gerek" diyor. "Cezaevinden çıktıktan sonra kucak açıldı bana, yumuşak bir ortama düştüm. İnsanlar esirgediler beni."

Esirgediler tanımlaması gündelik kullanımın dışında da olsa kulağa hoş geliyor, sevdim.

"Kendilerinden bir parçayı uzun süre hapishanede bırakmanın gerginliğini duyuyordu insanlar" diye sürüyordu konuşması benim içine düştüğüm gerginlikten habersiz. "Oysa herkes kendi tercihini yapar. Böyle hissetmeleri gereksiz..."

Benim tercihim buydu..."

Gerginliğim not alışımında kısa süren bir duraksamaya yol açıyor, yoksa Ertuğrul'un söyledikleri bu denli kopuk kopuk olmayabilir. Esirgediler sözcüğünün bu alışagelmışten öte kullanımında, aptalca bir koşuşturma içinde mektup yazmayı esirgediğim insanlar geliyor aklıma, Apo, Cemal, özellikle Ersin, bağışlayın, yazacağım. Ertuğrul Kürkçü'nün sözlerini bir yerinden yeniden yakalıyorum. Yumuşak geçiş diye adlıyor kendi deneyimini. "Çok fazla sevgi gördüm, kolaylaştı her şey." Ve işte acımasız bir gerçeği akıtıyor şimdi. "Benim konumumda her yüz insandan doksanı için bu mümkün görünmüyor. Epey sert bir hayata giriyorlar çıktıktan sonrada" Bu acımasız gerçeğe karşın olması gerekeni gene de tek cümleyle ifade edebiliyor. "Bağları kurmak önemli olan; başkalarıyla paylaşılan bağları esirgemek." Esirgemek sözcüğü gene gündelik kullanımın dışında ve çok güzel.

İkinci sorum. Kafanızda kurduklarınızla çakışanları değil de

farklılıkları merak ediyorum. "Onu en fazla çarpan olgunun, zenginler ve yoksullar arasındaki farkın ummadığı kadar açılmış olması. "İçeriye fazla yansımıyor bu" diyor.

"Bir özveri sorunu mu" diyorum, "yani dışardaki yakınlar, na yapıp edip dışardaki yoksulluğun daha azını duyuruyorlar içeriye."

"Hapishanede geçinmek, komünde yaşamakla eş anlama gelir" diye başlıyor yanıtı, "her sene komünün geliri daha da düşüyordu, bunu farketmemek olanaksız." Zenginler ve yoksullar arası farklılığı geçim sözcüğünden öte, ruhen, yaşam tarzları, beklentiler ve hayaller açısından belirliyor, "uçurum" sözcüğüyle. Sonra da şöylesi bir tümce ile nokt alıyor içerde göremediğini:

"Zenginlik ve fakirliğin iki ayrı ulus haline geldiğini gördüm, dışarı çıktığımda."

İstanbul dağınık bir şehir olduğu için, bu gerçeğin biraz daha saklı olduğu kanısındayız ikimiz de. "Oysa" diyor Ertuğrul Kürkçü, "Çok farklılık Ankara'nın fizik doğasına sinmiş.Önceleri kendini hissettirmezdi, şimdi ise semtler birden değişiyor. Ankara'da, bıçakla kesilmiş gibi aynı."

İçerdeyken kafasında kurup göremediği ve dışarda saptadığı bir gerçek daha var Ertuğrul Kürkçü'nün. "Kadınların kendilerini ifade etmeye başladıklarını, kadınların öne çıktığını gördüm" diyor, "Erkeklerden çok daha bağımsız bir tavır içerisindeler."

Not almayı bırakıp bir süre karşılıklı konuşuyoruz bu konuda. Feministlere yönelik bakış açımızda ortak yanlar var. ikimiz de onların sesine kulak verilmesini istiyoruz, bir alanı genişletiyorlar. "Dev-Genç dönemine ait bir resimde boşu boşuna aradım diyorum bir kadına rastlamak için, üniversite bahçesinde çekilen bir halayın resmiydi ve kadın

görünmüyordu ortalıkta."

"Dev-Genç zamanında nüfusları azdı kadının" diyor yanıt olarak. "Öne çıkmadılar, öne çıkanlar çok çaba gösteriyordu ve öne geçenlerse nispeten erkekleşmiş oluyorlardı, haklarını yemek olmazsa."

Kendinden sonra girenlerin ya da kendinden sonra hapisten çıkanların depolitizasyonun sonuçları karşısındaki şaşkınlıklarına katılmıyor. "Onu görebiliyordum" diyor, "farkedip kontrol edebiliyordum". Depolitizasyon nedeniyle genç kuşaktan umut kesilmesinden yana da değil Ertuğrul Kürkçü. Derin bir bakışla görülebilir. Politikaya karşı ihtiyatlılar artık, kurdukları ilişkide gerçek bilgi üzerinde ajitasyon kabul etmiyorlar. Sıradan gündelik şeyleri de... Gündeliği aleladeyi aşan şeyler talep ediyorlar. Marksizme gelenler bu nedenle rafine geliyor.

"Kim bunlar" diye üsteliyorum, bile bile.

"Seksende üniversiteye girmiş olanlar . İnce bir katman geliyor. Çok fazla şeyi sorgulayarak geliyor. Ters akıntıda kendini ölçüp biçmeyi gerektiriyor. Yaygınlığın değil ama, bir yoğunluğun göstergesi. Onbeş yıl öncesinden daha anlamlı bir yoğunlaşma. Suyun akışı değil belki ama, buz kütesinin hareketi. Ama mutlaka bir akış."

Tam olarak notlayabilmek çabasıyla soluk soluğayım. Ertuğrul Kürkçü anlatımını yavaşlatarak üçlü bir sonuç çıkarıyor. Bu gelenlerin on yıl içerisinde devrimci hareketin yeni rezervi oluşu ile ilgili bu sonuç, önderlik edenlerin seviyesini de bu şekilde yukarı iteleyecek inancını taşıyor, bu gelişmeyi kaydetmek ve ona göre adım atmak uyarısı ile bağlantılı...

"Devlet ve sosyalizm konusunda söyledikleriniz de çok işime geliyor" diyorum.

"Herkesin işine geliyor" diye yanıtlıyor.

"Peki sivilcilerden farkı" diyorum.

"Onlar burjuva devletini dağıtmadan istiyorlar bunu. Fark bizim kapitalist iktisadın yıkılmasını istememizde ve ondan sonra tüm araçları yok etmek. Devlet, parti, örgüt, politika.

Bir kez daha duymak adına soruyorum. "Politika?"

"Bizim var saydığımız noktaya gelindiğinde politikaya da gerek kalmayacak. Politikanın kendisi de burjuvadan kaynaklanıyor çünkü."

Anarşizm adına soruyorum farkı bu kez de.

"Anarşistlerle amaç farkı yok. Onlar yalnızca istiyorlar. Bizse sınıf mücadelesi ile varabileceğimizi biliyoruz sonuca. Fark bu, ayrılık bu."

Sınıf mücadelesi sonunda tüm mücadele araçlarından arınmış bir dünyanın özlemiyle çevreme bakıyorum. Dün gözlediğim erguvana çalan zambaklar çok daha güzel gözüküyor. Kendimden de örnekleyerek söylüyorum, "kadınlar çok daha yatkın bu söylediklerinize. "Doğal" diyor, "onlar iki kere, üç kere kahrını çekiyor yaşanan hayatın."

Ha bir de diyorum, yalnız toplumsal baskılardan değil, doğadan da özgürleşmek diye bir tanıma rastladım söyleşilerinizde.

"Canlı doğa tınılıyor daha çok, tabiatın kör güçlerinden demeliydim. Belki de yer çekiminden özgürleşmek anlamına gelmiyor tabii. Uzayda yaşam kurulduğunda o da mümkün. Doğa güçlerini denetim altına almak yani. Gece gündüz farklılığını göze almaksızın her istediği zaman istediğini yapabilmek."

Yeni insanı konuşabiliriz şimdi.

"Yeni insan hepimizin birbirine sorduğu soru" diyor Ertuğrul Kürkçü. "Yeni toplumsal ilişkiler doğunca belirlenecek. Yaşanmamış ilişkilerden çok daha fazla yararlanmalıyız.

Yöneten-yönetilen, çalışan-çalıştıran, almak-satmak günümüzde hiç kimse bu ilişkinin dışında kalamıyor. İçinde bulunduğumuz toplumda yeni insanı gerçekleştirebilmenin bu nedenle iradeden başka yolu yok. Tasarlanmış bir kimliği edinmek için mücadele etmek."

Mücadele kavramında derinleşmek gereği duyuyor." Yalnızca mücadeleciler olmak yetmez, bir faşist de mücadeleciler olabilir, bir sosyal demokrat da... İnsanları kolektiflikler halinde yaşamaya maddi olarak da ikna etmek zorundayız.. Herkesin her yönlü gelişimi için mücadele etmek, olanaklar yaratmak, işbölümü sonuçlarını hafifletmek, eşitlik için titizlik, önderlik iddiasında bulunan insanların altlık üstlük tuzağına düşmemek, ahlaki kaliteler için titiz çaba. Ve sonuçta bir tercih meselesidir bu. Kimse kimseden fazla medet ummamalı. Ben başka türlü olamadığım için böyleyimdir, kimse benimle paylaşmasa bile sadık kalırım bu söylediklerime."

Söylediklerini pekiştirmek için "iyilik yap denize at" örneğini vermek istiyor Ertuğrul Kürkçü, "aynı örnek mi, karşılar mı bilmiyorum" diye kuşkuya düşüyor birden, sonra da "önemli olan" diyor, "olumlu bir şeyler yapmak, hayatla bağı bu yolla kurabilmek, kimse bilmese bile..."

Masamızın tam önünde iki genç kız durup denize bakıyorlar. Kızlardan birinin bol pantolonu erguvana çalan zambakların renginde. Modacıların ozon pembesi dediği cinsten. Sanırım Ertuğrul Kürkçü'nün bakışları da farkında bunun.

"Başkalarından fark daha ciddi, daha sert daha asık suratlı olmak mı, niye?" diyor, "Bütün bunlar hayatı daha yaşanmaz hale getirmek için."

Artık o kırılğan sorunun zamanı geldi. Cumhuriyeti yıllara ve günlere bölen o sağır tutanağın, 27 Mart 1972 bölümüne denk düşen satırlarda biri sağ olarak ele geçti adlanan sevgili

insana, "belki de kullanmam diyorum, bana Kızıldere sonrasını anlatır mısınız?"

Kendimi bloknotuma kapadım gene, yüzüne bakamıyorum. "Çok kötüydü" diyor. "Tam olarak ne olduğunu iki üç ay sonra farkedebildim. Uğranılan felaketin büyüklüğünü, korkunçluğunu tam olarak o zaman farkettim. İlk bir ay kontgerilada işkence ile geçmişti. İkinci ay savcılık. Farkedişim hücreye rastlar. Hayatta kendimi en zayıf en güçsüz bulduğum zamanlar bunlar. Hücrede olduğum için seviniyordum. Hücre içine düştüğüm zavallılığı kimseye göstermedi çünkü, kapattı. İnsan bir süre sonra yeniden ayakları üzerinde doğrulabiliyor."

Başımı kaldırmadan, "ne kadar sürdü hücre" diyorum.

"Bir yıl" diye yanıtlıyor.

"Bir yıl yalnızca kendinizle konuştunuz. Kendinize yönelik ses tonunda baskın olan neydi,, acıma mı suçlama mı nasıl bir şey?"

"Kırgınlık... Kendime ve herşeye kırgınlık"

Sonra da "insanın içinin acıması gibi bir şey" diye tanımlıyor bu kırgınlığı. Yıllar sonra yeniden hücrelerine itelemişim gibi suçluyorum kendimi, benle değil kendiyile konuşuyor işte...

"Böyle olması kaçınılmaz değildi biliyorum... Başka yöne aktarılamamış olması... Kolay vazgeçebilmek.. Ben ya da ölenler... Acıyla hatırlıyorum.. Öznel olabilirim. Devrimci hareketin en iyi yetişmiş çam fidanının üst tomurcuğu."

Başka bir konuşmada da söyledim deyişi, bu acıyı soruya dönüştürüp ona yöneltmiş başkalarının da varlığını çağrıştırdığı için bir ölçüde rahatlatıyor beni.

"Başka bir konuşmada da söyledim. Devrimci hareketin en iyi yetişmiş çam fidanının en üst tomurcukları yok oldular. Arkadan gelenler doldurur ama, çok özel bir katman, çok sık birikmiyor."

İşte yeniden ayakları üzerinden dineldi, hücrelerine yeniden itildiği yerden. "O zaman 1973-74 sonrasında yaşanabileceğini düşünemiyordum." Gülümsüyor. " Tarihsel perspektifin yokluğu... Yirmi üç yaş hayli genç bir yaş, gelecek perspektifi için." Gülümsemesinin tüm yüzüne yayıldığını bakmadan fark edebiliyorum.

Tecritte şeref kıtası ile günde üç kez tüfeklerin eşliğinde tuvalete gidişim. Altıncı ve yedinci aylarda ailemden biriyle görüşebilmem. Sonra mahkemeler başladı ve dolayısıyla hayatla ilişki..."

"Hücreye kapatanlar, hücreden başka bir şey çıkarmak istiyorlardı" derken, hücrelerine son kez dönüp bakıyor sanki. Kapatanların beklentisi dışında biri çıkmıştı hücreden evet, gelecek perspektifi edinmiş ve henüz yaşanmamış zamanı da görebilen bir Ertuğrul Kürkçü.

Saate baktığını görünce, "son olarak diyorum , bu birlik konusunda?"

"Enerjiyi ve zamanı birleştirmek gerek" diyor. "Tek yayın organı çıkarmak mesela. Gerçek bir panele dönüşebilir. Düzenlenen öteki panellerin güzellik müsabakalarından farkı yok." Gözleri gene bağımsız sosyalist aday sahnesinde izlediğim gibi, öfkeyle hoşgörünün o sarmaş dolaş çakışında.

Artık kalkması gerek. O ansiklopedisine, ben evime yönelip bir süre birlikte yürüyoruz. Yitirdiği zamana yetişebilmek için adımlarını çok geniş atıyor, zorlanıyorum.

"Bu bahçe güzel de" diyor yokuşu tırmanırken, "ardında karanlık ilişkiler var sanki, SHP yönlendirilemez mi işletme için?"

Umutsuz bir tonda vermeye hazırlandığım yanıtı beklemeden, kendi sorusunu kendi yanıtlıyor söyleşilerindeki gibi.

"Yönlendirilebilir pekala, bunları söylüyorum ama, uygulamaya geçecek zamanın yok."

Evimin önündeyiz."Güzel bir mekan seçmişsiniz kendinize oturmak için" diyor. Kendi evi Cihangirde olduğu için komşu sayılabileceğimizi ekliyor sonra, "Ama ben yalnızca haftada iki gün evimde kalabiliyorum" diyor, diğer günler ansiklopedide yatmak zorundayım, çalışmalarımın kopmamak için."

Duvar yazıtları-5'i yazmak için daktilomun başına oturduğumda "henüz yaşanmamış zamanı görebilen" birinin zorunluluk alanını en aza indiremeyeşinin dramına karşın, içim pırlıl pırlı. Şimdilik kendisini düşüncelerinin ardında tutan bir kişi Ertuğrul Kürkçü ama biliyorum, özgürlük alanını en çoğa çıkaracağı günlerin peşinde.

Söyleşilerinden derlediğim son bir not. Kendini resmi tarih yorumundan özgürleştirebilen Marksistlerle ilgili.

"Bugün Sovyetler Birliği'nin içinden başlamış olan eleştiri süreci, geçmişte Sovyet düşmanlığı yapmaksızın Sovyetler Birliği'ni eleştirmiş olan insanlar için şimdi çok güçlü imkanlar yarattı ve bunları değerlendirmek gerek."

İç başlık olarak "Henüz Yaşanmamış Zamanı Görmek" diye adladığım yazımı bitirdiğimde, Ertuğrul Kürkçü'den resim istemeyi unuttuğumu anımsıyorum. Duvar Yazıtları aralıklı da olsa Toplumsal Kurtuluş' ta yer aldı. İlki Nazım Hikmet'e, ikincisi Dr. Hikmet Kıvılcımlı'ya, üç İsmail Beşikçi, dört Yalçın Küçük'e ayrılmıştı, hepsi de resimli.

Ertuğrul Kürkçü'yü yeniden rahatsız etmemek için ortak bir dost, Ayşe'yi buluyorum. Ayşe'nin kız kardeşi Kürkçü'yle aynı ansiklopedide çalışıyor, isteyebilir. Ayşe, Ertuğrul Kürkçü'nün çok güzel dansettiğini söylüyor, sıraladığı diğer değerleri arasında. Kızkardeşinin düğününde izlemiş, herkesin dikkatini çekecek denli güzel vals yapıyormuş Kürkçü.

Ertuğrul Kürkçü istediği kadar kendinden söz etmesin. O yaşanmış hayatla ilgili bilgileri toplarken, yaşanan hayat da

onunla ilgili bilgiler toplamakta. Ve biri canlı olarak ele geçirilen kişinin 16 yıl sonra düşünüp söylediklerinin yanı sıra dans' edışıyle de anılmasından güzel ne olabilir? Çalışma masamın üzerinden kımıltısız duran Cumhuriyetin yıllara ve günlere bölündüğü o sağır tutanağa göz kırpıyorum, " Ne haber?"

Garson gencin kırk yaşlarında tanımına yaptığı yaratıcı katkıyı düşünüyorum sonra gülümseyerek. Saçları kırılaşmış mıydı gerçekten? Yoo hayır, dikkat etmedim hiç ve sanmıyorum.

DİDAR ŞENSOY:

DÜNYA BARIŞ GÜNÜNDE GÖÇEN BİR GÖÇMEN VE ASRİ MEZARLIKTAKİ YATABİLMEK

Şişli Camiindeyiz. Ne çok insanımızı uğurladık bu avluda, yarıda bırakmak zorunda kaldıkları kavgalarını, kendi kavgamıza ekleyerek. Yüzlerin her biri tanıdıkmiş gibi geliyor bana. Yıllar öncesinden bir tanışıklık bu, belki de hiç tanımadan birbirimizi. Her birine tek tek bakmak istiyorum. Biraz gergin görünüyorlar. Tedirginlik bile denebilir o an yaşadıklarına. Ama her türlü zulmün üstesinden gelmeye hazır oldukları nasıl da belli. Göğüslerinde Didar Şensoy'un resmi var. Resmin altında doğum yılını belirginleştirip, ölüm yılını reddeden "Unutmayacağız" sözcüğü. Bazı göğüslerde "Unutmayacağız" yazısının ardı sıra gelen "Hesabını soracağız" tümcesi içine katlanmış. O tümcenin aceleci bir yırtılma izini taşıyor bazı kartlar. Asıllı ya da asılsız bilemiyorum, düzenleme kurulu adına yayıldığı söylenen bir fısıltı sonrası edinilen bir görünüm bu. Didar Şensoy'un yakınları sorulacak hesaplarıyla beyaz örtüsüne karanfiller serpilmiş tabutun başında, yumruklar havada nöbet tutuyor.

Didar Şensoy'un bu ikinci göçü. 1944'de Alman orduları Yugoslavya'nın bir bölümünü işgal ettiğinde Didar on yaşındaydı. Hemen ardından devrimci bir hükümetin kuruluşunu yaşadı, Yugoslavya. SSCB örneği sanayileşmiş bir sosyalist devlet he-

defleniyordu. Didar çocuk, okuduğu okullarda paylaşımcılığın ne anlama geldiğini öğrendi o yıllar. Yoksul Yugoslavya'da devrim olağanüstü bir hızla gerçekleşiyordu. Devlet işletmeleri, kooperatifler, toprak reformu yoluyla Yugoslav halkı arasında sosyalist ve demokratik bilinç yaygınlaşmaya başladı. Uzun vadede merkeziyetçi bir iktisadi kalkınma planının uygulandığı aynı ülkede. Didar bir genç kızdı artık. Ve bir süre sonra da paylaşımcılığı öğrenen değil öğreten oldu. Öğretmen olarak görev aldığı okullarda genç kuşaklarla paylaşıyordu bu coşkuyu. Zaman zaman güçlüklerine de katlanarak, söz gelimi, zorunlu tüketim mallarını sağlayabilmek için kendi ve ailesi adına kuyruklarda beklemek gibi. Rejim zamanla idari merkeziyetçilikten uzaklaştı. Kalkınma planları iktisadi gelişmelerin çerçevesini çizmekle yetiniyordu artık. Sanayi alanında işçilerin insiyatifine başvuruluyordu. Birden kendi ülkesine dayanılmaz bir özlem duydu Didar Şensoy. Evliliği ve ilk doğumu da bu yıllara rastlamakta. Yaşadığı ülkenin insanları, Sosyalist Devrimin katkılarını koruma ve geliştirme çabasını sürdürüyorlardı. Didar Şensoy'un kendi ülkesine olan özlemi bir iyiden dayanılmazlaştı. Bu özlem 1964 yılında bir turist pasaportuyla Türkiye'ye yöneltti onu. Hem de yüksek bir bürokratla olan evliliğini ve üç çocuğunu ardı sıra bırakmacasına...

Yıllar sonra anayurtta buluşan Şensoy ailesinin coşkusu çok uzun sürmedi. Paylaşımcı bir kültürden gelen bir göçmenin düşleri, umutları, "her koyun kendi bacağından asılır " felsefesinden bir türlü kurtulamayan bir toplumda parçalanıp dağılmaya yüz tutuyordu. Öğretmenlik yapmak istedi, engellediler. İnsanların düşüncelerinden dolayı baskı altında tutulduğunu görüp yaşadı sonra. "Olsun" diyordu Didar Şensoy, "Kendi öz yurdumdaydım ya." Kendini ev işlerine ve ailesine verdi. Meyvaları sabunla yıkayacak kadar bol zamanı vardı o yıllar. Ta ki, en küçük kardeşi Hasan Şensoy'u Nizamiye

kapılarında komutanlıklarda aramak zorunda kalışına kadar.. Seksenli yıllar bu güzel göçmeni evinden köşesinden çıkarıp, bir eylem kadınına dönüştürecek, böylece. Önce "Hasan'ım da Hasan'ım" diyordu. Sonra kız erkek farketmez, "Hasanlar'ım" demeye başladı. 1980'lerde Hasanlar'ı için, yedi yıl sürecek uzun bir yürüyüşe çıktı Didar Şensoy. Hem de gözlerine sürme çekerek, saçlarını sarıp havalandırarak ve hep önde.

Avluda dört tabut daha var. Hoca dördü adına da geleneksel soruyu soruyor: "Nasıl bilirdiniz?" Biz içimizden Didar'ı yanıtıyoruz yalnızca. İyidir demek yetmez çünkü. "Haksızlıklara gelemeydi o. Hele haksızlıkların buncası onun üstüne üstüne geldiğinde böyle..."

Didar Şensoy'lu son yürüyüşümüzün düzeni veriliyor kalabalığa. Beyaz başörtülü analar, beyaz giysili genç kızlar, beyaz kasketli erkekler, mavi ve turuncuya boyanmaya çalışılan günlerimize bir ferahlık getiriyor sanki. Görevliler cenaze arabasını öne almak istiyorlar. Didar'ı bizden ayırmalarını önlemek için sıkı sıkıya tutuyoruz cenaze arabasını. Yaşar Kemal de tutanlar arasında. Düzenleme kurulu çevik kuvvetlerin başıyla konuşuyor. Alınan karar bildiriliyor. Didar Şensoy bu kez bizlerden çok farklı bir öncelikte varacak gidilen yere. Bırakmak zorunda kalıyoruz arabayı. Feriköy Mezarlığı'na açılan iki saatlik yol, Didar'sız yürünecek şimdi. Dar sokaklara sığdırılmaya çalışılan kalabalığımıza bakarken yeniden ve öfkeyle hatırlıyorum. Didar Şensoy'u Zincirlikuyu Asri Mezarlığı'na gömmeye girişimimiz sonuçsuz kaldı. "Asri Mezarlıkta yatmanın koşulları git gide netleşiyor" diyorum, kendi kendime... Gerçi Zincirlikuyu artık asri ekiyle anılmıyor pek. Aile boyu mermer taşların metrekairelerce yer kaplayıp yükseldiği bu mezarlık için, halkımız "Gülü tarife ne hacet" diyerek yapmış olsa gerek bu kısaltmayı . Çağa uygun olup olmadığı tartışılır ama, modern olduğu mutlakta bu mermer görkemin.

Oysa, mezarın asrisine yatmak ne Didar Şensoy'un umuruydu, ne de yakınlarının. Başvuru yapılırken, bir barış savaşçısını uğurlamaya gelmek isteyecek binlerce insan için Zincirlikuyu'ya açılan geniş caddenin çok daha uygun olacağı düşünülmüştü yalnızca.

Tek yanlı da olsa, trafiğin akması için, çevik kuvvetler iyice yolun kenarına alıyorlar bizi. Ankara'dan getirtirilerek Esnaf Hastanesi'nin morguna alınan Didar Şensoy'u geceler boyu ailesiyle birlikte, hastane bahçesinde bekleyen ilerici dergi çalışanları kortej boyunca ellerinde megafon, bir koşturmaca içindeler. Yorgunluklarına karşın dimdik oluşlarını yadırgamıyorum hiç. Bazılarımız kaldırımlarda yürümek zorundayız artık. Ben yine asri mezarlıkta yatabilmenin koşullarını düşünüyorum onları izlerken.

Üç Eylül Perşembe günü, ilerici dergi çalışanlarının cenaze töreni ile ilgili toplantıları sürerken, İnsan Hakları Derneği yöneticilerinin bilgisi dahilinde iki görevli Zincirlikuyu ve Feriköy'le ilgili girişimlerde bulunmak üzere sabahın erkeninde yola çıkıyorlar. Tutuklu yakınlarından Ayşe Emel'in beni araması da aynı günün öğle saatlerine rastladı. Zincirlikuyu için yardım istiyorlardı. Konuya olan tüm yabancılığım karşı görev saydım isteklerini. Belediye katında ulaşabildiğim ilk isimler, telefondaki sesime ve anlattıklarımaya duyarlıydılar. Zincirlikuyu'da yer yok kanısının yaygınlığı gerçek değildi ve on beş gün önce, bu asri mezarlıkta yatabilmek Bedrettin Dalan'ın imzasına bağlanmıştı. Bedrettin Dalan'ın gereken imzasını sağlayacak araçlar bulundu. Büyükşehir Belediyesi'nin basın danışmanı, Didar Şensoy'la ilgili bilgileri aldıktan sonra, ertesi sabah saat dokuzda dilekçemizle birlikte belediye sarayında bulunmamızı istedi. Basın danışmanı protokol sesinin ötesinde bir içtenlikle, başkanın o saatlerde kesinlikle makamında olacağını ekliyordu, çünkü bir Alman heyetini kabul etmek zorundaydı.

Sabahleyin erkenden Ayşe Emel'in Mehmet Ağbi dediği, Didar Şensoy'un amca oğlu, Ayşe Emel ve Selim'le elimizde dilekçe belediyeye gittik. Basın Danışmanı bu kez epeyce bir protokol sesiyle oraya kadar zahmet etmemizi önlemek için beni evimden aradığını ama bulamadığını söylüyordu. Yardımcı olamayacağı için özür diledi. Yardımcı olamayaşının nedenlerini şöyle sıralıyordu. Didar Şensoy'un Zincirlikuyu asri mezarlığında yatabilmesi için orada daha önceden bir aile mezarlığı edinmesi gerekirmiş. Bedrettin Dalan'ın imzası mermer anıtların ölüm öncesi parsellenen toprakları için geçerliymiş.. Bizler değil ama, Saraçhane'nin bütün kargaları gülmüş olmalı bu nedene. Bizse "imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış" bir milletin evlatları olarak, bu kaynaşmanın yaşayanlarımız kadar ölülerimize de uygulandığını bir kez daha kavrayarak Feriköy mezarlığıyla anlaşmak üzere yola çıktık.

Zincirlikuyu'da her nasılsa Dalan imzasız gömülme fırsatı bulmuş Ruhi Su, A. Kadir ve Oktay Arayıcı karşılama hazırlığındaydı Didar'ımızı, bu kez Feriköy mezarlığında Şefik Hüsnü Değmer ve Reşat Fuat Baraner düştü aynı coşkuya.

Feriköy mezarlığının arka kapısına yönelen dış duvarlar uzadıkça uzuyor. Sıcak havanın kuruttuğu damaklarımızı, her-kese birer yudum kuralıyla plastik su şişelerinden yaralanılarak yumuşatıyoruz. Emil Galip Sandalcı'yı görüyorum bir an. Yüzündeki gerginliği sorumluluk duygusu olarak adlıyorum ve öpüşüyoruz. Ortak bir toplantıda benim "kadın başıma" bu işi halledemeyeceğimi söylemiş. Üç Ağustos günü Zincirlikuyu girişimi için dernek bilgisi dahilinde yola çıkan görevlinin aldığı sonucu sormak istiyorum. Ben her şeye karşın Büyük-kent belediyesinin başını bir kez daha arattığımı söylemek istiyorum. "Maalesef" büyükkentin başının az önce İzmir'e gitmiş olduğunu bildirdiklerini de.. Sormaktan da anlatmaktan da vazgeçiyorum sonra. Hepimiz çeşitli nedenlerle çok yorgunuz

çünkü..

İki saatlik yürüyüş sonunda Feriköy mezarlığına varılıyor. Didar Şensoy her zamanki canıtezliliğiyle kucaklıyveriyor toprağı. Ölümünü bile işlevsel kılmanın uysallığı sinmiş bedene sanki. Paylaşımçı bir kültür aldığı Yugoslavya'yı ve üç çocuğunu terketme pahasına ulaştığı vatan toprağı, sarıp sarmalıyor onu. Dr. İldeniz Kurtulan ve eşi Feride gerekebilecek ilk yardım için bekliyorlar kenarda. Didar'ın toprakla kucaklaşmasını yorgun yüreklerine sığdıramayacak analar olabilir çünkü. Hiçbir şey gerekmiyor ama.. Yorgun yürekli anaların, acılarını epeydir sonsuz bir dirence dönüştürdükleri belli. Ne denli güzel, ne denli umut verici..

Dostları, dünya barış gününde göçen bir göçmenin mezarı başında havaya kalkan yumruklarıyla ölümsüzlüğünü vurguluyorlar onun. Sessiz yürüyüşün biriken sesi zindanların boşalacağını söylüyor hep bir avaza. Çevik kuvvetler sesleri çevreleme çabasına giriyor aniden. Güç günlerin insanı Nebi Barlas çevik kuvvetlerin yetkilisiyle görüşüyor. Mehmet Emin Sert ilerici dergiler adına hemen yanbaşında onun. Çevrelemeden vazgeçilip, dönüş için halk otobüsleri sağlanıyor mezarlık kapısında. Gençler otobüslere binmek yerine aynı yolda yürümeyi sürdürmek niyetinde. Tanımsız bir arınma gözleniyor şimdi tüm yüzlerde Dünya Barış gününde göçen bu güzel göçmene layık bir uğurlama yapabilmenin arınması bu. Yalnız değilsin diyebilmek ona. Didar'ın resminin altındaki "Hesabını soracağız" tümcesi de her göğüste sanki yerli yerini bulmuş artık. Hiç içe katlanmamış gibi, acele bir yırtılma izini hiç taşıyor gibi. Didar sürmeli gözleriyle daha bir gülüyor resminde.

Yaşama alanlarımıza dönerken hiç kimsemizde en ufak bir yorgunluk belirtisi yok. Hepimiz aynı şeyleri düşünüyoruz belki. Barış savaşımı için tek çıkar yol, tekellerin belleğimizi sil-

meve çabaladığı bu asrı çağda, hesaplarımızı iyi tutmak ve günün birinde sorguya dönüştürmek bu hesapları. Bir Barış savaşısı işte asıl o zaman unutulmayacak.

MUSA ANTER:

DOSTLUKLAR VE SEVGİLER İÇİNDE YALNIZ BIRAKILMIŞ BİR ADAMIN ÖYKÜSÜ

Arkeolojik bulguları içeren raporlarda da var, Erken İslam Dönemine ait en savunmasız mezarlar çocuklara aittir, ya toprakla doldurulmuş ya da basit toplama taşlarla kapatılır. Geçtiğimiz günlerde polisler uzun beyaz saçlı Musa adlı üç yaşlarında bir bebeyi alelacele toprağa gömdüler, üzerinde basit toplama taşlar bile bulunmadığından eminim, öylesine bir suçlu telaşı gömücülerde.. Her bebek mezarı da toplumsal bir suç değil mi zaten?

Musa Anter'in öldürülüşünü HEP kongresinin hemen ertesinde Ankara'da bir dost evinde öğrendim. Arkadaşlarım kara haberi ben kahvaltımı bitirene dek ertelemişler. İlk tepkime sanırım şaşırmışlardır. "Yakışan bir ölüm" dedim, " 10 yıl hatta 3 yıl öncesi olsaydı üzülürdüm" ve sanki ölürken yanındaymışcasına sürdürdüm sözümü, "Müthiş mutlu öldü". Ben ki sulu gözlülüğümle ünlüyümdür, hayır ağlamıyordum bu kez. "Yetmişdört yaşında olduğuna bakmayın, üç yaşında bir bebek Musa, halkının yükselen direnişinde, başkaldırısında yeniden doğdu çünkü".

Aynı günün gecesi onunla ilgili bir başka haber ağlatacaktı beni. Polislere bırakmıştık Ape Musa'nın sevgili bedenini, po-

lislerin suçlu telaşına. Ölüme "eyvallah" da bu çaresizliği içim götürmüyordu işte, Çocuk Musa'da en çok buna yanmıştır, bilirim.

Bundan sonra söyleyeceklerim Musa Anter'in kanlı katilleriyle ilgili değil. Çok mümkündür ki misilleme korkusuyla bir günde hidayete erip, devletin Kürdistan'daki kanlı ellerini farkedip tele-yazıya dökenlere de değil. "Günah çıkarıyorsak, bırakın çıkaralım" diyerek anılar defterinden vicdan azabıyla Musa Anter'e güzellemler düzenlere de değil, hiç değil... Timsahlar ve gözyaşları ilgilendirmiyor beni.

Bundan sonra söyleyeceklerim yalnızca Ape Musa'nın gerçek dostlarıyla ilgilidir.

Muhsin Kızılkaya'nın bir yazısından öğreniyorum. Musa Anter Diyarbakır festivalinde imza gününe çağırılmıştır, Anadolu yakasındaki evinden çıkıp, Bostancı'ya gelir, deniz otobüsüne biner, bomba ihbarı dolayısıyla Bakırköy'de deniz otobüsünden zamanında inemediği için Diyarbakır uçağını kaçıır, Ankara'ya uçar. Ankara'da Diyarbakır uçağı bulamayınca Malatya'ya iner, Malatya'dan otobüsle Elazığ'a, oradan da taksiyle Diyarbakır'a...

Bütün dostluklar ve sevgiler içinde tek başına bırakılmış bir adamın öyküsüdür bu. Yaşadığımız şu iğrenç günlerde Musa Anter'in ölümü bir bebek ölümü kadar toplumsal bir suçtur ve bizlerin de payı var. Söz gelimi 3. Kültür ve Sanat Şenlikçileri Musa Anter'i davet dışında hangi sorumluluğu yüklendiler? Ölüm ilanına acıklı sözler bulmak yeterli mi? "Sağ olsun Musa amca da biraz tedbirsizdi" demek de yetmiyor, bak sağ değil artık.

Tüm dostluklar ve sevgiler içerisindeki yalnız adamın öyküsü sürüyor.

Musa Anter Diyarbakır'da belediyenin konuğu olarak

kaldığı otelden iki üç kez görüşme isteğiyle aranıyor, red ediyor, ancak katiller inandırıcı bir gerekçeyle onu otelinden çıkarıp bir taksiye bindiriyorlar ve planlarını rahatça uyguluyorlar.

Özgür Gündem'i gözyaşlarına boğanlara sözüm, bu ne denli aymazlıktır, bu ne denli pervasızlık? Bu soruyu kendimize ve birbirimize sormak zorundayız, hem de çok sık, "şehitler ölmez" demek, bunca sevgili ölüye yetmeyebilir artık.

Bu satırları yazarken masamda bir mektup duruyor, Diyarbakır damgalı ve Yeni Ülke gazetesine postalanmış. Katlimin vacip olduğuna dair bir fetva bu çok özel bir daktiloyla yazılarak çoğaltılmış matbu bir kağıt, İslami Yumruk imzası taşımakta ve akli sıra korku saçıyor. Otuz kişilik katli vacip listesinin ikinci sırasında adım ve kırmızı şeritle yazılmış. Suç hanesinde ise, gene kırmızıyla "Topluma ahlaksızlık aşılama ve fahişelik" yazıyor. Hiç yadırgamıyorum. Halkların ve işçi sınıfının dostu olmak, Bochum'da yetmişbin kişilik Kürdistan Festivaline katılmak, Yeni Ülke'de devlet eliyle boşaltılan bir şehir için, "Şırnak'tan göç değil, Şırnak'a göç zamanıdır." diye beyanat vermek ve hele kadın başınıza Şırnak'a giderek gözlemlerde bulunduktan sonra gördüklerini yayınlamanın resmi ideolojideki karşılığı "Topluma ahlaksızlık aşılama ve fahişelik"tir elbet. İslami cihad imzası da, yumruğun hangi bedene ait olduğunu gizlemek için seçilmiştir ve gene akılları sıra.

Yeni Ülke yöneticileri, dostlarım, beni incitmemek için mektubun, dolayısıyla tehditin yayınlanmasını geciktirdiler. Bu inceleğe ve özene teşekkür borcum var ama tam tersi tüm tehditlerin açığa çıkartılmasından yanayım.

Bu mektuptan daha kimlere yollanmıştır? Otuz kişilik bu listede öteki adlar kimlerdir? Birimizden birinin burnu kanadığında bile hesap sorulması gerekenlerin tesbiti için bence çok önemli bu.

Benim bilebildiklerim.. İnsan Hakları Yönetim Kurulu üyesi Avukat Erem Keskin, her gün hakaret ve tehdit telefonları alıyor, o da Newroz ve Şırnak katliamının gözlemcisi.. Tedbir olarak telefonları hemen kapatıyordur belki..

Yalçın Küçük İslami Cihad'ın ilk yayınladığı listede. Cebinde yakın saldırılar için Avrupalı yaşlı kadınların hırsız korkusuna karşı kullandıkları bayıltıcı bir sprey taşıyor.

Yalçın Hoca'dan duyduğuma göre, Milletvekili Leyla Zana kapısı çalındığında açmıyormuş.

Bir televizyon programında, devlet ve yanlılarını incittiği için İlyas Salman ve ailesi evdeyken de telesekreterlerini açık tutuyorlar, ancak tanıdıklarına çıkıyorlar.

Ben dışarda olmadığım süreler içinde, gün ortası kapımı kitleyerek oturuyorum, İstanbul dışına çıkarken ise masamda duran yumruğu Şırnak gözlemlerimi notladığım defterimin arasına koyup, yanıma alıyorum, kendimce bir tedbir yani..

Hiç niyetim yokken yazdıklarımı benim de gülesim geliyor. Karşı tarafın büyüklü küçüklü " Büyük bir gizlilik gerektiren bir organizasyonla" örgütlendiği şu günlerde hiç değilse birbirimizden haberli olmak zorundayız ve ne yapıp edip birbirimizi korumak zorunda. Her biri toplumsal bir suç olan savunmasız çocuk mezarlarını arkeolojik kazıların buluntusuna bırakmamak için sağ kalmalıyız. Yalçın Küçük'ün deyişiyle, "Sağ kalırsak, bizim taraf galip" çünkü.

Bunun böyle olduğunu resmi ideolojide biliyor elbet. Bu nedenle tek tek ve haber vererek öldürüyor. Şu elimdeki otuz kişilik liste örneğin.. Açık bir kapı bırakmayı ihmal etmemiş, "Fesat ve ihanetten vazgeçmediğiniz takdirde, takdiri ilahi..." Kendi korkularınızı yenmek için korkutamadıklarımızı ortadan kaldırınız anlamına geliyor bu ibare ve daha çok beklerler o açık kapının ardında.

Sevgili Musa, ölüm göz göre göre geliyorum demişti senin korkusuzluğuna. Seni koruyamadık başışla. Ben kendi adıma seni Newroz sonrası Türk ve Kürt aydınlarının ortak açlık grevinde oturduğun o köşede anımsayacağım, evinden getirdiğin kilim ve yastıklarla kendi halkının nakışlarına yaslanıyordun ve kadın erkek genç yaşlı onca kalabalıkta, açlık grevindekilere getirilen çiçekler için yalnızca sen kaygı duyuyordun, kova maşrapa ne buldunsa dizmiştin yanına su doldurup, Beşiktaş HEP binasında. Seni öyle hatırlayacağım Ape Musa, çevren çepeçevre bir çiçek bahçesi..

Evet şehitler ölmez.

Ape Musa ölümsüzdür, evet.

Ama Ape Musa, dalından toprağından olmuş çiçekleri bile birkaç gün daha yaşatabilmek için çaba gösteriyordu , biz göstermedik, yeniden başışla.

Ha, bir de, aynı açlık grevinde İsmail Beşikçi hoca, Eşber Yağmurdereli ve ben sırtımızı yan yana aynı duvara verdiğimizizi görüp, Fegi Hüseyin'e "Hadi kalk Türklerin mahallesine gidelim, çok yalnız kaldılar" deyişin..

2.BÖLÜM

ELVEDA VE MERHABA

DAMDAN DAMLALAR

Kemal Yılmaz soruyor.

*"Hep böyle mi? sürececek
Hep böyle mi? çekilecek acılar"*

"Acılara Karşı Varım" diye adlandırdığı şiirinde soru işaretlerini öne almış. Doğru ya da yanlış tartışmasına girmek istemiyorum. Çünkü, "Damdan Damlalar" güç koşullardaki insanın kendini sanat yoluyla var etme çabasına açıyor sayfalarını.

Soru işaretlerinin böyle mi'lerden öne alışı yadırganabilir, ama Kemal Yılmaz'ın imla kurallarını içindeki başkaldırının hızına yetiştirme çabası yadırganmamalı...

*"Ben varım diyen yok mu?
Acılara haksızlığa ve işkenceye
Karşıyım diyen yok mu?
Yok mu? bu dünyada bir insan
Varım... varım!... diyen bir insan"*

Kemal Yılmaz var olduğumuzu bilmese bu denli üsteleryemez sorusunu.

Varız... varız elbet. Tekelci toplumda insanımız tüm şaşırtmaca, hedef saptırmaların yanı sıra acımasızlığa, zulme, haksızlığa, işkenceye karşı direnerek kanıtlıyor varlığını. Gerekirse, gerekirse ölersek... Erzincan Askeri Cezaevi'nden Sezai Sarioğlu bu gerçeği şu dizelerde dile getiriyor:

*"Onlar,
Soykırım gündelikçileri
Onurlu bir ölümi
Özgürlük anlamına da geldiğini
Hiç bilmediler."*

Sezai Sarioğlu sözü getirip sevgili bir ölüye, örnek olsun diye Didar Şensoy'un özgürlük yolculuğunda öldürölüş mapus damlarındaki dostlarını çok etkilemiş. Damdan damlalara son iki ayda gelen dizelerin toplamına yakını onu ve kavgasını anlatmakta. İzmir Kapalı Cezaevinde İsmet Çoban, "Eylölün Biri Gökyüzünde de Anıldı" diyor. Bu dünyadan göçüşünü bir uyarıymışcasına Dünya barış gününe rastlanan Yugoslav göçmene yönelik dizelerini, umutlu ve sevecen, şöylece noktalıyor.

*"Zor da olsa bu günlerde,
Yeni filiz olmuş gül dalları,
Omuz verdi bizlere,
Omuz verdi çiçeğim
Omuz verdi filizim,
güvercin uçuşunda
bahar uçurtmalarında
Ve eylöl ,*

Gökyüzündeyiz şimdilerde
biraz içim sızılı, Didar Ablam ölmüş de...
(Yani öldürülmüş de!...)

Tıpkı Kemal Yılmaz'daki gibi, doğru ya da yanlış kullanılmış hiç önemli değil, İsmet Çoban içinin aydınlık sitemini aktarabilmek için imla işaretlerini, sözcüklerin hizmetine koyuyor telaşla.. Önemli olan bence bu. Damdan Damlalar'da zaman zaman şiirlerine rastladığımız Halil Kantarcı son günlerdeki iç dünyasını şöyle dizelemiş:

"Lav sığağı sevgi fişkırtırken yüreğim
Aysbergler yüzer bir köşesinde."

Didar'ın ardından Halil'in de söyleyecekleri var. Aynı adı taşıyor şiiri, Didar'ın Ardından.

"Bu yürek
Bu omuzlar
Kamp çadırlarını değil, dost tabutlarını
taşımaktan nasır tuttu kat kat
Bak
Yine yürüyor bizimkiler
Kolkola
Ardarda
Bembeyaz
Ve yine bir tabut omuzlarda
Karanfillerle taşınmış onurlu bir yaşam
Ağır ağır ilerliyor."

Erzincan Askeri Cezaevinden Mahmut Altıntaş devrimci yüreği söz konusu olduğunda içeride ve dışarda ayırımı yapmıyor, "Çatallaşp, biri dışarda, biri içerde yanan" yürek diye tanımlıyor. Ablamız seslenişiyle başlamış şiirine ve sürdürüyor...

"Onurumuzun yontusu başını

Yatırıp yüreklerimizin ortasına

Sessiz ve sitemsiz

Oturdun sınırsız soframıza

Hoş geldin

Yaşayan ölülerimiz arasına

Didar abla

hoş geldin."

Yaşadığımız şu günlerde "Yaşayan Ölüler" nitelemesi, eylülüst dönemin vazgeçen, yılan, sinen, hâlâ kararsız, edilgen insanlarına yaraşır sanıyordum. Mahmut Altıntaş ise başkaldıran, vazgeçmeyen, gün günden, kararlı kişinin ölümsüzlüğünü vurgulamış aynı sözcüklerle. Bu vurguya hiçbir itirazım yok. Ben de bundan böyle, yaşayan ölüler yerine, eylülüst safralar derim ötekilere... Atıldıkça güzel-
leşeceğimize inanarak...

İstanbul'dan Hakan Akgöl, mapusta mı, değil mi bilmiyorum, yazmamış.

Mektubuna sinen öylesine bir şey var ki, dışarda da olsa, mapusluktan beter bir yaşama koşulları sarıp sarmalamakta onu... Sözcükleri yazarken çoğunda güçlük çekiyor ama duyguları yazarken en ufak bir zorlanması yok, o Abla değil, ana diye sesleniyor Şensoy'a, ve yiğitçe ölenlerin tümüne adadığı

şiiirini "Toplama Kampında Değildi Ölüm Ana" diye başlatmış.

*"Kimlerin elinde son buldu nefesin
Kimdi onlar"*

diye soruşuna aldanmayın, sözcüklerin çoğunu yanlış yazdığı şiirinde Hakan, "Denizler şahlandınp, öfkesinde bulutlar çarpıştınıyor." Sezai Sarioğlu ise hani şu dizelerinden birinde, Şensoy'un acısında "soykırım gündelikçileri" nitelemesi yapan Sarioğlu, acısına ortak olsun diye, koca Munzur dağını sığdırmış Erzincan Cezaevinindeki koğuşuna. "Şimdi Munzur başında gözlerim yağıyor" diyor ve doğaçtan şiirler okuyor içi sıra.

Didar Anaya Munzur Yüreğinden Oğul Güzellemeleri

1.

*Sevda anasıydı o
Oğul yanına hasretlere yatmış
yatmış da umudu kocatmamış
eylül yanını sağaltırken sabah alacasında
elleri güneşe batmış...
Umutları yıldız yıldız
türküleri gelinlik kız...*

2.

*Ne zaman analara el kalkar
O'saat yekinir tüm anaları dünyanın
başlarında Carrar ana
analar türkü türkü ayağa kalkar...*

3.

Dolu gözlerinderî Munzur'un
yine memleket damladı şıp şıp
Yaralarımızdan şiirler okuduk
mapusadım sokaklarımıza karışıp...

4.

Didar'ına mahzun bir karanfil
gibi düşmüştü kınalı perçemi
yüreklerimizde tepeleme bir hüznün
fotoğraflarını öptük bütün gün
tiim karlarını bastık da Munzur'un
dudaklarımızda yangın kaldı izi...

Damdan damlalar'a Kemal Yılmaz'ın "Ben varım diyen yok mu? sorusuyla başlamıştık, Mahmut Altıntaş'ın mektubu en iyi yanıtlarından biri bu soruya:

"O iyi insanlar o güzel atlara binip
gitmediler.

Oldukları yerdeler.

Dallara bahar suyu yürüüyüp şimdilerde
tomurcuklanmasını bekliyorlar."

Mahmut haklı.

İçimizi derinleştirerek çoğalıyoruz şimdilerde ve bekliyoruz.
Beklemenin durağanlığına değil, hızına açık günlerimiz.

Mapusadım sokaklarımıza karışıp gidenlere, bu sayfalar her zaman açık olacak. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın. Dostlukla...

DAMDAN DAMLALAR II

SESLERİ YANYANA KOYABİLMEK

Bir şiir kitabı , bir belge ve bir şarkıdan taşan sesler bunlar.

Şiir kitabı, Mecit Ünal'a ait. Parmaklılara karşın demirde açan çiçeğiyle " Sesini Sesimin Yanına Koy" diyor kapağında. Yazarının kimliği hükümlerde de yazılı. Mecit Ünal, Rasim oğlu, Atiye'den olma, Sivas ili, Zâra ilçesi, Hatip mahallesi nüfusuna kayıtlı; ondokuzunda ceplerinde bir yangınla dolaşırken içeri düşürülmüş, yaşı otuza yaklaştığı şu günlerde, gül mevsimi asılacağını unutup, yeni kesilmiş taze bir dal gibi kanayan şiirleriyle, firari güvercinler uçuruyor gökyüzüne.

Belge, Hacay Yılmaz'a ait, tutsaklığı simgeleyen elleri ense-de bağlı çıplak bir sırtın üzerinde yer alıyor. Belgenin adı, Tarih Olayları... Hacay Yılmaz ipliğin, şarabın, üzümün, zeytinin , yağın direnişini görmüş seksende; sonra da tutsak edilmesini ipliğin, üzümün, şarabın, zeytinin ve yağın... 1958 Kars doğumlu, Akşam Ticaret Lisesi dördüncü sınıfından ayrılma; ipliği, üzümü, zeytini, inciri savunmak için dört buçuk yılını geçirmiş mapusta, Tarih'li bir işçi...

Şarkı, Ayşe Hülya ile Ersin'in ortak imzasını taşıyor. Ayşe Hülya Özzümrüt Eylül'ün başladığı günlerde, Akdeniz enginliğindeki bir direnişin şiirini yazmış. Kadınlar koğuşundan erkeklerinkine ulaşmış bu şiir. Ersin Marangoz müziğe dönüştürmüş onu kendi koğuşunda ve şimdi tüm dünya kadınlarına yönelmiş bir muştudur o şarkı, Didar abla adıyla...

Damdan Damlalar'ı, bu şiir kitabı, " Sesimi Sesinin Yanına Koy", bu belge "Tariş olayları" ve bu şarkı " Didar Abla" oluşturuyor.

Sesimi Sesinin Yanına Koy, Ocak 1988'de Bibliotek Yayınlarınca basılmış. Şiirlere komşu sayfalarda, "omuzlarında bulut gibi hasret, ceplerinde müebbet" taşıyan insanlar kucaklaşmakta. Zeynel Karahan'la birlikte gene şairin kendisi resimlemiş bu sayfaları. Belli ki, günboyu yedi adım voltasında doymaz bir açlıkla, öğrenmeyi sürdürme inadında Mecit Ünal. İnsanı "Kendinden öğrenen ve sonra dönüp gene kendisine öğreten" diye tanımlaması heyecan verici. Öğrendiği şeyler arasında aşk, ekmek ve özgürlük ilk sırayı alıyor. Darwin, Marx, Deniz, İbrahim'le sürüyor öğrendikleri. Sözü sevdaya düşende Mecit, yapa yangın iki suya benzetiyor sevdalısıyla kendisini.

Yapayangın iki su
Akardık bir yatakta
Oğlum olsa yedisine basardı
Oysa ben yedi yıldır hasretim sana.

Ve tel örgüleri aşıp da gözleri birbirine değende, "öpülmüş bir çocuk gibi" mutlu oluyor şair, kimseyle alıp veremediği yok o zaman, kimseye bir kırgınlığı da yok sanki...

Bir rastlantı, kitabını okuduğum günlerde, Mecit Ünal'ın sesi de ulaştı bana. Şiirlerinden bazılarını bir bantta türküleştirmiş, Gül Mevsiminde idamından önce, kendini alabildiğine çoğaltmak istiyor Mecit. Türküyü değil uzun süre bandın kaydedildiği mekanın sesini duydum yalnızca. Derin bir kuyuda gibiydi her şey, ayak sesleri, mırıldanmalar, öksürükler ve açılmasıyla kapanması bir olan kapılar... Çaresiz ağladım. Çok iyi biliyo-

rum ki, insan doğasına en aykırı yerler bu zindanlar ve gene çok iyi biliyorum ki, bu nedenle yıkılacaklar. Türkünün neden sonra bana ulaşan sözleri şöyleydi.

Güneş yine doğacak - Tepelerin ardında - Hayat sürecekt
yine olsam da - Olmasam da - Yine bahar gelecek - Yine
yaz moraracak kırmızısı karamukların - Yine tutuşacak
dağlarda mayıs hoşça kalın- hoşça kalın

Sözcükler öne çıktığında artık ağlamıyordum. Mecit Ünal'ın hoşça kalın veda değil, bir merhabaydı aslında. Savunmasında zapta da geçen şu üç cümleyi anımsadım. Anımsadığım kadarıyla iletmek istiyorum size de.

"Ateşle oynamayı seviyorum" diyordu Mecit savunmasında. "Türkiye'nin ve dünyanın ateşle oynayan çocuklara gereksinimi var. Ve ellerim ateşi yakana dek oynayacağım."

Tariş olayları Kasım 1987'de Yalçın Yayınları'nca basılmış. Yazarı Hacay Yılmaz hak aramanın meşruluğuna inanıyor ve "Özgürlük mahkumlarına" adıyor çalışmasını. İşçi hareketinin yeniden kıpırdandığı günümüzde Tariş işçilerinin mücadele deneyinden aktarmak istedikleri var. Sunuşunda Tariş "olaylarını" neden yazdığıyla ilgili şu satırlar yer alıyor:

"Türkiye'li insanın tarih mirası yok. Var. Ancak hep kesintilere uğratılıyor. Önceki birikimin bir sonrasına akan bendi kesiliyor. Kesen, elbette hakim sınıf iktidarı"

Hacay Yılmaz bu kesinlemesine karşı, bu konuda tek sorumlunun iktidar olduğu kolaycılığından hem kendini hem de okuyucuyu koruyor.

"Tarihi yazmak ve birikimi aktarmakla yükümlü olanları da burada işin içine katıyorum."

Ne denli güç olsa da, sınıflar mücadelesinde deney birikiminin aktarılmasının gerekli olduğunun bilincinde Hacay Yılmaz.

"Tecrübe ancak olumlu olumsuz, iyi kötü sentezi içinde bir sonraki kuşağa aktarılırsa zafere giden yolda bir kazanım olur. Olmazsa, ' eski zamanlar olur ki cihana değer' masal olmaktan çıkarmanın günü gelmiştir."

Hacay Yılmaz Tariş direnişinin olumlu olumsuz tüm yanlarını açığa çıkarabilmek için girmiş bu araştırmaya. "Esirliğimin hemen ardından ve dışarıyla henüz uyum kuramamışken..." diyor. "Belgeler için başvurduğu bir çok kapının yüzüne kapanmasına karşın...

Bu gün demokrasi havarisi ve işçi hakları dostu kesilen Süleyman Demirel'in MC dönemini anımsamak isteyenler ve özellikle istemeyenler Tariş olaylarını okumak zorundalar. Aralarındaki rekabette birbirlerine hiç de kardeşçe davranmayan kapitalistler işçi sınıfına karşı mücadelede nasıl da bir bütün haline geliveriyorlar.

Yiğitliği ve ihaneti, direnci ve çözülmeyi yanyana görmek isteyenler Tariş olaylarını okumak zorundalar.

Zeytinin, üzümün, ipliğin, şarabın, yağın, incirin yirmi gün süren şanlı direnişinde, sermayenin paralı ilanlarla gözdağı verişini, gazetelerin "Dağa çıkan işçiler" ya da "Prova" ya da "İzmir'de bir savaş günü" başlıklarıyla haber verişini unutmamak gerek.

Tariş olayları söz konusu olduğunda unutulmaması gereken çok önemli bir şey daha var. Tariş'li bir işçinin direnme anındaki sevinci... Fabrikaları güvenlik güçlerince kuşatılmıştır.... Gecenin geç saatlerine kadar devam eden işçi halaylarından birinde bir işçi şöyle sesleniyor:

"Arkadaşlar çok mutluyum, çok sevinçliyim... Çünkü İGD'li, Halkın Kurtuluşçusu, Dev Yol'cu ve TEP'li arkadaşlar hep bir-

likte halay çekiyor, türkü söylüyorlar. Demek, biz işçiler zor durumlarımızda birlik olabiliyoruz ve ayırım gözetmiyoruz."

Bu sevince güvenlik güçlerince kuşatılmış fabrikalardan bir slogan yükselir:"Yaşasın İşçi Sınıfının Birliği".

Ayşe Hülya ve Ersin'in şarkısına kulak verelim şimdi de:

Eylül seninle başladı ana yar
Akdeniz enginliğinde direndi
Didar Abla adıyla sonbahar

Gül mevsimi değildi karanlıktı
Gül açtın ıssızlıkta gün kırmızı
Ölümünle kanayıp gurur . . . ulla ışıdın

Bağ bozumlarında mührün gölgelerde
Küba Angola Vietnam kadınlarına
Didar Abla adıyla salacağız muştular

12 Eylül adaletinin ipliği pazara çıkmış durumda.

12 Eylül adaleti yargılıyor değil, yargılanıyor olmak zorunda.

Bu nedenle sesimizi sesinin yanına koyuyoruz Mecit'in. Bu nedenle Hacay gibi biz de sanık sandalyasına oturması gereken siyasi ve ekonomik iktidar olduğunu söylüyoruz. Ve bu nedenle Ayşe Hülya ile Ersin'in şarkılarında Didar Abla adı Küba, Vietnam ve Angola kadınlarınıninkiyile birlikte anılıyor.

Hoşça kalın ya da merhaba!...

DAMDAN DAMLALAR III HOU DEJIAN'A AÇIK MEKTUP

Sevgili Hou,

Mektubun Ersin'in mektubuyla hemen hemen aynı tarihte elime geçti. "Mektubun" deyişime bakma. Aslında bir bildirgeydi bu, 2 Haziran '89'da üç arkadaşınla birlikte Tienanmen Meydanında açlığa yatmadan önce kaleme aldığınız bir demokrasi bildirgesi, protesto ediyor, çağrı yapıyor ve özür diliyordunuz. Bu seslenişin bana da özel olduğunu düşünmem bu yüzden, işte şu anda da bir gazete kesiğinden çok farklı görünüyor çalışma masamda, biraz daha düşgücümü zorlarsam, senin ülkeneye has o renkleri ve gizemli şekilleri taşıyan bir pulu olduğunu bile iddia edebilirim bu gazete kesiğinin.

Ersin'in mektubu da alışılmışın ötesinde bir mektup, şu anda seninki ile yanyana duruyor. Bilmem biliyor musun, Ersin'lerin zarflarındaki zımk hiçbir zaman kullanılmaz, hep açık gelir ve görüldü damgasıyla birlikte.

Sevgili Hou, sana mektup yazma nedenimi açıklayayım şimdi.

İzin verirsen seni Ersin'le tanıştırmak istiyorum. Ortak yanlarınız var onunla. İkinci de müzisyensiniz. Sen kendi ülken Çin'de gizlidesin, Ersin ise, kendi ülkesi Türkiye'de tam dokuz yıldır içerde. Sen yurttaşlarını, eski politik kültürden kurtarmak istiyorsun, Ersin de öyle. Sen ve arkadaşların, yurttaşlarınızı

yeni bir siyasal kültürü benimsemeye çağırıyorsunuz, Ersin ve arkadaşları da öyle. Bu ortak yanlarınıza karşın içimi titreten bir ayrılığınız var sevgili Hou; sen ve arkadaşların sınıf mücadelesinin esas alınmasına karşısınız, Ersin ve arkadaşları ise sınıf mücadelesinin esas alınmadığı bir ülkede devrim tut-sakları olarak yıllardır mahpus yatıyorlar. Sen ve arkadaşların 1949'dan bu yana sosyalist etiket taşıyan bir ülkenin çocuklarısınız, Ersinler ise kapitalist yolda direnen bir ülkenin çocukları. Şimdi beni değil , Ersin'i dinle, iki ay önce bir hapis-haneden diğerine sürgün edilişlerini anlatıyor Ersin ve bildiğin gibi diye başlıyor söze umarım yadırgamazsın.

"Bildiğiniz gibi, Bayrampaşa Özel'de iken '88 Aralığında ilk tünelimiz dilimize yerleşen deyimle "patladı." Egemenlerin ce-zaevi sorumluları son derece sekter bir operasyon düzenlediler üzerimizde. Gaz bombaları ve coplar arasında yaralılar verdik, aç susuz ve soğukta bırakıldık, haklarımız gaspedildi.

Kargaşalıklar, barikatlar, olayın sıcaklığı, yılbaşı açık görüşümüzün ileri bir tarihe ertelenmesinin nedeni gösterildi. Özgürlük işçileri biz "köstebekler"se yeni yılın ilk saatlerini hücrelerde ve her hücre kapısının önünde bir erle, şarkılarımız, türkülerimiz, marşlarımızla geçirdik. Yeni yıla girerken tek dileğimiz "yeni tünel için başarılar" oldu.

Gelişmeler sürgün beklentilerimize yönelmedi. İdarenin aldığı bir takım güvenlik önlemleriyle yine aynı cezaevinde kaldık. İdarenin en önemli önlemiyse alt katları boş tutmak oldu.

Önlemlere karşın ikinci tüneli başlattık ama ne yazık ki o da birincisi gibi büyük bir olasılıkla tesadüfen patladı. Ne yazık ki her ikisinde de kullanılan yöntemler daha önce kullanılmış yöntemlerdi, bizim ise başka seçeneğimiz yoktu. Her ikisinde de kumar oynadık. Ve sona yaklaşmışken iki kumarı da kaybet-tik.

İkinci tünelimiz de ortaya çıkınca, olası bir operasyona karşı barikat kurmaya ve gaz bombası savaşına hazır bekledik. İlk tünel olayındaki vahşi operasyonun benzerini yaşamayışımızın nedeni, geçmişteki barikatlarımızın sağlamlığı, dışarda ailelerimizin, avukatlarımızın, derneklerin, SHP'li birkaç milletvekilinin muhalefeti ve basının sessiz kalmaması idi."

Sevgili Hou, bildirgenizin sonunda seçme sloganlarınız var onlardan biri de "Hepimiz öncelikle birer yurttaşız", bildirge içerisinde ise bu slogan "Her yurttaş kendi siyasal haklarının, başbakanın haklarıyla eşit olduğu konusunda güven duymalıdır" tuncesiyle açıklanıyor, Ersin'le aranızda girme pahasına da olsa bu konudaki sloganınızı sevdiğimi söylemek istedim.

"Ama sürgün bu defa kaçınılmaz görünüyordu.Gazeteler sürekli olarak Bayrampaşa Özel'in "fırara elverişli oluşundan, altının köstebek yuvasına döndüğünden, güvenlik yönünden zayıflığından" söz ediyordu. Bu bizim sürgünümüzün egemenlerce hazırlanmış kılıfıydı. Bizim sürgüne razı olmayıp, barikat savaşı vereceğimizi biliyorlardı. Barikatlarımızın önüne ancak yalanla geçebilirlerdi. Ve bize akıl almayacak kadar yumuşak davrandılar. Cezaevinin ana koridorlarını ele geçirmemize seyirci kaldılar. Koridorlarda bütün bloklar birbirine karıştı, ama koridorlarda eğlenceler düzenledik, askerleriyle, gardiyanlarıyla, müdür ve subaylarıyla bizi seyredip hep "ricalı " konuştular. Sadece Bayrampaşa 1 nolu cezaevine gideceğimizi ve orada bizler için yer açıldığını söylediler. Kabul ettik. Yukarı Sağmalcılar dediğimiz Bayrampaşa 1 nolu cezaevine gidiyor diye arabalara bindik ve bir kaç saat sonra bu işte bir hinoğluluğunluk olduğunu anladık. Daha sonra öğrenecektik ki, davası sürenler Bayrampaşa 1 nolu ya , hükümlü ve hüküm özlüler ise, Bartın Özel'e gidecekti. Böylece egemenlerin siyasal iktidarlarını yalan üzerine kurdukları ve korudukları bir kez daha ortaya çıktı."

Ersin, anlatımını "okumuşsundur" diye sürdürüyor, umarım meslektaşını yadırgamıyordursun sevgili Hou.

"Okumuşsundur, az kaldı bir araba faciası yaşıyorduk. Bay-rampaşa özelden arabaya ilk binenler bizim blok oldu. ML- SPB tutukluları olarak bir araba içindeydik."

Burda kısa bir açıklama yapmak zorundayım senin için, ML-SPB harflerinden ilk ikisi Marksist ve Leninist kavram-larının karşılığı ve sevgili Hou, senin şaşırın yüzünü görür gibi oluyorum, böylesi bir nedenle mapusta yatmayı kendini ne denli zorlasan da anlayamazsın sen, Marksist ve Leninist olma-yanların hapiste yatmasına alışmışsın çünkü. Biz gene Ersin'i dinleyelim.

"ML-SPB tutukluları olarak bir araba içindeydik. Öyle bir araba ki 25 kişilik oturma yeri ve sıralar çok yakın, dizler sığmıyor. Arabada 27 kişiyiz ve yanımızda eşya arabasına ver-meye kıyamadığımız üç gitar, üç daktilo, savunmalarımız, yazılı evrakımız ve diğer önemli eşyalarımız. Arabanın hava-landırma düzeni yok. Sadece her biri bir alyansın çapını geçmeyecek sayısı yüzü bile bulmayan hava delikleri var. Demir saçlı ayrı bölümde oturan jandarmaların açık pencereleri var. Ve o günler Mayıs'ın en sıcak, en bunalıcı, yaprak kıpırtacak kadar bile rüzgarın olmadığı günler...

Gece iki sularında arabaya bindik ve yukarı Sağmalcılar'ın önne geldik. İndirilmeyi bekliyoruz, indirmiyorlar. Soruyoruz, yanıt vermiyorlar. Hava sorunu başlayınca, "Kapıları açın hava girsin" diyoruz, "yasak " diyorlar. "Subay çağır " diyoruz, "Subay gelmiyor" yanıtını alıyoruz. Çaresiz "Kapılar açılsın, havasız kaldık" sloganına başladık.

Sevgili Hou, burda nedense demokrasi bildirgenizde Çinlilere seslenişinizi hatırladım. "Yalnız ideoloji yaratma, slo-gan üretme ve nesnelleştirme geleneğinden vazgeç. Bunlar boş

demokrasidir." diyorsunuz, kendi deneyleriniz böyle bir seslenişi gerektirebilir ama ben Ersinlerin koşullarındakiler için bunun ne denli hayati olduğunun izin ver altını çizeyim ve bizim çocuklarımız gerektiğinde kendileriyle de dalga geçecek güçtedir diye övüneyim biraz, boğazımda düğümlenen hüzne karşın hem de...

"Hava sorunu giderek büyüdü ve biraz sonra da ilk bayılma oldu. Sloganlarımıza, "Doktor isteriz", "Tutuklular ölüme terkedilemez"leri ekledik. Korkunç derecede terlediğimizden vücudumuz büyük oranda su kaybediyordu. Su isteğimize bile "Subay izin vermiyor " deniyordu.

Bayılanları yere uzatıyorduk. Arabanın saçlarından vücudumuzun kaybettiği buharlaşmış sular damlıyordu, yerler sırlıklam, elbiselerimizin ememediği terlerimizle ıslanmıştı. Bizi yaşatmaya yetecek kadar hava olsa bile susuzluktan kesin ölebilirdik. Tükenmez kalemlerin içini boşaltıp deliklerden hava soluyarak kısa süre soluklanıyorduk. Bir kaç tükenmez kalem borusu hepimize yetmiyor, elden ele dolaşıyordu. Bayılanları yere yatırıyorlardık. Saatler ilerledikçe bir insanın üst üste defalarca bayılıp aylabileceğine de tanık olduk. Gözlerin ferisi kaçtı, bakışlar boşlaştı, yüzler kireç gibi beyazlaştı, başlar dik duramıyor bir o yana bir bu yana kaykılıyordu. Arabanın yanından geçen ama bizimle ilgilenmeyen subay ve assubaylara "Sizi öldüreceğiz" tehditlerinin ötesinde en sunturlusundan küfürleri de savurmaya başladık can havliyle. Anlıyorduk ki niyetleri bizi öldürmekti. Ölüme terkedilmiştik ve ellerimiz zincirliydi."

Sevgili Hou, şu anda demokrasi bildirgenizdeki bir başka sloganı hatırladım ister istemez. Diyorsunuz ki, "Hiç bir düşmanımız yok. Aklımızı ve mücadelemizi nefret ve zorbalıkla zehirlemeyin."

Ne kadar güzel, ne kadar insancıl ama dışarının sıcaklığına

daracık bir mekanda, 27 genç vücudun salgıladığı 36.5 derece ısıyı katarak, dayanılmazlaştıran havayı teneffüs etmeme koşuluyla... Ersin'i dinleyelim gene, bu koşullarda daha fazla bekletemeyiz onu.

"Can derdine düşmüşlüğü'n gözüpekliğiyle ellerimizin kanlar, sıyrıklar içerisinde kalmasına aldırmadan hepimiz zincirlerden kurtulduk. Tahta sıradan bir parça kopararak demir saçları parçalamak için kullandık. Biraz hava almak için arabanın kapısına tekmelerimizle söktüğümüz sıra parçasıyla gücümüz tükenene dek değişe değişe yüklendik. Saatler geçiyordu. Nöbeti değişen askerler iyi çıktı. Bize su taşıyıp dururken birisi gözyaşları içerisinde ana-avrat sövüyordu. Subay onu bize su getirirken görmüş, dövecekken bizim yükselen sesimizle uzaklaştı. Diğer arabalar bizim için slogan atıyordu, biz atamıyorduk artık."

Tienanmen Meydanında Hou, silah kullanacakları, yerde "Burayı terkedin, yoksa bizi asarlar diye" size diz çöküp yalvaran askerlerinizi düşünüyorum, sizinle ilgili bir haberde okumuştum tabii ki Batı kaynaklı, kaynağı ne olursa olsun sizin ve Ersinlerin yaşadıkları insan kaynağının hiç kurumadığını kanıtıyor, üniformaların insandaki özü yok edemediğini de...

"Sonunda biraz hava deliği açabildik. Biraz sonra da kapıyı kırdık. Askerlerin, subayların, "Çıkmayın vururuz"larına aldırmadan baygın iki arkadaşımızı dışarı çıkarttık. Bizim arabayı ~~hemen~~ indirme yerine getirdiler. Neredeyse on saati geçmişti arabada oluşumuz. Arabadan iner inmez bir arkadaşımız tam da asker kalabalığının ortasında düşüp bayılınca bu hepimizi galeyena getirdi ve ellerimizde zincirler, ağızlarımızda "Hesabını soracağız, öldüreceğiz" naralarıyla saldırmaya başladık. Binbaşı yaralandı, bir avuç tutsak yüzlerce coplu askerle boğuşuyor ve ölüm şerbeti içmişçesine döğüşenlerin karşısında geriliyordu. Üzerimize namlular çevriliydi ve aklı başında arka-

daşlarımızdan biri olan Hasan Şensoy , bizi sakinleştirmek için yüzü bize, sırtı coplu askerlere dönük çırpınıyor, bir taraftan da sırtına, kollarına yığınla cop yiyordu. Bizi sakinleştirmeyi başardı ve olası bir katliamı engelledi."

İşte böyle Hou Dejian. Devrim tarihinin daha büyük acılarını da aktarabilirdim sana ama meslektaşın, müzisyen Ersin Marangoz'un sürgün öyküsünü yeğledim anlatmak için. Öyküsü Bartın'da sürüyor, ne zaman sona ereceği ise hem belli hem de değil.

Ortak yanlarınıza karşın, içimi yakan ayrılığınızı bir kez daha yineleyeceğim. Sen ve arkadaşların 1949'dan bu yana sosyalist etiket taşıyan bir ülkenin çocuklarıdır. Ersinler ise kapitalist yolda direnen bir ülkenin çocukları. Sizler sınıf mücadelesinin esas alınmasına karşısınız, Ersin ve arkadaşları ise sınıf mücadelesini esas aldıklarından dolayı hâlâ tutsak. Sizlerin demokratik politika üzerine söyledikleriniz, bizim türden insanları ancak ve ancak acı acı gülümsetebilir. "Demokratik politika, danışma, tartışma ve seçimlerde oy verme sürecine dayanan karşılıklı saygı, hoşgörü ve uzlaşma politikasıdır" diyorsunuz sevgili Hou ve işte sonunda ister istemez Amerika'yı yeniden keşfettiniz. Bizlere ne mutlu ki, Ersinlerden sonraki genç kuşaklar da, söyledikleri şarkılarına, "Çek o pis ellerini üzerimizden Amerika" dizesini katabiliyorlar hemde bunca yıldırma ve korkutma, unutturma çabalarına karşın yapıyorlar bunu.

Seni kırmak niyetinde değilim sevgili Hou, seni anlamaya çalışıyorum ve elimden gelmiyor. İşte düş gücümü bir kez daha zorlayacağım.

Sizden gelen haberlerin çoğu Batı kaynaklı, bunu daha önce de söylemiştim, belki de bize yansıtılanla olan çok farklıdır sorunlarınız, çok üst düzeyde bir sosyalizmi yaratma sancılarıdır bunlar ve New York anıtının benzerini ülkenize dikmek yerine

tüm gerçek özgürlüklere açık... Eğer böyleyse bizim dilimizde kullanılan bir deyimle söyleyeyim "İki elim kanda da olsa, bana bir yerlerden bir işaret ver" çağımızın bu kargaşasında sosyalist bir insan olma özenindeki benim, buna çok şiddetle ihtiyacım var.

Sana sevgilerimi yazmadan önce son bir şey daha. Ersin Marangoz'un Bartın Hapishanesinde sözlerini yazıp bestelediği "Yine Yarım" adlı bu şarkıyı mutlaka repertuarına kat, gizlide ya da açıkta mahpusta ya da özgürlükte nerde olursan ol, arkadaşlarına mutlaka söyle...

Sevgilerimle...

PS. Sloganlarınız arasında beni en fazla etkileyeni ayrı bir not halinde göndermek istedim sana. "Ölümün peşinde değiliz" diyorsunuz. "Gerçek yaşamı arıyoruz". Çağın bu karmaşasında acıyan ana yüreğimle sizler için de ölümün bütün genç insanlardan uzak durmasını diliyorum.

ADAŞIM'A SEVGİYLE

Ateş hâlâ düştüğü yeri yakıyor dünyamızda. Yüreklere Newroz ateşinin katliama dönüşmesinden alev alev sancılı bir avuç insan, Halkın Emek Partisinin Beşiktaş İlçe binasında , 92 Mart sonu açlık grevindeyiz.

Açlığımızın ya da çaresizliğimizin ikinci günü olmalı, salon tıklım tıklım dolu, kadın çoluk çocuk, genç ihtiyar, ziyaretimize gelmişler. Çok ilginç yüzler var, kalabalıktan ayaklarımı bile uzatamadığım için, bir duvar dibine sığınmış, küçük kartlara portreler çiziyorum.

Kıvrıkcık bir baş, kendi resminin yapıldığını hissetti, babasının kucağına sokuluyor, sanki tedirgin. Babası kendi dilinde beni anlatıyor ona, " Bu teyze oyun yazar, şarkı söyler, bizim dostumuz.", Kürtçe bilmiyorum ama böyle söylediğinden eminim, sonra da kızını tanıtıyor bana, "Adı, Bilge. Saçlarınız aynı".

Bilge'yle konuşmak istiyorum ama o pek niyetli değil. "Büyüyünce ne olmak istediğini sorun" diyorlar, soruyorum, yanıt verirken tüm tedirginliği yitiyor Bilge'nin "Doktor olup, dağlarda gerillaları iyileştireceğim."

Adında "su" eki olmamasına karşın "Adaşıma, kocaman sevgiyle" diye imzaladım bitirdiğim resmi, babası evlerinin duvarına asacaklarını söylüyor.

Gecenin geç saati , konuklar bir bir gitmekte.

Dört iskemleden oluşan yatağımı hazırlıyorum.

Uzaktan transistörlü radyonun sesi geliyor. Açlığa yatanlar BBC'yi dinleme çabasında. Sanırım Ragıp Duran'ın birkaç saat öncesi teybe aldığı sesler bunlar.

Dinlemek gelmiyor içimden, sandalyelerin üstüne battaniye-
mi seriyorum.

Sandalyelerin boyundan küçük bir ses duyuluyor hemen yanıbaşında, Bilge bu kara gözleri kocaman olmuş soruyor.

"Neden öyle söylüyorsun?"

Bir an kavrayamıyorum. "Neyi?"

"Neden öyle söylüyorsun" diye üsteliyor. Radyoya kulak vermek zorunda kalıyorum, radyodaki ses benim.

"Çok endişeliyim. Bir ülkede bir başbakan gazetecilere üç gün arkamda olun bu işi bitireyim derse korkulur bundan. Basın zaten arkasında, devlet basınına dönüştürüldü çoktan. Başbakan açık açık suç ortaklığı öneriyor. Çok kötü şeyler olabili-
r.. Çok kötü."

Bilge'nin gözleri yüzümde asılı kalmış ben kendi sesimi dinlerken. Bu çocuğun karşısında ezildiğimi hissediyorum, dört yaşında ya var ya yok, ama benden çok daha büyük şu anda, bin yaşında sanki, neden öyle söylüyorsun?

Boylarımızı eşitlemek için eğiliyorum hemen, omuzlarından tutuyorum.

"Bak, seni aldatmamı istemezsin değil mi? Sana... Size yalan söylememi istemezsin öyle değil mi?"

Adaşımın gözleri soluk soluğa koşulan bir zaferin bir süre erteleneceğini bir dosttan duymanın küskünlüğünü taşıyor. Tek sözcüğün peşinde bu gözler, Neden?

Onu kandırmadan, asla yalan söylemeden rahatlatabileceğim tümceleri bulmada zorlanıyorum.

"Bak canım, sakın şunu unutma... Sakın.. Senin doktor olmanı hiç bir şey engelleyemeyecek... Hiç bir şey.. Tamam mı?"

Tamam diyor, küçük kıvrıcık baş, dağlardaki gerillanın sorumluluğunu bu yaşında üstlenmiş, uzaklaşıyor.

Radyoda sesim sürmekte.

"Madem ki hükümet bir savaştan söz ediyor, o zaman taraflar bir masaya oturmak zorunda. Dünya Filistin'e gösterdiği duyarlılığı bu bölgeye de göstermeli" .

İskemleye uzanıp, ikinci battaniyeyi üzerime çekiyorum.

Çevrede sesler git gide azaldı. Newroz ateşi sonrası açlığın çaresizliğini çareye dönüştürme çabasındakiler, uykuya geçme hazırlığında. Ben yattığım yerde, gözlerim açık, adaşımın yüzünü ve sorusunu çoğaltıyorum durmadan, bir süre uyuyamayacağım kesin.

Adaşım Dersim'de bebesiyle kurşuna diziliyor. Adaşım Halepçe'de bir çerçiden alış veriş ederken hardal gazıyla soluksuz kalıyor, Adaşım bir dağ köylüsü, iki paket tuz aldığı için pazardan, ihtiyaç fazlası sayılıp sorguya çekiliyor, mehter marşları çalan bir sokakta yatıyor adaşım, ölümcül yaralı, adaşım ağaca asılan bir korucunun karısı, Adaşım işkencede, Adaşım zorla oynatılıyor- Adaşıma tecavüz ediyorlar... Adaşım yeri erkek kardeşlerinin çok gerisindeydi zaten, sürgündeki erkeği yabancı kadınları yeğlerdi, adaşım miras hakkından mahrumdu kadın olduğu için, adaşımı aile namusu der öldürürlerdi, aşiretinin attığı oyu kullanırdı seçimlerde adaşım, ezilir horlanırdı hep kendi tarihinde...

Saatin kaç olduğunu göremiyorum, tüm vücudum soruya dönüşmüş sanki, iskemleden yatağım iyiden rahatsız, neden neden, neden ama neden?

Adaşımın yüzlerce yüzü birden bir gerilla kadının yüzünde toplanıp netleşiyor. Anası dün bir kazak yollamış ona, Newroz ateşinden örülü, sarı yeşil kırmızı bir kazak. Gelin ettim diye değil, kızımı gerilla verdim diye övünürmüş ana her ilmiğinde. Gerilla kadının yüzü vatan sanki, öylesine kararlı dingin. Yükselen coşkunun ışığında ve ap aydınlık bir yüz." Yanıt benim, yanıt bende" diyor.

İskemleden yatağımı kuşatan sorular dindi artık.

Ateşin yalnızca düştüğü yeri yakmadığı bir dünya diliyorum uykuya geçmeden önce, bir dua sanki.. Bu kıvırcık saçlı küçük kızı hep içimde yaşatacağım, doktor ya da değil, tüm dünyada özgürleşme yolundaki kadının bir simgesi, önsözü olarak, içimde ve sıcacık..

BEETHOVEN MEYDANINDA ELVEDA VE MERHABA

Nurettin Kurtuluş basımına bile güçlkle inandığı bu kitabıyla asla ödöl alamayacak. Günümüzde ödöllelerin tümü, ödöl kurumları tümünden dağıtılana dek her tondan elveda diyenlere dağıtılıyor çünkü. Oysa Kurtuluş'un öyküleri tümüyle merhaba , her şeye karşın "Merhaba Dünya."

Basıma hazır dosyayı az önce bitirdim. Notlarıma bakarak düşünüyorum ve elbet Kurtuluş'un tümceleriyle... Sirkeci Garı-Yeşilköy Limanından büyük sanayii kentlerine sağnak halinde dökülenler. Büyük sanayii kentlerinin ölümcül akkord sisteminde buluşan, Kandıralı, Erzincanlı, Arap, Rum, Alman emekçiler... Günden önce uyanmalar, Pause-Mola odaları, güneşsiz fabrika çıkışları...

Birkaç öykü(*), Arthur Miller'in çok sevdiğim kısa oyunu Two Mondays Memory'i anımsattı bana. Bu öykülerin sahne için kurgulanışından eğrisi ve doğrusuyla çok önemli bir işçi oyunu çıkabilir. Dünyada ve bizde böylesi bir havayı soluyan o kadar az oyun var ki... Devri Teslim'de vahşi kapitalizmin kısılcacında yaşama savaşı veren insanların, önlük çözüp bağlayarak geleneksel usta çırak ilişkisini sahne üstünde sürdürme çabaları müthiş etkileyici olurdu, çözüp-bağladıktan sonraki kucaklaşmaları...

Gene öykülere dönmem gerek... Kurtuluş'un öykülerinde yalnızca "her ulustan emekçi" yok, Demokratik Almanya'dan gelerek batıda evsiz işsiz ve eşsiz sipsivri özgürlüğü seçenler de var. Şişen ayaklarına yeni bir terlik almaya gücü yetmeyen emekli bir batı Alman'ın katıldığı ortak duanın "yokluğa ve

sömürüye şükretmek" olduğunu kavrayamayışı var. Alman faşizmini emzirenlerin yanısıra , faşizme yeniden hayır deme cesaretini gösteren Almanlar var... Yıkılan duvar artıklarının ezilmiş muz kabuğuna ayak bastı parası West Mark'a, sexshop fantazilerine dönüşmesini yazıyor Kurtuluş... Ve batılı meslekdaşlarının aldığı fiyatı kırarak, kendini satan, üstelik korumasız doğulu kadınları yazıyor. "Emperyalismus belki de cennet imiş..." diyenleri yani.

Sosyalizmi yıkma yok etme girişimlerinin yeni adını çok iyi vurgulamış Nurettin Kurtuluş "Demokrasi, özgürlük, bağımsızlık ve barış." Elkoyucuların bitip tükenmez nakaratı şimdi... En çok da onları ve ardıklarını sorguluyor. Bu sorgulama "Sosyete sosyalistleri" öyküsünde iyiden yoğunlaşmış. "Yaşadıkları eskiyle, eskiyip gidenler" yani bunlar.

"Gurbette yüze dost, sırta düşman çıkmamanın " ne olduğunu, dedikodu, sıgılık, döneklik itirafçılığın, gurbeti daha da çekilmez kıldığını biliyor Kurtuluş ve o çok sevdiğim ilenişi, "Ah sıgılık, gözün kör olsun."

Üstelik sıgılık, sıradanlık, yalnızca gurbetçinin sorunu değil, dünyanın her yerinde insanlar ve ilişkileri hızla ve sistemle bayağılaşıyor. Muz Cumhuriyetinde** büfe işleticisi Laune ailesi güzel bir örnek oluşturuyor bu söylenenlere ve elbet Alman RT'lerinde Amerikan dizileri izleyicisi bu aile. Bir kez daha hep birlikte "Yaşasın Kapitalismus..."

Nurettin Kurtuluş diyalog derlemeyi seviyor, belki de bir öykünün zaman zaman taşıyamayacağı kadar çok seviyor diyalogları. Oyun yazmasının da etkisi olabilir diye düşünüyorum. Devri Teslim öyküsü nerdeyse diyaloglar üstüne kurulmuş.

Derlediği diyalogların çoğu hayatın zenginliğini taşımakta, yaşanmadan söylenemeyecek türden şeyler. Sözgelimi, "Sıcak suya ekmek haşlamak", söz gelimi "Elinde dolaşmak" elde

dolaşılanın gurbetçi Türk erkeğinin kendisini Alman kadınlarına pazarlamasıyla ilgili olduğunu anlıyorsunuz okuyunca, sonra şöylesi bir tanımlama, " Bir bakıyorsun Nallıhan'da sığırtmaç, Sultanahmet'te değnekçi, Taksimde pezevenk, bir bakıyorsun garibim Memet"

Yaşanan dili yazıya aktarma çabalarına karşın Kurtuluş'un kimi öykülerinde " Bu okuduğum gerçekten bir öykü mü" diye kendime sormak zorunda kaldığımı gizlemeyeceğim. Mekan tanımlamalarında romansı bir tad yakalamışken birden bir röportaj ya da izlenim yazısına dönüşüyor paragraflar. Arada bir gazetelerden güncel bilgiler aktarılıyor sanki, bilimsel bir makaleye has veriler ve yorumlar vesaire... Zaman zaman Almanca diyaloglar baskın çıkıyor Türkçe karşılıkları bir kaç cümle içerisinde gizlenmiş, geçirtilmekte... Ünlem işaretlerinden medet umuluyor, gelişi güzel yerlere serpiştiriliyor ünlemler, hatta tümce aralarına...

Bütün bu saydıklarımı itelendiği yalnızlığa sığmayan bir yüreğin çırpınışı olarak görüyorum, söylenecek sözü eksik koymama telaşı her anlamda. Anlıyabiliyorum çünkü, zaman zaman benim yazarlığıma da yabancı değil bu çırpıntı, keşke sanat adına umursamadan omuzlarımızı silkebilsek biz de, ama yapamıyoruz işte.

Kırk Yılın Sonunda adlı öykü öyküye en yakın olanı bence her şeyi ve bir çırpıda söyleme telaşının dışında kalabilmiş. Kurtuluş tekleyen Almanya'nın gösterişçi havayı fişeklerini bir hastane koğuşundan izliyor. Olabildiğince arıtıp zenginleştiriyor düşündüklerini.

Bitirirken yineliyorum, Nurettin Kurtuluş öykülerinde asla "Elveda" demiyor, evde kalmış kolejli kız iç çekişleriyle *** döneme yaranmak için kendini ve tarihini karalamıyor. Kurtuluş'un ödülü onun ödünsüzlüğü olacak.

Çünkü o "yağmuru sezip de ıslanmayı göze alamayan "lardan değil, "Kravatım bileğim" diyen, öykü kahramanı Dursun Dayı, gibidir o, hala günden önce uyanmak zorunda bir emekçi. Asıl önemlisi de büsbütün bayağılaşan bu dünyada "İnsanlar ne der buna" diye düşünüyor olması hala... İşte umudun ta kendisidir bu soru, Kurtuluş'un ta kendisi ya da.

Son sözüm yalnızca ona.

Bir gün Beethoven Meydanı'nda tüm yoldaşlar hep birlikte olacağız Sevgili Nurettin, Beethoven " Bu güne sakladığı hiç bilinmeyen bir bestesiyle" katılacak aramıza, söz, insan aşkına...

* Bkz. Demokrasi Dediler, Devri Teslim, Kıymeti Bilinmeyen Adam

** Bkz. Bananen Republikaner Deutschland

*** Bkz. Oya Baydar, Can Yay. 1992 Sait Faik Ödülü , Elveda Alyoşa

"Sizin diliniz yasaktır. Diliniz ölü.

Kimseye kendi dilini kullanma izni verilmedi. Sizin diliniz artık yaşamıyor.

Herhangi bir soru?"

Harold PINTER

YASAKLI DAĞ DİLİ VE AVRUPA

İngiltere'nin başkenti Londra'da National Theatre, İngilizlerin Ulusal Tiyatrolarının Noel sezonuna ait tanıtım kitapçığında yer alıyor bu cümleler ve bizler için hiç de yabancı değil. 1984'den bu yana belli bir sanatsal suskunluk yaşayan ünlü İngiliz Tiyatro Adamı Harold Pinter, 1986'da Amerikalı meslektaşı Arthur Miller'le birlikte geldiği Türkiye'de yeni bir esin kaynağı buluyor, Mountain Language, Dağ Dili.

National Theatre, Londra'nın Waterloo Sanat Merkezi diye adlanan bölgesinde. Tiyatro binasının yakınlarındaki bir geçitin altında, güleç yüzlü yaşlı bir İngiliz yurttası, iki büyücek karton kutuyu birbirine ekleyerek taşlı zemin üzerinde oluşturduğu yatağına girerken, ilgilendiğimizi görünce açıkladı, "Biraz uzanıyorum. " Aynı geçidin kimi köşelerinde yoksulluğu simgeleyen giysi öbekleri var, eprimiş, renklerinden vazgeçmiş ceket ve paltolar, sahipleri ortada gözüküyor, kimbilir şu anda bunlara bile gereksinimleri kalmamıştır. Geçidin duvarında kocaman ve telaşlı harflerle şunlar yazılı.

"Polis merkezlerinde siyah ölümlere son"

"Polis merkezlerinde her onbir saatte bir, bir siyah ölüyor."

Boya yerine acı taşan bu yazıları görünce, Londra'nın, daha çok turistik bölgelerinde rastlanan, silah taşımazlığı dünyaca ünlü, uygar ve kibar görünümlü İngiliz Polislerini hatırlayıp, gülümsemeden geçemiyorum bu geçitten.

Londra sakinleri bir yıla yakın bir zamandır, öğlen yemeği saatlerini ve akşam üstlerini Harold Pinter'in yaklaşık yirmi dakika süren bu oyununa ayırıyorlar. National Theatre'ın tanıtım kitapçığı, 20 Ocak '88 de başlayan Dağ Dili'nin artık son gösterimleri olduğunu duyuruyor. Aynı kitapçık Ulusal Tiyatronun oto park sorunu olmadığını da ilan etmekte. İnsana rahatlık veren, insana yaraşır bir mekanda, içkilerini içip, karınlarını doyurarak, ya da tiyatro dünyasına has her türlü, kitap, dergi, afiş, kart satan fuayedeki dükkanı gezerek oyunun başlama saatini bekleyen izleyicilerin kaç o demin sözünü ettiğim geçitten geçti ve az sonra izleyeceği oyunun o geçitle bağlantısını kurabilecek bilemiyorum. İngiliz televizyonunda siyah bir erkek spikerin varlığı, kız erkek siyah atletlerin olimpiyatlarda İngiliz ulusu adına koşturmaları, böylesi bir bağlantı kurmalarını gölgeleyip, erteleyebilir.

Yeniden tanıtım kitapçığına dönüyorum. Dağ dili Harold Pinter'in 1984'den bu yana yazdığı ilk oyun olma özelliğinin yanı sıra, aynı zamanda yazarın yönettiği ilk oyun, böyle vurgulanıyor. Oyuncuların hemen hepsi İngilizlerin film ve televizyon dünyasından da tanıdıkları yüzler ve isimler. Söz gelimi, Eileen Atkins oyunda yaşlı kadını canlandırıyor. Sheakespeare oyunlarıyla ünlenmiş Michael Gambon Dağ Dili'nde çavuş rolünü üstlenmiş. Başına işkence başlığı geçirilmiş adam Tony Haygart ve diğerleri... Diğerleri sözcüğüyle geçemeyeceğim bir ad daha var ve altını çizerek söylüyorum, George Harris o da bir siyah ve İngiltere Kraliçesinin altmışıncı yaş dönemi onuruna oynanan bir operada, rol alışıyla övülüyor biyografisi.

Oyunun başlama saati yaklaştığında, fuayede yer alan çeşitli barlardan birinin önünden, müzik sesi geliyor. Dağ Dili'nin tutuklusu Tony Haygarth bu, tanıtım kitapçığında resmini görmüştüm az önce, küçük şirin bir dağ armonikası yerleştirmiş göğsüne, çalıyor. Yüzünde yakalamak istediğim coşkuyu zorlayarak, "Dağ Dili'nin yasaklı olduğu yerden geldiğimi" söylüyorum ona. Harold Pinter de barın önünde hemen oracıkta. Dağ Dili'nin yaratıcıları baş rol oyuncularından Michael Gambon'un trafik sıkışıklığından dolayı, oyuna yetişememe ihtimalinin telaşını yaşıyorlar şimdi. Harold Pinter bu telaşa karşın, "Kraliçe'den Türkiye'deki insan haklarıyla ilgilenmesini istemiştım" diyor ve sonra gözleri kapıda şöyle bağlıyor cümlesini, "Sanırım ilgilenmedi".Yolda kalan oyuncusu için üzülen, bu ünlü yazar yönetmeni, "mutlaka gelir" diye avutuyorum yanından ayrılmadan önce.

Dağ Dili, çavuşu oyanayan Michael Gambon'un gelemeyişiyle ilgili bir açıklamayla başladı. İzleyiciden bir kaç protesto ıslığı duyuldu ve hemen ardından gelen, cılız bir nezaket alkışı. Günün demokrat Avrupalısına iç içe ve aynı anda gösterdiği bu ikili tepki yalnız tiyatro salonlarında değil, yaşama ait her alanda yeterli geliyor artık. Dağ Dili'nin, demokrat İngiliz seyircisi de verdiği bu tepkiden sonra, koltuklarına daha bir yaslanarak, görevlerini yerine getirenlerin rahatlığında, oyunu izlemeye hazırlandılar.

Bilimsel politikanın uzağında, sanatsal sezgilerini, temel hak ve özgürlükler konusundaki duyarlılığı ile besleyen Avrupalı bir yazarın ürünüyle, bu yirmi dakikalık beraberliğim bittiğinde, ilk izlenimlerimin doyumsuzluğa dönük olduğunu açıkça söylemeliyim.

Oyunun başlamasını beklerken sahnelenecek metni inceleme olanağı bulmuştım. Ülkemizde yaşanan pratiğin dışında pek fazla bir şey söylemiyordu bana. Gene de "Mesleksel kav-

gayı bırak, söz konusu olan bir tiyatro metni, az sonra sahneleme ve yetkin bir oyunculukla her şey bambaşka olabilir." diyordum. Avrupalı insanın yaratıcılığından artık yıllardır fazla bir şey beklememeyi öğrenmiş biri olarak gene de umut doluydum. Söylemem gerek, sanatsal açıdan da içimi ısıtan bir sahneleme, içimi ısıtan bir oyunculuk değildi bu izlediğim. Bir Avrupalı için yeterli denebilir... Bu yüzden de coşkulu bir bitiş alkışı bekliyorum İngiliz seyirciden. Ama öyle olmuyor. Her zamanki dengeliğinde, coşku da kesinti de taşımayan bir alkış bu.

Başlattığım mesleksel kavgayı çarçabuk atlayıp, yazar ve sanatçıların yanında tavır alıyorum. Peki neden burda bu adamlar? Avrupalı izleyicilerin son zamanlarda yalnızca sanat adına yapılan şarlatanlıklara pirim vermeye alıştırdıklarını biliyorum ve iyice hainleşiyorum Avrupalı seyirciye yönelik düşüncelerimde.. Belki de yalnızca oyunun yirmi dakikalık süresi çekici gelmiştir onlara. Geçtiğimiz yıllarda da yorgan döşek sekiz-dokuz saat süren oyunları izleyebilmek için yarışıyorlardı birbirleriyle ve Avrupalı gösteri sanatının, bu ayakları yerden kesik biçimsel arayışlarına bizim ülkemizin tiyatro eleştirmenleri övmek için yetiştirecek soluk bulamıyorlardı, ah, of, olamaz diye...

Dağ Dili'ni izleyen Londra sakinleri aynı sakinlikte çıkış kapısına yürüyorlar şimdi. Bu sabah da önceki sabahlar gibi bütün İngiliz gazetelerinde "yumurtanın kamu sağlığını ilgilendiren sorunları" yer alıyordu, gece de televizyon ekranlarının gelişkin görüntülemelerinde bunu tartışacaklar besbelli , demek ki her şey yolunda...

Onlarla aynı kapıdan çıkarken, "Sanatsal sezginin işi, gündenden güçleşiyor dünyamızda" diyorum, hele ki sorular sormayı unutan, bir iki geleneksel ve cılız tepkiyle gününü geçiştirmeye çalışan Avrupalı insanın dünyasında.

Açık havaya çıktığımda mesleksel kavgadan vazgeçme yerine, bi süre ertelemeyi yeğliyorum. Bindiğim metroda Harold Pinter'sız, Harold Pinter'la dertleşiyorum yalnızca bu nedenle. Çıkmayı on yıl erteleyebildiği BBC televizyonunda Pinter'in, Dağ Dili'ndeki evrenselliği vurgulanırken neden şöyle söylediği çok daha açık görünüyor şimdi.

"Bu öykü İngiltere için de geçerli. Bizde de demokratik kurumlar sorgulanıyor, sansür var. Polis baskısı artıyor. Üniversiteler ve basın yayın denetim altında."

Metroda karşı koltukta oturan, sıradan giysileri içerisindeki yorgun yüzlü, orta yaşlı bir İngiliz kadını işten evine dönerken akşam gazetesini okumayı ihmal etmiyor. Okuduğu sayfayı ancak değiştirdiğinde görebiliyorum, "Yumurtanın kamu sağlığında yarattığı sorunlar". "Hey tanrım" diyorum onların ve Amerika'nın televizyon dizilerinden aldığı ödünç bir sesle.. Nolur demek geliyor içinden kadının endişeli yüzüne karşı, "nolur sen aldırma onlara, elindeki son yumurtayı da kapma çabasıındalar." Kadının bana inanmayacağını adım gibi biliyorum. Onunla konuşmaktan vazgeçip Dağ Dili'nin yazarıyla dertleşmeyi sürdürüyorum kafamda.

Çıkmayı 10 yıl erteleyebildiği BBC televizyonunda Harold Pinter "Kürtlerin durumundan esinlendiğini" de söylemiş. Ancak ve hemen şunu ekliyor. " Bu hikaye dilleri yasaklanan bütün halklar için geçerlidir. Yani Urdu, Estonca, Bask Dili, ya da Galce için de aynıdır."

Pinter sorunları uzaklaştırarak, yakın kılmayı deniyor kendi toplumuna. Sahne üzerindeki ilişki ve sözcükleri alabildiğine yahtıyor. Avrupalı eleştirmenler, onun, yazı dilini fiziksel şiddet yerine kullandığını söylüyorlar. Belki de Pinter'e ayırabilecekleri tek " aferin" bu. Kafamda tartıştığım yazar , bu aferinle yetinip yetinmediği konusunda bana pek bir ipucu vermiyor, daha fazla üstelemekten vazgeçiyorum ben de.

Harold Pinter'ın soru sormayı kışkırtmak adına Dağ Dili'nde sürekli kullandığı bir soruyla bitiriyorum yazımı.

-Herhangi bir sorusu olan var mı?

Yalnızca yanıtsız değil, sorusuz da kalmış görünen Avrupa toplumu, uzun bir süre daha soru sormadan da bizlerden, bizlerin pratiğinden esinlenmek zorunda.

Ha, bu arada televizyonda görünmeyi , hayatlarının biricik amacı haline dönüştüren bizim yazar çizer takımımızı, sanatçılarımızı düşünüyorum da... Türkiye'yi ziyaretiniz sırasında sizi şoke eden, görüp duyup yaşadığınız bir kaç olayı iyi ki yazmadan edemediniz. Harold Pinter, imgeleri cümleye dökmeden iyi ki edemediniz. Ülkem sanatçıları "Made in Europa" marka her şeye çok meraklıdırlar. Belki sizin bu duyarlılığınıza yalnızca bu nedenle olsun etkilenebilirler.

YENİDEN DEĞİL- YANLIŞA DOĞUŞ

Üç ayda bir yayımlanan Bilim Araştırma Vakfı'nın dergisi Rönesans Şubat-Nisan sayısında, kapaktan bir seslenişle gerçek Atatürk'çüleri görev başına çağırıyor. İç sayfalarda ise bu kutsal göreve gözlerini kırpmadan koşanların resimleri yer alıyor, boy boy. Tarık Buğra, Cüneyt Arkın, Bediha Muvahit, Vasfi Rıza Zobu, Cemal Kutay, Hasena Ilgaz'ın yanısıra, İlhami Soysal, Atilla Dorsay, Erdal Öz, Arif Keskiner, Cevat Çapan, Devrim Erbil, Lerzan Öke, Cahit Tanyol, Füzûzan, Uğur Yücel, Adalet Ağaoğlu ve Başar Sabuncu da var. Görev yerleri 22 Ekim 1990 için Sheraton'un Horizon salonu belirlenmiş, 19 Ocak 1991 için ise Hilton Oteli Altın Kubbe salonu. Resimlerden biri dışında davet sahibi ve Bilim Araştırma Vakfı'nın fahri başkanı Adnan Oktar'ı görmek mümkün, Adnan Hoca konuklarının herbiriyle ayrı ayrı ilgileniyor.

**Yüksel Ey Türk, Senin İçin
Yükselmenin Sınırı Yoktur.**

Atatürk'ün yükselme konusundaki komutuna sınır olarak şimdilik Hilton ve Sheraton'u seçen bu değerli isimler, resim altlarında bu yüksellikliğe ulaşan manzara-i umumiyeyi başları dönmüş bir vaziyette öve öve bitiremiyorlar. Prof. Dr. Cahit Tanyol: " Böyle bir ortamda, böyle bir gençlik. Gerçekten umut verici."

Cemal Kutay:" Omuzlarınızın üzerindeki dava büyük. Karşınıza bir çok engel çıkacaktır. Sizleri gördüm, son uykumu rahat uyuyacağım."

Son uykusundaki Cemal Kutay'ı Profesör Devrim Erbil tamamlıyor. "Sizin gibi genç ve seçkin bir kuşağın Atatürkçü düşünceye sahip çıkması, onu geliştirecek etkinlikler düzenlemesi son derece anlamlı ve desteklenmesi gereken bir girişim."

Arif Keskiner'in tüm kaygıları bir anda mutluluğa dönüşüyor:" Böyle genç insanların Mustafa Kemal'e sahip çıkmaları bizleri cesaretlendiriyor. Bundan mutlu bir şey düşünemiyorum."

Atilla Dorsay, sinema eleştirmenliğinden gelen bir alışkanlıkla oylamaya başlıyor, "konuşmalar ilginç, ödül töreni çok iyi düşünülmüş, çok başarılı bir olaydı, kutlarım." Yani, on, on, on, on...

İlhami Soysal, Adnan Hoca'nın eli omuzundayken kendi geleceğinden vazgeçiveriyor. "Ben son derece olumlu buldum çağdaş düşüncelerin dile getirilmesi, ileriye dönük, gençliğe dönük olması bence çok önemli. Gelecek sizlerin.

Adnan Hoca'nın elləri bu kez Lerzan Öke'nin ellerinde, Lerzan Öke, "Sizin şahsınızda Atatürkçülük devam edecek" diyor. "Geleceği emin ellere enanet etmişiz, benim içim rahat."

• Geçtiğimiz hafta üşüyen ruhunu Atatürk kitaplığında ısıtan Adalet Ağaoğlu'nun resim altına yalnızca vakfın saygın konuklarından biri olduğu yazılmış.

Füruzan, Hasena Ilgaz'a plaket veriyor, her nedense adındaki ü, i olmuş, yazarlığıyla da yetinilmemiş süslenmiş resim altında. Ödül ödülü çeker ya da iyilik yap denize at örneği, Şair Firuzan'ın, sinema ödülü de geçenlerde İran'dan geldi. Yükselen Türklerin şeref konukları arasında Atatürk'ün

manevi kızı Ülkü'nün de resmi var.

Başar Sabuncu'nun fotoğrafında her nedense Adnan Hoca yer almıyor, vakfın iki genç üyesiyle karşı karşıya Sabuncu. Genç Atatürkçülerin öteki resimlerde görünen güleç yüzleri bu resime yansımamış, belli ki geçmiş yıllara ait delikanlı tavrını bu yükseklikte de bir ölçüde koruma çabasında Başar.

Rönesans dergisinin resim altı vurgulamalarına göre, Uğur Yücel geceye renk katıyor, Erdal Öz ise, neşe.. Erdal Öz iki fotoğrafıyla yer aldığı bu yükseklikte Uğur Yücel'in mesleğine göz dikmiş. Fotoğraflardan birinde Öz'le Hoca'nın karşı karşıya geçip gülüşlerinde bir hacivat karagöz estetiği yakalamak mümkün.

-Ben Deniz Gezmiş'le yatmış hacivat, senin koğuşunda ünlülerden kim vardı?

-Napolyon karagözüm

-Napolyonundan başlatma şimdi hacivat

-Ah heyecandan karıştırdım karagözüm, Napolyon akıl hastanesi koğuşundaydı.

Ama O Ne, Katil Yerde Maktül Nerde?

Konuklar arasında içtenlik ödülü dağıtılsaydı mutlaka İlhami Soysal alırdı.Kendini gündelikçi gazeteci olarak niteleyen Soysal, edebiyattan anlamadığını vurgulayarak, bu çağrıyı da zaten merak saikiyle kabul ettiğini itiraf ediyor. Salonun yükseltisinde itiraf etmesi yetmiyor, gündelikçi sütununda da dillendiriyor. Meraktan şaşkınlıklara gark olan Soysal'ın dediğidir."Ama o da ne? Bizi pırıl pırıl ve çok şık, çok temiz çok bakımlı, çok iyi giyimli , kızlı erkekli bir gençlik karşılıyor. Son derece saygılı, ölçülü uygar insanlar. Adnan Oktar'da hafif sakalıyla öyle. Konuşmacı olarak bizi kürsüye çağırdıklarında

bu şaşkınlığımızı açık açık söylüyoruz. Biz burda takkeli sakallı, ayaklarındaki pantolonların paçaları bollaşmış yaşlılardan oluşan bir kalabalık bulacağımızı sanıyorduk diyoruz gülüşüyorlar. Kızları erkeklerden çok ve hepsi de çok çok şık ve bakımlı. "Merakı şaşkınlığa dönüşen gündelikçi gazeteci Soysal'a haddimiz olmadan anımsatalım, bu çok , çok, çok, çok gençler, hocanın tarikatına çok, çok, çok, çok özel olarak seçilmekte. Giriş vizesi alabilmenin olmazsa olmaz üç koşulu var, üstelik de edebiyattan anlamayanlar için bile uyaklı. Mali enval (zengin), ilmi kemal (tahsilli), hüsnü cemal, (güzel) olmak. Kızları her ne kadar resimlerde görülmeseler de biz İlhami Soysal'ın dürüstlüğüne inanırız, mutlaka erkeklerinden daha çokturlar, üstelik de hem çok şık, hem çok iyi giyimli hem de bakımlı olaraktan...

Hoca Atatürkçülüğe soyunmadan önce siz onları bir de şalvarları ve baş örtüleriyle görecektiniz. Her ne ise, yükselen Türkler, Shereton ve Hilton salonlarında Adnan Hoca sayesinde: hep birlikte genç insan özlemini gideriyorlar, "Amanda aman cici bici mırnavlar.."

Davet Sahibinin Özgeçmişi.

Davet sahibinin Tempo dergisinden özetliyorum, Altı yıldır basının gündeminden düşmeyen Adnan Oktar, namı diğer Adnan Hoca ya da Harun Yahya, İsa ve Musa'nın yardımcıları Mehdilikten şimdilik vazgeçen, genede altı gün istiyor Türkiye'yi yoluna koymak için, tabi ki devlet olanaklarının kendi emrine verilme koşuluyla, müritlerini sosyete gençliğinden seçiyor, onları bir günde tesettüre bağlayarak, manevi boşluklarını dolduruyor, müritlerinden bazıları intiharı seçince, cezaevine ve akıl hastahanesine düşüyor, hapishanedeki ki-

taplıktan yararlanarak Atatürkçü oluyor, dokuz ayın sonunda hafif sakalı Atatürk benzeri imzasıyla şalvarlı tesettürlü kitlesine kıyafet devrimi uyguluyor amanda ne şık ne iyi giyinmiş ne bakımlı kızlar oğlanlar dedirtiyor çevresindekilere, üstelik de şu anda bilimsel araştırma vakfının fahri başkanı, şahsi mal varlığının üç kat elbise ve bir müzik seti olarak açıklayan Adnan'ın, vakfa ait mal varlığı ise otuzmilyarı nakit olmak üzere 240 ila 600 milyar arası değişiyor. Bu belirsizlik Adnan hocanın namı diğer Harun Yahya'nın bir türlü fırsat bulup da arkadaşlarına "Getirin yahu şu mal varlığı dökümümüzü bir de ben göreyim" diyemeyişinden kaynaklanıyor. Yakında milli egemenlik partisi kuracağı için çok meşgul, iki emekli general parti kurucusu olarak çantada keklik, ayrıca Adnan Hoca parti kurmaktan heran vaçgeçip DYP'ye katılabilir.

Rönesans ya da Yeniden Doğuş

Adnan Hoca'nın vakfın dergisine neden bu adı verdiğini ve bu adın verilisindeki inceliği, özgeçmişine bakıldığında daha da iyi anlaşılmakta. Derginin sözü edilen sayısında, hiç de şık hiç de bakımlı olmayan kaka çocuklardan geçtiğimiz aylarda dayak yiyen Prof. Dr. İsmet Giritli'nin bir makaleside yer alıyor. Atatürk Türkiye'ye özgü Laik- Devlet, Müslüman-Millet gerçeğini çok iyi görmüş ve kavramıştır diyor, İsmet Giritli dayak yediği o aynı koltukta oturarak. Yeniden doğmaktan usanmayan Adnan Oktar geçmişi konusundaki kuşkuları dağıtmak üzere derginin son sayfalarında bir de röportaj sorularını yanıtlıyor, Atatürkçü çizgiye geçişini anlatışı şöyle.

"Bir insanın daha evvel gerici, marksist varoluşçu veya mason olması sonradan Atatürkçü olmasına engel değildir."

Atatürk'çü Olmanın Kriteri Yarım Milyarlık Fatura.

Adnan Oktar özeleştirisini yapıp kendi hatasını düzeltirken dönemin ilerici marksist ve varoluşçularına da bir fırsat tanıyor. Dergisinde insanların geçmişlerindeki küçük hataların önemli olmadığını, hep birlikte yaşıyor ve yaşıyor, resim resim ve tarihe belge. "Önemli olan hatada diretmemek ve düzeltebilmektir?" Birlikte düzeltilen hatalar Adnan Hoca'ya yarım milyara mal oluyor, konferans ve kokteyl izlenimlerinin bol sıfırlı faturasını umursadığı yok hocanın, "Atatürk'çü olmanın kriteri icraattır" diyor.

6. Grup "Bunaklar" Grubu mu?

Gene Tempo dergisinden edinilen bilgiye göre, Adnan Hoca'nın cemaatinden çatlayanlar- cemaatten ayrılanlar için kullanılıyor bu sözcük- cemaatlerinin beş gruptan oluştuğunu söylüyorlar. Birinci ve ikinci grupta hocanın en yakınları bulunuyor. Diğerleriyle doğrudan ilişkisi yok, görüşmüyor, hatta beşinci gruptaki üyeler için psikopatlar grubu deyiimi kullanılıyor.

Shereton ve Hilton da ağırladığı yeni müritlerini bu durumda altıncı gruba dahil etmemiz gerekiyor, resimlerden anladığımız kadarıyla Adnan Hoca, altıncı grup için hiç bir masraftan kaçınmıyor, bol bol resim çektirip meşruiyet kazanıyor. Gene çatlayanlardan edinilen bilgiye göre kimilerine, şükran plaketi verdiği bu saygın adlarla dalga geçmekten de kendini alamıyormuş özel meclisinde "bunaklar" diye.

Temponun sorusunda bunaklar sözcüğünü kullandığını yadıyor Adnan Hoca, salak ve sersem dediğini ise kabul etmekte.

Atatürkçülüğün Manevi Kızları ve Oğulları

Milyarlara yönelik projeleriniz yoksa, kiminiz meraktan, kiminiz şıklık, kiminiz terslik olsun diye, kiminiz demokratlıktan, kiminiz delikanlılık adına Sheraton ve Hilton salonlarında yükselerek, yeniden değil ama yanlışa doğdunuz.

Geçmişlerinizle bu kadarına müstahak değildiniz. Bu kadarını hak etmemiştiniz.

Yazık, kimileriniz eşe dosta, gazozuna içki karıştırılan 14 yaşındaki kızlar örneği iğfal edildiklerini anlatıyormuş.

3.BÖLÜM

YÖNETENLERE MASALLAR

YÖNETENLERE MASALLARI KAZLIÇEŞME KEMİRENLERİ

Yaz ortasıydı. Kırçıl fare, her zamanki köşesinde deneylerine yaslanarak, "Burnuma fena halde grev kokusu geliyor" dedi. Öteki fareler, "Hiç öyle şey olurmu canım diyerek hep bir ağızdan güldüler. Önlerindeki sığır artıklarını iştahla kemirirken Kırçıl farenin bu kuşkusuna pek bir anlam verememişlerdi. Gerçi bir epeydir işçide gözledikleri tedirginlik, son günlerde yerini kararlı bir dinginliğe bırakmıştı. Bırakmıştı ya.. Yok canım, daha neler, greve filan gitmeye cesaret edemezler bunlar. Oymak başı fare, çenesindeki iki kesici dişi birbirine sürterek, "Bu ortamda kolay mı?" dedi. Yasaklara güveniyordu çünkü. Yasaklar sağolsundu. Kırçıl fare ısrarla, "Ben söylemiş olayım da" diyordu haklı çıktı.

26 Haziran'da tüm Kazlıçeşme'yi Grev İstiyoruz, Kararlıyız, Yeneceğiz" sesleri kapladı. İnsanların fare deliği bin altın dedikleri günlerdendi o gün. Bu seslerin sonu neye varır, görüp yaşamamış olsalar bile topluluk günlerinde kendi doğalarına aykırılığını dehşetle duyumsuyordu fareler. Kaçacak delik aradılar.

Seslerin ardından ürkütücü bir sessizlik geldi. Oymak başı ilk şaşkınlığını atmış, kireç kazanının üstüne çıkarak "Sayın Kemirgenliler... Paniğe gerek yok. kısa bir durum muhasebesi yapmak üzere dolapların önünde bekliyorum hepinizi" diye üç dilden anons etti. Dolapların önüne gelen fareler, hayatlarını,

hep başkalarının emeğine sahip çıkarak sürdürdüklerinin bilincinde oldukları için, karamsardırlar çok. Üstüne üstlük, köşesinde hâlâ deneylerine yaslanarak, "ben size dememişmiydim" gibilerinden bakan Kırçıl fareler de sinirlerine dokunuyordu. "Sayın sayınlar, gün batmadan neler batar" dedi oymak başı. doğrusu ya bu lafı iyi bulmuştu. "Neyle nasıl 'sürdürecekle grevi" diye ekledi. Çok yakında burunları sürtülecektir tümcesini de ihmal etmedi. Oymak başının bu sözleri, farelerin içlerine büyük ölçüde su serpti. Hatta bir ara tüylü uzun kuyruklarını hep birlikte kamçı gibi karanlığa vurup, güvenle tempo tuttular. Bir tek Kırçıl fare katılmadı bu zorlama güvene.

Gerçekten de grevin ilk günleri pek etkilemedi onları. Hoşlandılar bile denebilir. Artık yalnızca geceleri değil, gündüzleri de işyerlerinin kedi büyüklüğündeki fareleri, ilkel atölye tipi binaların insansızlığında cirit atıyorlardı. En kısa zamanda n'olur ne olmaz bir moral gecesi düzenlesin diye, bir festival komitesi bile oluşturdular aralarında. Gel gör ki, soludukları havada o canım leş kokusu gitgide azalmaya başlamıştı. Sendika ham derilerin depolanmasını engelliyordu. Alıştıkları bu kokudan yoksunluk farelerin hemen hepsinde psikolojik baş dönmelerine neden oldu. Bu nedenle festivalden de vazgeçtiler.

Grevin ikinci günü meraklı bir fare dayanamayıp kapıya yöneldi. Bekçi ile grev gözcüsü kapının önüne iskemle atmış oturuyorlardı. Konuşmalara kulak kabartınca ortak konunun kendileri olduğunu anladı.

"Aralarında sabahaca dek, Amerikanca, Alamanca konuşup durur bu fareler" diyordu yaşlı bekçi. "Nedense pek telaşlandılar."

Grev gözcüsü asırlık binalarla çevrili dar sokağın izin verdiği ölçüde, gün yüzüne doğru gerindi konuşurken, "Sermaye elden gidiyor telaşlanmazlar mı hiç"

Birlikte güldüler sonra. Dayanamayıp onlardan yana bir küfür savurdu meraklı fare. Az kalsın yaşlı bekçinin küreğini kafasına yiyordu. Grev gözcüsünün torbasındaki peyniri de çekip alamadı bu yüzden. Kendini küflü karanlığına dar attı. Kemirgenlerden bazıları "Heyy neler oluyor orda" dediler, çeviri televizyon dizleri ağzıyla. "Üzgünüm" dedi meraklı fare, "Moralleri çok yüksek, aralarında bizi konuşup gülüşüyorlar."

Aynı günün öğlesi, öteki işyerlerinin kemirgenlerinden bir grup lağım yollarını geçerek, kader ortaklarına günlük olağan nezaket ziyaretinde bulundular. Yavru bir fare onları görünce kıkırdamasını tutumadı. "Aaa, bunlar sıçana dönmüş" dedi. "İpislak." Büyükleri azarladı onu. "Çabuk, sözüm meclisten dışarı de bakiim.. "Yavru fare mecburen "sözüm meclisten dışarı" dedi, anlamını bilmeden. Günlük olağan nezaket ziyaretinde bulunan kemirgenler burunlarından soludukları için, yavru farenin münasebetsizliğini pek farketmediler. Stokları üç beş gün anca dayanırdı. Çok tedbirsiz yakalamıştı bu grev onları. Gözleri konuk geldikleri mahzeftin kıyı köşesinde dolanıyordu çaktırmadan.Onların bu durumları bizden pek parlak değil diye düşündüler. "Ben bunlara çok söyledim" dedi kırçıl fare, deneylerine yaslandığı köşeden. Konuşurken bir yandan da bıyıklarını kemiriyordu.

"Ama sakalım yok ki sözüm dinlensin." Sonra da 1972 grevini anlatmaya başladı. Bütün fareler can kulağıyla dinliyorlardı artık Kırçıl'ı. "Az daha soyumuz tükeneyazdı o günler" dedi. "Lokavta karşın öylesine bir inatlaşma işçide.. Az daha soyumuz tükeneyazdı." Bütün fareler uzun tüylü kuyruklarını dolaplara vurdular, dağlara taşlara dileğiyle, "Ah, ah" dedi bir konuk, "yıllardır nasıl da rahattık. " Konuk fare iç çekince bütün öteki fareler de iç çektiler. Bir bir hatırladılar sonra Makinenin kaptığı çocuğun ölümünde bile, işi bırakmamıştı işçiler.. MESA-yiye kalmıyor diye, bilmediği bir tezgaha verilen kadının kopan

kolunda bile.. Toplu iş sözleşmesi gereği işverenin iki yılda bir armağan ettiği deri montu, yırtık diye istemeyen işçinin işten atılmasında bile.. İşçi lideri Kenan Budak'ın öldürülmesinde bile.. İşler epeydir tıkırında gidiyordu velhasıl. Hep birlikte ve yeniden iç çektiler. Kırçıl fare, deneylerine daha bir yaslanarak "İşçilerin kaybedecek bir şeyleri kalmadı denmesi bu zahir" diye mırıldandı. "Zurnanın zırt dediği yer, anlayacağınız.. Kaybedecek bir şeyleri kalmadığını anladık da korkuyu nerde ne zaman nasıl kaybetti bunlar.." Bu kez yalnızca Kırçıl fareydi içini çeken. Oymakbaşı "Belki de kabahat bizlerde" dedi, konuklarının yüzüne karşı. Farelerin meraklı bakışları arasında, ağır ağır sürdürdü konuşmasını.

"Söz gelimi, bize uzun yıllar bu huzur dolu birlik ve beraberliği sağlanmış olan iktidara, bir teşekkür telgrafı olsun çekmeyi akıl edemedik, lağım yollarından."

Konuklardan biri "Çok haklısın" dedi. Ötekiler de kuyruklarıyla onayladılar. "Çok haklısınız" dijeni. "Belki de henüz çok geç sayılmayız" diye konuşmasını sürdürdü konuk fare. "Demek istiyorum ki her an çekebiliriz. Bu gidişle çok çekeceğimiz var çünkü."

Kırçıl fare, "Nihayet doğru dürüst konuşan biri" dedi. "Bu gidişle çok çekeceğimiz var" tümcesini kasedederek. Öteki fareler ise, telgraf önerisine Kırçıl fare'nin de katıldığını sanıp çok heyecanlandılar. Telgraf metninin içeriğinin kemirgenleri iktidara daimi şükfan ve teşekkürlerini taşımakla birlikte, bir anlamda da uyarıcı olmasını kararlaştırdılar.

"Haşmetmehapları stop bizi düşünmüyorsanız bari kendinizi düşünün stop hepimiz birimiz içindi hani stop hepimiz birimiz içindi yeniden stop"

Konuk fareler metnin içeriğini öteki kemirgenlere de iletmek üzere, "Aman ha bağlantıyı koparmayalım" diyerek alelacele

ayrıldılar.

Farelerden biri, lağım yolları postası yöneticilerindendi aynı zamanda, konukları geçirme bahanesiyle lağıma inip, birkaç mazgal sonrası sokağa çıktı. Güneşe alışkın olmayan gözleri kamaşıverdi birden. Dar sokaklara açılan 124 işyerinin her birinin önünde bembeyaz grev gömlekleriyle işçiler duruyordu. Kadınlı erkekli, hepsi de dingin, güleç ve sonuna dek kararlı. Kaynar kazanların başında olsun, çivilemede olsun, o yorgun terli, o bıkkın görüntülerinden hiçbir iz kalmamıştı sanki. Seslerinden tanıdığı iki kadının gölgesine sığındı fare, telaşla. Kadınlar konuşurken bir yandan da yemeni oyalıyorlardı.

"Seninki ne dedi" diye sordu genç olanı. "İnşaat işçisi olduğundan alışkın değildir greve."

"Ne diyecek" dedi yaşlıcası, erini koruyarak. "O da fabrika işçiliği etti bir zaman, grevi bilmez mi hiç. İyi ettiniz dedi çıkmakla." Şikayeti erinden değil de evsahibisindendi. "Grevi duymuş, duymaz olası.. Otuz sekiz binden altmışa çıkardı aylık kirayı."

Kirası artan evin sahibi kendisiymişçesine, farenin yüreği sevinçle hopladı. Az önceki karamsarlığını silkinip attı üzerinden. Daha bir sokuldu kadınlara.

"Benim derdim de çocuklardan yana" diyordu genç olanı. "Köyde kaynatamın yanındalar. Bakımları bizden iyidir biliyorum, biliyorum ama... İsteykene yorgunluktan özlemeyi unutuyordum... Şimdi burnumda tütüyor her biri."

Fare duyacaklarını duymuştu. Sevinç çığlıkları ata ata hemcinslerinin yanına döndü. "Bin altın değerinde bir haber sayın kemirgengiller" dedi.

"Ev sahipleriyle, özlem bizden yana. İşçileri çok yakında, bastırıp çökertecekler."

Kemirgenler sevgi, özlem gibisinden sözcükleri bilmedikleri

için en çok ev sahiplerine sevinip, üç kez sağol, sağol, sağol çektiler.

Ben size demiştim sırası oymak başınıdı şimdi. Sırası gelsin gelmesin hep böyle söylerdi zaten.

"Ben size demiştim" dedi. "Dayanamazlar, dayanamayacaklar. Daha bakkal kasap borcu var bunun. Önümüz kış, odundu kömürdü, yakacak derdi. Okul önlük masrafı.."

Haberci fareyi sırtlarına alıp, birde oymak başını, hep bir ağızdan çılgınca haykırdı fareler. "Dayanamazlar.. Asla dayanamazlar.." Haberci fare, o hızla yeniden fırladı dışarıya. Kemirgenler familyasının virüslü sesini taşımak niyetindeydi dar sokaklara. "Dayanamazsınız.. Dayanamayacaksınız işte.. Dayanamayacaklar." Az ötede bin altın değerinde bir haber daha.. Ağlamaklı yüzlü bir küçük kız babasından bir şeyler istiyordu. Duymak için iyice sokuldu. "N'olur n'olur baba" diyordu küçük kız. "Birazdan işe gideceğim, gecikirsem patron kızar sonra.."

Ana baba grevde olduğundan ailenin tek çalışanıydı artık. Bir tuhafiyecinin yanına komuşlardı onu. Akşama dek yün söküp, paket paketliyordu. Ayda onıkbini yüzlira'ya dükkanı silmesi süpürmesi de caba..

Ne istiyor bu küçük kız hâlâ anlıyamamıştı fare. Anladığında da bin altınlık haber, bir pula düştü. Grev gömleğini beş dakikacık olsun giyeyim diyordu küçük kız, işe gitmeden önce. Babası dayanamadı, grev gömleğini çıkarıp verdi ona. "Yalnızca beş dakika" dedi sonra, tamam mı?"

Kızda bir sevinç bir sevinç sorma gitsin. Giyip de başını şöyle bir dik edişi var ki sanırsın masal prensesi. Bir sokak ötedeki işyerinin yapısında gözcülük eden genç kadın, koptu geldi küçük kızın yanına. Hanı şu köydeki çocuklarının hasretini ancak işi bıraktığında duyabileni.. Bir öptü bir daha öptü

kızın yanaklarından. Küçük kız hiç yadırgamadı. Daha öncesi birbirlerini hiç tanıımıyorlardı oysa.

Morali iyiden tüketti haberci fare, ne umdu ne bulmuştu. Gerisin geri dönerken bu kızdan hiç söz etmeme kararı almıştı öteki farelere. Onlar hala "Dayanamazlar, dayanamayacaklar" nakaratını tekrarlayıp duruyorlardı. Bu ara kendisine kazınacak hiçbir sığır artığı bırakmadıklarını anladı haberci fare.

"Kesin be.." dedi öfkeyle. "Çocuklar bizden yana değil.. Çocuklara dikkat." Fareler "dayanamazlar, dayanamayacaklar" sözcüğünden başkasını duymak istemediklerinden onun bağırmasına karşı seslerini daha da yükselttiler. Ne var ki grevin üçüncü günü, çığlıkları "Dayanacaklar, dayanıyorlar galiba" mırıltısına dönüştü. Kendilerinden bile gizledikleri, "Dayanamayan" kendileriydi yalnızca.

Komşu işyerlerinden bir farenin keşif için sendikaya dek gitmeyi göze aldığı duyuldu kemirgenler camiasında. Son kazıntılar için aralarında ölümüne çıkan kavgaları erteleyip, merakla beklediler. Keşif kolu fare, kimsenin dikkatini çekmeden sendika binasına ulaşınca görmüş ki ne görsün. Tanıdık tanımadık herkes, eli kolu dolu, pirinçti, sabundu, bulgurdu, çaydı, şekerdi, makarnaydı, getirip getirip depolamıyorlar mı sendikanın kaportacıdan bozma girişine. Dayanışma sözcüğünü, kemirgenler familyası bu nedenle duyup öğrenmiş oldular. Söylediklerine bakılırsa keşif kolu fare, öylesine öfkelenmiş ki, yol üstündeki karakola uğrayıp, sendika binasına giren çıkanın neden engellenmediğini sormak istemiş. Yanında kimliği olmadığını farkedip vazgeçmiş sonra. Bazı fareler cesaret edememiştir, kimlik bahane diyorlar, günahı boynuna.

Grevin beşinci günü, greve çıkan işyerlerinin kemirgenleri en büyük atölyelerden birinde toplanıp, familyalarının geleceğini sıkı sıkıya ilgilendiren bu greve ilişkin, kapalı kapılar

ardında bir değerlendirme toplantısı yaptılar. Aslında birbirlerinin mahzenini basıp bir süre daha geçinmenin yolunu bulacak kadar birbirlerine karşı acımasızdılar ama, hangi mahzenin ötekinden farkı kalmıştı. Ortak çıkarları adına da olsa, toplantının çözümsüzlüğe vardığı bir noktada, "dayanışma" sözcüğünü yalnızca duyduklarıyla kaldıklarını, öğrenemediklerini anladılar. Allahtan tam o sırada büyük atölyenin farelerinden bir oymak başı, büyük çıplak kulağını kuyruğuyla kaşıyarak "kulağıma üç dilden lokavt çalınıyor sayın kemirgen-giller" dedi. "İşverenin işçiye kapının önüne koması demeye geliyor bu. Hadi gözümüz aydın ola.." Bazı kemirgenlerin anlamadığını görünce daha açık konuştu.

"Şimdi diyorsunuz ki, işçi zaten kapının dışında kendi isteğiyle çıktı üstelik.. Ama bu lokavt başka.. işçiler dünyanın hiçbir yerinde, lokavt tehdidine karşı fazla dayanamazlar. Kim tümünden işsiz kalmayı göze alır, bu zamanda üstelik, anonslardan anladığım kadıyla lokavt yalnızca greve çıkan işyerlerinde değil, tümünde uygulanacak.

Fareler bu açıklama sonrasında "Haa şu mesele" işverene ve vekiline üç kez sağol sağol sağol çektiler. Keyifle dağılacakları sırada "1972'yi unutmayın" dedi Kırçıl fare gaipten haber vermesine. Deneylerini kendi mahzeninden buraya taşımıştı çünkü binbir zahmetle." Hadi canım sende diye bir güzel azarladılar onu, "Sende, deneylerin de yerin dibine batsın, şom ağızlı n'olacak."

Kırçıl fare tam, "ne haliniz varsa görün" diyordu ki, farelerden biri "cıldırmuş bunlar," diye bağırıyordu. "Lokavtı protesto ediyorlar."

"Caddelerde oturdular" dedi ötekisi. "Tam da işveren sendikasının önüne."

Görmelerine gerek yoktu, dehşetle duyuyordu bunu fareler.

"Yürüyorlar" dedi bir başkası, "üçbinbeşyüzü bir olmuş yürüyorlar."

Yanındaki aceleyle cimdikledi onu. rüya değildi, hayır..

"15-16 Haziran'dan bu yana ilk kez" dedi bir fare yineleme cesareti bulamadığından, hangisi söyledi anlayamadılar.

Durum vaziyet böyle olunca, 124 işyeri farelerinin oymak başları önce ürküntüyle birbirlerine bakıp, sonra da korkularını gizleme çabasında gülmeye çalıştılar. "Hah hah hah ha.. Durun bakalım, bu ne telaş. İşsizliği göze alabilirler ama, mapusluğu asla."

Oymak başı farelerin tümü sözleşmişcesine, "Gün batmadan neler de neler batır" deyip sustular ve sessizce beklediler hep birlikte.

Ondan sonra batan günler hep işçi sınıfından yana doğdu. Oymak başlarının "hah hah ha hah"ı gerçekleşmiyordu bir türlü. Daha fazla bekleyemedi Kazlıçeşme'nin kemirgenleri. Ani bir kararla, sözüm meclisten dışarı, fare düşse başı yarılacak mahzenlerini terkettiler. Bu karar için ortak bir toplantıya filan da gerek duyulmamıştı. Sözüm gene meclisten dışarı, batan gemiyi ilk terketmeyi, fareler topluluğu genlerinden bilirler." Bu sendika var ya, bu Deri-İş Sendikası" diye yolda öfkeyle söyleniyorlardı. "İşçisine sahip çıkmakla kalmayıp, sendikalararası dayanışmayı da yükselteceğe benzer. vay ki vay bize."

Kazlıçeşme'nin kemirgenleri birkaç saniyelik duraksamadan sonra, "gemisini kurtaran kaptan" olmaya özenip, Kazlıçeşme'nin gecekondularına doğru yöneldiler. Çocukların taş ve sopalarından kurtulabilenler hâlâ söyleniyorlardı.

"Demiryolu işçilerinin - Aşımızı sizinle paylaşmak onurumuzdur- deyip yolladığı yiyeceklere ulaşabilmenin olanağı yok. Genel-Hizmet İş'in, Laspetkim-İş'in, Kristal İş'in, Petrol

İş'in, Tek Gıda İş'in, Tüm Tis, Basın-İş, Hava İş, Otomobil İş'in destekleri aşılmaz bir duvar oluşturdu önümüzde. Vay ki vay halimize.."

Gecekondu bölgesine vardıklarında gözleri parladı her birinin. Anlaşılan bu yöre okumaya meraklı. Sığır artığı yerini tutmasa da kitap kemirmeyi oldum olası sever fareler. Üçer beşer evlere dağıldılar.

Kırçıl fareden sual eden olursa; deneylerini köşesinde bırakarak mahzeni terkedenlere o da katılmak istediye de, birkaç adım ötede sarsak gövdesindeki yüreği korkudan olacak, birkaç tekledikten sonra duruverdi. Kırçıl fare gemisini kurtaramadığından, işyeri kapısıyla mahzenin karanlığı arasında, ayakları havada kalakaldı öyle. Son sözleri "Bize de böylesi bir ölüm yakışır anca.." oldu. Farelik hali belli ki, iktidara çıktıkları telgrafın sonucunu merak ediyordu hâlâ. Kaçışan farelerden hiçbiri dönüp de bakmadı ardına. Yalnızca yavru fare "zavallı dedecik" diyecek oldu, üç beş ay büyükleri az kalsın ezeyazdı onu.

Gecekondu bölgesinin evlerine üçer beşer dağılan fareler, önce bir güzel karınlarını doyurduktan sonra, başkalarının emeğini sömürerek şişmeye alışkın gövdelerindeki rehavet geçince sendika ve sendikalararası dayanışmanın karşı propagandasını yapacaklar. Sözün kısası ölümcül virüslerini oralara bulaştırma çabasındalar. Cesaret edebilirlerse Kazlıçeşme'deki grevi kırmanın çeşitli yollarını arayacaklar. İlgilenenlere önemle duyurulur.

YÖNETENLERE MASALLAR II

AR VE HAYA DUYGULARINI RENCİDE EDEN KÜRDAN

Muzur ve huzur yasalarıyla yönetilen memleketlerden birinde bir ve iki'nin olup olmaması o denli önemli değil, bir ve iki'nin dışındaki sayılar zaten para saymada ve ceza biçmede kullanılıyormuş, asıl önemlisi pireler ve develermiş. Hangisinin tellal hangisinin berber olduğu tartışmalı ise de pireler ve develer tartışmayı sevmediklerinden dönüştürerek iş bitirmeye alışkın imişler.

İşte tam da bu girizgah sonrası, nasıl olmuşsa olmuş kürdanın biri ehemmiyetlice bir davada "Ben akşamdan kalmayım" demeyip, kadı'nın huzuruna çıkıvermiş. Hazurünün bir kısmı pek yadırgamamış bu çıkışı. Öyle ya huzur ve muzur yasalarıyla yönetilen bir memlekette kadı'nın huzuruna çıkmakla yetinmeyip, yardımcısı fitneci başının bir kulağına bir diş arasına girip çıkmaya başlayınca işin rengi değişmiş. Üstelik de tam o sırada toplumun ar ve haya duyguları konuşuluyormuş. Kadı durumu göz ucuyla fark etmiş, etmiş ama, adalet mülkün temeli olduğu için sesini çıkaramamış. Üstelik de vakanüvisler davadan yana, hayli heyecanlı görünüyörlarmış o gün. Ya kadın asılacakmış ya da kitap yakılacakmış çünkü. Bu nedenle tanınmış hanendeler, sazandeler ve bu arada Çukurova'nın eski kabadayıları, katipler, ecnebi sefaret memurları bile bana ne demeyip bu kez davayı dinlemeye gelmişler.

Kürdanın münasebetsizliği yüzünden kadı fitneci başının gözlerini aramış gözleriyle, hani fırsatını bulsa işaretleyecek,

işaretleyecek ama fitneci başının gözleri yerine ağzıyla karşılaşmış, say ki, esnemeye açılmış bir büyük mağara. Kadı "esnek esnek getirir" bildiğinden adalet mülkün tekelinde bir daha fitneci başıya bakmamış, önündeki davaya bakma kararı almış yalnızca. Bu yüzden muzır avukata vermiş ilk sözü. Muzır avukat kadının "gece ikide yattım dosya inceledim" demesine aldırmayıp uzun uzun estirmiş konuşmasını, illa da savunduğu kişilerin edebi değerleri söz konusu olduğunda.

"Devletimiz baki oldukça bu iki isim bilinecektir" demiş, sürdürmüş sonra. "Müvekkilem tüm dünya üniversitelerinde ders verecek nitelikte bir yazardır, davetli olarak gittiği Amerika ve Avrupa'da bu tür dersler vermiştir, çeşitli ödüller almıştır, müvekkilim de ödüller almış bir sanatçı ve yayıncıdır, ticari amaçların ötesinde saygın bir kişi. Her ikisinin de eserleri, çeşitli dillere çevrilmiştir."

Sonra da, işte bunlar haklarında çıkan yazılar deyip, bunlar da ansiklopedilerden alınan fotokopiler deyip, uzatmış kadıya. Davayı dinlemeye gelenler hani şu sazandeler, hanendeler, katipler "vah" demişler. "Vah ki vah" sanatçının kendini kanıtlama zorunda kalışı resmi makamlara. Ama adaletin mülkün temeli olduğunu onlar da çok iyi bildiklerinden seslerini yükseltmemişler.

Tam o sırada akşamdan kalma kürdan tel tel bıyıklarını kabbartıyormuş fitnecibaşının. Üstelik de işi azıtıp konuşmaya başlamasın mı? "Sanat eseri tahrik mi eder acaba, tahriş mi eder, hangisi?"

Başta kadı ve orada bulunan herkes münasebetsiz kürdanın sesini ar ve haya duyguları daha fazla incinmesin diye duymazlıktan gelmişler. Kadı, asılacak kadına vermiş sözü.

"Her iki kitabım da onbeş yılı aşan bir emeğin ürünüdür. Biri gerçek bir olaya dayanır. Ötekisine gelince, Picasso'nun Gu-

ernica adlı tablosundan sarı renkleri nasıl silemezseniz, bir aşk romanından da aşkı..."

Asılacak kadın konuşurken iki diş arasında geçici yerini alan kürdan her masal kahramanı gibi kelime oyunlarını yüksek sesle sürdürmeye başlamış. "Bedii mi yoksa behemi mi?"

Bedii'nin güzel, behemi'nin hayvansı olduğunu bildiği için kendinden fevkalade memnun kalıp bu kez aynı keyifle fitneci-başının diş etlerine de değmeye başlamış. Kadı bakmış ki olma-yacak, asılacak kadının işbirlikçi yayıncısına vermiş sözü. "Biz edebiyatın ne olduğunu, sayın savcıdan, başbakanlık memurlarından öğrenecek değiliz."

İşbirlikçi yayıncı o konuşurken kürdan fitnebaşının kulağından yeni çıkmış olduğu için fitnebaşının parmakları arasında gururla dikilip başını buladığı yağlı sarı rengin tadını çıkarıyormuş. Kadı dayanamamış pencereyi açtırmış. Camdan temiz hava gireceğine bacalarda dolanan kurşun kokusu girmiş. Asılacak kadın son sözündür diyerek, "iki romanımın toplumun ar ve haya duygularını rencide ediyor diye imhasını istemek, davanın adli değil politik olduğunu göstermektedir" diyormuş tam o sırada.

Fitnecibaşı kürdanı saçlarının arasına daldırıp yüksek sesle esnemiş. Hazurun dönüp fitnebaşına bakınca, esnemesi yarıda kalmış. İmha edilmesi istenen kitap yüreği ağzında çaresizlikten dine sığınıp "geyirebilirdi de, buna da şükür" demiş.

Asılacak kadın "Aklanmamı bekliyorum" diyormuş ki, kürdan, masal kahramanı olacağını anladı ya, " bu kadın imha değil ihya istiyor" diyerek, söz oyunlarını sürdürmüştü.

Kadı n'apsın, dava dosyasını bir ileri tarihe kapatırken, demiş " bir açıklama yapacağım, vakanüvisler, sakın ola ki yazmaya. " Vakanüvisler "söz" demişler "yazmayız".

"Ağırceza Mahkemesi Reisi olarak bir insanın canını idamdan kurtarma umudunu nasıl sonuna dek araştırıyorsam, bir kitabın değerlendirilmesini de, onu imhadan kurtarma umuduyla yapacağıma kimsenin kuşkusu olmasın!"

İmhası istenen kitaplar kapaklarını birbirine vurup alkış tutmuşlar.

Hazurun bu söze bir sevinmiş bir sevinmiş, eski Çukurova kabadayısı bile kendisini tutamayıp " hey" diye bağırmış. Güneş o gün iki kez doğmuş sanki. Hem bu ikincisi birinciden çok daha parlak. Üstüne üstlük incecikten "çıt" diye bir ses duyulmasın mı?.. Hazurun hemen anlamış vaziyeti. "Gene de onurlu kürdanmış" demişler. "Sonunda dayanamayıp, kendi kendini kırdı!"

Dava o günlük bitmiş ama masal hala sürüyor. Bu yüzden de bu masalı okuyanlar gökten üç elma düşmesini bir boşa beklemiş.

YÖNETENLERE MASALLAR -3

"KENDİLİĞİNDEN..."

Bütün gece ayak sesleri duymuştu Sahip, gitgide çoğalan. Alışlagelmiş ayak seslerinden farklıydı bunlar, çizmesiz, postalsız, sanki çıplak, yağmurun sesiyle birleştikinden ıslaklık duyumu veren, gitgide büyüyerek, gitgide toprakta, gitgide asfaltta, gitgide, evlerin binaların içinde, çevre yollarında, o yıllar süren iç dinginliğini alıp götüren, şap, şap, şap, şap, şap...

Son yılları düzene sokan rap, rap rap'lar bir harf değişimiyle yitivermişti işte, Sahip ş'lerden nefret ediyordu şimdi. Şimdi ve işte sözcüklerindekiyelerinden de, kaldırmayı denedi, imdi, ite..

Telaşla fırladı yataktan. Evin bütün odalarını tek tek dolaşarak ışıkları yaktı. Alt ve üst kattaki salonu, ön ve arka balkonu, terası, mutfak, banyo ve tuvaletlerin ışığını... "Kendiliğinden" diyordu yaktığı her bir ışıkta, "kendiliğinden" Ön ve arka bahçenin, yüzme havuzunun, tenis kortunun, seranın, sahibi olduğu bütün birimlerin tek tek aydınlanmasını, korku karışımı bir korkuyla izledi, "Benim, benim, hepsi benim" diye soluyarak.

Sivas kangal cinsi köpekler, sahibin bu zamansız aydınlığına ne tür bir tepki vereceklerini bilemediler. Sahibin Robdecahember'lı görüntüsü görünmez bir düşmanı işaretler gibiydi, dudaklarında ise tek sözcük "kendiliğinden" "Tut, kap" sözcüklerine benzemiyordu pek bu sözcük, Sivas kangallar genede en korkunç yüzlerini takınıp, sallanan kuyruklarına aldırmadan, görünmeze karşı uzun uzadıya havladılar, dikkat

köpek var..

Uluyan yapay ışıklar allahın cezası şap şap şap seslerini daha da arttırmıştı sanki. Sahip, "Benim, benim, hepsi benim" dediği görkemli ışıltıya yeniden baktı, yüzbinlerce işçinin toplu istekleri tutarını aşan bu görkem , onu rahatlatacağı yerde daha da tedirginleşmişti. Artan bu telaşla, karanlığa gömdü her bir yaşama alanını, kilitleri yeniden denetlemeyi ihmal etmeden, garaj, çalışma odası, banyo dairesi, mutfak ve ötekiler... Sol kolundaki ağrı gene sırtını zorlamaya başlamıştı, kendini Boğaz'a bakan balkona attı. Cılız ve güçsüz bir sesle mırıldanıyordu şimdi, "Neden ama neden, hepsi benim, öyle değil mi?" İyelik bildiren cümlelerin ardına eklenen bir soru işaretine kendi kafasında da belirmiş olsa çok öfkelen-di. Öfke sırtındaki ağrıyı arattırmıştı. Boğaz'ın nemli havasını üst üste ciğerlerine çekmeye başladı, sakinleşme adına. Her nefeste yinelediği sözcük aynıydı ve haddini bilmez işaretlerinden özellikle kaçınarak, "kendiliğinden, kendiliğinden, kendiliğinden..." İşçi eylemlerinin tırmandığı son haftalar, can kurtaran simidi gibi sarılmıştı bu söze, meditasyon seanslarından öğrendiği mant-rasının yerini bile aldığı söylenebilir, kendiliğinden. Bir süre için rahatlasa da eski gizemi, eski inandırıcılığı kalmamıştı bu sözcüğün ve bu allahın cezası şap şap şap sesleri...

Yüreği deliler gibi çırpınmaya başlayınca, kulaklarını tıkayıp, kendi kendine güvence vermek ister gibi, sözlük anlamını mırıldandı kendiliğindenliğin "Hiçbir dış etki altında kalmadan." Umduğu güvenceyi bulamayınca, sözlük anlamı katkıda bulunmak zorunda kaldı. "Yani Marksist ve devrimci parmağı olmadan", Marksist ve devrimci yerine "aşırı uçlar" demeyi uygun buldu, ona göre değiştirdi katkısını. "Yani aşırı uçların kışkırtmasından uzak, yani kendiliğinden." Çarpıntısı biraz olsun azalmıştı sanki, bir de şu taşıgardi türü teklemler olmasa. Eli nabzındayken birden üşüdüğünü ayırımsadı, içeri

girmeden önce salıncağın üzerindeki dürbüne uzanıp ayarladı. Mayıs Çiçeği denizin gelgitlerinde uyarak nazlı nazlı sallanıyordu limanda. "Benim Mayıs Çiçeğim" derken kendi sesinin güçsüzlüğüne kendi de şaşıtı. Binlerce işçinin toplu sözleşme istekleri tutarına denk düşünüyordu May Flower. Özel gezi gemisine neden bu adı verdiğini bir türlü anımsayamadı, İngilizce bir yat dergisinde görmüştü, evet, oysa gençlik yıllarında ona da belirli heyecanlar tattıran doğanın bu uyanış ayı, Mayıs'ı sevmiyordu artık, yarın ilk işi yatın adını değiştirmek olacaktı. Büyü, sihir adı en uygunuydu ve hiç bir zaman bu denli gereksinim duymamıştı tansığa, eski bir İngiliz yatına aitti bu ad da, Megic, gene o dergide görmüştü ve Mayıs Çiçeğinden çok daha anlamlı...

Deli olmak işten değil, işçi şaltire en yakın adam, başka da hiçbir şey ve allahın cezası şap şap şap'lar... Balkonun yekpare camlı kapısını, ağrıyan sol koluna aldırmadan hızla sürüp , yatak odasına sığındı. Gözleri hiç ışık istemiyordu artık, yalnızca yatağının başucunda çıplak kadın heykeli üstünde dinelen abajuru yaktı. Elleri doğrudan telefona gitmişti Sahip'in. Bakan dostlarından birini ya da özel doktorunu arayabilirdi ama vazgeçti. Kendi iş yerinin numarasını çevirdi, titremesini engelleyemediği parmaklarıyla, telefonun çaldığı mekan tutkulu bir özlemle gözlerinde yansımıştı şimdi. Döner koltuğu, masası, barı, şöminesi, antik mobilyalar, tablolar, bilgisayarlar hepsi hepsi benim, benim... Bir iki düdük sesinden sonra güven veren bant kaydı sesiyle karşılaşma hoşuna gitmişti. Sahip'in adını kösnük bir edayla söylüyordu sekreter ve hemen ardından da A nokta Ş ekiyle sahip olunan bütün değerlerin kısaltılmışını sıraladı, şirketler grubunun baş harflerinden oluşan uyumsuz sözcük kutsal bir duaydı sanki. Sahip A nokta Ş'deki ş harfinin, rap rap rapların anlam değiştirmesindeki işlevini anımsamak bile istemiyordu, telefon bağlantısıyla da

olsa sahibi olduğu mekana yakınlaşmanın keyfini sürüyordu şimdi, ard arda çevirdiğı kendi numarasında, çocuksu, kahkahalar atarak, idare personelin olduğı kattan, makinelerin yer aldığı katlara geçiyor, her birini ayrı ayrı okşuyor makinelerin, hepsi benim, hepsi, girişteki danışmaya uğruyor, otomobillere geçit veren ya da vermeyen manivelayı işletiyor, imparatorluğunun kutsal değerlerini çevreleyen duvarların üzerine çıkıp "benim, benim, heyyyyy benim" diye bağıırıyordu. Asansörün kapısı önünde yalnızca iliklenen bir ceket olarak anımsadığı ve yüzünü asla tanımlayamayacağı adamı iteleyerek merdivenlere yöneldi, hayret yüreğindeki teklemelerde dinmişti, bir Mayıs ayında sevdiği kızla el ele koşuyordu sanki, yüreğı o denli istekli yaşamaya yukarı kattaki makam odasının kilitli kapısından geçip kasasının hemen dibindeki maroken koltuğa oturdu, almacı sımsıkı kavramaktan yorulan eliyle, yatak odasındaydı oysa. Sekreter kızın sesi, sinyal sesinden sonra adınızı ve telefon numaranızı bırakmayı unutmayınız diye rica ediyordu. Kız susmuştu ama sinyal sesi kulaklarını deliyordu sanki, ne diyeceğini bilemedi sahip, uzayan boşluğa "kendiliğinden" sözcüğünü bu kez çok daha buyurgan bir edayla yineleyip telefonu kendi iş yerinin yüzüne kapattı. Ertesi sabah sekreteri hiç bir anlam veremese de güne patronunun bu sözüyle başlayacaktı, bütün makinalar, bütün işçiler, bütün duvarlar güne bu sözle başlayacaktı, güzel...

Güzel nitelemesine ve ataların özdeyişine karşın tebdili mekanda ferahlık yoktu, şap şap şaplar daha da yakınlaşmışçasına sürüyordu. Çünkü ve Sahip canından çok sevdiği imparatorluğunun milyonlarca işçinin toplu sözleşme istekleri tutarına mal olduğunu biliyordu. Almaca uzanıp yeni bir numara çevirdi.

Telefon İsviçre'de bir dağevine açılarak, karısının boğuk içkili sesini duyurdu Sahip'e. Bu kadın nasıl oluyor da yaşam

karşısındaki akıl almaz doymazlığını iki heceye sığdırabiliyordu, haalooooo... midesi bulandı Sahip'in, çarçabuk kapattı almacı. Ertesi gün karısı arabulucu aşamasındaki yüzbinlerce işçinin toplam istekleri tutarı Amerika'da eğitim gören çocuklarını arayıp, "dün gece babanız telefon etti diyecekti, sanırım babanızdı, yani kendiliğinden..."

Sahip küçüğünü özledi birden, numarayı çevirirken "gel" ya da "geliyorum" demediği düşünüyordu, haftalık olağan buluşmalarının dışında her gece tek başına geç vakitlere dek oturup video seyrediyordu küçüğü. Evden dışarı adımını bile atmazdı Sahip'siz, o nedenle telefon hemen açıldı, "seni seviyorum, beni çok sev" diyebilirdi ama "kendiliğinden" dedi yalnızca. Tek sözcükle kapanan bu olağanüstü beraber hal telefonu küçüğünü şaşırtmıştı çok. Arayıp nedenini sormazdı, aralarındaki sözleşme böyleydi çünkü, az önce çıkarıp kutusuna koyduğu ve herbiri de Sahip'le geçen saatlerin anısına sunulmuş değerli ziynetlerini tek tek çıkarıp boynuna, kulağına, bileklerine taktı. Grev kararı bekleyen yizbinlerce işçinin istekleri tutarıydı bu ziynetler ve küçüğü içgüdüsel de olsa bunun farkındaydı.

Sahip kimseyi aramak istemiyordu artık. Şap şap şap... Bir yatıştırıcı olarak yatağına uzanmayı denedi. Uzanma yerine büzülme tanımı çok daha uygundu bu yatışa, her an ağlamaya hazır çaresiz bir çocuk gibi. Yıllar yılı uyuklayan kamu kesimi çalışanlarının kötü birer örnek oluşturacakları nerden bilinebilirdi. Özelleştiremediler gitti dedi içini çekerek, bir uyuyabilse. Biraz uyusa bu allahın cezası şap şap uykusunda gelip bulamazdı onu. Gecikildi, çok geç kalındı sağa sola dönerken, "Bu anlamsız kendine güven kim bilir daha nelere mal olacak? " Ve allahın belası o soru işareti yeniden.

Şaşılacak bir şey, bir süre sonra gerçekten de uyku ağırlaşan göz kapaklarını alıp şap şapların ötesinde sandığı bir yere

götürdü Sahip'i. Gözlerini açtığında keyifle gerilmeye hazırlanıyordu ki, yatak odasının ortasında kocaman ıslak bir ayak gördü. Yalnızca baş parmak bile Sahip'in çift kişilik geniş yatağı boyunda gözüküyordu, odayı çevreleyen aynada çepeçevre yansıyarak daha da derinlik kazanıyordu, inanılmaz ürkünçlüğü.

Sahip, ayağın tepkisini çekmek istemiyordu. Bir süre hiç kıpırdamadan ve gözleri kapalı yattı. Zaman zaman kirpiklerinin arasından gözlediği ayak da tüm ürkünçlüğüne karşın sesiz ve kıpırtısız görünüyordu. Sahip usulca elini yastığının altına soktu, kurşun askerleri, roketatarları, tahvilleri, bonoları, yapay ışıklandırıcıları hepsi de yastığının altındaydı, güzel.. Çocukluğundan kalma bir alışkanlıktı bu, gücüne kanıtlamaya yarayacak her şeyi yastığının altına koymak. Sahip büyük ölçüde kurtuldu korkularından, hepsini cebine doldurdu güç kanıtlarının. Ani bir kararla doğrulup başparmağının üzerine atladı yataktan. Korkunun ecele faydası yoktu evet, iş başa düşmüştü. geceler boyu ona uykuyu haram eden bu ürkünç ayağın beynine ulaşmalıydı bir an önce. O zaman gerçekten anlayabilecekti kendiliğinden mi değilmi, bu allahın cezası had-dini bilmez soru işaretleri gene.. Islak tende yürümek güçtü ama geri dönemezdi artık, kaymamak için baldırdaki tüylere tutundu, devin aldıracağı yoktu sanki, Sahip vahşi bir ormanda kung fu figürleriyle kendisine yol açıyordu şimdi, Guluverin devler ülkesindeki inadıyla dize kadar tırmandığında, ayak birden hareketlendi. Sahip dize kadar sıvamış paçanın, kıvrımına kendini dar attı. Biraz hafiflemek amacıyla ama en çok da can güvenliği için cebindeki kurşun askerleriyle roket atarlarından bazılarını kıvrımlara yerleştirdi. Bono ve tahvillerden bir kement yaparak, devin beline bağladığı kemere fırlattı, kemer ya da bir kravat eskisi , her neyse Sahip'in tırmanmasına yarıyordu ya , önemli olan da bu.

Tutunduğu yerden aşağılara baktı Sahip, bir uçaktaydı sanki, yükseklik korkusundan çok, bu dev ayağın aynı anda bir çok yerde birden olabilmesi başını döndürmüştü. Bir bakıma Taşkızak tersanesi önündeydiler, bir bakıma Büyükdere'de Çaykur Fabrikası önünde, Tarlabası Tek Bölge Müdürlüğü önünde, Cibali'de, Gölcük Askeri Tersane'de, Karayolları 4. Bölge Müdürlüğü'nde, Harp-İş Üçüncü Bakım Merkezi Komutanlığında, Cevizli Tekel Fabrikası'nda, bir bakıma da İstanbul, Ankara, Adana, Mersin, İzmir, Afyon, Eskişehir, Karabük, Gelibolu, Kırklareli, Konya, Artvin, Samsun Türkiye genelinde... Ahh sendikalarda denetimi elden yitirmişlerdi demek bir ölçüde.. Bu şap şap şap seslerinin günler boyu süren acımasızlığı bundan. Sahip gözlerinin kararıp başının dönmesi artınca aşağılara bir daha bakmama kararı aldı, kaybedecek bir saniyesi yoktu, doğruca beyne girmeliydi artık. Kurşun askerleriyle roketatarlarından bazılarını da devin beline yerleştirdi.

Bono ve tahvillerden oluşan kemendini devin sakalına fırlatmıştı şimdi. Kendi boyundan büyük harflerin yer aldığı göğüste dikkatle tırmanırken, harflerin yanyanalığını hecelemeden edemedi. Devin sırtındaki fanilada AÇIZ yazıyordu. Buna sevindi Sahip, demek ki kendiliğinden ama önemli olan beyin-di gene de. Binlerce noktayı bir arada düşledi. Soru işaretlerinin tümüne nispet, açız... Bono ve tahvillerde oluşan kemer çatırdar gibi oldu yarı yolda, Sahip, kahvaltılarda havyarı kesmem gerek diye düşündü, son günlerde kendini biraz kilolu buluyordu, ya da sauna seanslarını biraz daha uzatmak zorunda. Göğüs kıllarından da destek alarak boğaza dek uzandı, devin ümüğüne basmaktan korkarak, küçük bir tepe görünümünde çıkıntının, çevresini dolanıp sakal diplerine ulaştı. Protesto niyetiyle günlerdir kesilmemiş bu sakalın bir kadın ya da bir çocuk yüzüne ait olduğunu hissedince şaşırdı Sahip. Şaşkınlığın sırası değildi şimdi, burnun kenarlarına ulaşıp beyi-

ne giden en kestirme yol için fırsat kollamaya başladı.

Demokrasi sloganı atıyordu, Dev, güzel dedi Sahip iyiden iyiye güçlenerek ama gene de beyne ulaşmak zorundaydı, pro-jektörünü çalıştırıp burnun içini aydınlattı, devin üst üste gelen hapsirme isteğine aldırmadan beyne ulaştı. Elindeki yapay ışığa gereksinim kalmamıştı. Bütün hücreleriyle ışık saçıyordu devin beyni ve kullanıma hazır bir bilgisayar görünümünde. Bilgisayarın başlangıç cümlesi yüzlerce yıllık bilgi birikiminin bir özetiymiş sanki. "Sosyalist insanı şu anda tanımlayamıyorum ama içimde taşıyorum."

Sahip'in korktuğu başına gelmişti işte, arabesk ve zararsız olarak nitelendirdiği eylemler nasıl olurdu böylesi net bir cümleye dönüşürdü, ne zaman ve ne hakla... İmdat diye bağırdı Sahip, ve devin hapsirliğiyle birlikte ağızdan dışarı fırladı, bıyık tellerinden birine tutunmayı becerememişti, devin elindeki vizite kağıdının üzerine düştü.

Sahip devin doktora uzattığı vizite kağıdının üzerinde şaşkın bir böcekmişcesine bir uçtan bir uca koşturup duruyordu. Doktor onun bu telaşını görünce sevindi sanki. İşçilerin aylar süren tedavi isteklerine tıp dilini aşan bir teşhis koyamayışın sıkıntısı içindeydi doktor. Oysa şu anda kendisine uzatılan kağıttaki bu küçük yaratığa bakar bakmaz anladı.

"Sahip olma ve sahip olduklarından başkasını yoksun bırakma nevrozu."

Doktor, küçük yaratığı baş ve orta parmağının ortak devinişiyle önce kağıttan sonra da masadan iteledi, yüzünü buruşturarak.

Sahip doktorun önünde yeniden normal insan görünümü alan devin ayakları dibine düşmüştü, bir böcekten farkı yoktu evet, üstelikte sırtüstü dönmüş bir böcek, bir türlü doğrulup düzeleliyordu.

Doktor işçiye dönüp, "Sizin durumunuz beni aşıyor, bağışlayın" dedi. Doktorun masasının ardındaki pencereden sızan güneş ışıkları, Sahip'in kapalı göz kapaklarını deliyordu sanki. Sahip debelendiği yerden çaresizlikle mırıldandı.

"Güneşin ışığı da kendiliğindendir"

Beyninin kendi kendine oynadığı bu oyun, daha da yenik düşürmüştü Sahip'i, içini çeke çeke ağlamak istiyordu. Doğrulup kalkabilirse eğer kendiliğinden sözcüğünü bütün sözlüklerden sildirecekti.

Gökten üç elma düşmesi beklenmeyen "Kendiliğinden" masalı da böylece sona ermiş oldu. Sıkılacak nice kerevetlere.

4. BÖLÜM

YÜREĞİYLE DÜŞÜNÜP

BİLİNCİYLE HİSSETMEK

TAŞKIŞLA'DA SINAV DÖNEMİ VE BAHAR

İstanbul Taksim'de, 122 yıllık tarihi Taşkışla'ya yıkım iskeleleri kuruldu, turistik bir otele dönüşecek Taşkışla, yıldızlısından elbet ve Teknik Üniversitelilerin değil artık.

Bu günlerde o yaşta ve Taşkışla'da öğrenci olabilmeyi ne çok isterdim. Çünkü, tiyatronun bu gönüllü suskunluğunda gerçek bir tiyatro olayı yaşanacak orada ve gündelik hayatla alabildiğine iç içe.

Güneyde bir tatil kasabası. Yurdun dört bucağından getirilmiş tencere pazarlamacıları eğitimde. "En iyi tas bizim tasımızdır" marşı yeri göğü inletiyor, denizi de. Meslekleri mimarlık olan Taşkışla çıkışlı bir grup da aynı tatil kasabasında, dönem yemeği yerine üç günlük bir geziyi yeğlemişler. Gezinin son akşam yemeğinde guruptakilerden biri, "arkadaşlar" diyor, "okulumuz gidici, ses bekliyoruz." Mesleği mimarlık olan ve Taşkışla çıkışlı guruptan hiç bir ses gelmiyor, duyulan yalnızca "En iyi tas bizim pazarlığımızdır" marşı.

Hemen aynı günlerde Burunsuzoğlu'nun gazetelerde bir mesajı var. Burunsuzoğlu, 122 yıllık tarihi Taşkışla'ya ve daha nicelerine yıkım iskeleleri kuran firmanın sahibi. Mesajında, "Kültürel varlıkların korunmasını biz mimarlardan daha iyi yapıyoruz" diyor.

Gene aynı günlerde, mimarlık öğrencilerinden bir gurup, sorunlarını artık yeterince kullanılmış aklıkla değil, tiyatro yoluyla anlatma çabasında. Oyuncu öğrencilerden biri, yemekhane kuyruğunda T cetvellerini koltuk değneği gibi kullanarak yürüyor. Kuyruktakilerden bazıları selamladı onu. "Günaydın hocam". Oyundan habersiz olanlar soruyor. Neden hocam dedin, üçüncü sınıftan falancaydı o". Günaydın diyen yanıtlıyor "yoo bizim dekanı geçen, yürüyüşüne baksana." Yemek kuyruğundakiler T cetvellerine dayanarak uzaklaşan üçüncü sınıftaki arkadaşlarını ardından şaşkınlıkla bakıyorlar.

Ertesi gün Taşkışla'da T cetvellerine dayanarak yürüyenler çoğalıyor dekanlar ya da yürümeyenler, "Nasılsınız Hocam" diye selamlıyor onları. Sonra Karlı Kayının müziğine uyartılmış bir şarkı duyuluyor Taşkışla'nın kantininde.

YÖK'ün kararttığı yolda/ Yürüyorum gündüzleyin/ Efkarlıyım efkarlıyım/ Elini ver nerde elin

Taşkışla'nın kantininde şarkıya katılanlar var, oysa tek sesle başlamıştı, şimdi bir koro görkeminde.

Koridoru haberliyor biri, gidip bakılıyor. Sınıfların önünde insandan kurulu bir iskele, say ki gençlik bayramlarının yaylanan denge kulesi, gene de yadırgatıcı. Yadırgayanlardan biri sormadan edemiyor."Neler oluyor." Evet aynen bu cümle, televizyonda da sorular böyle soruluyor çünkü. İnsandan iskele oluşturanlardan en üstteki, aşağıya sesleniyor "Okulumuzda nicedir yıkım iskeleleri var, onları neden sormuyorsun? Bir yığın öğrenci, okullarındaki yıkım iskelelerini sanki o gün ve ilk kez görüyorlar.

Aynı gün tasarım dersinde, öğrenciler kağıttan oluşturdukları soyut formlar yerine, bir metre uzunluğunda burunlar yapıyorlar. Burunsuzoğlu'nun burnu bu ve öğrencilerin her birinin elinde şimdi. Burunlar öğlen teneffüsünde bir şarkıya

dönüşüyor, ezgi Yemen türküsüne ait bu kez.

Taşkışla önünde çekiç sesi var /Bakın firmasında acep nesi var.

Ertesi gün ve gene öğlen teneffüsünde Taşkışla Bahçesinin üç ayrı yerinde, üç ayrı iskele kuruluyor insandan, üçü de aynı anda. Öğrenciler birini, Boşspor iskelesi diye adlıyorlar, ikincisi Haktaala iskelesi, üçüncüsü de varoluşçuların...

Kapıdakiler bir anlam veremedi, yönetime soruyor "Neler oluyor?" Evet aynen bu cümle ve artık nedenini yinelemeyeceğim.

Yönetim pek emin değil ama, yanıtıyor "sınav dönemi... vizeler".

Kapıdakiler, "Üstelik de bahar" diye ekliyor, gençlere karşı hoşgörülü olmaları öğütlendiği için "Başlarına vurmuş olmalı" tümcesini geçiriyorlar.

Yazdıklarımdan mesleğim adı na ne denli tad aldığımı anlatamam. Sınav dönemi ve bahar Taşkışla'ya olağanüstü bir oyun getiriyor bu günlerde, tıpkı doğadaki canlanma gibi. Kütleye gitgide yayılan kütlece benimsenen, oysa yadırgamıştı ilk başlarda, kendiliğinden oluşan bir provadır bu anlattıklarım ve ilk fırsatta gösteriye dönüşecek. Şu günlerde o yaşta ve Taşkışla'da öğrenci olabilmeyi bu nedenle istedim. Coşkusunu yitiren yaşamla bağı kuruyan ve gönüllü bir suskunluğa giren tiyatro, Taşkışla'nın oyuncu-öğrencileriyle yeniden solumaya başlayacak. Gerçekleştirecekleri gösterinin metnini "İki insanın olduğu yerde tiyatro vardır" sözünü önemseyerek, sizler için de yayımlıyoruz. Nerde ve hangi koşulda olursanız olun, kendi sorunlarınızın tiyatrosunu yaratmada yardımcı olabilir bu metin, Tiyatronun eylülist uykudan uyanarak, gözlerini yaşanana dikmesine de belki, kimbilir?

Eğer Taşkışla'nın oyuncu-öğrencileri gösterilerini gerçekleşt-

tirebilirlerse, gerçekleştirebilirlerse değişimin iki nedeni var. Bir, ben yalnızca öğrencilerin bu projesinden haberliyim sonucu öğrenemedim daha. Projeye kendi düşlerimi katmamı anlayışla karşılayacağınızı umuyorum. İki, Yalçın Küçük'ün değişimiyle eylülist rejim özellikle üniversite üç ve dördüncü sınıflarda kabuğunu kırmakla kırmamak arasında tereddüt eden civciv benzeri öğrenciler yarattı. Proje ve istek yeterli olamıyor çoğu zaman. Bütün mesele kabuğa vuruştaki o kararlılık. Yalçın Küçük'ün benzetmesine katılmakla birlikte ben gene de umutla, o yaşamsal "tık" sesine açtım kulaklarımı ve bekliyorum.

Ha bu arada kulağı "En iyi tas bizim tasımızdır" marşını şerbetli, Taşkışla çıkışlı ve mesleği mimarlık olanlar "Neler oluyor"u bırakın artık, heeyyy nerdesiniz sizler?

Taşkışla'nın 88 sınav döneminde, mimarlardan başka çevreciler ve yeşilciler de terlemek zorunda. 1986 da Ankara Güven Park için ANAP Milletvekilleriyle birlikte imza vermek güvenli bir muhalefetti, ama hepsi o kadar işte. Ucu sermayeye dokunanda tuz buz oluyor, o kurumlu muhalefetleri.

Bizler, Taşkışla konusundaki tüm suskunluklarını sahipleri-ne bağışlamalıyız ve kulağımız kabuğunu zorlayan o yaşamsal tık sesinde, sağır sultanlarca bile duyulacağını bilerek.

BURUNSUZUN BURNU OYUNU

Oyuncular iskele oluşturacak sayıdadır, 10-12 kişi.
Kız oyuncuların biri şarkıyı başlatır.

Taşkışla önünde çekik sesi var
Bakın firmasında acep nesi var
Milyar dolar ile, Alman markı var

Ah o ne firma, tek derdi para
Karşı çıkan yok, acep ne ola?
Öteki oyunculara eşlik eder kızın şarkısına.
İskele kuruldu senin mi sandın
Burunsuzoğlunu insan mı saydın
Sermaye arsız arlanmaz kandın
Ah o ne firma tek derdi para
Karşı çıkan yok, acep ne ola?

Dekan ve Burunsuz'u oynayan oyuncular belirir. Burunsuzun kocaman bir burnu vardır, içi para dolu. Dekan telaşla, şarkı söyleyenlere yönelir, T cetvellerine dayanarak yürürken, devinişleri ve konuşması kurgulu gibidir.

DEKAN - Çocuklar, çocuklar, neden anlamak istemiyorsunuz? Bitmiş artık, herşey bitmiş. Hukuki olarak bu mektep bizim değil artık, bir inşaat firmasının.

Burunsuz, dekanın yanına gelerek kocaman burnunu çıkarır.

BURUNSUZ- Çok iyi konuştun hoca. Hem biliyorsun,biz kültürel varlıkların korunmasını mimarlardan çok daha iyi yapıyoruz.

Dekan Burunsuz'un uzattığı eli isteksizce sıkar ama, koluna girmek istemesini kibarca engelleyecektir. Dekan kenara çekilirken mahcuptur sanki, konuşurken oyuncuların yüzüne bakamaz.

DEKAN- Sakın üzölmeyin, her ne kadar bu binayı kaybettikse de gideceğimiz yer bizim malımız.

Oyuncular şarkılarını söyleyerek ilk iskeleyi oluştururlar.

YÖK'ün kararttığı yolda
Yürüyorum gündüzleyin
Efkarlıyım efkarlıyım

Elini ver nerde elin?

Taşkışların ortasında

İskeleler sıram sıra

Ulaşırsa biri ancak

Ulaşacak yıldızlara

Oyuncular kurdukları iskelede Boşspor flamasını dalgalandırırlar. Burunsuzoğlu heyecanlanmıştır.

BURUNSUZ- Doğruya doğru... Ben bu çocukları çok sevdim.

Boşspor iskelesi tezahürattan sarsılmakta.

OYUNCULAR- Yenilsen de yensen de taraftarız seninle...

Burunsuz, insandan iskeleyi gazetelerin spor sayfalarıyla süsler.

BURUNSUZ- Hah şöyle...

Tezahürat Burunsuz'un da katılımıyla büyür.

OYUNCULAR- En büyük Boşspor başka büyük yok.

Flamacının aykırı sesi duyulur birden.

FLAMACI- Karnım acıktı.

Oyuncular şaşırmış görünerek flamacının sesini bastırırlar.

OYUNCULAR- En büyük Boşspor başka büyük yok.

Flamacı bir fırsatını bulup duyurur sesini yeniden.

FLAMACI- Bahar sevmek zamanı...

Oyuncular flamacıyı ayıplarlar.

OYUNCULAR- Arkası gelmez dertlerimin... En büyük...

Burunsuz , amigoluk yaparak yönlendirir tezahüratı.

BURUNSUZ- Helal olsun, helal olsun size...

OYUNCULAR- En büyük...

Flamacı avazı yettiğince bağırır.

FLAMACI- Babam işsiz, büyüyünce ben de...

Oyuncular flamacıyı uyarırken, iskelenin dizlerindeki titre-
me artar ve yıkılır. Boşsporcular yerde uyunmakta şimdi.

BURUNSUZ-Önemli değil, küme düştünüz...

FLAMACI- Tam da şampiyonluğa yaklaşmışken.

Oyuncular gazeteleri buruşturup top yaparlar, resim
çektiren bir takım görüntüsündedirler, kağıttan top kaptanın
koltuğunun altında. Dekan hüzünle izlemiştir onları. Burunsuz
burnunu hoparlör gibi kullanmakta.

BURUNSUZ- Yılmaca yok çocuklar. Bu yurdu ancak böyle
kalkındıracağız... Boşspor için üç defa (dekana sorar sırtarak)
Aç spor muydu yoksa? Boşspor ya da aç spor için üç defa...

Oyuncular takım görüntüsünü bozmadan bağırırlar.

OYUNCULAR- Teker teker, geber.

Burunsuz kenara çekilirken söylenir.

BURUNSUZ- Aslı yaşa değil miydi bunun, ya da sağ ol
yaşa...

Takım kaptanı koltuğunun altındaki kağıttan topu uzaklara
tekmeler. Oyuncular geçiş ezgisiyle ikinci iskeleyi kurarlar.

Taşkıışlanın ortasında

İskeleler sıram sıra

Ulaşırsa biri ancak

Ulaşacak yıldızlara

Hak Taala iskelesidir kurulan. Dekan üzüntüyle gözlerini
kapar. İskelenin en üstündeki yeşil bir takke giymiştir başına.

EN ÜSTTEKİ- Rabbime şükürler olsun, elhamdürullah.

OYUNCULAR- Allah bu günlerimizi aratmaya.

DEKAN- Zaten ben dekan olduğumda, burası elden çıkmıştı
çoktan.

BURUNSUZ- Ne buyurdun hoca?

Burunsuz burnunu cop gibi sallar, dekandan yana.

BURUNSUZ- Allah dinden imandan ayırmasın , öyle ya...

Burunsuz , dua mırıldanarak yaklaşır iskeleye, en alttakilerin başlarına da yeşil takkeler takar, yüzlerine üfleyerek ellerine tespih tutuşturur.

EN ÜSTTEKİ- Zaten kitabımız şöyle buyurmuştur.

Biz dünyayı kullarımıza imtihan olsun diye yarattık.

Burunsuz, burnundaki paraları denetler konuşurken.

BURUNSUZ- Bu dünyada sadece ahret için çalışmak lazım. Doğruya doğru, çok güzel... (Dekan'a) İçin kaldırmıyorsa sen gene kapa, kapa gözlerini hoca.

Enüstteki kanat takar.

EN ÜSTTEKİ- Bu dünya çekilesi değil zaten, ben cennete gidiyorum, hadi bana eyvallah.

Burunsuz, bir mucize karşısında imişçesine dizleri üzerine çökerek onun uçmasını bekler. Enüstteki kanatlarını çırpır ama bir türlü uçmaz. Alttakiler onu yüreklendirmeye çalışır, kanatlı, iman gücüyle yeniden dener ama nafi... Son hamlede dekan tehlikeyi sezmiştir, koşar kollarını açar, yere çakılmasını önler kanatlının.

DEKAN- Mustafa Kemal'in Türkiye'sini ne hale getirdiler .

Burunsuz, burnunu cop gibi kullanarak uyarır Dekanı.

BURUNSUZ- Ne buyurdun hoca?

En üstteki düşme şokuyla damağını kaldırır.

ENÜSTTEKİ- Bu sefer gerçekten elhamdürullah.

Burunsuzoğlu yanağından makas alır onun.

BURUNSUZ- Sen kalbini bozma yavru kuş, bir gün mutlaka uçacaksın.

Oyuncular Burunsuz'un üzerine doğru yürüyüp ellerindeki takke ve tespihleri onun kağıttan burnuna tıklarlar.

BURUNSUZ- İman gücü dedikse... hey yapmayın... Paracıklarım ezilecek.

Burunsuzoğlu tıklılanları atıp, bir kenarda paralarını düzler.

BURUNSUZ- Bunu bir yere yazdım hocâ... (oyunculara) Sizi de.

Oyuncular üçüncü iskeleyi kurarken, geçiş şarkısını söylerler. Varoluşçuların iskelesidir bu ve balık istifi gibi üst üste yatmıştır oyuncular.

ENALTTAKİ- Heyy boğuluyorum. Hani Godot gelecekti?

Varoluşçular çevrelerine bakarlar güçlkle, tek tek konuşurlar sonra, umutlarını yitirmeme çabası içinde.

— Gelseydi haberimiz olurdu.

— Söz verdi, bir alfa romeo getirecek bana.

— Nike ayakkabı

— Dağ tulumu

— Malibu

— Bodrum bodrum

— Uludağ

— Eee, hadi ama artık gelecekse gelsin

— Çok canım sıkılıyor ve seni seviyorum.

Oyuncular birlikte konuşur bu kez.

OYUNCULAR- Ben de

— Sana demedim

OYUNCULAR- Ben de

— Bu yükseklik başımı döndürüyor.

— Yükseklik mi dedin? Sürünüyoruz aslında

— E, hadi ama gelecekse gelsin.

Burunsuz işportacı gibi yaklaşıp.

BURUNSUZ- Haadiii... Godot geldi Godot.. Uslu çocuklara, şirin çocuklara temiz mallarımızvar.

Oyuncular sevinçle koparlar birbirlerinden.

OYUNCULAR- Godot gelmiş.

Burunsuz, oyuncuların kulaklarına fısıldar.

BURUNSUZ- Esrar, eroin, kokain, çeker çekmez apartman-daki komşu daire kadar yakın olacak sana. Amerika.

Burunsuz, her birine ayrı ayrı koklatır bunu.

BURUNSUZ- Nasıl ha, nasıl ama...

Oyuncular tedirgin olmuştur.

OYUNCULAR- Sen Godot değilsin.

Burunsuz, hala mal sokuşturma çabasındaki işportacı edasındadır.

BURUNSUZ- Nike, Jaguar, Dağ tulumu, Malibu, Bodrum, bedroom, Uludağ ya, ye...

Oyuncular iteler Burunsuz'u...

BURUNSUZ- Kabul ama, o gelmiyor boyuna bekletiyor, sizi.

Oyuncular üstüne doğru yürür Burunsuz'un topluca. Burunsuz geriler.

BURUNSUZ- Godot değilim ama ben hiç değilse geliyorum, öyle ya...

Burunsuz geri geri giderken, izleyicileri farkedir.

BURUNSUZ- Burada da cici çocuklar varmış.

Bu kez onlara yöneltir tezgahını.

BURUNSUZ- Nike, Jaguar, undergraund müzik, eroin, kokain, esrar.

Oyuncular Burunsuz'u çevreleyip gitgide yükseltirler seslerini.

OYUNCULAR- Sen Godot değilsin, Godot değilsin sen. Sen Godot değilsin.

Burunsuz kendini seslerden koruma çabasında söylenir, terini silmekte bir yandan da.

BURUNSUZ- Sahi bu Godot kim?

Dekan aralarına girmiştir, çeker alır Burunsuz'u.

DEKAN- Yoo çocuklar, bakın o kadar da değil. Firma iskelesini ön cepheye kurdurmadım çünkü.

Burunsuz'un burnu düşmüştür telaştan Dekanın arkasına gizlenir.

BURUNSUZ- Benim Godot'um hocam imiş, sağol hoca.

Ayakucuyla burnunu kendine doğru çekmeye çalışır, gizlendiği yerden.

BURUNSUZ- Zaten ön cepheye iskele kurmak isteyen kim? Ceriden iş çevirmeyi çok daha iyi biliriz biz.

DEKAN- (Oyunculara)- Bir de ders esnasında çalışılırsa gelin bana söyleyin, telefon edeyim ve hemen durdurayım tamam mı?

BURUNSUZ- Hocam çok iyi konuşuyor allahıma, ders saati dışında çalışacağız.

Burunsuz burnunu alabilmiştir sonunda, takıp güçlenir.

BURUNSUZ- Biz burnu yere düşse almazlardan değiliz.

Oyuncular geçiş şarkısıyla dördüncü iskeleyi kurarlar. Dircin iskelesidir bu, ve o ana kadar kurulanların en görkemlisi. İskelenin bu görkemi karşısında dekan ve Burunsuz ayrı bir telaşa düşerler. Dekan daha sakın görünme çabasında yaklaşır onlara.

DEKAN- Arkadaşlar, duydum, derneğiniz kurulmuş. Tamam bilmiyor değilim, okulumuzda elden gitti. Onu da biliyorum... (sesini yumuşatır iyice) Bana inanın, ne kadar az şey

var artık yapabileceğimiz..

Burunsuz'un burnu ağırlaşmış gibidir, güçlkle taşıyarak ordan oraya koşturur.

BURUNSUZ- İmdaaat anarşistler... Bensiz günleri geri getirecekler.

Dekan çaresizlik içinde Burunsuz'u işaretler.

DEKAN (Oyunculara)- Görüyorsunuz işte...

DERNEKÇİ- Allende der ki,

DEKAN- Bırakın şimdi'Allende'yi, sırası mı?

Burunsuz burnuyla, direnç iskelesine saldırır, coplar önüne geleni. Direnç iskelesi sapasağlam durmakta.

DERNEKÇİ- "Gençler siz en az ulaşanlarsınız, ve sizin böyle kalmanızı istiyorunr" der Allende.

DEKAN- Çocuğum yavrum, ne laf anlamaz şeysin sen, Allende öldü.

OYUNCULAR- Öldürüldü.

Dekan kaşıyla gözüyle hâlâ Burunsuz'u işaretlemekte.

DEKAN- Size ne bir yabancıнын ne dediğinden. Yalnız bırakıldık görüyor musunuz?

DERNEKÇİ- Sizin dediğiniz ne peki hoca?

DEKAN- Gerekli sözcükleri bir türlü bulamaz sanki.

DEKAN- Benim söylediğim... İk zık vık.

Burunsuz telaşla gelip bir gramofonmuşçasına burnuyla kurar dekanı.

BURUNSUZ- Bunun da iki de bir kurgusu bitiyor. (Oyunculara) Gözüm üstünüzde ha...

Dekan rahatlıkla söyler cümlesini kurulduktan sonra.

DEKAN- Benim dediğim... Bu aşamada fazla radikal davranmamak gerek.

BURUNSUZ- Hocam gene iyi konuştu allahıma...

Burunsuz Dekanı iterek önüne geçer, konuşur.

BURUNSUZ- Ne demiştik, hem biz kültürel varlıkların korunmasını mimarlardan çok daha iyi yapıyoruz. (Korkutma çabasıyla burnunu dizlerine vurur) İtirazı olan var mı, var mı itirazı olan ha?

Dekan Burunsuz'un omzu üzerinden konuşur.

DEKAN- Unutmayın ki, sizden öncekiler de hep masum isteklerle başlamışlardı.

BURUNSUZ- Aferim hoca, ama gene de yetmez, polisi de ara.

Oyuncular iskele görüntüsünden çıkıp, yürüyüş kolu oluştururlar. En öndekinin elinde bir pankart vardır.

"Taşkışlayı Taşbaşlara bırakmayacağız."

Oyuncular oyun alanını terkederken ilk şarklarını yinelerler. Oyun alanında kalan dekan ve Burunsuz birbirlerine sarılmışlardır çaresiz, şarkıyla uzaklaşan oyuncuların yana bakarlar.

BURUNSUZ- (Ağlamaklı) Anarşistler, teröristler... Bensiz günler başlıyor mu hoca?

Dekan onunla sarmaş dolaş olduğunu şimdi farketmiştir sanki, iteler. Oyuncuların arkasından gitmeğe de gücü yoktur.

DEKAN- (seslenir) ocuklar, çocuklar, gittiğiniz yol, yol değil... Oysa gideceğimiz yer bizim olacaktı. (kuşkuyla mırıldanır) mı acaba?

Oyuncular seyircilerin arasına katılmıştır. Seyircilerin de söyleyişiyle şarkı güçlenir. Oyun alanında hüzün dolu çaresiz bir dekanla, korkudan gözleri büyümüş, oyuncuların ve seyircilerin kimliklerini burnuna kaydeden Burunsuz vardır. şarkı gitgide yükselir.

İskele kuruldu senin mi sandın
Burunsuzoğlunu insan mı saydın
Sermaye arsız arlanmaz kandın
Ah o ne firma tek derdi para
Karşı çıkan yok, acep ne ola?

LACİVERT MAYOLU KIZ

Geniş kumsalları çağrıştıran
dingin bir müzik.

Yeşil örtü az sonra izleyicilere
sunulacak bir heykel ya da
bir tabloyu gözler gibidir.
Kıpırtısız.

Örtünün hafif kaymışlığında
Gülçin Çaylıgil'in yalnızca
sağ omuzu belli belirsiz
görünür. Hüsnü Göksel bir
sanat yapıtına yönelik bir
hayranlığın coşkusu içinde
bakmaktadır omuza.

Örtüde derinlemesine alınan
bir soluğun kıpırtısı.

Hüsnü (mırıldanır) Gü-el...
(birkaç adım geri çekilir) Çok
güzel... (yaklaşır, gözlük
değiştirir gibi) Çok çok güzel...

Hüsnü (şaşırmıştır) Efendim?

Gülçin (sesi) Yaralarım
övgü dizi yordunuz. Benim
hiç bakamayacağım bir
boşluğu sarmalayan pembe

Örtüde gene aynı yaygın kıpırtı. Gülçin Çaylıgil'in başı gözüktür şimdi.

Hüsnü Göksel tedirgin bir-
kaç adım uzaklaşır.

Gülçin Çaylıgil örtünün
altından çıplak ayağını uzatır.
Hüsnü Göksel büyülenmiş-
cesine bakmakta ayağa.

Banttın telaşlı sesler duyulur.

- Bir doktor
- İçinizde doktor var mı?
- Acil bir vaka
- Doktor

Hüsnü Göksel uygular söy-
leneni, bir anki şaşkınlıktan
kurtulup.

Hüsnü Göksel uygular, mim
devinileriyle, hâlâ ayağa
bakmakta...

kabarık dikişli etler...

Soluğum içime sığmadı. Ve
sanırım siz bu örtünün
altında bir insan olduğunu o
zaman farkettiler.

Hüsnü Yanılıyorsunuz ha-
nımefendi. Bu yeşil örtünün
altında her zaman lacivert
mayolu kız vardır benim
için...

Gülçin Lacivert mayolu kız?

Hüsnü İlk hastam.

Gülçin Belki de askeri tıpta
öğrenciydiniz o zaman.

Gülçin Ceketinizi, şapkanızı
çıkardınız.

Gülçin Palaskanızı...

Gülçin Burga adasına
günübirlik geliştiniz belki
de.

Hüsnü Tatillerimi babamın

Hüsnü Göksel ayağa yönelir. Heyecanını bastırıp, güç kazanma çabasında.

Topuğu sol avucunun içine alır.

Hüsnü Göksel kaçamak bakışlarla yeşil örtüye bakmakta...

Hüsnü Göksel şişenin kapağını açarcasına, yaraya döker.

başhekim olduğu hastanede geçiririm ben (*Kollarını sıvar gibi*) Denizden öylesine uzak.

Hüsnü Taa, ilk sınıf tatilinden beri. Ameliyatlara girdim... Beşinci sınıftayım şimdi... Hatta bir fıtık ameliyatı bile yaptım tek başıma. (*eğilir*) Bir stajiyer doktordan daha fazla deneyimim var.

Gülçin Bir midye kesigi... Belki de cam.

Hüsnü (*Bunalır*) Askeri hastanede gördüğüm ayaklara benzemiyordu hiç. (*Öteki eliyle yakasını gevşetir gibi*) Nasırlı sert ayaklardı benim gördüklerim. Postal yorgunu hepsi de...

Gülçin (*o da bakar ayağına*) Kanıyor çok.

Hüsnü Bu incecik parmaklı küçük yumaşacık ayak. (*elini uzatır, pansuman gereçlerini alırcasına*) Yaranın hafifçe yuvarlaklaşan baldırları var... Ve lacivert mayoya uzanan tenin pürüzsüz sonsuzluğu... (*gözlerini kaçıır*) Hayır, hayır yalnızca bir yara bu... (*elini uzatır, bir şişe almışçasına*) Hayır, yaranın omuzları

Gülçin Çaylıgil fırlar yerinden. Yüzünde sessiz bir çılgılık.

Gülçin tek ayağı üstünde sekerek birkaç adım atar.

Gülçin sevecenlikle döner bakar. Hüsnü de ona.

Gülçin doğal yürüyüşle yaklaşıp.

yok... Ve yüzüne boynuna yapışan ıslak saçları. Hayır...

Gülçin Oksijen yerine, alkol dökmüştünüz belki de yara ya, temizlemek için...

Hüsnü Öyle... *(doğrulur)* Ama bozuntuya vermedim hiç. Kanı durdurdum. Ve sardım iyice.

Hüsnü *(izler onun gidişini bakışlarıyla)* Lacivert mayolu kız, ilk sivil hastam... *(çıkardıklarını giyer gibi şimdi)* Birilerinin omuzuna tutunarak uzaklaştı. Onu bir daha hiç görmedim. Teşekkür ettiğini bile hatırlamıyorum.

Hüsnü Ama her ameliyatında onu yeniden getirirler bana.

Gülçin Teşekkür ederim. *(Elini uzatır)* Sanırım şimdi sizi daha iyi tanıyorum.

Hüsnü *(Sevecenlikle sıkarak uzanan eli)* Artık herhangi bir ameliyat geçiren bir hastasınız hanımefendi. Ve en az benim kadar sağlıklı...

Gülçin *(Duymaz sanki)* Mesleğiniz sizi biçimleyememiş. Şaşmayı unutturamamış size. Her hastanızla birlikte yenili-

Gülçin dikkatle dinler. Tedirgin.

yorsunuz hastalığa.. Ve her hastanızla birlikte yeniyorsunuz hastalığı..

Hüsnü Tek yasağınız var..

Hüsnü Dantel örmek..

Gülçin Kollarımın şu hareketi yani.(uygular) Hayatımda dantel örmedim ki ben.

Hüsnü O zaman hiç sorun yok. Artık hiç çekinmeden normal yaşantınıza dönebilirsiniz.

Gülçin (gülümser) Normal yaşantım...

Banttın sesler girer. Arada yargıç tokmakları.

- Avukaat Gülçin Çaylıgil, Avukaat Gülçin Çaylıgil

- Oturun efendim oturun, sırası gelinci söz veririz biz size.

- Reddine

- Sekiz sene mahkumiyetine

- 18

- 28..58

- Tutuklanmasına, yasaklanmasına, idamına...

Gülçin Normal yaşantım. (gülümser) Gene de dantel örememek hoşuma gitmedi. (elini uzatır) Yeniden teşekkür ediyorum. Ellerinizin sıcaklığını unutmayacağım hiç.

Hüsnü Ha, bir şey daha...

Gülçin Yoo doktor, hiç öremediğim dantelleri öreme-

Gülçin bir kaç adım atar.

Gülçin tedirgin döner.

Gülçin yaklaşır. Hüsnü
Göksel uygular.

Hüsnü Göksel seyircilere dö-
nük bir mim duvarı ya-
ratmıştır.

yeceğimi düşünmek yeterin-
ce etkiledi beni.

Hüsnü: Bir küçük egzersiz
yalnızca...

Nekahat döneminiz için.

Hüsnü Ayaklarınız duvara
dayalı böyle.

Hüsnü Duvar bulabildiğiniz
her yerde. Günde en az yüz
kere.

Gülçin Öylesine çok duvar
var ki... Bulacağım dan hiç
kuşkunuz olmasın doktor
(öğrenme çabasında) Günde en
az yüz kere.

Hüsnü Kolunuzu uzatın
şimdi. Bir iki bir iki.. Gidebil-
diği yere kadar.

Gülçin (Güler uygularken)

Hüsnü Çok yararlı bir egzer-
siz. Neden güldünüz.

Gülçin Çocukluğumdan kal-
ma bir oyunu hatırlattı bana.
(oynar) Vadikara geliyor, ta-
sasından ölüyor...

Hüsnü (O da katılır oyuna
çocuksu) Tasalanma a böcek
annen seni seviyor... (güler)

Gülçin Bu kez siz güldünüz.

Mim duvarı kollarını day-
amışçasına afacan afacan ba-

karlar birbirlerine. Çok geriden geniş kumsalları çağırıştırır müzik duyulur.

Hüsnü Duvarların tepesine tırmanmış iki çocuğa benziyoruz biz. 1000 yaşında.

Gülçin Korkarım 5000 yıl daha yaşayacağız.

Gülçin İlk kez dilekçe davasında tanıştım 'sizi... Savunmanızı okuduğumda, 'işte güzel bir aydın' dedim kendi kendime. Doktor yanınız fazla ilgilendirmemişti beni. Kanseri o denli uzak sanıyordum kendimden.

Hüsnü Günde 100 hücre kanserleşiyor. Biliyor musun uyuyan güzel adını vermedim ben ona. Bir prensin öpücüğü için yirmi yol uyuyabilir bazen.

Hüsnü Dikkat (*kavrar onu*)

Gülçin (*şaşırmıştır çok*)
Uyuyan güzel ve kanser...

Hüsnü Düşecektiniz...

Gülçin Sizi tanıdığımı sanmıştım... Beni şaşırtıyorsunuz... Uyuyan güzel ...

Hüsnü (*Çocuksu bir coşkuda*)
Bilemezsin ne kadar güzel bir yaratıktır o. Yaramaz, hırçın ve müthiş yetenekli... Bir kaplanın vahşi güzelliği vardır

Gülçin bir boşluğa yuvarlanır gibi olur.

Gülçin yerleşir duvara sanki yeniden, tedirginliği sürmekte ama.

onda. Gururlu zeki... Sağlıklı hücrelerin sıradanlığından ne denli farklı...

Gülçin Ciddi olamazsınız, yoo hayır...

Hüsnü Onu mikroskop altında görmelisin. O deli şekiller... O dahiyanelik. O birbirinden farklı dizilişler. Boya alması...

Gülçin (*sallanır*) Dengemi bulamıyorum.. Yapmayın nolur.

Hüsnü İnan inan öyle... Kendimi sürdürmek adına neler yapar o neler. Kötülük olsun diye değilki... İki canlının böylesine iç içeliği görülmemiştir.

Hüsnü (*dalgın bir coşkuda hâlâ*) Ve zaferin doruğuna ulaştığında kendi yok oluşunu da hazırlar bilmeden. (*Gülçin'in yokluğunu farkeder*) nerdesiniz? (*duvarın üstünden aşağı bakar gibi*) Canınız acımadı ya.

Gülçin Zavallı ve müthiş kanser hücreniz için, utanmasam hüngür hüngür ağlayacağım şimdi.

Hüsnü Sana onu göstermek

Gülçin düşmüştür. Mim duvarının dibine, küskün çocuğu su çöker.

Hüsnü elini uzatır ona, aynı coşkuda.
Gülçin isteksiz kalkar.

Hüsnü Göksel mikroskop ayarı yapar gibi.

Gülçin İsteksiz ve çekingen bakar bir an, Hüsnü Göksel'e çevirir bakışlarını, tekrar mikroskoba. Tekrar Hüsnü Göksel'e...

istiyorum... Gel haydi.

Gülçin Yalnızca siz istiyorsunuz diye...

Hüsnü (*hayran bakar*) Müthiş bir şey müthiş bir ressamın tuvali çıldırabilir onun renk ve çizgi dilenmeyen görüntüsü karşısında... Durma bak hadi...

Gülçin Bence büyük giyim evlerine önermelisiniz bunları... (*Öfkeli*) kupon kumaşlar üzerinde yılın modası... (*mikroskobu iter gibi*) Her kadının sırtında...

Hüsnü Ah anlamazlar ki, anlayamazlar ki....

Gülçin (*dikilir*) Size bir şey söyleyebilir miyim Doktor.

Hüsnü Hayır desem de söyleyeceksin zaten.

Gülçin Tabii söyleyeceğim. (*duraksar*) siz kanser hücrenize aşıksınız...

Hüsnü (*duraksar bir an, kararlı*) onu benim kadar tanıyıp da aşık olmamak imkansız... Senin olağandışı mahkemelere düşkünlüğün gibi belki de...

Gülçin *(bir an düşünür)* Yoo hayır, aynı şey değil bu.

Hüsnü Aynı şey..

Gülçin Yoo, hayır hayır... *(düşecek gibi olur)* Yeniden düşmek istemiyorum. *(sarılır)*

Hüsnü *(kavrar)* Boşuna çırpınma o zaman... Bende seni tanıdığımı sanıyorum... Yıllardır boşanma tahliye miras davalarını elinle itiyorsun hep...

Gülçin *(çırpınır)* Hepsi de sıradan davalar onlar. Oysa ben... Düşüncelerinden dolayı yargılananları savunuyorum. Kitapları kurtarmak demir parmaklıklar ardından. Ben, ben kaybolmuş davaların avukatıyım ben... Ve terörist denen çocuklarım benim herşey, herşey olağandışı sıkıyönetim mahkemelerinde, herşey... Daha kabakoz hapishanesine gideceğim. İlaçları almıyorlar.

Gülçin *(sakin)* Evet , haklısınız... Aslında aynı şey...

Gülçin Sevgi değil bizimki... Düşmanını iyi tanımak yalnızca.

Hüsnü Göksel güçlkle tutabilmekte onu.

Hüsnü Göksel onun çırpınışını engelleyememiştir, birlikte düşerler.

Birbirlerine sokularak otururlar mim duvarının dibinde.

Sırtlarını birbirlerine dayarlar.

Gülçin 'Artık , kaçakları, bozguncuları, köşe dönücüler, bilim ve sanat düşmanlarını toplumun kanser hücreleri olarak adlamayacağım. '

Hüsnü Ve faşizmi.

Gülçin Ve eşitsizliği ve sömürüyü.

Hüsnü Ve mülkün temeli olmayan adaleti.

Gülçin Hepsi de daha aşağılık kanser hücresinden. Kemikleşmişler kasıtlarında. Kirli ve sevimsiz yani...

Hüsnü Güzel, çok güzel . Kalksana biraz.

Gülçin *(otları okşar gibi)* Kırıları ne çok özlemişim. Ameliyattan sonra, ölüm olmayınca, yaralar sağalır diyordum. Çıkarım burdan. En kötüsü hapishaneler... Saniyesine tahammülüm yok özgürsüzlüğün...

Hüsnü Güzel. Çok güzel... Meslek düşleri görür müsün hiç?

Gülçin Hem de çok sık. *(u-zanır o da)* Bir keresinde hapishane avlusu denize açılıyordu. Ve mapusane giysile-

Hüsnü Göksel yeşil örtüyü altlarına yayar. Geniş kumsalları çağrıştıran müzik yenden duyulur.

Hüsnü Göksel kırlarda u-zanmış gibidir.

riyle denize koşuyorlardı. Biz çıktık biz çıktık sözcüğü hepsinin ağzında.

Hüsnü (*doğrulur*) Hastane koridorlarında kaybolurum ben... Ve hastalar üzerime yürür.

Gülçin Kendimi güç durumda görmem hiç. Böylesi belki de daha acı veriyor. Bir kere sinde bir müvekkilim; açlık grevinin yirmi üçüncü günüydü. Yutkunamıyordu bir türlü.

Hüsnü Ben iyiyim diyordu ama. Ben iyiyim...

Gülçin Sonra rüyamda gördüm onu. Bu kez yalnızca yutkunamıyordu...

Hüsnü Göksel de yutkunmayı dener.

Hüsnü Göksel yutkunamaz.

Gülçin İyi misin?

Gülçin (*gözlerini kaçırır*) Çift tellerin ardında yalnızca yutkunamayışı...

Hüsnü Yutağını almak zorunda kalmıştık birinin. Karnına açtığımız bir deliğe kahve döküyordu. Altı ay daha yaşamak istiyordu biri. Oğlu fakülteyi bitirecek.

Gülçin Sonra işkence yaralarının zamanla kapandığını

öğrendim. Onlar girmiyordu
rüyama daha çok manevi çö-
küntüler...

Hüsnü Bilincin boş çuvala
dönüşmesi

Gülçin Biri günlerce ağladı
rüyamda... Bana çok iyi
bakıyorlar.. Bana tavuk
veriyorlar... Kim onlar, kim
onlar çocuğum söyle bana.

Hüsnü İyiliğimi istiyorlar be-
nim. Beni benden daha iyi
düşünüyorlar...

Gülçin Korkma dedim kork-
ma sakın... Erkekliğini yitir-
meyeceksin...

Hüsnü İlk kez gözlerinin
rengi çıktı ortaya... Çelik ma-
visi...

Gülçin Gözlerimi ne zaman
kapasam (*kapar*) Gözleri
hâlâ...

Hüsnü Hep aynı düşleri
görüyoruz biz. (*kapar*) uzun
koridorlarda, çıkışsız...

Müzik bir süre. Güneş-
lenircesine başlarını kaldırır-
lar gözleri kapalı gene.
Yüzlerinde bir gülümseme
belirir. Şese dönüşür sonra.
İkisi birden gözlerini açar ve
birbirlerine bakarlar şaşkın-
lıkla.

Yeşil örtüyü iki uçtan tutarlar.

Gülçin Neden güldüğünüzü önce siz söyleyeceksiniz.

Hüsnü (*doğrulur*) Halkımız "Tanrı hastane ve muhakeme kapısına muhtaç etmesin insanı" der. (*yeşil örtüyü toplar*)

Gülçin (*yardım eder ona*) Bir avukat ve bir hekim.

Çarşafmışçasına örtüyü çekiştirerek devşirirler.

Hüsnü Halkımızla aynı çaresizliği duyuyoruz bazen aynı kapılarda.

Hüsnü Mutsuz azınlıkların çırpınılarıyla ayakta duran bir ülke ülkemiz.

Gülçin (*katlar uzatır örtüyü*) Lacivert mayolu bir başka kız için.. Biliyorum.

Hüsnü Göksel özenle kaldırır örtüyü.

Hüsnü (*alırken*) şimdi sizi daha iyi tanıyorum. Mesleğiniz biçimleyememiş sizi. Şaşmayı unutturamamış size. Ve her müvekkilinizle birlikte gidiyorsunuz hapse ve her müvekkilinizle birlikte çıkıyorsunuz hapisten.

Sevgiyle bakarlar birbirlerine.

Gülçin Beni avutmaya çalışmayın. Dantelsiz hayat gene de çok zor.

Hüsnü hayranlıkla izler onu.

Gülçin Ama tek memeyle de olsa müvekkilimi savuna-
cağımdan kimsenin kuşkusu

olmasın. (sırtından ok alır gibi devinir.) Tıpkı amazonlar gibi. (yayı gerer gibi) Ok atmayı kolaylaştırmak için kızların sağ memesi yakılırmış ya böyle,

Hüsnü (mırıldanır) Güzel... Çok güzel...

Gülçin Bu yaz belki de lacivert bir mayo alacağım kendime. (güçlü) Bir kez deneyelim mi?

Hüsnü Hadi...

Birlikte Vadikara geliyor
Tasasından ölüyor
Tasalanma a böcek
Annen seni...

Gülçin sağ yaruna bakar bir an kaçamak.

Mim duvarının önünde iki çocuk gibidirler.

Bir çocuk oyunu oynarcasına uzanan parmakları yardım çağrısı ister gibi gerili kalır.

26 Ocak 1986

Program

Ayşe Gülen'e

Kim nerde nasıl
Ne oynarsa oynasın
Finalde
Genç bir beden
Belki ipek bir poşi
Alkış beklemekten
Süzülecek sahneye
Ölümle dans ederek
Halkım senin için
Senin için
Diyecek.

Kim nerde nasıl
Ne oynarsa oynasın
Alkış
Hiç
Dinmeyecek
Matine
Ve
Suare
Altmış kurşun yarası
Seyredenın sırtında.

Bilgesu Erenus

5. BÖLÜM

AYDIN SORUMLULUĞU,
SANATÇI DUYARLILIĞI

GAZİANTEP DAL'ININ AÇILIŞINI YAPTIK

Bir karabasan sanki, temizlenme çabasındaki koridorların hangisi hangisiydi belleğimde ayıramıyorum, hepsi de tüm çelişkileriyle dört uzun ve yorucu güne açılıyorlar. Ayırmam gerek.

15 Eylül '88. Az önce girdim bu koridora. Devlet Güvenlik Mahkemesi sonrası Ankara-İstanbul yolunu kısaltan İlhan ve Orhan'ın tahliyeleri idi. Tek tip giysili görevliler taş binanın kapı önlerine çiçekler konmuş odalarına geçit veren koridorları siliyorlar. Sildikleri alanı bir süre iki tahta levha arasına alıyorlar. Levhaların üzerinde ayağı kayıp düşen bir insan figürü var. Hemen altında da "dikkat, Kaygan Zemin" uyarısı. Uyarı, gözcü bir sütunun üzerine yerleştirilmiş, altın izlenimi veren parlak bir metalden bir başka levhanın altına çekildi şimdi. Sarı parlak metalin üzerinde de yazılar var. Hastahane-nin yapımına katkıda bulunan Amerikan halkına teşekkür ediliyor. Benim her iki levhadaki yazıları birleştiren dikkatimin farkında sanki görevli, kaygan zemin levhasını bir başka yöne çek diyor. Bu koridor iyice net artık belleğimde, Amiral Bristol hastahanesine ait, evet. Ali, ben Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde, öteki Toplumsal Kurtuluşçu arkadaşlarımla yargılanırken bir ameliyat geçirdi. Yapımını Amerikan halkına borçlu olduğumuzu vurgulayan bu binanın koridorlarını belleğime yerleştiren iki günlük refakatim oğluma. Ankara DGM yorgunluğu geçince bu koridorlarla bir sorunum

olmadığını anlıyorum. Ali'nin sağlığına açıldılar çünkü, oğlum daha rahat nefes alabilecek artık, bir süre Amiral Bristol kantininde gönüllü olarak çalışabilirim bile.

17 Eylül 1988, iki günlük refakatin ardından bir başka koridor şimdi. Gene tek tip giysili görevliler, uzun saplı paspaslarıyla taş zemini parlatıyorlar. "Dikkat, kaygan zemin" levhası kullanılmıyor burada. Bilmediğim isimler danışmaya çağrılıyor "lütfen.." Belleğimde netleşen bu koridor Yeşilköy Atatürk Havalimanına ait. Elimde gitarım, çantam ve dün gece Mehmet'in iletği Gaziantep uçak bileti var. THY'nun servis otobüsü bir buçuk saat erken getirdi uçak yolcularını, bekliyorum. Bir süre sonra Gaziantep uçağının, bir saat ertelemeye kalkacağını duyurmaya başladı hoparlörler, bekliyorum. Toplantıya yetişip yetişemeyeceğim sorusu tedirgin ediyor beni. Gözlerimi saatten ayırdığımda, düzenli aralıklarla yerlerin ıslak bezlerle silinişini izliyorum. Şimdilik bir düşen kalkan görünmüyor Atatürk hava limanında. Yorgunum. Mehmet Emin Sert beklenen valilik izninin mesai saatleri dışına taşıdığı için, her şeyin böyle üst üste geldiğini söylüyordu. Emek Dünyası'nın Gaziantep'de referandum toplantısı yapabileceği, dün saat 18'den sonra belli olmuş. Yeniden saate bakıyorum. Yeniden bir erteleme olmazsa polis kontrolüne çağrılabiliriz birazdan. Çağırıyoruz. Atatürk Hava Limanının koridorlarıyla da pek sorunum olmadığını anlıyorum şimdi. Tüm ertelemelere karşın, gökyüzüne açılarak mesafeleri yakınlıştırıyor bu koridorlar.

Ankara'dayız. Esenboğa hava alanında uçak değiştiren Gaziantep yolcuları arasına, Yalçın Küçük de katılıyor. Uçak havalandığında, yanıtı bile bile, "gitmeyebilirdim, oğlum yeni çıktı hastahaneden" diyorum. Yalçın Hoca bildiğim yanıtı yineliyor bana. "Emek Dünyasından arkadaşlar Gaziantep de adımızı anons etmişlerdir, gitmemek olmaz. Ben de çalışma masamdan kalktım geldim "diyor. "hem Ali iyi artık" diye bağlıyor

cümlesini. Hem "Ali iyi artık" diye yineliyorum ben de içimden. İkimiz de saate bakıyoruz. Oysa az önce de bakmıştık.

Gaziantep'teyiz. Burç sinemasındaki toplantının kırk dakika önce başlamış olması gerek. Bindığımız taksi, yeni ziftlenmiş yolda bütün arabaları solluyor. Yetişip yetişemeyeceğimizi değil, varıp varamayacağımızı düşünmeye başlıyorum bir an, yorgunluğum artıyor.

GELİRSE KONUŞUR

Burç sinemasındaki sahne ve koltuklar arasında tüm güç koşullara karşın yaşanan o büyük coşkudan sonra getirildik bu koridora. Gaziantep Emniyet Müdürlüğüne ait bu yeni koridor. Taş zemine bakmıyorum bile, üst üste yaşadığım öteki koridorların yer silicilerini unuttum çoktan. Az önceki toplantıda yaşadıklarım tüm yorgunluklarımdan arıttı beni. Lenin'in tanımlamasına bir kez daha katılıyorum, "Toplumsal bir eylem kadar insanı dinlendiren bir şey olamaz". Referandum toplantısını izleyen bir üst görevli, "siz hocam, tertip komitesi, bir de hanımefendi, iki dakika Emniyete geliniz, sahnede söylediklerinizle ilgili ifadeniz alınacak, sonra serbestsiniz" demişti. Bu nedenle buradayız. İki dakika sonrası gelecek serbestliğe hiçbirimiz inanmıyoruz ama hepimizin gene de keyfi, neşesi yerinde. Koridora iskemleler diziliyor bizim için. Az önce yaşadığım coşku oturtmuyor beni. Taş zemine bakmama kararındayım. Bir kaç görevlinin dışında ötekiler, kapı üstlerinde görev bölümü yazılı Birinci Şube ve Güvenlik odalarında kayboluyorlar. Mehmet anlatıyor o sırada, onunla yeni görüşebiliyoruz çünkü, biz geldiğimizde sahnedeydi. Toplantı başlamadan önce, başkomiserlerden biri hocanın Gaziantep'e gelip gelmeyeceğini sormuş, gelirse konuşur herhalde demiş,

Mehmet'in yanıtı şu; "Evet konuşacak misafirimiz olarak". Başkomiser sanki bir kaygılıymış, hocanın hiç gelmemesini dilercesine.

Görev bölümü yazılı odalardan ötekilerde çıkıyor, açık kalan kapılardan makam masalarının altlarını görüyorum, plastik terlikler var masaların altında, abdest alınırken kullanılan cinsten. Üst görevlilerden en irisi, "Sen" diyor, Yalçın Hocaya yönelip, az önceki nezaketinden eser kalmamış, gereken yerlerden gereken talimat alınmış belliki, "sen" diyor Yalçın Hocaya yönelip, "Sana saygım vardı buraya gelmeden önce, ama Emniyet arabasına binmem diye diretince..." Küfüre dönüşüyor nezaketsizliği.

BİZLERE DEĞİL GAZİANTEP HALKINA GÖZ DAĞIDIR BU

Emniyet arabasına binmemek Mehmet Emin Sert'in düşüncesiydi, Gaziantep'liler toplantı salonundan çıkarken bizlerin ekip arabalarına konarak götürülmesinin Gaziantep'lilerde yaratacağı gerginliği önlemek istemişti, bu yüzden taksiyle götürülmemizi önerdi. Yalçın Hoca'da katıldığı bu düşünceye iki dakika için çağrılı olduğumuz Emniyete taksiyle gitme isteğimiz gecikmeli bir suça dönüşmüştü şimdi.

Yalçın Hoca küfürleri bölerek, "benimle böyle konuşmazsınız" dedi. Üst görevlilerden en irisi, kendi görev levhasının bulunduğu odaya çekeledi Hocayı, "nasıl konuşacağımı göstereyim sana" diyordu, az sonra kaba kuvvete dayalı bir konuşmanın başlayacağını sezinleterek herbirimize. İşte tam o sırada taş zemini gördüm ben ve bir yıl önce bitmiş ve yeni taşınılmış binanın koridorundaki zemin, kirliye yüz tutmuştu

şimdiden. "Neden? dedim kendi kendime" neden bu koridorlar, yetmez mi?"

KÖKENİN NE SENİN KÖKENİNİ SÖYLE

Sonra tek tek başka odalara alındık hepimiz, Mehmet Emin Sert, Sait Üner, Nuran Güvenilir, Yılmaz Ekşi ve ben. ifademine alınmasına başlanmamıştı daha ve ısrarla kökenimi soruyorlardı. İstanbul'lu bir ana ile Eskişehirli bir baba diyordum, "bırak şimdi bunları" diye üsteliyorlardı, "kökenini" söyle. Yüzlerindeki beklentide Kürt ya da Ermeni olmam vardı, Türk olduğumu ve bu beklentilerini yerine getiremeyeceğimi söyledim. Ancak o zaman kimliğimi istediler. TYS kartımla pasaportumu verdim, uyruğu sütunu karşılığında TC vatandaşı belirlemesi de yetmez görünüyordu onlara, "kökenin ne, kökenini söyle.." Bir an için karşılıklı gerilen seslerimize dışardan bir görevli yaklaştı, gülümsüyordu. "Anlaşamıyorsanız bırak şunu pencereden atayım" dedi, gülümseyerek. Gözüm ister istemez üçüncü kata ait olduğumu sandığım pencereye gitti. Pencereden atma isteklisi hala gülümsüyordu. "Sahi" dedi, "sen inanıyor musun bizim pencereden adam filan attığımıza" Gözümü bir süre pencereden ayırmadan "yaşanmadan bilinmez bunlar" diyebildim. Koridorda görevlilerin en irisinin sesi vardı, Yalçın Hodayı kastediyordu, "atın şunu nezarete, o tek bölmeye". Bir başka nedenle gülümsüyordum ben de. Az önce komiserlerin Hoca'nın ifadesini almak için birbirlerine görev yüklediklerini yaşamıştım. Biri ötekine, "sen al, sen... Ders versin sana".

GAZİANTEP DALI'NIN AÇILIŞINI YAPIYORUZ

Yalçın Hoca anlatıyordu daha sonra, nezarete her yer tek bölmeydi zaten, eskiden kalma tabutluk usulü. Yeni taşınılan binayı görevliler yeterince tanıma fırsatı bulamamışlardı, Gaziantep dal'ının açılışını bize yaptırıyorlardı, evet.

Daha sonrada tanık olacağımız bu oturmamışlık gözümü korkutuyordu, Ankara Dal'ını aratabilir bize diyordu.

İfademi almak için daktilonun başına geçen görevli iki parmağını kullanabiliyordu, birlikte olunacak süreyi kısaltmak için yardım etmek isteği geçiyordu içimden, söyledim de, "Beş kopya sizin yazış hızınıza dayanamaz" diyerek reddetti. Öfkesini şu soruda yoğunlaştırıyordu ikide bir de yazmayı keserek, "kendinizi mi tatmin ediyorsunuz, ne işiniz var Gaziantep'te, neden geldiniz? Elli milyonda nesiniz siz?" Buraya referandumla ilgili düşüncelerimi açıklamak ve şarkı söylemek için geldim, düşünce, bir kişiyle de temsil edilse düşüncedir." diyor-dum ben de, her defasında.

İfadede yer almak üzere açılan ilk resmi soruları "hangi gizli örgütle bağlantınız var ve kim aracı oldu bu bağlantıya" idi ve ardından yeniden soy sop araştırması... Daha fazlasını anlatmayacağım; Bu ülkede mesleğim avukatlık diyenler varsa eğer, gözaltına alınan kişiye peşin peşin suçlu muamelesi yapılamayacağını, suçların şahsi olduğunu, soy sople bir ilintisi olmadığını anlatmanın zamanı geldi de geçiyor sanırım. Bu konuda ortak ve ivedi bir tavır alınmak zorunda artık.

GAZİANTEP'E HAS GÜLÜŞ

İfadelerimizin alınması bittiğinde bir kat yukarı çıkarıldık teker teker. Kat merdivenlerinin karşısına konmuş büyük boy

aynaları o zaman gördüm. Üzerinde "kıyafetini düzelt" yazıyordu plastik harflerle. Burdaki görevliler tek tip giyinmiyorlar, toplumun her kesimini yansıtacak giysiler var üzerlerinde, bir işçi, bir aydın, bir memur diyebilirsiniz kolaylıkla. Aynaya bakarak, ceket cebimdeki kırmızı mendilimi biraz çekeledim, kaymış. Görüntüye benimle birlikte yansıyan görevlinin kıyafetini düzelt talimatına karşın böylesi bir kaygısı yok. Bizim için evinden, sofrasından koparılıp getirilen parmak izi uzmanı görevli yakınırken de güleş bir yüz takınıyor. Gaziantep'lielerin esmer yüzlerini aydınlatan ortak bir gülümseyişleri var, görev başındakilere bile zaman zaman yaraşıyor bu gülüş. Parmak izinden sonra aynı görevli, bir başka odada göğse numara ekleyerek yandan ve cepheden resimlerimi çekiyor. Artık gülmek geliyor içimden, sanırım gülüyorum da. Kendi isteğimin dışında da olsa resmimi çektiği için teşekkür ediyorum, resmim, parmak izlerimle birlikte onların arşivlerinde.

Şimdi hep birlikte, koridora dizelenmiş iskemlelerdeyiz. Yalçın Hoca "sakalım ikiye ayırıp çektiler" diye fısıldıyor "sonra üstten saçlarımı.."

"Yumruklar.. Biri döverken, ikisi seyrediyordu". Hepimiz birbirimizden gözlerimizi kaçıırıyoruz onların adına ve utançla. Yalçın Hoca sürdürüyor fısıltısını. Vururken, "otuzbeş dakika da gençleri nasıl büyüledin, görmedim mi" diye tekrarladığını söylüyordu görevlinin.. Hepimiz, Yaşanandan öte bir ses duyma adına, polis baskısına karşın salonda yerlerini alan bir avuç insanın, iki üç saat önceki yüzlerini hatırlıyoruz, inanç ve kararlılığın yansıdığı bu yüzleri hatırlamak bir an için rahatlatıyor bizi.

SOL DÜŞÜNCE ANADOLU'DA REHİN

"Sol düşünce Anadolu'da rehin" diyor Yalçın Hoca, kendini ve yapıları unutmuşçasına yalnızca bunun için üzülüyor şimdi.

Sonra her nedense bir açıklama yapma gereği duyuyor kendi adına da. "Bir insan bunları uyduramaz değil mi? Sakalının ikiye ayrılıp çekildiğini filan.." Hep birlikte Yalçın Hoca'nın yüzüne bakıyoruz gözleri hakkı yenmiş bir çocuk kırıngınlığında.. Artık hiç konuşmadan her an her şey olabili ri bekliyoruz.

Görevliler gece yansına doğru tutum değiştirdiler yine; çok daha yumuşadılar sanki ve daha bir telaşlılar. İşi çabuklaştırma eğilimindeki üst görevli küfür bulaşığı cümleleriyle toplantı bantlarının ve video çekiminin hemen çözülmesi gerektiğini duyuruyor astlarına. Belli ki onlar içinde uzun bir gece bu.

Yalçın Hocayı, Sait Üner'i ve Mehmet Emin Sert'i yeniden aşağıdaki tek hücrelere götürüyorlar. Bayanlar yukarıda kalacak, Nuran'la benim ırz ve namusumuza tanık olarak genç tekel işçisi arkadaşları bırakıyorlar yanımızda: Yılmaz Ekşi'yi.

SESLERİMİZ BİRBİRİNDEN AYIRDEDİLEMEZ OLUYOR

Kirliliğe yüz tutmuş koridorlara açılan odalardan toplantıda kaydedilen seslerimiz duyuluyor, Mehmet'in, Sait'in, Yılmaz'ın, Nuran'ın sesleri benim şarkılarıma karışıyor. Nuran, Sait Üner'i tanıtıyor bir odada bantt an. "1977 de bağımsız sosyalist işçi adayı". Alkış sesleri duyuluyor ve "Genel Hizmet İş Sendikası genel başkanı" diyor Nuran'ın sesi. Sonra Sait'in yumuşacık ve derinden gelen sesini duyuyorum, "Biz işçiler yönetime gelmediğimiz sürece hiçbir çözüm yok" diyor... Alkışlanıyor... Bir başka odada Mehmet Emin'in sesi var. "Yasalara saygılı olmakla birlikte, tüm ölülerimize, Deniz Gezmiş'e, Hüseyin İnan'a, Yusuf Aslan'a hain dedirtmeyeceğiz" diyor. Bantı geri alıyor

görevliler, aynı cümlelerin sonrasında Mehmet'in sesi yineliyor. "Hepsi de bizim ortak şehitlerimizdir". Bantı yeniden geri sarıyor. Tekel işçisi Yılmaz Ekşi'nin sesi duyuluyor öteki odadan, daktilo sesleri arasında. "Tekeller her şeyi engelliyor" diyor Yılmaz." İşçi sınıfı mücadele etmek zorunda. Halk demokrasisini kuracağız". Onun sesini de bir süre geri alıyor görevliler. Benim Bomba-ı Kimya'm duyuluyor ötelerden, her müzik cümlesi durup durup yeniden başlatılıyor. "Hain dünya vazgel gayri kınama. Çal sat, yap sat kınama"

Yalçın Hoca'nın sesi ulaşıyor koridora "Turgut'un gidip Demirel ya da Baykal'ın gelişiyle sorun çözülmez. Demirel idamcıdır. Demirel ve Deniz Baykal'la beraber bu referandum da hayır oyu vererek demokrasi getireceğini sanan eski solcu arkadaşlarımı uyarmak istiyorum. Yollarını şaşırmamak için Demirel'e baksınlar ve o ne yapıyorsa tersini yapsınlar. Doğru hedef işçi ve emekçi iktidarındır."

Hoca'nın sesinin de geri alınmasını bekliyorum, şu ana kadar alınmadı, sürüyor.

"İşçi ve emekçi iktidarında herkes kardeşçe yaşayacak. Kürtlere Kürt Türklere Türk diyebileceğiz. Kürt kardeşlerimiz kendi dillerini kullanıp geliştirebilecekler. Eğer bu gün Kürt kardeşlerimizin bazı tepkilerinden rahatsızlık duyuluyorsa bunun sorumlusu, Diyarbakır zindanını büyütenlerdir."

Ayrı odalardan yansıyan seslerimiz birbirinden ayırtedilemez oldu. İçim şaşırtıcı ölçüde rahat, ne var ki gözlerim kapanıyor uykusuzluktan. Nuran'a saati soruyorum. Biri on geçiyor. En iyimser tahminle savcılığa çıkarılmamıza dokuz saat var ve bu iskemlede geçecek. Nuran'a "Bir otobüste olduğumuzu düşün" diyorum ve bu otobüs hiç bir yere gitmiyor". Nuran gene de herhangi bir mola yerine varırsak beni haberleyeceğine söz veriyor. Çiğ floresan ışıklarının

altında, hiçbir yere varamayacak olan bu iskemlelerde uyuma-ya çalışıyoruz. Genç işçi arkadaşım Yılmaz, görevliler için de üzülüyor sanki, "Halleri bizimkinden beter... Hoca hiç değilse "benimle böyle konuşamazsınız" demişti.. Hoca korkmuyor." "kimbilir belki o da korkuyordur" demek geliyor içimden, genç işçi arkadaşım Yılmaz'ın bunu kabullenemeyeceğinden eminim. Yanımızdan geçen komserlerden birine "Bir battaniye filan verilemez mi acaba, aşağıdaki arkadaşlarımız için.." diyorum. "Onların durumu sizden iyi" diyor başkomser, "merak etmeyin".

Durumları bizden iyi olanlar daha sonra anlattılar, Yalçın Hoca da, Sait de Mehmet de birbirlerinden habersiz saymışlar, demir kapılı 'taş hücrelerin her birinde tam on üç hava deliği varmış, ince bir kalem sığacak türden on üç delik. Yalçın Hoca sabaha karşı soluma güçlüğü çekerek açtırdığı hücre kapısından boş yere hava girecek diye beklemiş. Emniyet dallarının mimarisi gereği, hücreler Gaziantep'de de, ekip arabalarının durdurduğu, bir garaj sonrası, sürpriz bir kapıyla yer altı mahzenine açılmakta, dikkatsiz ve ilgisiz bir yaklaşımla mahzenin görünürdeki emniyet binasıyla ilintisini kurabilmek olanaksız.

Resmi ağızla, durumları biz yukardakilerden iyi olanların tuvalete gitmek istekleri, nöbet değişimine rastlarsa, tuvalete götürecek nezaretçinin, "tuvalet nerdeydi" sorusuyla karşılaşmış. Durumları bizden iyi olanlar tuvaletin yerini tarif ediyorlarmış görev devralanlara. Gaziantep dalının açılışını bizlerin yaptığını bir kez daha yinelemek zorundayım burda. Bir süre sonra durumları bizden iyi olanların taş üzerinde yatmalarına yüreği elvermeyen bir görevli, kantinden getirdiği bisküvi kutularını vermiş oturabilmeleri için.

Gene de sabah oldu sonunda ve biz yukardakiler güneşin doğuşunu görebildik iskemlelerimizde. Görevliler için de uzun

bir geceydi bu ve yorgunluklarına bizim neden olduğumuzu sanıyorlardı. Bazıları olimpiyatları izlemek üzere televizyonlu odaya geçtiler. Üst görevlilerden ikisi, savcılık dosyalarımızın hazırlanıp bitmiş olmasının rahatlığı içinde şunları söyleyecekti, evlerine uyumaya gitmeden önce;

"Bundan bir şey çıkmaz. Biz de üzülüyoruz ama na'palım. Bir daha Gaziantep'e gelmeyin... Bir daha Gaziantep'e gelmeyin."

Sabahçı görevliler yeni binanın taşlarını silmeğe başladılar yeni güne hazırlık, ne denli silinse de bu taşların ağaracağı yok. Belleğimde hala iç içe duran öteki koridorları düşünüyorum. Amiral Bristol, Atatürk hava limanı koridorları ve bu. Bu koridorla sorunum var evet, Amiral Bristolun ki sağlığa açılıyordu. Atatürk havalimanının gökyüzüne, oysa bu tür koridorlar, burdan salınıverirsek bile özgürlüğe açılma umudu taşımıyor, tüm ülkeyi dolanıp kuşatıyor sanki geçit vermeme çabasında ve yalnızca sol düşünceye yönelik..

BİR SAĞLIK OCAĞI DOKTORU

13 delikli hücrelerinden getirilen arkadaşlarımızla birlikte ekip arabasına konuyoruz. Nuran'la ben, 1987 bağımsız işçi adayı Sait Üner'in lacivert elbisesindeki dün olmayan lekeleri boş yere çıkarmaya çalışıyoruz. Hücrenin topraksı tozları inat ediyor, çıkmıyor. İlk götürüldüğümüz sağlık ocağında doktor çoluklu çocuklu yaşlı, genç hastalar bekliyor. Yaşamıma giren öteki koridorları unutabilirim bekli ama, insan sağlığına geçit vermeyen bu koridorları unutmam olanaksız. Yeniden ekip arabasına alınıp, bir başka sağlık ocağına götürülüyoruz. Burası daha da kalabalık ve çocuklar ve hasta çocuklar... Doktorun

odasına öncelikle alınırken herbirinden çok utanıyorum, herbirinden ayrı ayrı özür dilemek geliyor içimden, sıralarını aldığımız için, torpilli bile sanabilirler bizi. Doktorun bize yönelttiği cümle yalnızca "Darp izi var mı vücudunuzda" oluyor. Mehmet Emin Sert "iki tokat, tekme" diyor. . Doktor çok hoşgörölü "onlar olur" diyor gözlerini kaçırarak, aradığı yalnızca darp izi. "Darp iziyle tanımlanacak bir şey yok diyorum sıram geldiğimde. "sizde öyle, sizinde öyle" diye "hayati tehlike bulunmadığı" sevinciyle herbirimiz için ayrı kağıtlar imzalıyor sağlık ocağı doktoru. Yalçın Hoca da kafa derisindeki ağrının darp'a girmeyeceğini bildiğinden, "hayır" diyor. Sağlık ocağı doktoru iyice rahatlamış görünmekte. Bizi getiren görevlilerden en yetkilisi, benimle ilgili yarım kalmış mahcup bir cümle yöneltiyor doktora. "Doktor bey kendileri bayan oldukları için acaba bir de.." Cinsel bir saldırıya uğramadığımız belirlenecek. Sağlık ocağı doktoru "gerekmez, bayan oldukları isimlerinden belli" deyip anlamazlıktan geliyor. Ne tuhaf, hiçbirimizin içinden gülmek gelmiyor bu fıkraya, Koridorda bekleşen hastalardan hızla uzaklaşıyoruz.

BİRAZ PARAN VARSA DEVLET HASTAHANESİNE GÖTÜRME

Sağlık ocağından hareket etmek üzere olan arabamızın yanına bir baba kız yaklaşıyor. Baba belli ki bizi taşıyan görevlilerin meslektaş. Kelebek yüzlü kızın kolu alçılı. Baba meslekdaşlarının hayrola sorusunu "Yanlış kaynamış kemik" deyi yanıtlıyor. Arabamızdaki meslekdaşları şunu öğütlüyor dertli babaya. "Biraz paran varsa özel bir doktora götür" Çelişkinin bunca yoğunluğuna dayanamıyorum, artık acıyla karışık bir gülme kaplıyor içimi. Gaziantep'in ekip arabasına

dolan sıcığı daha da dayanılmaz geliyor, kelebek camına doğru yaklaşıp üst üste soluk alıyorum ve dar bütçeli dertli babanın yanında sekerek uzaklaşan kolu alçılı kelebek yüzlü küçük kızın kaybolup yitişini izliyorum bir ara sokakta.

SİZ, SİZ, SİZLER SERBESTSİNİZ

Yeni bir koridordayız şimdi, sırtımız duvara dayalı, savcının karar için dosyamızı incelemesini bekliyoruz. Basın mensuplarının yanımıza gelmesi engelleniyor, resim çekmeleri de.. Haber alma adına üsteleyen bir gazeteciye yönelen resmi ses şöyle.. "Seninle görüşeceğiz." Haber alma adına üsteleyen gazeteci Anadolu Ajansından, yani devlet görevlisi o da. Polislerden birine yaklaşan bir hanım "Yalçın Küçük tutuklanmış öylemi" diyor, üzgün bir sesle ve heyecanlı. Yalçın Küçük'le yanyanalar ama tanımıyor onu, çoğu insan için Yalçın Hoca bir simge artık, mücadele simgesi. Nizip'de Avukat olduğunu öğrendiğimiz hanımı görevliler Yalçın Küçük'ün yanından ustalıkla uzaklaştırıyorlar.

Savcılık makamının dosyamızı incelemesi uzuyor yeniden Emniyete götürülüyoruz. Emniyet koridorunda bizim için bir masa kuruldu şimdi. İkisi işçilikten gelme altı kişi, bir topak beyaz peynirle bir kilo üzümü bitiremiyoruz. Bir bayan polis Nuran'la bana içinde "fiili lavata" sözcüğü geçen bir kağıt imzalatıyor. Çok canım sıkılıyor imzalarken ve "ben olsam başka sözcükler kullanırdım" diyebiliyorum ancak.

Gaziantep vilayetine döndüğümüzde üç gazetecinin gözüne alındığını duyduk. "Sizinle bir ilgisi yok" diyorlar.

Savcının önünde el yazısıyla isimlerimiz yazılı, Mehmet Emin Sert dışında beşimiz ardardayız. Savcı başka hiçbir şey

söylemeden, normalde sorgumuzu bekliyorduk biz oysa, "siz, siz, sizler, serbestsiniz" diyor. Yalçın Hoca'nın yüzünde güç inanır bir anlatım. Savcı yineliyor "Evet efendim, serbestsiniz". Mehmet Emin Sert, yedek üyece sorgulaması yapılmak üzere içeri çağrılıyor.

Ertelettiğimiz uçak biletleri geliyor aklımıza, Gaziantep'ten hemen uzaklaşmak isteğindeyiz. Mehmet Sert "tutuklanıp tutuklanmıyacağım belli değil" diyor, "gitmeyin daha". Yaşadığımız gerginliklerin bize bu yoldaşca inceliği unutturduğu için, Mehmet'e karşı mahcubuz.

Yalçın Hoca gerginliğini atabilmek için biraz bir şeyler içmek niyetinde. Gaziantep usulü kıymayı ikiye bölüyoruz. Soğuk biralarımız olmasa lokmalar ağzımızda iyice büyüyecek. Heykel alanından vilayete yönelirken Yalçın Küçük, "Eğer bir gün" diyor. "Benim hayat hikayemi yazarsan o da korkardı de lütfen.."

Bir dakikalık gecikme sonucu. Mehmet Emin Sert'i göremedik, az önce tutuklanıp Gaziantep E tipi cezaevine götürüldüğünü öğreniyoruz arkadaşlardan. Ankara dönüşü çektiğimiz telde yazdık Mehmet'e "Bir dakika gecikmeyle, seni öpemedik" diye.

Camları kapanmayan bir taksi, hızla hava alanına doğru yönelirken Gaziantep'in boğucu Eylül sıcağını dolduruyor içimize. Gaziantep'in hava alanına uzanan yeni ziftlenmiş yolu, Deniz Baykal'ı karşılamaya hazırlanıyor. Kırış toprak rengi tişörtlerin önünde ve arkasında SHP ve hayır yazan soluk yüzlü gençler kamyonlara, minübüslere dolmuşlar korna ve davul çalarak küçük kahverengi bayraklar dalgalandırarak yanımızdan yöremizden geçiyorlar.

UYDURUK BİR MESELE

Gaziantep havaalanındayız. Deniz Baykal'a karşıcı SHP milletvekilleri var salonda, içlerinden bir Abdülkadir Ateş, "geçmiş olsun" diyor Yalçın Küçük'e. Duyar duymaz sabah saat dokuzda Vali beye gittiğini ekliyor sonra, Vali bey "uyduruk bir meseleden dolayı tutulduğunuzu söylemiş kendilerine. Daha sonraki konuşmalardan Yalçın Küçük'le Gaziantep Valisinin Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinden devre arkadaşı olduğunu anlıyoruz.

SHP arabalarına konan hoparlörler, tanımadığım bir kadın ve erkek sesinden "neler olacak neler olacak" cümlesinin sıkça yinelandığı bir şarkı duyuruyorlar. Deniz Baykal'ı getiren uçak havaalanına inmek üzere. Alandaki görevliler daha bir hareketlendiler. Çoğunu tanıyoruz, Gaziantep emniyetinden ve çoğu gözlerini kaçırıyor bizden. İçlerinden birinin görüntüsü çok şaşırtıcı. Sabahleyin rastgele bir pantolon ve gömlekle gördüğümüz sıradan halk adamı tipindeki görevli, bir ingiliz centilmeni gibi giyinmiş Gaziantep'in bu akşam vaktinde, sabahki görünüşünü bir kez daha düşünüyoruz, Belki de sıradan bir halk adamına değil, Amerikan-Fransız ortak yapımı macera filimlerindeki ağzı jikletli, tepkileri boşalmış acımsız bir karakter artistine benziyor o.

Deniz Baykal şeref salonuna alınıyor Gaziantep'in. Hoparlörler SHP Gaziantep referandum şarkısını duyurmaya başladı şimdi.

Beni hor görme arkadaşım
Ben Harputlu ben Muşluyam
Acılardan kavrulmuşam
Onun için harputluyam

Deniz Baykal'ın geldiği uçakla İstanbul'a dönecek turistler

var havaalanında. Çocukların yaratıcılıktan uzak boyama kitapları örneği, iplik renkleri önceden belirlenmiş goblen bir yastığa, iki kedi yüzü işleyen bir ingiliz turist dikkatimi çekiyor. Gözlerini işinden ayırmadan alanda duyduğu referandum müziğini kendince yorumluyor. Tarat rat rut, tarat rat rut... Victorian Cats'ler için yeni bir iplik ayırıyor, alaycı.

Saat 16.45. Gaziantep havaalanının koridorları gökyüzüne açılarak, bizim için mesafeleri kısaltıyor yeniden.

Ankara'dayız. Şu iki gün içinde en sık duyduğumuz tümceyi, dostlarımız da yineliyor bizler için. "Gaziantep de ne işiniz vardı?"

"Gaziantep'te ne işiniz vardı?" Gaziantep bir simge artık. Sorun Gaziantep'e gidip gitmemek sorunu değil. Kimlerin gidip, kimlerin gidemeyeceği asıl sorun, Gaziantep'e. Gaziantep'te ne işiniz vardı sorusu sevecenlikle de yöneltilmiş olsa, Yalçın Küçük, yorgun bir espiyiyle mırıldanıyor kendi kendine.

"Onlar öyle söyledikçe Gaziantep'e gitmek geliyor içimden."

Dört uzun ve yorucu günün koridorlarıydı geride kalan ve belleğimde hepsi de net artık.

SAVAŞ GÜNLÜĞÜ

6 Ocak 1991 Pazar

Maden-İş Sendikasına destek veren kardeş bir sendikanın yetkilisini dinliyoruz, az önce dönmüş Mengen'den, kötü kötü öksürüyor, eline tutuşturduğumuz vitamin takviyeli aspirinleri içmeyi erteliyor hep, coşkusu buna engel.

"Yani nasıl biliyor musun o kadar coşku var ki, insanları susturamıyorsun, yani o kadar büyük bir coşkuyla işte geldik Devrek'ten, Devrek belediye başkanı organizeyi çok güzel, yani adam sabahtan akşama yapmış organizeyi, hangi grubun hangi köye gideceği, kimin nerde yatacağı belli... Onbeş bin nüfuslu Devrek yüzbin kişiyi yok etti, kimseyi göremezsin dışarda, kimse inanmadı zaten, kim nereye gitti, nasıl gitti."

Uyanlarımız üzerine ilacı içiyor.

"En büyük yanlışlık, Devreğe gelene kadar gece yürümek oldu, ana yolu kapatmış herifler, kamyon bir arkadaşına çarptı, genç bir arkadaş, orda gitti. Dün sabah da Devrek'ten yola çıkılacak, yayan tabii, çok zor artık, yedi sekiz saatte ancak 17 kilometre yol alabiliyorsun yaya oldun mu..."

Yürüme hızını azımsamasına karşın kendine şaşmakta sendikacı arkadaşımız, hantallaştığını sanıyormuş yıllardır, soğuk bir yana, hiç yorulmadığını tekrarlıyor.

"Yolun bir kısmını elimizdeki araçlarla, işçiyi yürütmeden parça parça bırakalım dendi. İlk parçayı getiren arabalar geri

dönüyordu ki, yolu kesmişler. Biz beş bin kişi kaldık bu yaka-
da.. Arada tünel var, giriş çıkış tutulmuş, beş bin adam ne yapa-
cağını bilmiyor, organizeyi kuracak yetkili de yok aramızda. İki
buçuk saat bekledik. adamın biri tezgahı kurmuş, diyor heyecan-
lı heyecanlı -efendim arkadaşları madem bırakmıyorlar E-5'i
işgal edelim. Yanına vardım, "sen kimsin?" "Ben" dedi 'gazeteci-
yim'. "Çıkar kimliğini" .. "İşte, kimliğimi unuttuğum". "Bir daki-
ka" .. Bak burdan çok acele toz ol, aksi takdirde bu beş bin kişiye
bunlar mit dedim miydi parçalarını bile b ılamazsın". Hemen
kaçtılar. İstekleri belli parçalayarak yutmak. Neyse öbür taraf-
tan yüklenip, tüneli yıktılar. Karar çıkmış Mengen'de topla-
nalım.

İyi toplanalım da Mengen beşbin nüfus, dağ taş insan dolu
ne ekmek kaldı ne su, gece onbire kadar ördüydüm insanlar so-
kaklarda marş söylüyor, slogan atıyor, ateş yakmışlar grup
grup...Şemsiş başbakanla görüşmeye gitti, başbakan demiş
teklifi verdik, önce işçileri Zonguldak'a çekeceksin sonra gelip
konuş'. Şemsiş sabahın altısı bize geldi, bize dedi ki;

"İşçiyle konuşmadan hep beraber bir toplanalım, ne yapa-
cağız, ne edeceğiz, gelişmeleri beraber değerlendirelim. Bunu
bir gün öncesi yapmak gerekirdi. Birbirimizin eksikliğini tamam-
layacağız diyorsan... Yarın neler olacak ne yapılacak, olay orga-
nizesiz gidiyor, kendi akışında...Geciktikse de değerlendirelim
dedik. Önce işçi ne diyor? Ölmek var dönmek yok. Adam diyor
ki ben yahu, karıma çocuğuma, çocuğuma ben dedim ki, Anka-
ra'ya gidip hakkımı alıp döneceğim, ben nasıl dönerim hakkımı
almadan, ben dönmem.'

Bunları döndürecek gücün olmadığında hemfikiriz. İnsanlar
bu kadar kararlı. Bak arkadaş dedik Şemsiş'e burda işçiye geri
döndürecek adam daha anasının karnından doğmadı, biz dön-
dediğimizde ne olur, kontrol kaçır, kendi başına hareket eder,

bu da bitişe götürür. Tek yol kalıyor ileri gideceğiz. Önümüzü keserler dendi. Kesecekler kardeşim, devlet, sermaye" oo arkadaşlar. Hoş geldiniz işte size E-5 demeyecek ya, yahu E-5'i durduruyorsun sen, dünyayı durduracaksın. Kara naklinden tut, bilmem neye kadar Türkiye'nin hayatı E-5 de. Engel çıkarır önüne buyur demez. Engel ne olur, jandarma, polis.

Jandarma'dan vur emri verecek adam da, o emri uygulayacak adam da daha anasından doğmadı. Yüz bin kişiye hadi ateş et, o jandarma ateş etmez, asker yahu, senin benim kardeşim, çoluğum, çocuğum... 15-16 Haziran'da da ateş emrine rağmen etmedi. Polis diyorsan, beş bin işçinin üzerinde silah var, bunu polis de biliyor herkes de biliyor... Karşı karşıya gelemeyiz diyor Şemsigiller... 'Bir dakika kardeşim, ya çatışmayı göze alacaksın yada kararı baştan hiç almayacaksın'. Karar çıktı, Mengen'de konaklanılacak. Kar yağıyor yahu, aç susuz adam. Beklemeyi bile anlatamazsın o işçi seni gene aşar.

Şemsigil'e dedik. 'Bak biz düşüncelerimizi aktardık, siz yönetim olarak toplanın değerlendirin, inisiyatif kimdeyse, karar mekanizması odur, ya konaklayacağız yada yürüyeceğiz diyin, her iki halde de kesin bir şeyi hayata geçirin, soğuk, insanların sırtında bir şey yok, yarın E-5 e vardın mı, iyice dağ başı, çadır, battaniye, seyyar mutfak, bütün dünya ülkelerinden acil yardım iste, telefon mu edeceksin, telefax mı bir şey yap, yardım alırsan devlete de baskı gücün artar. Maden-İşten konaklama kararı çıkmış, açıklanınca benim moralim bozuldu. Çekip gelmesem kavgaya etmem gerek, hadi size kolay gelsin.."

Öğleden sonra, İlyas Hale ben, İlyas'ın arabasıyla yola koyulduk. Zonguldak'ın demokrasi şenliklerini basından izlemiştik bu güne kadar, gitme isteğimizi körükleyen pek bir şey yoktu ama bu gün, direnişin şu aşamasında buralarda durulmaz. Çağrı yaptığımız aydın sanatçı arkadaşlar hep sayı soru-

yor, kaç kişi gidilecek, ben epeydir sayı saymaktan vazgeçtim. Şimdilik üç kişiyiz, yarın, Edip-Ayten Akbayram yola çıkacak, Hasan-Leyla Kıyafet, bir de İldeniz Kurtulan, yani sayılamayacak denli çokuz bu koşullarda. Üstelik de İlyas tedavisini yarıda bıraktı yol için haberleştiğimizde serum veriliyordu kendisine, tek başına milyonlarca kişi ettiğine inanıyorum İlyas'ın.

İzmit'e varmadan levhalar ne hikmetse gene İstanbul yönüne attı bizi. İlyas şehir trafiğindeki rahatlığını üzerinden atmıştı çoktan, dikkatli bir sürücü ve seksenden hızlı gitmiyor. Yolun doğrusuna çıkabilmek için, Tırları ve kamyonları kollar-ken söyleniyordu, "Bir kaza olursa yanlış anlayacaklar, arabaya bir not koyun hele, oraya giderken öldüler diye hani ne olur ne olmaz."

Arabanın radyosu hep açık. İlyas gak dedikçe çay veriyor Hale, guk dedikçe gene çay.. Adapazarı'nda geçtiğimizde, işçilerin önüne barikat konduğunu öğrendik. İlyas gene çok dikkatli ama, hız göstergesi sekseni çoktan aştı.

Mengen sapağında bir kahvedeyiz. Konyalı tırcılar ve biraz ısınma çabasında Zonguldak'lı bazı işçiler var burada. Arkadan dolansaydınız, sokmazlar sizi diyorlar. Biz önden girmeyi yeğlediğimizi söylüyoruz.

Sapak da polisler otomobil lastiğı yakarak ısınma çabasında. Geri çevirmek isteyen polise, İlyas 'Amirini görecekim' deyip arabadan iniyor. Bir süre sonra dönüp haberliyor bizi geçirecekler ama koşulları var, ekip arabasında bir çaylarını içecekiz'. Ekip arabasında piknik türü bir tüpgazın üzerinde çay kaynıyor. Ekip başlarının görev sözcüğünü altını çizerek kullanışları, ortak bir duyguyu vurgulamamızı engellemiyor, her iki taraf içinde doğa koşullarının acımsızlığı.. İstanbul'dan yola çıkarken yanımıza aldığımız bir kaç paket büsküviyi çaylarımıza katık ediyoruz, birlikte.

Geç izni aldıktan sonra, yolda rastladığımız kilometreler boyu jemseler, polis otoları, karanlığın içinden kopup gelen bu Doğan'a nerden çıktı diye şaşkınlıkla bakıyordu. Bir üstteğmen, iyi akşamlar dedikten sonra, kaygıyla uyardı, yolda ısınma çabasında erler var, dikkatli sürün.

Sarı renkte iki yol grayderi kepçe kepçeye vermiş. Az önce haberlerde duyduğumuz barikatın, geri yanı işçi. İlyas'ın emektar düldülünü kolluk güçlerinin bölgesinde bırakıp, işçilerin yanına geçtik.

7 Ocak 1991 Pazartesi

İşçi üretim araçlarına sahip çıkamıyor, ya bizler? Sanatın pahalı oyuncakları kimlerin elinde? Bir kameraman olmadığı için kendime lanetler yağıdırıyorum. Mengen ormanlarında kilometreler boyu ateşler yanıyor, battaniye pelerinlerini savurarak devinen, aydınlık inançlı yüzler donmasın diye uyandırılanların uykusunu alamamış çocuk gözleri ve biz şarkı, şiir her grupta ayrı ayrı durarak yol alıyoruz. Sanki üşüdüğüm filan yok, gecenin ya da sabahın üç buçuğu, üşümeyi unutmuş herkes. İlyas, Ahmet Arif'in dizelerinde sesleniyor işçilere; Tek umudum sende, gözlerinden öperim. Her grup birbirinden habersiz bize yönelik bir sese dönüşüyor, Zonguldak sanatçıyı unutmayacak.

On kilometrelik' dura kalka yürüyüşümüz sırasında sendikacıların rehberliğinden kopmuşuz. Zonguldak'lı esnaflardan bir grup sahip çıkıyor bize, arabalarıyla Devrek'e götürecekler. Soğuğu karşılamak için olmalı, içkililer. Sürücü de dahil öndeki üç kişi, sürekli dönüp İlyas'a bakıyor, onunla aynı arabada olmaktan mutlular çok, kendilerini inandırmak ister gibiler sanki. İlyas'ın uyarılarını, 'yok abi sen korkma bir şey olmaz' diye yanıtlıyorlar, başları gene arkada. İlyas'ın çevirdiği filimleri anlatıyorlar İlyas'a. Hale, ikimizin birden koluna giriyor arka

koltukta, yapılacak başka bir şey yok. Zonguldak'lı esnafların aşırı hızından, değilse bile, aşırı sevgisinden ölmek üzereyiz. Tuhaf bir umursamazlık çöktü üzerime, yoldan bulunduğum mekandan koptum, Devrek'e yaklaştıkça geriye kalan öbek öbek gece ateşini ve insanları yaşıyorum yeniden, ne uyarılara ne de konuşulanlara katılıyorum artık.

Sağ salım Devrek'e gelmişiz, içkili de olsa, sürücümüzün yolları ezbere bilişine borçluyuz sanırım bunu. Bir otelde elbise-lerimizle yatıp iki saat sonra yeniden ayaklandık. İlyas onu da yapamamış, sağlığı konusunda endişeli.

Yeniden barikatın önündeyiz. Burun buruna vermiş grayderler işçi ve polisi sabah ışığında daha bir netlikle ayırmış. Tutuklananlar olduğu söyleniyor, polisten gelen kışkırtmaların sürdüğü. Kadınlar, Zonguldaklı kadınlar... Yanlarından geçerken nasıl bir sevgi ve coşku çemberine alıyorlar bizi, karanlıkta gözlerime dolan, öbek öbek ateşler ve insanları göz yaşına dönüşüyor şimdi, kendimi tutamayıp ağlıyorum. Sevince daha az dayanıklı oldum son günlerde, acı o denli etkilemiyor.

İlyas'a polisten megafonla uyarı, 'arabanı çek' HEP milletvekilleri yalnız bırakmıyor İlyas'ı hep birlikte polisin tuttuğu bölgeye gidiyoruz. Gece kapalı bıraktığımız Doğan'ın kapıları açık. Geldiğimiz yoldan geri dönmemize izin vermiyorlar. Aralarında dün bize ekip arabasında ortak koşul çayı ikram edenler var mı acaba? Graydere hemen bitişik duran yetkililerden birine yaklaşıyorum. "Sorun sizlerin sorunu değil, biribirinizi birbirinize kırdırmayın" Gözlerini kaçırarak görev diyor yetkili. Gerilerden bir başkası atılıyor söze, "Hep onların yanında yer alıyorsunuz"

'Haklarınıza siz de sahip çıkın sizi de destekleyelim.'

Bir başkası yaklaşıyor yüzü kin, öfke dolu.

Grayderlerin ötesini işaretliyor. "Bunlar var ya, tam üç buçuk milyon lira alacaklar, benim maaşım 900 bin lira"

Ve diyalog orda kopuyor, belki de gereğinden fazla uzadı. Arabamızı graydere iyice sokularak, dereye düşme pahasına işçi bölgesine alıyoruz. HEP milletvekilleri Ankara sapağına kadar geçiriyorlar bizi, uzunca bir turdan sonra yeniden Yeniçağa'ya varmışız.

Emektar arabada çizikler var. Bagajı açıp gitarımı denetliyorum kaygıyla. Radyomuz ses vermiyor artık. İlyas'ın herkese insan onuruyla yaşama dilediği kartpostalları radyonun altına bir bir itilip gizlenmiş, polislerin bu davranışını bir türlü yorumlayamıyoruz. İlyas'ı ilk kez çok gergin görüyorum. Ankara'ya varır 'varmaz hastahaneye yeniden kontrol, altına aldırarak kendisini.

Yolda Tırlardan biri kenara yanaşmamız içini işaret veriyor. Direksiyonda dün gece kahvede tanıdığımız Konya'lı Tır şoförü var, Zonguldak cephesinden haber almak istiyor. İlyas'ın anlattıklarını, genç sürücünün yüzünde görüyorum, sapsarı kesildi, titriyor.

Ankara'da ne yapabileceğimizi sorup duruyoruz Hale ile, elimizden neyin gelip, neyin gelmiyeceğini.... İnsanların kırılmasından yana değiliz, işçiler yapacaklarını yaptı, E-5'e komşu tüm kent kasaba köy, Edirne'den, doğuya dek neden yola çıkmazlar, neden kapamazlar E-5'i...

İlyas eğleniyor bizle. İlyas'la konuşmama kararı alıyoruz. Hale önde oturmasına karşın bu karara uyuyor, ben dayanamayıp gülüyorum gene...

'Bak şurası iyidir yol kesmeye' diyor İlyas kayaların tel örgüyle kaplandığı bir alanı gösterip, Ben sizi burda indireyim, yırtmaçlı eteğiniz var ise, yolu kesersiniz, belkim o ara kayalar-

da telden kurtulup düşerler..

Bu kadar çaresiz miyiz? Demokrasi şenliğinde işçi dostlarını yalnız bırakmayanlar, neredesiniz? Bir an için hoplayan yüreğinizi lumpen bir uyakla yatıştırdığınızdan eminim. Zonguldak, Devrek, Mengen, İşçi sınıfı yengen.

8 Ocak 1991 Salı

Ankara'lı aydınlar Kardelene sığınmış. Sempatik bir Lokal. Konuşulanlar için aynı nitelemeyi kullanamayacağım. 1980 sonrası kendilerine yönelik savcı söyleminden etkilenmiş görünüyor, Ankara'lı aydının çoğu ve yığınlar.

Akşam bir grup 1968 liyle beraberdik. Kardelen'den sonra onların 1970'li yıllardan kalan anılarını dinlemek iyi geldi, teybim olmadığı için hayıflandım, belki birbaşka sefere..

Olağanüstü hal valiliği İlyas'la benim Diyarbakır ve Batman konserlerimiz için verdiği izni, sanatçılardan özür dileyerek, geri alıyor.

11 Ocak 1991 Cuma

Otobüsümüz Bursa yolunda. Yalçın Küçük, Ezgi Kitabevinde kitaplarını imzalayacak, sonra da Mudanya'da Otomobil İş Sendikasına bağlı, Siemens işçilerinin grevi dolayısıyla düzenlenen geceye katılacağız.

Sis görüş mesafesini iyice daraltıyor. Bir ara yan koltukta oturan Yalçın'a "Seni göremiyorum" diyorum. Yalçın Küçük bilim adamı gerçekçiliğiyle yanıtlıyor. "O kadar da değil", Tüm çalışanlar Derneği için yarın özel arabayla Ankara'dan yola çıkacak arkadaşlarımız için daha çok kaygılanıyoruz, otobüsle gelmeleri bir güvence imiş sanki..

12 Ocak 1991 Cumartesi

Bursa'da gazeteciler Lokali geçtiğimiz günlerde ilginç bir

olaya tanık olmuş. İşkencecilerle, işkence görenler birlikte söylemişler ve tabii ellerinde içki kadehleriyle... Tehlikeli bir oyun ve böylesi demokratlık gösterileri beni her zaman ürpertiyor.

Sinema Gecesinde Demokrasi ve Sosyalizm sloganları yanyanaydı, bu yanyanalığın ortak paydasını ise, bağtırmaktan sesleri kısılan işçiler oluşturunuyordu. Özellikle gecenin sonlarına doğru yaramaz bir çocuk sesi edinmişti her biri ve Zonguldak'tan ödünç aldıkları bir sözü durmadan yinelerken mutluydular. Çankaya'nın şişmanı, işçilerin Düşmanı.

14 Ocak 1991 Pazartesi

Balmumcu'daki Sinema Televizyon Enstitüsünde filme emeği geçenlerle birlikte Devlerin Ölümü'nü izliyoruz.

Özelde Sabahattin Ali'nin kadınlarını konu eden film, genelde bir ezgiye dönüşüyor.

Ama yer yüzünde hiç bir şey, hiç bir şey

Ne kadar uzasa da ömrü, sonsuz olmaz

Devlerin de sonu var, sonu gelir elbet.

16 Ocak 1991 Çarşamba

Tüm dünya savaşın washington, Irak ya da Greenwich saatiyle başlayacağı konusunda tahminler yürütüyor.

Devlet Balesi'nin Romeo Juliet galasındaayım, Georges Bruegel'in tablolarını anımsatan renklerde dinleniyorum. Portekizde doğan İngiliz asıllı koreograf, orta doğulu bir ülkede bale sergilemenin karşılığını ölümler karşısında uzun uzun dövünmelerde bulmuş. Hele ki soyluların dövünüşü, balo sahnesindeki dansları kadar sıkıcıydı. Baş oyuncular da aksayan bir şeyler var. Sonradan öğreniyoruz, rol dağılımının birinci sırasında olanlar bu geceye çıkarılmamış, cezalı... Ceza-

landırılmaları ise bir beyanatlarıyla ilgili. Baleye gereken değer verilmediğini söylemiş bu beyanatta, kanıt olarak da Çankaya resepsiyonuna çağrılmadıkları gösterilmiş... Tut kelin perçeminden. Pen Klup üyelerinin yaptığını önemsiyorum şimdi, böyle bir çağrıdan onur duymadıklarını açıklamışlardı.

Gece yarısı Diyarbakır'da yaşayan sanatçı arkadaşlarımdan biri aradı, sabahleyin çarşıya gidip biraz naylon ve sünger satın almış, bütün Diyarbakırlılar öyle yapıyormuş çünkü, o naylon ve süngerler masanın üzerinde duruyormuş ve neye yaraya-cağını da bilmiyorum diyor.

17 Ocak 1991 Perşembe

Televizyonlarınızın başında kalakaldık, tüm dünya halkları aşılanıyor, hakarete uğruyoruz hep birlikte. Hepimiz komuta uygun bir şekilde istesek de istemesek de Amerikan semsiyesindeyiz.

Ağzı jikletli pilotlar, bir tanesinin adı First Class'dı, Amerikan ordusu mensubu zenciler, bizim kolluk güçlerimizdeki Kürtleri düşünüyorum, saygı duruşunun hemen ardından borsa ulumaları, bomba saçan uçaklar, Santiagodan kalkan bir savaş gemisinin ardından ayısına sarılıp mırıldanan küçük bir kız, I Love You Dady, bombalamadan dönen bir pilotun sanatsal açıklaması, Bağdat'ın üzerinde ışıklı bir noel ağacı oluştu, birbirlerinin küçük adlarıyla seslenen CNN muhabirleri, dudaksız kadın spikerler, ağızlarını koyu renk rujlarla çevrelemişler, ekrana yapışmışcasına duran gözlerindeki şaşılık, Thank you Shatry, Amerikan askerlerin çöldeki sansürlenmiş mutfak, ketçap, corn flakes, askerlere omlet servisi yapan zenci bir kız, bombalamanın başladığına sevindim diyor, umarım uzun sürmez. İsrail'de gaz maskesinin üstüne takılmış bir miyop gözlüğü, kalorisiz yiyecekler reklamı, Whick Bank in the Turkey sorusu, yolcu uçak şirketlerinden biri

batmış, dayanıklı tüketim mallarına rağbet yok. Deterjan kokusundan kapıları pencereleri açtığınız oluyor mu sorusu, Güneydoğu'da kendine sığınak hazırlamak isteyen 15 kişinin havasızlıktan ölümü, genç yaşlı bilim adamları, gazeteciler, emekli generaller, büyük elçiler, gıdıkları gravatlarına sarkmış, deney ve hikmet bölüşüyorlar, nüfus tezkeresi tabiyet bölümünde bir Amerikan şemsiyesi, farklı uluslardan oluşları fark etmiyor, İsrail de bir pedagog çocuklarınızdan gerçeği gizlemeyin diyor, çocuklardan gizlenmeyen bir gerçek örneğini İsraili bir ev kadını örnekliyor, anne de korkuyor, baba da korkuyor, kardeş de korkuyor, ayıcık da korkuyor. Amerika'da bir High School, ergenlik sivilceleri kaplı yüzlere öğretmenleri soruyor, savaş karşıtı bir göstericiyle karşılaşsanız ona ne derdiniz yanıt, "Başkan Bush her şeyi denedi, mecburdu", Newyork borsanını uluyuşu yeniden, insanı yaratığa dönüştüren gaz maskelerinin ardından duyulan konuşmalar, Hello Linda, Linda çok iyi bir asker... Dolar, Frank, Sterlin, Deutsche Mark co prodüksiyonu sunar, atılmayı bekleyen bir füzeden yakın çekim, füzenin üzerinde, gelişkin olmayan bir yazıyla, "Bye Bye Saddam" gazetecilerin yönelttiği soruların sıralanmasında eli silah çekercesine devinen melez bir general kızılderili yada zenci kökenli, yanıtlanmaksızın yanıtlamayı efendilerinden çok iyi öğrenmiş, bu general, Cumhurbaşkanı olacağından söz ediliyor, bir başka anlamda bir Kamuran İnan, naklen yayın çiğnediği jikleti yüzümüze yüzümüze patlatıyor, tüm dünya halkları hep birlikte aşağılanıyoruz, hakarete uğruyoruz birlikte... Vatansever Patriot'ların komutanı, harekatın başlaması iyi oldu, çocuklar sıkılıyordu diyor.

18 Ocak 1991 Cuma

Kartal Sanat İşliğinin Pendik'te düzenliyeceği solo konserime, asayiş nedeniyle izin verilmemiş. Bundan önce bu denli istekli değildim, ne yapıp edip: Pedik'te şarkı söylemeliyim.

19 Ocak 1991 Cumartesi

İşçi sağığı Derneğı'nin kongre öncesi düzenlemek istediğı geceye son anda izin çıktı. Bahçelievler zafer sinemasında, sayıca umulandan az ama nitelikli bir izleyici var. Sahneden iner inmez, renkleri atmış iki kişinin arkaya koştuklarını gördüm, "rezalet" diyorlardı, geçenin düzenleyicisi kişilere yönelikti öfkeleri, sloganları önlemeleri gerekirmiş. Boş bulunup "görevlimi bu arkadaşlar" diye sordum, derneğın yönetim kurulundanmışlar... Yeni yönetim kurulunun görev dağılımını merak ediyorum.

20 Ocak 1991 Pazar

Ataol Behramaoğlu uğradı, nasılsın sorusunu, çok kötü kendimi kötürüm gibi hissediyorum diye yanıtladım. Ataol "Ya kötürüm gibi hissediyorsun kendini ya da tutana aşkolsun" diyor, "ortası hiç yok sende." Haklı. Telefonun başına oturup arkadaşlarımızı aradık, belki yarın çok daha iyi hissedebileceğim kendimi.

21 Ocak 1991 Pazartesi

Gazeteciler cemiyet lokalinde genişce bir aydın ve sanatçı grubuyla beraberiz. Muhattabamızı doğru saptayalım önerisi kabul gördü, yarın imzalı pankartımızı oraya taşıyacağız. Emperyalist Savaşlara Son. Basının genç çalışanlarına yarın ki eylemimizi bir gün önceden duyurmadıkları için teşekkür borçluyuz.

22 Ocak 1991 Salı

Amerikan Konsolosluğunun önü imzalı pankartımızın yırtılması, itelenmemiz, kendimize ve bu ülkenin insanına olan güvenimizi azaltmadı hiç. Yıllardır birbirini uzaktan izleyen bu isimler, böylesi, bir eylemde yanyanalığın onurlu coşkusunu tadıyor gerisi vız gelir.... Polisin gözaltı isteğine karşı Nur

Sürer, Güngör Gencay'ın koluna yapışıyor. "Bu hareketde ben de varım, beni almadan onu alamazsınız!..." Nur'la Güngör'ün daha önceden tanıştığını hiç sanmıyorum.

Akşam Orhan Alkaya aradı, hani şu, "askere gitmeyeceğini" ilan eden ozan. Bunun başlangıç olmasını diliyor, evlerde buluşmayı, kopmamayı önerdi.. Önerisini pazar sabahları her hafta birimizin evinde toplanıp sabah kahvaltılarını geleneksel-
leştirmek olarak somutladık. Politik tavırlarımız bir yana, sa-
natsal açıdan da buna gereksinimiz var, dar çemberlerimizi
kırpıp, çeşitli sanat insanların birbirinden beslenmesi gerek,
bilim insanları, yazar, sinemacı, tiyatrocü, sahi tiyatrolara ne
oldu son günlerde yer yarıldı da yerin dibine mi girdiler yoksa,
ressam, heykeltıraş, müzisyen, dansçı... 1984 de Ekin A.Ş.'nin
çevresinde toplanışımızı anımsamadan edemiyorum. Nasıl da
çabuk kendi köşelerimize savurdular bizi.

23 Ocak 1991 Çarşamba

İnsan Hakları Derneğinin Tabipler odasındaki toplantısı.

Şükran Kurdakul bir araya gelip konuştuğumuz son toplantı
olmasını diliyor, şimdi eylem zamanı. Sosyalist ahlaka en fazla
ihtiyaç duyduğumuz bir dönem diyorum ben, Leyla Erbil'in,
sistem önce insanımızın ahlakını olumsuz yönde değiştirdi
tümcesine yaslanarak. İlyas, yeni insanı yaratmak zorundayız
diyor. Grup Yorum'dan Kemal 5 ay önce oluşturulan sanatçılar
kurulunun sürdüğünü açıklıyor. Sadık Gürbüz hep birlikte
Adana'ya İncirlik üssüne gitmeyi öneriyor ve genç bir kızın,
kürsüye gelmeyi reddederek, koltuklardan konuşması, Poliste
öldürülen bir yaşıtıni haberliyor bize, Birtan Altınbaş.

Toplantı sonrası çay içmek umuduyla girdiğimiz Çağdaş
Gazeteciler Lokalinde dertleşiyoruz. Nur Sürer, bazı köşe ya-
zarlarına Musul, Kerkük valiliği vaad edildiğini düşünüyor.
Doğrusu Cengiz Çandar'la Engiş Ardiç'a pek yaraşır. Ertuğrul

Özök açıkta kalıyor ama, sanırım aralarında anlaşacaklardır. Kura çekmeleri de mümkün.

Demokrat'tan Nadire Mater, sorular yöneltiyor bize. Yanıtlarımdan birde savaşa ufak bir teşekkür borcum olduğunu söyledim. Hiçbir dönemde iktidarların Amerikancı yüzü bu denli açığa çıkmamıştı. Hapishanelerdeki insanlarımız için bir şey yapmamız gerek, sanki hepten unuttuk onları.

24 Ocak 1991 Perşembe

Edip Akbayram'ın arabasındayız. İlyas, Hale, ben, İzmit'e Deri İş Sendikasına bağlı Maga İşçilerinin grevine gidiyoruz. Kendi haklarımızla ilgili söyleşmenin tam zamanı. Hepimizin ayrı ayrı yaşadığı deneyler ne denli ortak. Avrupa kentlerinden Türkiye'ye uzanan bir deney bölümünü, konut fonu ödenirken zorlanmalar, işçi uçaklarında ayırılan yerler için havaalanlarında, saatlerce beklemeler, üst üste odalarda misafir edilmeler ve bütün bunlar dayanışma adına.. Sanatçının konser öncesi kimsesizliğe ne denli gereksinimi olduğunu anlatmada çekilen güçlükler, tuvalet aralarında ve sahne için giyinmeler, provasızlık cızırdayan ses düzenleri, eksik ödenen, ödenmeyen paralar ve bütün bunlar dayanışma adına.. Hale daha çok bizleri suçluyor bu konuda ve bir dostun üstleneceğinden daha ağır bir yüke uzatıyor omuzlarını, bundan böyle haklarımızı tek başına koruyacak.

Hale'nin verdiği bir başka habere seviniyoruz hep birlikte 1968 kuşağından Osman Bahadır, 19 yıl süren mapusluğunu dirençle aşmış. 1971 den- 91'e 1.5 yıllık teneffüsü olmuş Bahadır'ın ODTÜ'yü bitirmiş o teneffüs sırasında, evlenmiş çocuğu olmuş. Şimdi tümünden özgür. Özgür mü?

On milyon dolarlık ihracaat yaptığı için altın madalya sahibi Ali Şen'in Maga Dericilik fabrikasındayız. Hava yağmurlu ve soğuk, palto bere ve atkıyla sanırım ilk kez şarkı söylüyorum,

gitarımın penası ikide bir düşüyor elimden parmaklarıma söz geçirmek güç. İşçiler "Haya nasıl oralarda" diyor Edip'e, Edip, Karadeniz'i söylemeyi yeğliyor. Ve İlyas'ın "Tek umudum sende gözlerinden öperim" diye bitirişi şiirini. Polisler ve askerler de dinliyor bizi, işçilerle sendika binasına hareket ederken, Maga Şen'in personel şefi bir hanım, 'Şeref verdiniz diyor gene bekleriz'. Edip hiç üşenmeden camı açıp "gene gelmeyi isteriz ama bu koşullarda değil." diyor, çok da iyi ediyor. Arabada konuşuyoruz, aynı hanım İlyas'la fotoğraf çekirmiş personel şefi olduğunu açıklamadan, İlyas" Çekilirken, omzuma elini koyma dedi, anlamalıydım" diyor. Yerel basın işçilerle fabrika kapısında elele kolkola resimlerimizi çekmişti, içiçe bir sevgi yumağı keşke onlardan bir tane edinebilsek.

Önde ve arkada kolluk güçleri eşliğinde Sendika şubesine vardık. İşçilerle konuşmak istedim, bu kez teydim yanımda. İşte savaş konusunda söyledikleri.

-Amerika yanlısı cumhurbaşkanını kınıyorum.

-Amerikan Emperyalizminin peşine taktılar bizi.

-Amerika çıkarı için, petrol çıkarı için insanların ölmesine hayır diyorum.

-Resmen evimizde savaş var, televizyon seyrederken isyan ediyorum.

-Amerika ve Yahudi köpekleri için savaşa kesinlikle hayır diyorum.

-Türkiye'de savaş politikasının yaratılmasının esas maksadı işi engellemek içindir. 1980 den bu yana yürütülen ekonomik savaş örtmek için.

-Bu sorun müslüman ülkelerin, sorunu onlar halletmeli.

Bir kaç kendi verdikleri savaş koşullarını yanıtlıyorlar.

1.5 yıllık Maga işçisi bir kadın, daha önce deterjan fabrikasında çalışmış dört çocuğu var, evi kira. Aldığı 260 bin lira para yol masrafların bile karşılamıyor.

15 yıllık Maga işçisi bir erkek anlatıyor, ayda 285 bin lira alıyormuş 15 yıllık emek karşılığı.

19 yaşındaki bir kadın işçi, 160 bin lira aldığını söylüyor, zaman zaman yol parasını ailesinden istemek zorunda kalıyormuş.

On saat çalışıyoruz diyor bir başka kadın, 45 kilo ya var ya yok, evliyim üç çocuğum var, aldığım 260 bin lirayı olduğu gibi ev kirama yatırıyorum. Ne yiyip ne içiyorsunuz sorusuna gelen yanıt, kışın kara lahana, yazın tarhana çorbası oluyor

Etin fiyatını bilmiyoruz diyorlar.

Sekiz yıl önce 15 lira ile başladım diyor bir işçi, o zaman et bile alırdım arasıra.

O zaman ki ücretle 300 ekmek alınırdı diye atılıyor bir başkası, şimdi otuz ekmeğe düştü.

Maga işçilerinden 40 tanesi sendikalı olmamış, işverenden korkuyor. 60 kişi ise sigortasız çalıştırılmakta. Üç seneye yakın sigortasız çalışanlar var.

Sağlık memurlarına gazetecilere, nizamiye kapısında birer derimont armağan ediliyormuş, müfettişlerinin bu güne dek yüzünü gören bile olmamış. Zonguldak için ne düşünüyorsunuz diyorum. 'Harika' diyorlar 'tek kelimeyle harika' en çok da kadınların sesini duyuyorum bu konuda 'haklılar direniyorlar'.

"İşçi geldi geldi sonra döndü" diyor bir erkek işçi, bunda baştakilerimizin, başta Şevket Yılmaz, çok büyük yamukluk yaptılar, Cumhurbaşkanı'nın ekmeğine tereyağ sürülüyor.

-Tabanı da suçlamak gerek, geriye dönmesi en acı.

-Halkın esnafın birlikte yürümesi iyiydi, engellenmeleri üzdü.

-Bizim yetiştirdiğimiz çocukları, asker polis edip bize karşı kullandıkları için Cumharbaşkanını Başbakanı kınıyorum.

-Örnek alıyoruz, Zonguldak emeğin Başkenti.

-Biz gene işçi olarak satışa geleceğiz.

-Kum çorbası yedirir çocuğumuza gene direniriz.

Eklemek istediğiniz birşey var mı diye sorduğumda, biri el kaldırıyor, "Bu Ali Şen denen adam, basına manşet yapıyorlar, Helikopter saltanatını, oğullarının mankenseverliğini, 1.5 milyara Mudanya'da yaptırdığı yazlık villası dolayısıyla Mudanya spora tam destek verdiğini,. ihracatta ilk on firmanın başında geldiğini, altın, madalyasını manşet yapıyorlar. Bu kadar da şirin değildir kendisi, işçi ve emekçi düşmanı."

Bir başkası tamamlıyor, "Yalnız işçi ve emekçi düşmanı değil, devletin de düşmanı, SSK'yı dolandırdı, dolaplar yandı..."

İşçi açıklamasını sürdürürken ben devlet düşmanı nitelemesine takılıp kalmışım. Şu kavramlar üzerinde bir daha kafa yormanın zamanıdır diyorum. Devlet baba sözcüğüyle büyütüldük hepimiz, devlet acaba bu denli soyut bir kavram mı, devlet düşmanı dedi arkadaşımız, kendi kendine mi düşman bu adam devlet kim?

45 kilo ya var ya yok, o kadın atılıyor gene, "devlet kendile-ri" diyor, "elli milyon sömürülüyor yirmi milyonsa keyfinde bu ülkede, devlet işverenlerin devleti."

Ben sendika yönetim odasında oturduğunu sanıyordum onun, İlyas bir yerlerden aramıza girivermiş gene. Devlet hırsızları korumak için kurulmuş bir örgüt diyor. İşçiler

gölüyor, alkışlıyor bir yandan da. Karşı örgütlülüğün gereğini anlatıyor İlyas. 'Karıncalar ülkesini bir fil basmış, karıncalardan bir tanesi bakmış demiş ulan ne işi var bizim ülkede bu büyük hayvanın, şunun haddini bildireyim demiş. Kulağına kadar tırmanmış, fil sallamış kafasını, karınca denen adam yerde. Ondan sonra demiş tek başına yapamayacağım, gidip bir kaç tane arkadaşımı daha getireyim, gitmiş kendi köylerine sekiz on tane karınca toplamış, demiş iri bir hayvan geldi memlekete, halimiz yaman. Şekizi onu tırmanmış file, fil şöyle bir etmiş hepsi yerde. Baktılar olmayacak bütün karınca memleketine haber salmışlar, karıncalar akın akın geliyor, milyonlarca karınca, hepsi herifin üzerinde, fil gözükmüyor kapkara, şöyle bir kıpırdanmış, hepsi düşmüş karıncaların, Bir tanesi kalmış kulağının şurasında, kenardakiler bağırmaya başlamışlar,, Ye onu ye onu...' İşçiler gülüyor, alkışlıyor.

İlyas alkışı durduruyor, "Ekmeğin sahibi sizsiniz kavganın sahibi de, ekmek kavganıza sahip çıkmadıkça daha nice Deniz'ler nice Mahir'ler gidecek. Her yanımız deve gibi çarpıldı, beynimizi çarpıttılar önce. Açık söylüyorum Allah'a inanmadığı halde her sokağa bir cami yaptırıyor iktidar. '80 den bu yana ilkokuldan çok, imamhatip kuran, kursu açıldı ama, ne Tugut'un ne de Korkut'un ne de Kenan'ın çocukları gidiyor oraya. Uyusunda ekmeğini daha iyi çalalım diye fukaranın çocuğuna açıyor orayı."

Ali Şen'i manşet yapan gazeteler konusunda az önce görüşlerini aktaran işçi. Maga işçisi altıyüz kişi 1.5 saat E-5'i kesti de neden manşete çıkamadı, bunun bir açıklaması olmalı diyor.

İlyas açıklıyor. "Çocukluğumuzda, cebimizde elma şekerimiz, bilyamız varsa, mahalle aralarında oynarken, bizden büyük olanlar" Aa kuşa bak" derlerdi. Biz kuşa bakarken cebi-

mizden bilyayı çalarlardı. Türkiye'de devlet, basın, iletişim organları hep aynı üç kağydın peşinde. Ya Kıbrıs-bakın diyor, Naim süleymaoğlu denen zibidiye bakın diyor, körfeze bakın diyor, Siz oraya bakarken, emeğinizi, ekmeğinizi çalışıyor. Basın neden var, basmak için, bastırmak için. Egemen sınıfı devleti çok eleştirdik, dünya insan olana ayna. Onların puştluğu kadar, puştluk ettik kendimize, sizin oylarınızdan çıktılar.

Sen işçisin işçi kal demiyorum, ne diyorum anladın mı, baba oğlunu çok ihbar etti bu ülkede, kendine ihaneti bırak."

İşçiler gülmüyor artık. Alkışlamayı da kestiler. Akşam dönerken farkettilik, Edip'in arabasının yolda kirlenen camlarında tozları harfe dönüştüren bir yazı var. Maga işçisinden sevgiler.

25 Ocak 1991 Cuma

Petrol iş sendikası Ali ağa rafinerisini faksladığı bir çağrı pusulası geçti elime. Pusula güneydoğu da görevli bir astsubaya ait.

'Esat-Tatar-Cemal-Osman-Tahir Özdemir ve yassıtaş'tan Sait-hacı-Mehmet-Ekrem

Bu notu aldıktan sonra sırkan olanlar Çaman'a taşınacak, Goyan olanlar Uzun Geçit köyüne beş gün içinde taşınacak. Bir hafta sonra sizin taşınmadığınızı görürsem evinizi eşyalarınızla birlikte yakarım. Sizleri de PKK'ya yardım etmekten yakalarım. Vakit geçirmeden yanıma gelin. Devlet büyüktür. Bunu unutmayın. 21 Haziran 1990 Seydi ASB ve imza,'

Bu gelişkin olmayan imzayı tanıyorum sanki, Amerikan füzelerinde de vardı. Kızılhaç'ın kayıp listesinde bulunan, İspanyol bir gazeteci Bağdat Raşit Otelinde bulunmuş, Kızılhaç'ın kayıp listesine bence artık tüm emperyalist kurumlar ve kuruluşlar girmeli. İnsanlar değil, Birleşmiş Milletler, Av-

rupa Konseyi, Avrupa parlamentosu hiç birinin içtenliğine inanmıyorum. Amerikan şemsiyeli, çıkar birlikleri ve yalnız iktidarlarını değil, onlarında maskeleri düştü, bu savaşta.

26 Ocak 1991 Cumartesi

Savaş karşıtı gösteriler tüm ülkeyi kaplamış durumda. Tatvan'da bir gencimizi vurdular, Mecit Kaplan.

Ertuğrul Özkök'ten iş adamlarına son uyarı, "Vakit geçirmeden savaştan yana tutum alınız". Elveda Özkök'ün kendi durumu muhkem besbelli, İş adamlarının savaş sonrası mağdur olmasını istemiyor.

Bakanla Kurulu dün gece alelacele iki karar almış.

"Güvenlik sebebiyle devam eden bazı grevler nedeniyle işçilerimizin mağdur olduğu bilgileri yoğunlaştığından, bütün grevler bir ay süreyle ertelendi."

İşçi dostu diye ben buna derim işte. İşçi dilinde bu şevkat gösterisinin karşılığı ise her türden direnişi bırak ve kum çorbasına talime devam.

Kanun kuvvetindeki ikinci bir kararla, Kürtçenin serbestliği söz konusu tarlalardaki türkülerini gerekçe gösteriyorlar.

İlerici Kürtlerin dilinde bu inceliğin karşılığı ise kıyım.

Amerikan güdümünde, gerici güçlerin ittifakında bir Kürdistan amaçlanıyor. Kürt kökenli bir sendikacı arkadaşım, "bundan böyle dilimi konuşmayacağım" diyor, Bundan böyle Kürtçe şarkı söylebilecek miyim bilmiyorum?

27 Ocak 1991 Pazar

Türkiye'yi savaşa sokmanın vatana ihanet olduğunu söyleyen 2000'e Doğru dergisine matbaada el kondu.

Tabibler odasının Çağlayan'da kitle örgütleri, sendikalar, aydın ve sanatçıların katılımıyla düzenlemek istedikleri

yürüyüşe izini verilmedi.

Verilir miydi? Her ne kadar Ankara Wavhington'a kitlendi deniyorsa da Çağlayan, Beyaz Sarayın önü değil.

Mecliste Çiçek, Kürtçenin serbest bırakılmasına karşı çıkışı oynuyor. "Bölücüleri cesaretlendiririz:" İnandırıcı olmayan yanıt İnan'dan geliyor, Çiçek'i Hitlervari bir tutum da görüyor. "Hangi dönemde yaşıyoruz" demeyi ihmal etmeden. İkibin yılında, halkların geleceği, Zenci Colin Powell'le, Kürt Kamuran İnan'a mı ihale ediliyor? Çelişkilerden sorular üretme zamanıdır ve yanıt için asla boş bulunmaya gelmez.

Maga işçisi, 280 bin liralık ücreti ancak kirasını karşılayabilen üç çocuk anası kadını anımsıyorum yeniden. Cılız bedeni, Güçlü bir sese dönüşmüştü, "Açlığın kanunu olmaz" derken...

Onursuzluğun ve zulmün yasallaşmasına daha ne kadar seyirci kalabiliriz?

YORUMA AÇIK BİR MEZOPOTAMYA DÜŞÜ

Botan'ı insansızlaştırma raporunun peşine düşen dokuz kişiyiz. Orhan İyiler'in uçakla başı hoş değil, bir gün öncesi otobüsle hareket etti, Diyarbakır'da da buluşacağız.

Zihni Anadol, karı-koca Kıyıcılar, Refik Durbaş, Şükran Kentenci, Gürkan Rışvanoğlu, Atatürk Havalimanı'na geldiğimizde, İlyas Salman'ı kapıda bekler bulduk. Uçaktan korktuğu için polis kontrolünden geçmeyi elinden geldiğince geciktiriyordu İlyas. Hepimizin ortak tepkisi gülmek oldu, Orhan'ı anlayabiliyorduk ama, İlyas'ın korkusu yalnızca güldürmek adınaydı sanki...

Korkusunun gerçekliğini sekizbin metre yükseklerde kavrayabildim. Uçak penceresinden gözlerini kaçırıp, uykuyu seçmişti İlyas. Hava boşluklarında gözlerini telaşla açtığında psikiyatristi gibi davranmaya başladım ona. "Uçuş süresinde bir terslik olursa, hiç kuşum yok, bunca insan arasında korkuyu en çabuk yenecek sensin" diyordum, İlyas da "he vallah" diye yanıtlıyordu psikiyatristini, "Öyle bir şey oldu muydu hostesi bilem kucağımda indiririm aşağı." sonra gene uyudu.

Koltuk arkadaşımın uyuması kendi içime döndürmüştü beni, belki de kendi korkularıma.. Tarih öncesi bir geziye çıkıyordum, Dicle-Fırat arası eski uygarlıklara doğru, Mezopo-

tamya'yı görecektim, Hammurabi'nin kısasa kısas yasalarını, suçlu köle ise bu yasalara göre, oyulan göze göze, kırılan kola kol gitti gider, suçlu hür ise, tazminat ödemek yetiyordu bu kısasta.. Sümer dilinin Akat dilini esir almasını düşünüyorum bu topraklarda, sümer'in efendi dilinde su, A harfi ile yazılıyor, efendi dilin baskısı altındaki Akat dilinde ise A harfi suyun karşılığı değil, gene de köle dil A'yı su olarak bilip kullanmak zorunda. Efendi ve köle tüm Mezopotamyalıların ortak bir özelliği var, kendi düşlerini gözlüyorlar ve bu düşlerden sonuçlara varıyorlar. Tarih sonrası ile öncesinin içiçe olduğu bir Mezopotamya düşüne uçuşunu ürpertisini duyuyorum, gördüklerimi yeterince yorumlayabilecek miyim acaba?

Ön koltuklarda oturan arkadaşlarımdan biri, sanırım Şükran'dı, koltuk arkalarına yerleştirilen kumuk torbalarından birini uzatıyor. Torbanın üzerinde kimbilir hangi tükenmezle yazılmış, "Biji Kürdistan" yazısı var. Yöneten ideolojinin tanımıyla eşkiya, demek ki dağlardan vazgeçmiş, Türk Hava Yolları'nın bilmem kaç sayılı seferleriyle İstanbul-Diyarbakır arası mekik dokuyor her gün. İlyas'ı uyandırıp göstersem mi, birlikte gülerdik.

Yazısı dışında eşkiyayı görebilecek miydik acaba? Yöre halkına yönelik baskıya gerekçe olan eşkiya.. Yıllar yılı avına çıkan eşkiya.

Sürgüne yollanan geri alınan eşkiya.. TRT haber bültenlerinin ölü yada diri olmazsa olmazı eşkiya.

Uçak inişe geçtiğinde bir eşkiya türküsü mırıldanıyordum, kurtuluş savaşından kalma.

Atına binmişte elinde dizgin
Vardığı cephede hiç olmaz bozgun
Çeteler içinde yılanım azgın
Vurun Antepliler namus günüdür

Vurun Kürt uşağı namus günüdür

İlyas kendiliğinden uyandı, "Yattım sağıma, döndüm solu-
ma, melekler dinime imanıma" diye mırıldanıyor, meğer iniş
duasıymış.

Diyarbakır Havalimanı'nda Petrol-İş Sendikası görevlileri,
kitle örgütleri temsilcileri ve basın karşıladı bizi, bir de sevgili
Orhan, yirmidört saat süren otobüs yolculuğunun yorgun-
luğunu çoktan atmış üzerinden.

İlk durağımız İnsan Hakları Derneği'nin Diyarbakır şubesi.
Dar merdivenleri ikişer sıralı insan çıktııkça çıkıyoruz, sanırım
dokuzuncu kattı, bir çatı. Yönetim odasında gizliğı çoktan açığa
çıkmiş bir görevlinin dernek başkanınca terasa püskürtölüşü,
hoşgeldiniz konuşması ve grubumuz adına Orhan İyiler'in
yanıtı. Basın sürekli resimliyor konuşmaları, nerde nasıl kulla-
nacıklarını hep merak etmişimdir.

İnsan Hakları'ndan, Sosyalist Parti binasına, Diyarbakır ha-
pishanesinde yakınları için açılığa yatanların ziyaretine
geçilecek. Konuğu olduğumuz kentin sakinleri, Ziyaretin bir
toplu yürüyüş havasından uzak tutulmasını istiyorlar. İHD'nin,
SP'den pek de uzak olmayan binasına küçük grupların
dağınıklığı içerisinde varma çabasındayız. İlyas'ın sokaktaki
hayranları hemşerilerinin bu uyarısından habersiz İlyas'ı gören
görmeyene göstererek, peşimize düşüyorlar, farklı anlamda bir
toplu yürüyüş..

Sosyalist Parti'de bizi doğruca kadınların açılığa yattığı iç sa-
lona aldılar. Oğlu idamlık bir ana "Can baş üzre geldiniz" diyor,
Kürtçe elbet, tek kelimesini anlamadan hepsini anlıyorum,
çünkü bütün dillerin ötesinde konuşuyor bu aydınlık yüz. Yo-
ruma açık Mezopotamya düşü birden sarıp sarmalıyor beni ve
ben bu düşün tam ortasında şarkı söylemeye başladım.
Söylediğim şarkıda anlamını bildiğim tek sözcük var, Megri,

ağlama demeye geliyor ve düşün ortasında benimle birlikte olanların yaşlı-genç, hepsi ağlamakta.

Dikkat Aranıyor.

Adı. Ali Saip Ursavaş

Mesleği-İstiklal Mahkemesi üyesi, 1920-1940'larda Urfa Adana milletvekili

Özelliği-Şeyh Said'in idam hükmünü imzalamıştır, kendi de Kürt kökenli.

Suçu- "Ne kadar baba-oğul mahkum varsa, evvela babasının önünde oğlunu astırır, sonra babayı asardı. Bu hususta babanın feryadı figanları zerre kadar kalbine tesir etmezdi."

Açlık grevcilerinin canlarından kopan gözyaşları, Caney'in coşkusuna katılmalarına engel değil. Boşaltılan köyleri gördükten sonra tekrar onları ziyaret etmemiz için söz alıyorlar bizden.

Hale Kıyıcı dokuz kişilik grubumuzu arabalara yerleştiriyor. Sorumluluk duygusu fazlaca gelişmiş bir arkadaşımız Hale, tiyatroculardan bildiğim bir sıfatı yakıştırıyorum ona, "Turne Komserimiz", son anda Diyarbakır Petrol-iş görevlilerinin arabasına vermeyip, beni kendi yanına aldı. İlyas'ı öne oturtmuş olmasının bunca işlevsel olacağını daha önceden hesaplamış mıydı acaba?

Kaptan şoförümüz HEP'li, Diyarbakır'ın kapılarını anlatıyor bize Dar Kapı'yı türkülerden bildiğimi söyledim. Çıkışımızı, Mardin üzerinden yapacaktık. Hale başı gerilerde, öteki arabaları denetliyor. Küçük konvoyumuz, ardınıza takılan hem gizli hem gizlisiz polis otosu sayılmazsa, beş arabadan oluşmakta. Bizim dışımızda basın Diyarbakır muhabirleri var, artık yerleşmiş diyebileceğim bir Alman radyocusu, Lissy Schmdt, ve İsveç televizyonundan iki görevli. Söylendiğine göre, Lissy'nin

başından Kürt ya da Türk, bilemediğim bir nikah geçmiş, o gün bu gündür bu topraklarda yaşıyor. Yerelleşmesinin asıl kanıtı ise söylediklerindeydi, "Geçen gün Nusaybin'de fotoğraf makinesi kıldılar, bir daha Cizre'ye gelersen leşin çıkar" diyorlar. Leşin karşılığını Alan Lissy gayet iyi bellemişti ama kaygısı kırılan fotoğraf makinesi dönüktü yalnızca.. "Tazminat isteyeceğim, her ay bir fotoğraf makinesi almaya gücüm yok."

Konvoyumuzun akıp gittiği, Avrupa standartlarındaki karayolunda kilometreler boyu bir başka taşıta ratlanılmıyor. Körfez bunalımı ile ilgiliymiş bu tenhalık ve geçimini bu yoldan kazananların kan ağlaması doğal. Asfaltın iki yanına belirli aralıklarla sıralanmış benzin istasyonlarının çoğu kapalı. Neden sonra bir kamyon geçti yanımızdan, kasası boş onun da.. Adını okuyoruz Sitar Yarab. Ben önümüz sıra akıp giden yola değil, doğaya bakıyorum artık, küçük tepeler fil mezarlığını andırıyor, birbirine sokulmuş kıpırtısız ve bu tepelerin üzerinde tek tük de olsa, yaşama savaşı veren ağaçların ürkütücü yalnızlığı..

Mardin'e girdiğimizde hava kararmıştı, yemek molası vereceğiz. Mardin'i bir kez de gün ışığında görmek isterim. Eski bir kültürün görkemi seziliyor bu kentte. Taş yapılarında, sokaklarında, insanların bir durmuş oturmuşluk..

Uzun süre bekletildikten sonra önümüze konan yemeğin tadını çıkaramıyoruz pek. Gece nerede konaklayacağımız konusunda kararsızız. Botan'ı insansızlaştırma raporunun hazırlayıcıları kitle örgütlerinin yol göstericiliğinden, her nedense diyeceğim, yoksun kaldık. Yöre basını ve yavaş yavaş tanımaya başladığımız kaptan şoförlerimiz bize kendilerince bir program çizme çabasındalar. "Cizre'de geceleri silahlar patlıyor, mutlaka görmeniz gerek. "Hale'ye kalırsa bu bir dayatma, grupça, inisiyatifi kendi elimize almaktan başka çare yok. Cizre'deki açlık grevine isteyen katılacak, isteyen katılmamakta

serbest.. Kaptan şoförlerimizden biri, "Kafanız kolunuz kırılmadan burdan ayrılmak olmaz" diyor. Şaka mı yapıyor diye yüzüne baktım, aynı ciddilikte sürdürdü konuşmasını. "Kafanız kolunuz kırılsın ki, burda olup biteni daha iyi anlasın vatandaş."

Hammurabi yasalarının kulakları çınlasın, bu kaptan şoföre, bize birşey olmaması gerektiğini anlatırken ki sabrıma şaşıyorum. "Bize bir şey olmamalı ki, insanlar gelip gözleyebilsinler buraları, gözlediklerini yazıp anlatabilsinler, zaten korku dağları bekliyor bu konuda.." Kaptan şoförün gözlerinden anlıyorum, beni dinlerken hala kafa kol istiyor grubumuzdan, kısasa kısas.

Dokuz kişilik öncü grubumuz, ilçe dışındaki nezirhan turistik tesislerinde konaklamak yerine, geceyi Cizre'de geçirme kararı aldı, deli miyiz neyiz?

Nusaybin, Cizre öncesi durağımız. Girişte kolluk güçlerince durduruluyoruz. Dur uyarısı ön koltukta oturan İlyas'n yüzüyle karşılaşınca yumuşayıveriyor. "Dostum geçeceğiz, bizi bekliyorlar" diyor İlyas ve hayret geçiyoruz. Bundan böyle İlyas Salman kendiliğinden konvoyumuzun kimlik kartı yerine geçecek.. Hale'nin bunu daha önceden hesaplayıp hesaplamadığını hala bilmiyorum.

Nusaybin'de ziyaretine gittiğimiz açlık grevi, 22 Ekim '90 nüfus sayımı dolayısıyla ertelenmiş. Fazla oyalanmadan ayrılıyorz ordan, dillendirsek de dillendirmesek de, Cizre'nin ürküntü salan gecelerinde daha fazla karanlığa kalmak niyetinde değiliz.

Cizre'deki açlık grevleri önce bir otelde başlatılmış, oradan da bizim vardığımız günün sabahı, SP'nin alelacele tuttuğu bir binaya taşınmış. Eşyalarımızı kalacağımız otele bırakıp, kıyıcılar, İlyas ve Orhan'la birlikte SP binasına gittik. Erkekler

katına alınmıştı bu kez, kadınlar yöre doğasıyla zıtlaşan renkli giysileriyle üst katın merdivenlerine dizelendiler. Renklerdeki bu başeğmezlik gene o Mezopotamya düşüne sürüklüyor beni.

Dikkat Aranıyor.

Adı- Asım Eren

Mesleği- Milletvekili

Suç İşleme Tarihi- 1959

Suçun Özelliği- Zamanın hükümetine bir soru genelgesi şeklinde verilmiştir.

Suç- "Kürtler Irak'ta soydaşlarımız Türkmenleri öldürdüler, biz de öldürülen Türkmen sayısı kadar Kürt öldürelim.

Mukabele-i Bilmisil yapmıyacak mısınız?

Alman radyo muhabiri, Lissy'e adadığım Topların Şarkısı'nı söylerken bir Kürt gencine, "Amerika seni çağırıyor" diyorum, "giderim" diyor Kürt genci. Orhan İyiler'in kaygılı bakışları eşliğinde, o gence Amerika'nın emperyalist bir ülke olduğunu anlatmaya çalışışım.. Şarkı yetmiyor, sözlerle de.. Tam ayrılacağımız sıra, SP temsilcisi olduğunu sonradan öğreneceğimiz bir genç, açlık grevcilerini neredeyse bize karşı kıskırtmak istiyor. "Şarkıyla, türküyle olmaz bu iş." Orta yaşın üzerinde görünen bir Kürt erkeği gerekli işareti almışçasına, dikilip, Türk aydınının gelgeçliği üzerine söyleve girişiyor, bu kez Türkçe.. Az önce şarkı, türkü dinlemenin mutluluğundaki tüm yüzler gergin. "İsmail Beşikçi'yi tanır mısın?" diye sordum dikilene. "Hayır" dedi. "Yalçın Küçük'ü peki?" Gene "Hayır" "O zaman onları öğrenmeden Türk aydınının adını ağzına alma." Ben bunları söylerken, Hale, sonradan adının Azat olduğunu öğreneceğimiz SP temsilcisini kaldığımız otele çağırıyordu, yaptığı hatayı tartışmak üzere.

Otelin müdür odasına Azat, iki arkadaşıyla gelmişti. Biz biraz daha kalabalıktık, kıyıcılar Orhan, ben ve Abdullah.

"Şarkı türkü derken, hiçbir kastım yoktu" diyor Azat, "bu insanları tanımıyorsunuz, ben bu insanlardan biriyim, ben bile yeterince tanımıyorum." Müthiş hatamızı Azat'ın açıklamasıyla aıladı sonunda. Ferit ilsever geldiğinde bu insanlar, genel başkana, kıçlarına nasıl şişe sokulduğunu anlatmışlar. "Sormadınız" diyor Azat, "Sorsaydınız, size de anlatacaklardı."

Azat'la aramızdaki fark açıktı. Şişe sokulan kıçlarına anlattırarak insanları boşaltmak niyetinde değildik biz, onları dirençlerinde selamlamak istiyorduk ve boşaltmak yerine bilinçlendirmek onları.

Azat el sıkışıp ayrılırken, "Adımı unutmayın" dedi. Bunun olanaksız olduğunu biliyorduk, unutulmayacaktı. SP Cizre temsilcileri olduğunu öğrendiğimiz iki arkadaşı kasıtsız da olsa yaratılan gergin havanın yumuşamasından hoşnuttular, Amerika'yı yeterince tanımayan genci onlara emanet ettim.

Sabah altılarda kalkılıp, operasyon bölgelerine gitmek için yola çıkılacak, o yüzden hepimiz erken yattık. İlyas'ın yatışı ise, videocu hayranlarından dolayı ikibuçuğu bulmuş aralarında kolluk güçleri üst yetkilileri de var.. Az kalsın söylemeyi unutuyordum, o gece bir terslik olmadı, yani silahlar patlamadı Cizre'de, hiç değilse bizim kaldığımız süre içerisinde.. İlyas'ın uyanmasını beklediğimiz için yola çıkış saatimizden biraz geçe düştük, hepsi o kadar..

Şırnak ili girişinde kimlik kontrolündeyiz. Şırnak yenilerde il olmuş, Well come levhası, nüfus olarak onüç bini gösteriyor. "Ne Mutlu Türküm Diyene" takı, meydandaki görkemli yerini korumakta. Son seçimlerde ANAP'a verilen oyların anısına kurulmuş olmalı, sormadım, belki de çok daha önceden vardı. Takın karşısında bekletilirken gene o Mezopotamya düşünce

uyandım, yoruma açık.

Dikkat Aranıyor.

Adı- Cemal Gürsel, lakabı Cemal Ağa

Mesleği- General, Milli Birlik Komitesi Başkanı, Reisicum-hur

Suç tarihi- 27 Mayıs 1960 sonrası

Suçun Özelliği- 27 Mayıs sonrası genel aftan yararlandırılmayan hapishanedeki Kürt aydın ve gençlerini ne yapacaklarını bilemeyen MBK üyelerini, ilk baskısı 1949'da yapılan bir kitaba önsöz yazarak rahatlatmıştır. "... Çünkü bu eser, Doğu Anadolu'da oturan Türkçeye benzemeyen bir dil konuştukları için kendilerini Türkten ayrı sayan bilgisizliğimizden dolayı bizim de öyle sandığımız vatandaşlarımızın, su katılmamış Türkler olduklarını bir kere daha ispat etmektedir, hem de inkarına imkan olmayan delillerle.."

İznimiz çıkmış, takı geride bırakıp bu çiçeği burnunda kentten çıkışımız çok fazla zaman almadı. Bir kez de çıkışta durduruluyoruz, üstelik bu kez uzayacağı benzer. İlyas kimliğini vermek niyetinde değil, genç komutan üsteliyor, İlyas da öyle.. Komutan öfkeli çok, bir üstünü arıyor telefonla, "Komutanım İlyas Salman burda, kimliğini vermiyor."Telefondaki komutan,"O halde beyan versin"demiş. İlyas yazıyor, "Ben İlyas Salman, kimliğimi vermediğimi beyan ederim."

Üçyüz-dört yüz metre sonrası yeniden durdurulduk. Korumacı polislerimiz bize yol verilmesinden yana, ordu yetkilileri ise tereddütte; "Operasyon bölgesinde sorumluluklarını alamayız" diyorlar. Kolluk güçleri sonunda anlaştı, ordu da bir koruma katacak önümüze. Bize yönelik bu koruma isteği, yöre insanının savunmasızlığı konusundaki kaygılarımızı arttırmaktan başka bir işe yaramıyor, korundukça daha bir korkar

oluyoruz sanki.

Konvoyumuzdakiler teker teker kayıtlara alınıyor yeniden, araba plakaları, sürücüleri, markaları... Bir yandan da İlyas'la resim çektirmek isteyen jandarmalar.. Operasyon adresine bir an önce ulaşabilmek için, bir ara birkaç arabanın sayımını ben yapıyorum, sayıcı er de İlyas'la resim çektiren grubun arasına giriyor, teşekkürleriyle.

Ön ve arka korumalı konvoyumuz yola koyulduğunda kendisi de bir subay kızı olan Hale, bölge sorumlusu albayın operasyon bölgesine ilişkin dost talimatlarından söz ediyor. Bu talimatların alınışında Zihni Anadol yalnız bırakmamış Hale'yi. Komutan, Zihni Bey'in varlığından çok etkilendiğini, "Bu yaşınızda zahmet edip buralara gelmişsiniz.." diye ifade etmiş. Talimatlar arasında Yemişli'ye girmememiz var, mayın bölgesiymiş ve daha geçenlerde bir assubayın bacağı kopmuş. Bizim Botan raporu doğrultusunda görmek istediğimiz köylere karşılık, komutanın da önerileri var. Kumçatı, Atbaşı, Kızılsu, Yeni Aslan, Başar köylerinden hiç değilse birini mutlaka görmeliymişiz. Bir de demiş ki, "Bilgesu Erenus, Diyarbakır ve Cizre'de konserler vermiş, gene verecekse haberimiz olsun.. "Ziyaret türküleriydi onlar diye yanıtlamış Hale, konserle bir ilgisi yok." Turne komserimizin, Taylan'ın ablası olduğunu söylemiş miydim, öldürülen ilk öğrenci liderlerinden, Taylan Özgür..

Konvoyumuz hızını yavaşlatarak yolun kenarına sığınmak zorunda. Jandarmaların kumanyası taşınıyor tanklar eşliğinde. Kumanya taşıyıcıların gözleri ve silahları dağlara çevrili. Ve gene o Mezopotamya düşü..

Dikkat Aranıyor

Suç- 1958'e ait bir MİT raporu

Suçun içeriği- Raporun içeriğiyle özdeş.

"Eğer bin kadar Kürtü asarsak, bu sorunu 40-50 yıl erteleye-

biliriz. Aksi Halde milliyetçilik düşüncesi ve eylemi çığ gibi gelişir."

Eşkiyaya yardım ediyor gerekçesiyle, dağlardaki köylerinden indirilip, geçit boyuna yerleştirilenlerle beraberiz şimdi. Kürtçe adı Pervari köyün, Türkçede Sarıyaprak denmiş. Konuşulanları dinlerken Mezopotamya düşünden tam olarak sıyrıldığıma emin değilim.

Dikkat Aranıyor

Suçun İşlendiği Tarih- 1960 sonrası

Suçlu- 1587 sayılı yasa.

Kapsamı- Kürtçe ve Ermenice köy ve mıntuka adlarının değiştirilmesi ile ilgili.

Gerekçesi - Kamuoyunu incitiyor, milli kültürümüze ve ahlak kurallarına örf ve adetimize uymuyor.

Özelliği- Bu yasa "Vatandaş Türkçe konuş" kampanyasını başlatacaktır.

Pervari köyünde Ahmet Çoban'ın keçi kılından kara çadırlarda bize anlattıklarını yazının sonunda bulabilirsiniz. Ben çocukları anlatmak istiyorum daha çok. Saçları bir epeydir tarak, su görmemiş bu çocukların konuşulanları dinlerken yaşlarını çok çok aşılıyor bakışları, büyüyorlar. Kızların elbisele-
rindeki renkler yörenin renksizliğine gene meydan okur gibi..Oğlanların kazakları ise büyük kent mağzalarının marka-
larını taşıyor, Elles, Mudo, Benetton örneği ve solgun.. Soruya dönüştüreğim her tümceyi kafamda tartıyordum, çünkü ko-
rumacılarımız da izliyordu konuşulanları. Gene de çok tedbirli sorular ürettiğim söylenemez.

Tozlu yokuştan arabalarımıza yönelirken Mustafa Lütfi Kıyıcı, yerde bulduğu bir okuma fişi uzattı bana. "Ömer Mısır Sever" İki yıldır eğitim yapılmayan bu köyde, doğrusu ya bu komik uyaklı fiş iki yıl kendini iyi korumuş, ben de o gün bu

gündür çantamda saklıyorum.

Konvoyumuza Şırnak sonrası filizi bir mercedes katılmıştı. Şırnak HEP Başkanı Avukat Mesut Uysal'a ait olduğunu öğreniyoruz bu mercedesin. Bekletildiğimiz yerlerden birinde Mesut Bey gazete kağıdına sarılı Bürvan ikram etmişti bize, toprakta kendi yağıyla kavrulan bir et ve elbet pideüstü.. Şimdi de kıl çadırdakilerin kendi akrabaları olduğunu söylüyor, çoğu dayı ve yeğenleriymiş.. Çelişkinin buncasına aklım erse de yüreğim ermiyor, Şükran'ı güldürüyor bu naifliğim... "İşler zor" diyor. Aşiret bağları ve dini işaretliyor bu güçlük için.

Balveren köyündeyiz İlyas arabadan inmedi. Cizreli hayranlarının yorgunluğunu atıyor, uyuyarak. Zaten dağ köylerinin insanları, İlyas'tan ve videodan pek haberli görünmüyor. Balveren'in değişime uğramadan önceki adı, Gundi imiş. Gundi yörede oturma eylemi yapan ilk köy diye anılıyor, 1989 sonlarında boşaltılmak istenince bütün köy ahali-si, dağlardan inip, caddeye oturmuşlar. Köyün gençleri, bizi buyur ettikleri kahvede, ellerimize teneke kutu içerisinde birer coca-cola tutuştururken, konuşmak niyetinde değillerdi, ardımız sıra baskı görmek istemiyorlar, hep öyle oluyormuş çünkü. Bir kadın, haber salıyor kahveye, " Bana gelsinler, ben konuşurum. "Fatma Kartal'ı bu çağıyla tanıdık. Bele oturmuş beyaz giysiyle, öylesine ince, öylesine zarif bir kadın ki, bir bale sahnesinde dansçıların arasına salsanız asla yadırganmaz. Kadınlar, çocuklar ve askerler sarmıştı çevremizi orda. Fatma Kartal'la yapılan söyleşiyi yazının sonunda bulabilirsiniz. Balveren kadınlarının çoğu duldu. Yaşı 13-14 var ya da yok, bir genç beni inandırmaya çalışıyordu, "Köyde bir hastalık çıkıyor, ölü ölüveriyor, erleri..."

Gundi'nin dullarını kendi kaderlerine bırakırken, Lissy ve Diyarbakırlı muhabirler, Fatma Kartal'a başına bir iş gelirse

haber salmasını söylüyorlar. Fatma Kartal, "Gayri ne edecekler ki bana" diye yanıtladı.

Fatma Kartal'a edileni, dönüşümüzde Yüzyıl dergisinin sayfalarında gördük, 29-30 ekim gecesi, son sığınağı, kaldığı akra-ba evi de yakılıp yıkılmıştı.

Dikkat Aranıyor

Adları- Celal Bayar, Adnan Menderes

Meslekleri- Sabık cumhurbaşkanı ve MBK döneminde idam edilen Başbakan.

Suçun İşleniş Tarihi- 1959

Kastı- ABD'den yardım koparmak

Suç tutanağında yer alan tümceleri-

Celal Bayar, "Asalım. İstanbul'da Taksim Meydanı'nda Kürtleri bir hafta sallandırırız, benzerlerine de ibret olur.

Adnan Menderes "Kürt olarak asmamız ABD yardımına yetmez, komünistler olarak asalım."

Bir tepe karakolunda kimliklerimiz için bekletilirken, doğa suyu içiyoruz. Bize su veren Karadenizli teğmenin terhisine 7 ay var. Allah Kurtarsın demekten başka bir söz bulamıyorum, gözleriyle katlıyor sanki bu dileğime. Güneydoğu'ya gönderilen çocuklarımızın çoğu, Ege ve Karadeniz'den seçiliyor zaten, Zeybekler, Horonlar, Doğu'nun halayına baskı kursunlar diye.. Dağlardan su getiren hortuma yeniden ağzımı dayarken, Şükran "Senin benim çocuğum da yarın buralarda askerlik yapabilir" diyor, ürpererek.. Su içme sıramı Şükran'a veriyorum. Uludere'ye bağlı Şenoba bucağındayız Bu bucaktan tam 300 korucu çıkmış. Konvoyumuzdakilerin tümünde gözle görülür bir tedirginlik.. Konuşmak gelmiyor hiçbirimizin içinden, ne onlarla, ne de kendi aramızda.. Saçları ensesi üzerinde bir hayli

uzamış, kol cebinde tarak taşıyan bir korucu yaklaşıyor bize, Güleç.. İçimdeki suskunluğu yenip sordum işte. "Burda ne bekliyorsun?" "Düşmanı" dedi. "Düşman kim?" "Apo.. Daha önce PKK'daymış söylediğine bakılırsa, ayrılma gerekçesini şöyle açıklıyor." PKK"lıların hepsi Ermeni'ydi de ondan. "Espri değilse eğer anti propagandanın böylesi içler acısı. Hükümetten yediyüzbin lira maaş alıyor bu kolcebi taraklı korucu.

Dikkat Aranıyor

Suçlu- 1937 Yılında Tunceli Tenkil Harekatı'na Dair Bakanlar Kurulu kararı

Özelliği- Gayet gizlidir.

İşleniş Biçimi- "Paraya acımaksızın, Kürtlerin içlerinden çok adam kazanıp kullanmaya çalışmak lazımdır."

Aslı gibi ve imza,

Uludere'ye girmeden arabalarımızdan biri bozuluyor, ötekiler habersiz, yalnızca biz ilgileniyoruz ve bir de ardımızdaki sivil koruma.. Arkadaşları yalnız bırakmamak için iki dağ arası bir yerde motorun soğumasını bekleyeceğiz. Çevremiz yeşillik, Uludere'nin kollarından biri, yirmi-otuz metre aşağılarda kıvrıla kıvrıla akıyor. İlyas ırmak balıklarını anlatıyor bize, elle bile tutulabileceğini söylüyor, aşağılara inmeye özendiriyor hem bizi, hem kendini, "insanın ömrü on yıl artar. "Uymadık İlyas'a, o kendi başına indi dere boyuna, onyıl arttırmak üze ömrünü..

Bir garip turistlere benziyoruz şimdi, İlyas derede ben bir kilometre taşına oturdum, Orhan'la Hale, arabaların gölgesindeler, Şükran ne beklediğimi soruyor ben.. Birden içimden dağların yansısını denemek geldi.. Aliiiii.. Hale yanıtlıyor beni oturduğu yerden, Sinannnnnnn.. Böylesine stratejik bir bölgede, yaptığımızın yapılası bir şey olmadığını eve döndükten çok

sonra algılayabildim. Hale ve ben yansımasını istediğimiz adların oğullarımıza ait olduğunu kanıtlamak için epey bir güçlük çekebilirdik. Şükran bizden çok daha tedbirli davranmıştı, belki de oğlunun adı Devrim olduğu için, bilemem...

Motorun soğuyacağı yok, ağzı ayran budalası turistler örneğiyiz hala, sivil korumamız yardım getirmek üzere, hızla ayrılıyor bizden..

Ve yardım geldi.. Bulunduğumuz bölgenin ciddiyetini o zaman bir ölçüde kavrayabildik. Arkamda bir hışırtı duymuştum yalnızca, büyücek bir böcek bile olabilir.. Döndüğümde, tankın küçüğü madeni bir araçla burunburunaydım, sürücüleri gözükmüyordu ve inanılmaz bir manevra yeteneğinde..

Araçlardan indirilen erler her iki dağda mevzilenmeye başladı. Turist psikolojisinden derhal sıyrılmıştık ama gülmeden edemiyorduk, gene de fanteziler üretmeye başladık aramızda, iki ateş arasında kalmak gibilerinden.. Bir süre sonra birbirimize sokulup oturduk, sinirsel gülme de terkedip gitmişti bizi. Çevre bağlarından koparılıp verilen üzüm salkımlarını ancak arabalarımız yola koyulduğunda yiyebildik.

Yolda İlyas anlatıyor, Uludere'de durum çok gerginmiş, bir gece önce PKK tarafından basılmış, tankın küçüğü madeni araçlarla gelen komutanlardan biri söylemiş, evlerden birindeki havantopu izlerini gözlerimizle görebilecekmişiz... Üzümlerimizi yemekten vazgeçtik.

Uludere'nin insanları aydınlık yüzlü, ortaokul ve lisenin varlığı hemen fark ediliyor. Okulda oynamak üzere hazırladıkları oyun konusunda danışmak isteyen öğrenciler var. Türkçe cümle yapıları çok düzgün.

Özel timi işte bu aydınlık yüzlerin ortasında tanıdık.

Yaşadıkları ve yaşattıkları koşullar yüzlerindeki tüm ışığı alıp götürmüştü. Öfkeyle bakıyorlardı herkese, bu arada bizlere de tabii..

Uludere'den çıkarken çarçabuk sıvanmasına karşın, havan-topu izleri hala belirgin olan binayı gösteriyorduk birbirimize. İki ya da üç yüz metre uzaklaştığımızda bir haber gelip buldu bizi. Uludere'de hemen ardımızdan sekiz kişi gözaltına alınmış. Bizlere merhaba, hoş geldiniz demenin faturası.. Hemen gerisin geri dönmek istedik özel timle konuşacaktık. Bizim arabamız gönüllü idi bu işe. Konvoyumuzun filizi mersedesi önümüzü kesti, dönmemiz gözaltına alınanların durumunu daha da güçleştirebilirmiş.. Biz ısrar ediyorduk, Yetkililerden öğrenmemiz gerekiyor, bu insanlara merhaba demekle hata mı ettik.. Avukat Mesut Bey, Pervarililerin akrabası, "Bizim sorunumuz bu" dedi, sesi hiç de kaba değil üstelik, "içerde yüz kişi var, bırakın sekiz kişi daha olsun.." Yolumuza devam ederken, Mezopotamya düşüne sığınmıştım çaresizlikle..

Dikkat aranıyor

Adı- Necmi Onur

Mesleği- Gazeteci

Suçun İşlendiği tarih- 1970

Niteliği- Dağların ardında neler oluyor" başlıklı bir yazı dizisi.

Suçun kapsamı- Komando harekatı yerinde bir operasyondur, Doğu'da Kültür emperyalizmi uygulanmalıdır."

Suçta ek bir tekzip- Dünkü yazımızda Türkiye'de yedi milyon kürt var şeklinde çıkmıştır. Düzeltir özür dileriz.

Filizi mersedesin engellemesine karşın, ardımız sıra gözaltına alınanlarla ilgili duygularımızı, hiç değilse, Şırnak

bölge sorumlusu Albay'a iletmek istiyoruz, komutan yerinde yok, telefonla gidebileceği her yer arandı, bulunamıyor. "İçerde yüz kişi var, sekiz daha olsun.." Mantığı bir türlü sindiremiyorum içime..

Mayın döşeli, Yemişli'yi görme isteğimizi tekrarlıyoruz, nizamiyedekilere.. Jandarmaların nöbete durduğu sığınakları anlatmayı unuttum, yöre mimarisine çok uygun, rastgele birikmelerin üst üste konduğu kulübeler, ya da yol üzerinde bizim gördüklerimizin hepsi, böyleydi.. Nizamiyedekiler, Yemişli'deki ölüm tehlikesini anlatıyorlar yeniden.. "Peki yöre halkı" diye soruyorum. Yanıt "Onlar alışkın.." Bütün dillerde "imdaaat" diye bağırarak geliyor içimden S.O.S

Ve Şırnak'ı yeniden geçtikten sonra ucuz atlatılan bir kaza.Uludere yakınlarında motoru ısınan araba, gözlerimizin önünde üç takla atıyor.. Ağır çekimli bir film izler gibiyim. arkadaşlarımızın o arabadan, ufak tefek yaralarla çıkışı, başka türlü tanımlanamaz, gerçek bir mucize.

Yaralı arkadaşlarımızı, bizim apo da aralarında, birkaç kez kafasını vurduğunu anımsıyor kaza sırasında, arabalarımıza pay edip, Cizre Devlet Hastanesi'ne doğru yola koyulduk. Kolunda kırık olduğundan kuşkulandığımız sendikacı arkadaşla birlikte, İlyas'ı avutmaya çalışıyoruz yol boyu, "Benim yüzümden oldu" diyor İlyas, "Engelleyemedim, düz taban mıyım neyim?" İlyas'ın bu sözlerinin komiklikle bir ilgisi olmadığını bilmem nasıl tanımlayabilirim size.

Cizre Devlet Hastanesi'nde, bizi sevgiyle kucaklayan aydın doktorlar var, müjdeyi veriyorlar, zedelenmenin ötesinde önemli bir şey yok.

Basın Cizre'de bir açıklama istiyor grubumuzdan artık konvoyumuzdan ayrılacaklar. Grubun görüşü ise, yaşananların daha bir özümseyip, ondan sonra ortak bir metne dönüş-

türülmesi.. Bunun için de zamana ihtiyacımız var. Basının ısrarı karşısında, İlyas'la ben kendi adımıza konuşmaya karar verdik.

Bant çözümünde o günkü konuşmamı okurken, yaşadıklarımı benim de doğru düzgün özümseyemediğimi gördüm, daha çok bir şaşkınlık açıklaması bu, yaşanan çelişkiler ve yorgunluğun etkisinde.. Gene de yazının sonunda bulabileceksiniz bu açıklamayı.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin muhabiri dışında basın yeniden Batman'a kadar bize eşlik etme kararı aldı. İki muhabir yol kenarında bıraktığımız kazazede arabayla ilgilenecek.

İzlenimlerimi okuyanları sıkma pahasına yineliyorum, Midyat'a girerken yeniden durdurulduk. "Korunmanız gelinceye kadar" bekleyeceksiniz dediler. Epeydir korunmasız kaldığımızı işte o zaman farkettilik, konvoyumuza yakıştıran kod adımızın da "Irmaklar" olduğunu.. Karakol yetkilileri "Mendil yolladık, hemen gelir" diyor.

Bizi yollarda yitiren korumacılarımızın gelmesi gecikince, karakola alındık, beyaz peynir ekmek ve çay ikram ediliyor.. Asker tayınının, gözler ve silahlar dağlara çevrili taşındığını bildiğimizden, "Tayınınızı bitireceğiz" deme nezaketi gösterdim.. Karakol komutanı, "Size bir fatura çıkartınız" diye yanıtladı.Faturanın ne anlama geldiğini ikimiz de biliyorduk, sustuk. Karakola girer girmez, gözüme çarpan bir levhayı defterime not etmiştim çünkü. "Konuşma, Parlatma, Ses çıkarma" yazıyordu üzerinde "Daima Avcı Ol, Avcı Durumunda İken Av Olma.."

İlyas, avcı olması öğütlenen erlerle resim çektiyor gene. Erlerden birkaçı benimle de bir resimleri olsun istiyor. Orhan İyiler'in de katıldığı bir grup resminde, Nöbetçiye, "Şu silahını gösterme bari n'olur" dedim, yere bıraktı o da.

Çok sonra İstanbul'a döndüğümüzde anlattı Orhan, üzüleceğimi bildiğinden anlatıp anlatmamayı uzun süre düşünmüş. Erlerden birine hal hatır sorduğunda, "Şimdi burda iyiyim ağabey" demiş er, "Üç kelle alıp deşifre olunca beni geri bölgeye çektiler."

Bu Mezopotamya düşü peşimi hiç bırakmayacak biliyorum. Bu yazıyı bitirdikten sonra da sürecek benimle.. Av ve avcı.. Alınan kelleler.. Kelle avcılığı... Güneydoğu'da askerliğini yapan çocuklarımızın çoğunun Vietnam örneği bunalımlara düşmesi doğal.. Gözlerinde hem kendi canlarına yönelik korku hem de öldürecekleri yaşıtları adına korku var, bunu kavrayabilmek için sanatçı olmak gerekmez.

Tayın artıklarını, çay bardaklarını toparlayıp, geceye atıyoruz kendimizi. Hale "Yıldızlar ne kadar aydınlık" diyor, Şükran düzeltiyor onu, "Hep öyle sanılır, oysa aydınlık olan gece." Biz Şükran'ın bu düzeltmesine rağmen, Hale'yle göğе uzanıp, ceplerimizi yıldızların en parlaklarıyla dolduruyoruz, günün birinde mutlaka gerekecek. Korunmamız bizi Irmaklar'a ulaştırdı sonunda, iki cemse asker, "Irmaklar Batman istikame-tinde yola koyuldular, Komutanım." "Tamam, anlaşılmıştır.."

Batman'dayız, sıcak suyu akan bir otele yerleşmenin keyfi. Kara kıl çadırlarda su tarak görmemiş saçlarıyla güzelim çocuklar.. Üstelik önümüz kış.. Acıyla gülümseyerek, "Ömer Mısır sever" diye mırıldanıyorum suyun altında. Batman girişindeki rafinerinin renklerini düşünmek rahatlatıyor beni.. Oy Batmane Batmane.. Geceye saldığı o dingin kızıl ateşle çocuklar ısınmalı, ısınacak.

Hayatımızda ilk kez bir otelin kahvaltı masasında sorgulan-mayı yaşıyoruz. Neden gelip nereye gittiğimiz, yollar boyu bunca tekrarladığımız yetmiyor gibi, bir kez de burda soruluyor, "niyesi ve nasılı." Sorgu edası taşısın istenmeyen

özenle seçilmiş sözcükler, kahvaltı soframızın zeytin çekirdeklerine, yumurta kabuklarına karışıyor. Sorular bittiğinde bu kez sorma sırası İlyas'ta.. "Hasankeyf'deki mağaraları göremez miyiz?" Aynı seçkin sözcükler sokağa çıkma yasağını anımsatıyor İlyas'a.. "Ben çıkarım" diyor İlyas. Görevli, sözcük seçiminden vazgeçti, "Sakin böyle birşey yapmayın..", "Çıkarım" diyor İlyas yeniden, görevlinin nasıl sorusuna İlyasca bir karşılık "illegal". Görevli gülümseme çabasında, "Çok sevdiğimiz İlyas Salman'a illegal sözcüğünü yakıştıramadık."

Grubumuz sokağa çıkma yasağında otelde kalarak Batman nüfusuna dokuz adet katkıda bulundu. İlyas sokak yerine, balkona çıktı çaresiz. Batmanlı birkaç çocuğun onu balkonda görüşü, Batmanlı çocukların İlyas Salman eylemi koymalarına yol açacaktı.. Otelin önünde yüzlerce çocuk bağırmakta şimdi.."İlyas dışarı, İlyas dışarı..", "Hadi." diyoruz İlyas'a 'Kitle-ne sahip çık.' O da balkondan imzalı resim atıyor eylemcilere, her biri için hiç üşenmeden aynı tümceyi yineleyerek.. Onurlu yaşamamız dileğiyle."

Otel lobisinde, gazetelerinin üzerinden bizi okuyan görevliler var. Otelin terasına sığındık bu yüzden terasta ortak açıklamamızın metnini oluştururken, Batmanlı çocukların İlyas Salman eylemi, 10-12 yaşlarında bir çocuğun polis otosuna alınmasıyla sona erer gibi oldu. Oysa, yan sokaklara dağılmış eylemciler, oto gözden yiter yitmez, yeniden "İlyas dışarı." Polis otosu otelin önünde sürekli devriye geziyor. Onların çocuklarının da akşam babalarını sorgulayacaklarından eminim, "Baba İlyas gelmiş de neden haberlemedin bizi." Kaçışan çocuklardan bazıları onlara ait değilse tabii..

Sokağa çıkma yasağı bitiminde, işçi dostlarımız buldu bizi. Otelin lobisinde birlikte şarkılar söyledik, işçi marşları. Sürgüne gönderilen bir öğretmen bana yazıp verdiği kartı olduğu gibi

aktarıyorum, BBC'de de söylenmiş özgeçmişi.

"M. Şirin Tekin. İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi eski yönetim kurulu üyesi, İnsan Hakları Derneği Siirt Şubesi müteşebbis üyesi ve Batman Belediyesi Bağımsız Meclis üyesi. Olağanüstü Bölge Valiliği'nin 9.6.1990 gün ve 1423 sayılı yazılarına istinaden Kırşehir'e tayini (sürgün), çıkmıştır."

BBC'den sonra bir kez daha duyurulur.

İşçi dostlarımız bizleri Diyarbakır'a uğurlarken sanatçılara yöneliyor izlenimi veren objektifler, işçileri düşürmeye çalışıyordu kadranlarına. Emniyet foto muhabirlerinden birine yaklaşıp, anlamazlıktan geldik haliyle, "Bu resimlerden bize de gönderecek misiniz?" "İsterseniz yollarız" dedi, emniyet foto, adresimizi bile sormamıştı, o denli emin.

Silvan'da çay molası.. Bu kez de İlyas'ın genç hayranları çevreliyor bizi. "Neden ağlıyorsun filimlerde" diyorlar, "Accık sert ol" İlyas'ın seyircisi, ağlanası filmleri aşmış, hele ki sarı öküz uğruna ağlamak istemiyor artık.

Yeniden Diyarbakır, sözümüz var, gezimizi açlık grevinde noktalayacağız. SP binasını arıyoruz karanlıkta. "Buralara gelmişken kolunuz başınız kırılmadan dönmeyin" diyen konvoy arkadaşımız çıkıyor karşımıza, yolu soruyoruz tam işaretleyecekken, ensesinde biri beliriyor, "Han kapatıldı" diyor onun yerine, "Siz iyisi mi yarın gidin ziyarete, hem de basın açıklamanızı yaparsınız." Basın açıklaması yapacağımızdan da haberli, "Kim bu" diyorum, kolumuz başımız kırılsın isteyen konvoy arkadaşımızın nutku tutulmuş sanki, ağzından ne ses ne soluk çıkmakta.. Ensesindeki konuşmayı sürdürüyor, "SP kepenkleri indirdi çoktan."

Dikkat Aranıyor

Suçlu- Milli Yol Dergisi

Suçun Kapsamı- Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılıç gibi müessir, Kristof Kolomb'un yumurtası kadar açık çare, oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silahlarıyla olduğu gibi yerleştirmek.

Oysa, hanın kepenkleri açıktı ve bekleniyorduk açlık grevcilerince. "Xezale heli heli", eşliğinde halay çekiyor grevciler, kadınlı erkekli, ceylanı avcıdan korumak çabasında. Halay sonhrası uzunca bir sohbeta koyulduk.

Ben yalnızca kocası idam mahkumu bir genç kadını anlatmak istiyorum. Biz ayrılırken azarlar gibiydi beni: "Gitme, burda kal."

Diyabakır'daki son gecemi tiyatrocü arkadaşlarla geçirdim, Misafir oyunumun sanatçılarına misafir oldum sözün kısıtı.. Mezopotamya düşünün sersemliğini biraz atmıştım üzerimden, müzik ve tiyatro yöre koşullarına baskın çıkıyordu. İlyas, turne komserimiz Hale'den güçlkle izin alabilmişti, o gece için İlyas Devlet Tiyatrolu arkadaşlarıyla anılarını tazelerken sabahın dördüydü ve ben uykuyu seçtim.

3-4 saat sonra uyandırıldık. Yol arkadaşlığı ne denli bağlayıcı, ne denli güzel... Botan'ı insansızlaştırma raporunun dokuz kişisine belirgin bir hüznün çökmüştü, ayrılık hüznü, bundan böyle bu denli sık görüşemeyeceğimizi biliyorduk.

Ben Ankara'ya uçacaktım, Orhan'la İstanbul grubunu yolcu ettik önce, İlyas'ın uçak korkusunu, Hale'ye emanet etmeyi unutmadan.. Gürkan Rışvanoğlu, Caney'in sözlerini istemişti, hemen defterimden yırtıp verdim. Refik Dürbaş'ın yazacağı Güneydoğulu şiirlerin merakı içindeydim, sanırım ona da söyledim.

Uğurlama sonrası bir saatliğine Orhan'la Petrol-İş Sendikası'na döndük, daha önce sohbet olanağı bulamadığımız dost-

larla dolu dolu bir saat yaşandı. Dostlardan biri, "Bizim sorunumuzu herkes tartışıyor, Genel Kurmay, MİT tartışıyor, biz tartışmıyoruz" diyordu. Bir başkası, "Bize güvenin ve güvence verin" diyordu, "Kurtuluş Savaşı'nda beraberdik, şimdi de kafanıza vura vura birleşiriz." "Hatalarımız, eksikliklerimiz var" diyordu bir ötekisi, "Sizi aşan sorumluluklar istemiyoruz ama görüp duyduklarınızı yazın."

Yörede yaşanan acılara yönelik yeni bir döküm ediniyoruz, Kırdan Delilo halayı çeken Eğitim fakülteli yirmi genç gözaltında. Değiştirilen köylerin sayısı 62'yi bulmuş, ahali yeni ile eskiyi karıştırır halde, kim hangi köyden söz ediyor, bilinmiyor. "Apo'yu rahat bıraksınlar, gelip partisini hayata geçirsin." diyenler var aralarında.

"Bilimsel sosyalizmin özüne yaraşan bir mücadeleden" söz edene, daha önce nerelerdedin, seni neden görmedik demekten kendimi alamadım. "Yaşadığımız bu yapıyı reddediyoruz" diye sürdürdü konuşmasını, "Gerçek sosyalist insan tipini yaratacağız, göreceksiniz."

Saatler boyu konuşabilirdik oysa, uçağa yetişmem gerekiyor. Orhan otobüsü yeğledi gene, hazırlayacağı Ortadoğu ve Güneydoğu raporunun onurlu, yorgunluğunu taşıyor şimdiden.

Uçak Havalandığında, Hammurabi'yi görüyorum, havaalanında bir köşeye sinmiş "kısasa kısas" diyor hala, inatla..

Dikkat Aranıyor

Adı- Nihal Atsız

Mesleği- Irkçılık

Suç Mahali- Ötüken Dergisi

Suçun Kapsamı- Evet, Kürt kalmakta direnip dört beş bin kelimelik o iptidai dilleriyle konuşmak yayın yapmak, devlet

kurmak istiyorlarsa, gidebilirler.. Biz bu toprakları oluk gibi kan dökerek Gürcülerin, Ermenilerin, Rumların kökünü kazıyarak aldık.

Uçak Ankara Havalimanı'na indiğinde, yoruma açık bu Mezopotamya düşünde net olarak gördüğüm tek gerçek vardı, eşkiya, yöneten ideolojinin tanımına uymuyordu hiç. Dağlardan çok, günün ve tarihin sayfaları arasında kol gezmekte.(*)

İzlenimlerimi, Güneydoğu dönüşü İstanbul Tabipler Odası'nda grubumuzun gerçekleştirdiği bir basın toplantısında söylediğim birkaç cümle ile bitirmek istiyorum. Basın bolca resim çekip konuştuklarımızı basmadığı için, o gün yalnızca polise bilgi veriyor durumuna düşürüldük.

"Bakanlar Kurulu kararnameleriyle resmi görüşün dışında yok sayılan Güneydoğu'da gözlediklerimi, sanatçı sezgilerimi de katarak dile getirmek istiyorum. Uzun süre bir suskunluktan sonra hızla kimlik bilincine kavuşan Kürt insanı, Güneydoğu'da sınırlı ya da sınırsız ama tam anlamıyla bir kopuşu yaşamaktadır. Baskı direncin anası olmuştur bu yörede, sürekli doğuruyor. Yoksulluk başkaldırmıştır ve kararlıdır.

Sınırlı ya da sınırsız Kürt insanının bu kopuşunda biz Türkleri ilgilendiren en önemli yan, kopuşun içeriği olmalı. Güneydoğu'da olup bitenleri kavrayabilmemiz için Kemalist evhamlarımızdan bir an önce kurtulmak zorundayız. Benim kavradığım kadarıyla bu insanların bizimle en ufak sorunları yok, Güneydoğu'nun kopuşu, Türkiye Cumhuriyeti'ni yöneten ideolojidendir."

Beni içine çeken bu Mezopotamya düşünden pek kolay kurtulamayacağımı biliyorum, sekiz gün sonra toparlayabildim yaşadıklarımı, kafam hala sersem..

(*) Gerçek eşkiyayı görmemde yardımcı olan, "Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi" çalışanlarına ve toplatılan Kürtler Üzerine Tezler'i için Yalçın Küçük'e teşekkür ediyorum.

AHMET ÇOBAN'LA SÖYLEŞİ

-Hayvanlarımız için çölden topladığımız samanı yakıyorlardı. Koyunlarımızı çölde tutup kesiyorlardı. Yaylaya süt sağmaya giden kadınlarımızın işlerini yapmaları engelleniyordu. Kovanlarımızı yaktılar. 100 dolayında arı kovanımız yakıldı.

Kaç haneden oluşuyordu köyünüz?

-70 dolayında.

Baskılar ne zaman başladı?

-İki yıldır devam ediyor. Eskiden de baskı vardı ama bu kadar değildi. Hayvanlarımızı kesip yiyorlardı. Çobanlarımızı tutup falakaya yatırıyorlardı. "Öbürleri"ne ekmek veriyorsunuz diye.

Öyle bir şey var mıydı?

-Öyle bir şey yoktu, hükümet kendisi türetiyordu. Köyden göç etmek zorunda kalan kaç aile var?

-Köyün hepsi. 60-70 hane. Büyük bir kısmımız buraya yerleşti.

Akrabalarınız mı var burda?

-Evet, akrabalarımız var.

Burdaki yaşantınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

-Durumumuzu görüyorsunuz. Dışardayız. Konlarda (kıl çadırlarda) yaşıyoruz.

Hayvanlarınız ne oldu?

-Hepsini sattık.

Kime sattınız?

-Yarı pahasına önümüze gelene sattık.

Nasıl verdiniz?

-Bir kısmı peşin, bir kısmı da borç. Normalde 350-400 bin olan koyun çiftini 140-150 bine sattık.

Şu anda köyünüz ne durumda, haberiniz var mı.

-Köyde kimse kalmayınca bütün evleri ateşe verdiler, yaktılar.

Köyünüze gidebiliyor musunuz?

-Hayır. Daha oradayken bir kısmını yaktılar. Köy boşaldıktan

sonra hükümet bütün yollara mayın döşedi. Onun için gidemiyoruz.

Köyü boşaltmanız için belli bir süre tanıdılar mı?

-Hayır. Herhangi bir süre tanımadılar. köyü boşaltıp nereye giderseniz gidin, biz bu köyü ateşe vereceğiz, dediler ve ateşe verdiler. Biz de boşaltmak zorunda kaldık, başka seçeneğimiz yoktu.

Hiç sordunuz mu yakma gerekçelerini?

-Sorduk. Sizler "terörist"siniz dediler.

Ne istiyorlardı sizden?

-Korucu olmamızı istediler. Olmayız dedik.

Neden korucu olmadınız?

-Yapamıyorduk

Korucu olsaydınız size dokunmazlardı değil mi?

-Evet sorun çıkmazdı. Eğer korucu olsaydık devlet bize yardım bile ederdi. Ancak biz kendimize uygun bulmadık. Köyden dışarı çıktığımızda haber vermek zorundaydık. İhbarcı olmamızı istiyorlardı. Çocuklarımız ve hayvanlarımızla evlerde rehin kalıyorduk. Nereye gitssek gözleri üzerimizdeydi. Tuvalete bile giderken imza istiyorlardı.

Korucu olmamanızın asıl nedeni neydi?

-Biz kardeşlerimizi öldürmek istemiyoruz, onlara kurşun sıkmak istemiyoruz.

Köyünüzün nüfusu ne kadardı?

-6 bin dolayında.

Kaç kişinin korucu olmasını istiyorlardı?

-Aslında daha önce koruculuk yaptık. köyümüzde on korucu vardı. Tüfekleri geri verince başımıza bunlar geldi.

Bu Durumdan memnun musunuz?

-Evet. Zaten tüfeklerinizi de hükümet aldı elimizden. Dışardakilerden kimseyi öldürmediniz diye.

Burda ev yapmayı düşünüyor musunuz, önünüz kış...

-Hayır. Durumumuzu görüyorsunuz. Kimimiz kıl çadırlarda, ki-

mimiz de akrabalarının hayvan barınaklarında, ahırlarda kalıyoruz.

Neyle geçiniyorsunuz?

-Yarı fiyatına sattığımız hayvanlarımızdan elde ettiğimiz üç-beş kuruşu harcıyoruz.

Küçük hayvanlarınız ne oldu?

Bütün küçük hayvanlarımız ya yandı ya da askerler kesip yedi.

Köyümüzde okul var mıydı?

-Vardı ama iki yıldır öğretmensiz. Okullar karakol olarak kullanılıyor, asker barınıyor.

FATMA KARTAL İLE SÖYLEŞİ

Hangi köydensiniz?

-Aviyan. Aviyan'dan geldik.

Nerenin köyü?

-Şırnak'a bağlı.

Bize bir şeyler anlatacaktın, onun için geldik. Önce sen anlat, sonra biz soralım.

-Başımızdan o kadar çok olay geçti ki unutuyorum bazen. Onun için kusura bakmayın. Geçen sefer verdiğim ifadeyi olduğu gibi kabul ediyorum.

Yine anlatmanı istiyoruz.

-Zor ve zulümle köyümüzden çıkarıldık. Baharda yaylaya çıkmadan önce hazırlık yapmaya başladık. Şehre inip yiyecek, giyecek ve diğer ihtiyaçlarımızı karşılamamız gerekiyordu. Askerler karşı

çıktı. Erkeklerin adlarını köy karakolunda yazdırdılar. Yiyecek getirmeniz yasak dediler. Elbise alacaktık. Ayakkabı alacaktık. Sorup yazıyorlardı: Kaç ayakkabı aldınız, kaç fistan aldınız? Kaç pantolon aldınız?

Kaç haneydi köyünüz?

-60-70 hane.

Ekinimizi, buğdayınızı tarladan biçip harmanda topladık. Toplar toplamaz askerler saldırdı, buğdayımızı, bütün ekinimizi yaktılar.

• Ne istiyorlardı sizden?

- "Köyünüzün çevresinde teröristler dolaşıyor, siz burayı terkedeceksiniz ki teröristler gelmesin" diyorlardı.

Peki, gerillalar var mıydı çevrenizde?

-Vallahi bilmiyorum. Köylüler işlerinde çalışır. Ne bilsinler. Askerler dolaşıyordu. Onlara sormak gerek. Bizden daha iyi bilirler.

Cizre'de Basın Açıklaması

"LAZ TÜRKÜLERİ KÜRT TÜRKÜLERİNE BASKI YAPIYOR"

Ilyas Salman: Çok uzun bir açıklama yapmaya gerek yok. Descarts, "Düşünüyorum, öyleyse varım" der. Varoluşçular da, Jean-Paul Sartre da "Varolduğum için düşünüyorum" der. Ben, Türkiye'de varolma koşulunun artık "Hayır" demekten geçtiğine inanıyorum. Çünkü hayır diyebileceğimiz o kadar çok şey var ki... Ben buraya, yapılan haksızlıkları görmeye geldim. İnsanlarımız üzerinde yapılan namussuzluklara hayır demek için burdayım.

Bilgesu Erenus: Grup adına, sevgili arkadaşlarım adına

konusmuyorum. Bir sanatçı olarak kendimi çok özgür hissediyorum. Kendi adıma konuşuyorum.

Sanatçı olduğum için yaşadığım bu iki günde hep geri döndüm, iki yıl geriye döndüm. Büyük bir ışık altında, kimseyi görmüyordum ve bana bir soru yöneltiliyordu DAL'da. Diyorlardı ki, "Siz Doğu'ya, Güneydoğu'ya gittiniz mi? Neden bu tür şeyler yazıyorsunuz? Siz bir sanatçısınız. Neden bu tür sorunlarla uğraşıyorsunuz?" Evet, dedim, görmedim. Duyduklarım, sezgilerimle yazıyorum. Kendimi, yazmak zorunda hissediyorum. Çünkü siz oralari çok kapıyorsunuz.

Bilmediğimiz yerler, gidin, görün, dediler. Ancak 2 yıl sonra-konserleri saymıyorum- bu olanağı buldum. Geldim, gördüm.

Önce şunu söyleyeyim. Bundan önce gösterilmeyen şeyler, belli bir yardımla gösterilmeye çalışılıyor. Gazeteci arkadaşlar da gördüler, devletin kolluk kuvvetleri bize yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Belli yerlere varmamızı sağlıyorlardı. Güler yüzle karşılıyorlardı. Tabii bunlar genel bir emrin parçasıdır. Türkiye'de insanların 3 yıldır, 5 yıldır tırnaklarıyla kazıdıkları bir şeydir bu. Buralar bize açılmıştır. Buralar insanlara açılmıştır. Görülebilecek hale gelmiş. Gelip görebilir hale gelmişizdir.

Gördüklerim çok çok çelişik şeyler. Türkiye Cumhuriyeti'nin genç evlatlarını gördüm. Dağlarda, bayırlarda askerdiler. Ürküyorlardı. Ölüm korkusuydu gözlerindeki. Çoğu Karadeniz ve Ege bölgelerinden getirilmişti. Laz Türkülerini ellerine süngü almış olarak gördüm. Laz türkülleri gelip Doğu'daki insanın Kürtçe şarkılarına baskı yapıyordu. Bir sanatçı olarak önce bunu gördüm.

Çok çok ürkütücü bir şey. İki yanlı ürkütücü bir şey.

İnsanlar korkuyu yenmişler. Bu çok önemli bir şey.

Siyasi polis takip ediyordu bizi, Uludere'ye gelene kadar. Uludere'de başka bir şey yaşadık. 2 gün önce yaşanmış bir olayın bedelini İlyas, ben ve diğer arkadaşlarım vicdan azabı olarak yaşadık. Çünkü

bizi karşılayan insanların bizden sonra toplatıldığını duyduk. elimizden de pek bir şey gelmedi. Biz bunlara sebep olmuşuz gibi bir duygu uyandı.

Buraya gelmek çok iyi. Bu sürece. Bütün arkadaşlarıma önereceğim. Hepsinin gelip buraları görmesini isteyeceğim.

Kürt halkı konusunda çok aşamalar kaydedilmiştir. Kürt denemiyordu bir zamanlar. Çok söylenir hale geldi. İnsanlarımızla gözgöze gelerek tercüman aracılığıyla anlaşır hale geldik. Bu gökten inmedi, karşılıklı çalışmalar sonucunda oldu. Ve daha da öteye gidecek. Buna inanıyorum.

Ilyas Salman: Savaşa ve sömürüye karşı olmak yetmiyor. Ona karşı olan eylemliliklerin içinde olmak gerekiyor.

Bilgesu Erenus: (Görmek istediklerinizi görebildiniz mi, boşaltılan köylere girebildiniz mi, sorusuna karşılık olarak) Hayır. Asıl görmek istediğimiz yerleri, boşaltılan köyleri göremedik. Devletin kolluk kuvvetleri yollara mayın döşemişti. Gitmemizin sakıncalı olacağını söylediler. Gidemedik...

Sanatçılarla Sohbet Eden Açlık Grevindeki Tutsak Yakınları: "BU ZULME BOYUN EĞMEYECEĞİZ"

Sanatçı ve yazarlar heyetini halaylarla karşılayan grevciler hemen sohbete başladılar. Sözü bütün gezi boyunca her yerde büyük bir sempati kaynağı olan İlyas Salman başlattı.

İlyas Salman: *İki gündür dolaşıyoruz. Birçok şeyi yakından gözlemledik. Bu esaretin kaldırılması için herkesin elinden geleni yapması gerekir. Benim inancım bu. Gerisi hikaye. Buraya gelmekle çok büyük katkıda bulunduğumuzu iddia etmiyorum. Namus iki bacak arasında değil, namus beyindedir. Şimdi erkek ve kadın biraradayız. Bizi birbirimizden ayırmaya çalışıyorlar. Özellikle sistem dediğimiz bu iğrenç aygıt bizi, çalışan halkları, birbirinden ayırmaya çalışıyor. Bu dostluğu pekiştirmek durumundayız. Başka türlü zafere ulaşamayız.*

Sorun şu; burada, Türkiye Kürdistanı'nda verilen kurtuluş savaşı, çalışan insanın kurtuluş savaşıdır. Türkiye Kürdistanı'nda burjuvazi yok dersiniz, bence yanlış söylemiş olursunuz. Türk devlet mekanizmasıyla yanyana gelişen ve sizi sömüren Kürtler de vardır. Bunu kabullenmek gerekir.

Bir Grevci: Asimile olmuş Kürtlerden mi söz ediyorsunuz?

İlyas Salman: *Asimilasyon politikasına uğramış insanlardan söz etmiyorum. Özellikle şunu belirtmek istiyorum. Biz buraya herhangi bir partinin, ideolojik grubun kuyruğuna takılarak gelmedik. Burda yapılan sömürüyü, zulmü gördüğümüz ve buna karşı, burda verilen*

mücadeleye katkıda bulunmak amacıyla geldik. Bunun bilinmesini istiyorum. İkincisi, mücadelenin sistemli verilmesinden yanayım. Eğer bu mücadeleye destek oluyorsak, olmak istiyorsak burdaki insanların ciddi ve saygılı karşılaşmasından yanayım.

Bu topraklarda gördüğümüz bir sürü sistemsizlikler yaşandı. İnsanlar, kimin, neyin kavgasını verdiklerinin farkında değiller. Verdiğiniz kavganın bilincinde olmadığınız sürece yenilgiye mahkumsunuz.

Bir grevci: Türk halkının kurtuluşu da Kürt halkının kurtuluşuna bağlıdır. Bunu unutmamak gerekir.

İlyas Salman: *Sonuna kadar katılıyorum. İşin garip tarafı bazı yerlerde konuşurken bazı dostların aleyhimde slogan attılar. Açıkça söyleyeyim. Ben Kürt değilim. Ama çalışan ve çalıştığı halde ürettiği şeyleri paylaşamayan halkların kendi kaderlerini tayin hakkını sonuna kadar savunurum. Bu kavgaya destek olmak adına geldik.*

Bir grevci: Teşekkür ederiz.

İlyas Salman: *Ben teşekkür ederim, verdiğiniz kavgadan dolayı. Çünkü sizin kavganız bizim kavgamızdır.*

Bir grevci: Buralara kadar gelip bizi yalnız bırakmadığınız için teşekkür ediyoruz. Arkadaşların da belirttiği gibi sadece Türk ve Kürt halkı değil, bütün halklar kardestir. Bütün ezilen halkları, bir anadan bir babadan doğmuş gibi kabul ediyoruz.

İlyas Salman: *Avusturya İşçi Marşı'nı bilir misiniz?*

Bir Grevci: Biliyoruz. Her gün de söylüyoruz. Burada bütün halkların enternasyonal marşı söyleniyor. Saddam Araptır, bize bomba yağdırırken, biz Filistin halkının haklı mücadelesini destekliyoruz. Tük halkının, burjuvazisine karşı verdiği mücadeleyi de bugün yaptığımız eylemle destekliyoruz. Bu eylem, onların gelecekteki başarısının bir devamı olacaktır. Bu halkın baskıdan, zulümden, sömürgecilikten kurtuluşun Türk işçi sınıfının kurtuluşunu da beraberinde getireceğine inandığımız için aynı zamanda bu yoldaşlarımıza bir mesajdır bu. Türk olarak aramızda bulunmanız, bizi daha da sevindir-

miştir.

İlyas Salman: *İttifaklar sorununu gündeme getirmeden sağlıklı bir çözüme kavuşmanın imkanı yok. Bu sorun gündeme getirilmeden, ister istemez Elena-Nikolay Çavuşesku'nun sonucuyla karşılaşılır.*

Bir Grevci: Dünyada sömüren ve sömürülenler arasındaki mücadelede, sömürülenler bizim dostumuzdur. Sömürenler ise ortak düşmanımızdır. Bu temelde hareket ediyor ve özgül koşullarımızı buna göre hazırlıyoruz. Verdiğimiz mücadelenin dostları ve düşmanları vardır. Siz, mücadelemizin dostlarısınız. Aramızda bulunmanız da bunu gösteriyor.

İlyas Salman: Sistemsizlikleri ortadan kaldıralım diye söyledim. Verdiğiniz kavganın ne denli onurlu olduğunun farkındayız. Ama bazen küçük yanlışlar büyük yanlışlara yol açabiliyor. Bunu vurgulamaya çalıştım.

Bir Grevci: Verilen mücadele doğru ve yanlışları beraberinde getirir. Önemli olan yanlış görüp doğruyu seçmektir. Biz, doğruyu seçtiğimize inanıyoruz. Şunu da kabul etmek gerekir ki, mücadele veren insan zaman zaman yanlış yapabilir. Bütün mücadelelerde bu böyle olmuştur.

Önemli olan bilerek yanlış yapmamaktır ya da farkedildiği zaman o yanlışlardan dönmektir. Mücadeleyi veren kendi hatalarını görmeyip, karşı taraf uyardığında, bundan ders almasını bilmeli. Karşı taraf, benim yanlışımı gösterdi diye düşmandır anlayışı kabul edilemez. Dostlar, birbirini eleştirir, birbirinin yanlışını gösterir.

İlyas Salman: *Kimi zaman yanlış ve inkar birbirine karıştırılıyor.*

Bilgesu Erenus: *Karşılıklı bizlerin yanlışları bir başkasının yararına olacaktır. Onlara yararlı kılmaya hiç niyetimiz yok.*

İlyas Salman: Özellikle şunu belirtmek istiyorum. Otuzyediy yaşındayım. Çok küçük yaşında haşhaş mitingleri vardı, Malatya'da. Amerikan emperyalizmi almış başını gelmiş Türkiye'ye. Bacılarımız özellikle kusura bakmasınlar. Kerhanelerimizin duvarını bile Amerikan bayrağının rengine boyamışlar. Bilimsel doğruların pek farkında

değiliz ama çıkan testlerin de haklılığını ayırtetmeye çalışarak eylem yapan insanların yanında olmaya çalışıyoruz. Mitingler yaparak destekliyorduk. O dönemden bu yana Türkiye solunun yanında olmaya çalıştık. Ama bilimselliğin dışına taşan solun yanında olmamaya çalıştım açıkçası.

Şimdi Türk şovenizmi ne kadar kirli ve tehlikeliyse, Alman şovenizmi ne kadar kirli ve tehlikeliyse, Kürt şovenizmi adına hareket etmek de o kadar kirli ve tehlikelidir. Şovenizmin kuyruğuna düşmeden bilimsel solun yanında yer alarak götürürsek, bu savaş mutlu bir zaferimizle sonuçlanacak demektir.

Bir grevci: Kürt hareketi hakkında bu tür kaygılar taşıyor musunuz?

İlyas Salman: Hayır, Hayır. Şöyle bir kaygım var. Bizim düşmanımız Mao'nun dediği gibi kağıttan kaplan değildir. Kağıttan değil, çelikten, kromdan... İçimize bir sürü nifak sokacaklar. Bilimselliğin dışına çıkaracaklar, çıkarmaya çalışacaklar. Bu açık bir olay, Türkiye Kürdistanı'ndaki sol hareket marksist-leninist bilimin dışına çıktığı zaman mutlaka hataya düşecektir. Kabul mü arkadaşlar?

Bir Grup Grevci: Kabul ama Kürt hareketi konusunda böyle kaygınızın olup olmadığını öğrenemedik.

İlyas Salman: Kaygı Türkiye solu için de var. Kürdistan solu için de var. Bunun için savaşıyorlar. Karşımızdaki güç, bundan dolayı kuvvetlidir diyorum. İçimize sokacakları nifakların farkında olarak hareket etmek zorundayız.

Bir grevci: Teşekkür ederiz. Bu hususta sanırım bütün arkadaşlar hemfikirdir. Bir şeye karşı çıkılmak için karşı çıkılacağını sanmıyorum. Bizler, bilime göre hareket eden insanlarız. Bu bir genel kuraldır ve genel doğrudur. Hepimiz katılıyoruz.

İlyas Salman: Nazım'ın dediği gibi, "Şüphe bizim hakim dostumuz olmalıdır." Yeri geldiğinde karımızdan bile kuşkulanmak durumundayız. Çünkü düşmanımız karımızı bile etkileyecek kadar kuvvetlidir. Eğitim sisteminde yaşanan sosyal, kültürel ilişkilerde parmağı vardır bu hakim yapılırlar.

Bir Grevci: Üretim araçlarını ellerinde bulunduran egemen güçlerin günümüze kadar ayakta kalması güçlü olduklarının göstergesidir. Ama bizim şu gerçeğimiz var: Onlar eskiyi yaşatmaya çalışan insanlar, bizler ise yeniyi yaratmaya çalışan güçleriz. Geleceğe dönük olduğumuz için şanslıyız. Geleceğin, yeniyi yaratmayı başaranların olacağından hiçbirimizin kuşkusu yok.

Bir Grevci: Bu Genel grevin başarıya ulaşması için katkılarınız oldu. Teşekkür ediyoruz. Çünkü genel grev önemli sorunların çözümünde önemli bir adımdır. Ancak sınıfı harekette geçirmede maalesef aydın arkadaşlarımızda bir tutukluk var. Bu tutukluğun kaldırılmasında sizin büyük katkınız olacaktır.

Bilgesu Erenus: *Izmit'te bu hafta sonu büyük bir grev var. Ondan Haberli misiniz?*

Grevci: Evet haberliyim.

İlyas Salman: *Başımдан geçen bir olay var. Yaşamıma yön veren olaylardan olduğu için her yerde anlatıyorum. Karımla İstanbul'da, arabayla Taksim'den Bostancı'ya gidiyoruz. Bir tane minibüs durmuş, altı adam bir adamı dövüyor. Elllerinde levyeler, sopalar.. Adam eziliyor altta. Arabayı sağa çektim. Karım, "Sen deli bir adamsın, bu kavgaya da karışırsın" dedi. Karışırım arkadaş. Çünkü altı kişi bir kişiyi dövüyor da yanından geçip bakıyorsan yedinci de sen olursun. Dışımızdaki kavgalara müdahale etmek zorundayız. Genel grev vs ama gücümüz ne kadarsa o oranda. Türkiye'de aydın denilen birçok insanın aslında karanlık olduğu biliniyor.*

Bir Grevci: Peki sizin o insanları harekete geçirmekte bir katkınız olamaz mı?

İlyas Salman: *Aziz Nesin'in sosyal demokrasi konusunda söylediği bir laf var: "Sosyal demokrasi alacakaranlıktır." Karanlığın aydınlık diye yutturulmasıdır. Ne zaman aydınlığa çıkılacak, ne zaman karanlığa gireceğiz, hiç belli olmuyor.*

Bir Grevci : Yeni bir dalga geliyor. Anti emperyalist ruh yeniden canlanıyor. Bu dalgaya hep birlikte omuz verelim.

İlyas Salman: *Gücümüz oranında.*

Bir Grevci: *Ya Sesam?*

İlyas Salman: *Sesam'da azınlık durumundayız. Güneydoğu'da bir sürü ölüm, zulüm, baskı yaşanıyor diye telefon ettiğimizde, Tamam, bu demokratik bir görevdir, katılırsız diyen insanların çoğunun buraya geleceğimiz gün işleri çıktı ve gelmediler. Aynı gün işler yarattılar. Çok zor bir olay, Türkiye'de solcu olmak. Fransa'da solcu olmak çok kolay. Çünkü ölüm, zulüm ve işkence yok. Bundan dolayı Türkiye'de solun s'sine dokunmuş insanların yaşam garantisi olmadığı halde eğer bu insanlar mücadeleye katkıda bulunuyorlarsa, bu insanlara saygı duymak gerekir. Ben umudumu onun için kaybetmiyorum. Bunun için kendime saygı duyuyorum.*

Bilgesu Erenus: *Kürt kardeşlerimizin demin bize verdiği, yani Enternasyonal çizgide kendimizi çok tutarlı ve sağlıklı hissediyoruz demelerine karşı ben de aydınlar için İlyas'ın söylediğini kabul ediyorum ama bir anlamda da reddetmek zorundayım. Çünkü bir yığın eylemde bu insanlar yıldılar, çok ürktüler, çok geri çekildiler ama çok deneyimlerimiz var. Birine bir eylem için Hadi, var mısın? dediğimizde, Hayır diyebiliyor. İşi çıkabiliyor. Hasta oluyor, birden ateş basıyor, çocuğu hastalanıyor falan... Fakat ısrarla bir ikinci işte de -Yoksa onu defterden silmek kolay tekrar Var mısın arkadaş dediğimizde hiç ummadığın adam Evet, varım diyor. Ama üçüncü bir hareket için hiçbir garanti yok. Bu bizim insanımızın şu dönemdeki iniş çıkışlarıdır.*

Ama ben kesinlikle aydından, aydını ben yazar-çizer'den başka işçi aydın, Öğrenci aydın hatta ve hatta biliyorsunuz bürokrat aydın olarak anlıyorum- Umut kesilmesinden yana değilim. Defterdarlıkla kadınların siyahlar giyiniş sokağa çıktığı nerde görülmüştür? Akla mı gelirdi? Böyle bakıyorum. Yazar-çizer çevresiyle mesleğim gereği daha ilgiliyim. Ama çıkmadık candan hiçbir zaman umut kesilmez. Arkadaşlarımıza böyle bakılmasından yanayım ben. Yani hiç umulmadık zamanlarda Evet diyebiliyorlar bazı işlere. Gene aydın tanımlaması üstüne bir şey söylemek istiyorum. aydın -çok seviyorum ben bu tanımı- Kendi üstüne vazife olmayan işlerle uğraşan insandır, deniyor. aydının vazifesi nedir? Yazacak, okuyacak, oynayacak, şarkı

söyleyecek... Türkiyeli aydın bu sınavı verdi. 80'den sonra korkuyu, paniği aşarak üstüne vazife olmayan işlerle gerçekten uğraşmaya başladı. cihangir'de "peşin infazlara, ölü ele geçirilmelere son" diye 333 aydın imza verdi.

Türkiye'de çok çok önemlidir. Onun için ben umudumu hiçbir zaman yitirmiyorum. Gerek Türkiyeli aydınlar ve sizlerden istediğim şu: Kendi aydınınızı, kendi derinlikli insanınızı hiçbir surette ertelemeden hızla çıkartın. Ve gelsinler ellerimizden tutsunlar. Biz de yalnız hissediyoruz kendimizi. İçinizi çok derinleştirin. Bizim de sizlere ihtiyacımız var. Kendi aydınlarınızı hemen yetiştirin. Yahut varsa, var olduklarını bize söyleyin, hemen biraraya gelelim. Şurda yaşadığımız şeyleri batıda, doğuda, Trakya'da, Ege'de buluşarak yapalım. Yalnız burada değil. Sizlere hitiyacımız var.

Bir Grevci: İnsanlarımız çok çabuk kızan ve kırılan cinstendirler. Karşıdaki insanda umduklarını bulamadıkları zaman haliyle vurguluyorlar. Fakat şu da bir gerçektir ki, insan kazanmak çok zor bir olaydır. Ama insan kaybetmek, herşeyde olduğu gibi yıkmak çok kolay. İnsanlar kırıldığı zaman kolay kolay tamir edilemezler. Aslolan insan kazanmaktır. Fakat insanlarımız can pazarındayken sözkonusu aydınlara karşı hoşgörülü olamıyorlar. Bu içinde yaşanan ortamın bir sonucudur. Fakat bunu da aşmak lazım.

Bilgesu Erenus: Aydın tabakası içerisinde birtakım cesetleşmiş insanlar var. Umutları kırılmış iyice. Onlarla artık bir işimiz kalmamış. Bir yığın insan sayabilirim böyle. Bunları artık sırtımızda taşıyamayız. Bitti. Ama hayat belirtileri veriyorsa, bir ışık yakabiliyorsa o insanı bırakmamak lazım. Bugün burda yoksa yarın mutlaka burda olacaktır. Ben buna inanıyorum. Yahut herhangi bir eylemin içine korkudan giremiyorsa, kaybedeceği şeylerin olduğunu düşünüyorsa yarın çok farklı davranacaktır. İnsanımıza güveniyorum, Türkiyeli insana güveniyorum.

Bir Grevci: Aydınları kategorilere ayırdınız. Acaba işçi aydından söz edilebilir mi? İşçi aydın proleter bilinci taşıyor mu? Bütün klasiklere baktığımızda sadece burjuva aydını karşımıza çıkıyor.

Bilgesu Erenus: *Yapmayın bunu!*

Bir Grevci: Proleter aydın diye bir şeye şimdiye kadar rastlamadım.

İlyas Salman: *Burjuvazinin belirlemelerine göre hareket ediyorsan, onların gösterdiği adreslere gidiyorsan.. Onlara göre işçi aydın yoktur. Ama bizim aydınlık kavramımız farklı bir olay.*

Bir Grevci: Burası biliyorsunuz sömürge bir ülkedir. Yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları talan edilen bir ülke. Böyle bir ülkeden fazla aydının çıkması beklenmemelidir. Mesela onyedinci yüzyılda Kürdistan biraz da olsa özgür kalabilmiştir. Bu süre içerisinde Ahmede Xani, Feqye Tayra gibi büyük ozanlar yetişebilmiştir. Oysa bugün bizim aydın insanlarımız yok ediliyor, cezaevlerine atılıyor veya susturuluyor. Batıda birçok şey ifade edilebiliyor. Ama burda en ufak şey bile ölümüne neden olabiliyor. Geçen gün Dicle'de bir deliyi vurmuşlar. Deliyi vuran asker gerillaların on kişi olduklarını, birini vurup birini yaraladıklarını, diğer sekiz kişinin ise kaçtığını ve baraj güvenlik kuvvetlerinin dikkatli olması gerektiğini bildiriyor. Herşey sonradan ortaya çıkıyor. Vurulan kişi bir delidir. Dicle kaymakamının, Dicle savcısının ve bütün halkın bildiği, tanıdığı bir deli, Bu şartlar altında yaşıyoruz. Batıdan birçok aydın, yaşadıklarımızı görüp bize yardımcı olmak istiyor. Ancak biz onların bu katkısını yeterli görmüyoruz. Bunu kamuoyuna, Avrupa'ya ve diğer işçi sınıfı hareketlerine duyurabilirler.

Bilgesu Erenus: *Hepimizin kabul edeceği iki- isim vereyim. Tabii ki İsmail Beşikçi, ve Yalçın Küçük. Bu insanlar sırtlarında çok şey taşıyorlar. Musa Anter diye bir araştırmacınız, bir aydınınız var. Kürt operasından hikayelerine kadar birçok derleme yapmış. Bakın ben biliyorum ama birçok kişi bunu bilmez. Bu büyük bir eksikliktir. Sıcak savaşın içinde bile, delilerin öldürüldüğü bir ülkede bile bunu bilmeniz şarttır. Bunlar olmadan bir yere varılmaz. Üç-beş aydının, Türk aydınının yaptığı çalışmaların bu konuma gelmenizde büyük katkıları olmuştur. Tabii gönlümüzü bunu yaymayı istiyor. Ama ben sizler adına başka bir şey diliyorum: Kendi aydınınızı kendiniz*

çıkarm. Birlikte güçleneceğiz.

Bir Grevci: Musa Anter'i çok az kişi bilir, evet doğrudur. Ancak bunların sebebinin bizde aranmaması gerekiyor. Anter, defalarca cezaevine girdi. Kitapları yasak, hiçbirinin baskısı yok. Demek istediğim, Musa Anter'i bilmek bizim elimizde değil.

Bilgesu Erenus: *Yazılı kültürünüze sahip çıkmak durumundasınız. Yardımcı olalım. Yazılı kültürünüzü geliştirmek çok önemli. Direndiğiniz, şu yaptığınız şey kadar önemli. Bunlar ertelenemez şeylerdir.*

Bir Grevci: Mücadele bir bütündür. Bunlar mücadelenin birer parçasıdır.

Bilgesu Erenus: *Ama ertelenebilir bir parçası gibi. Açıklamandan o anlaşıyor. Bir arada gider bütün bunlar. Filistin'de arkadaşlar savaşırken tiyatro yapıyorlardı. Bu çok önemli bir şey. Hayatın içinde savaşırken... Avrupa'da bir gecede gördüm. Bir Kürt halk dansı sergileniyordu. Halaybaşı kimdi, biliyor musunuz? Bir peşmerge. Bu çok etkileyici bir şey. Ve o halayın tadı çok başka oluyordu. Eline mendil almıştı bir peşmerge, kadınlı erkekli diğerleri kendi giysileri içindeydiler. Bunlar unutulmayacak yaratıcılıklardır ve ölürken bile devam eder. Ben ertelenmesinden yana değilim.*

Bir Grevci: Yalçın Hoca'nın güzel bir formülasyonu var: Diyor ki, "Bilim ya da gelişme, somutun zenginliğinde soyutlamadır." Biz somutumuzu yaşıyoruz. Bizim somutumuz çok canlı ve çok derin. Bu somuttan soyutlamayı da yapacağız. Aydınımızı de yetiştireceğiz. Aydınımızı yetiştirince somutumuz daha da zenginleşecek.

Bilgesu Erenus: *Bunu bekliyorduk...*

Grevci: Toplumlara bilincin sürekli dışardan taşındığının farkındayız.. Aydınımız oluşunca bilinci de taşıyacağız. Aydınımız oluşuyor, sizin dediğiniz kadar kötü değiliz.

Uzak yerlerden kalkıp buralara kadar geldiniz. Ancak bu bir özveri değildir. Aydın sorumluluğunun bir gereğidir. Çünkü

aydın olmak bir sorumluluğu gerektiriyor. Olaylara, topluma, herşeye karşı sorumludur aydın. Aslında burda size teşekkür etmemiz gerekmiyor.

Bilgesu Erenus: *Biz teşekkür istemedik ki.*

Grevci: Hep teşekkür edildi, onun için söylüyorum. Aydın sorumluluğunuzu yerine getiriyorsunuz. Bu sorumluluğu da paylaşmamız gerekir.

Bilgesu Erenus: *Tabii... Tabii...*

Gelme deseniz de gelirdik. Şu anda niye burda oturuyorsunuz desenizde otururum. Arkadaşların dediği gibi bu bizim sorunumuzdur da aynı zamanda.

İlyas Salman: *Kötü yaptığımız zaman eleştirin ama iyi yaptığımız zaman da alkışlamayın. Çünkü bu bizim görevimizdir. Biz alkış beklediğimiz için gelmedik buraya. İzmir'de daha çok alkış alırdım.*

Bilgesu Erenus: *Biz alkış almaya karara versek, alkış alacağımız yerler çok. Biz burada nasıl beraber olabiliriz, beraber içimizi nasıl derinleştirebiliriz ve çocuklarımıza nasıl yardımcı olabiliriz? Bizim sorunumuz bu.*

Ben anneden biraz daha konuşmasına isteyeceğim. Çok güzel konuşuyor.

Grevci Ana: *Çözölmeyecek sorun dile getirmenin bir yararı olabilir mi?*

Bilgesu Erenus: *Oğlunuz mu var içerde?*

Grevci Ana: *Evet, hapiste...*

Bilgesu Erenus: *Peki, burda açlık grevindeki insanlar içinde idamlık yakın olan var mı?*

Bir Grevci Kadın: *Eşim idamla yargılanıyor. Kardeşim de idamlık.*

Bilgesu Erenus: *Çok yakın bir zamanda böyle bir şey gerçekleşirse ne yapacağız biz? Böyle eli kolu bağılı mı kalacağız?*

Grevci Kadın: Bu haksızlığı kabul etmeyeceğiz. Çocuklarımızın dört duvar arasında ölüme terkedilmesine, hele hele idam edilmesine göz yummayacağız.

Bir başka kadın: Kardeşim sürgün edildi. Biz yoksul bir aileyiz. Batıya kadar gidip gelecek paramız yok. Çocuklarımızın suçsuz yere idam edilmesine izin vermeyeceğiz. Onları Diyarbakır'a istiyoruz.

Bu konuşmalardan sonra, açlık grevindeki yaşlı bir kadın, herkesi şehitlerin anısına saygı duruşuna davet etti ve Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ulusal marşı okundu.

"KÜRSÜYÜ YALAYAN ALEVLER"

Türkiye Yazarlar Sendikasının Olağanüstü Kongresi olaylı geçti. Sendika Başkanı Aziz Nesin kendisine yapılan eleştirilerin haksız olduğunu belirtti. Yönetimi eleştiren Tomris Uyar için Aziz Nesin: "Dört yıllık Üyelik ödentisini ödemeyen Tomris Uyar, bu sözleri edebildiğine göre, kendinde utanma yoktur. Elini vicdanına değil sarhoşlukla başka bir yere koymuş olabilir" dedi. Bu cümlelere salondan ve yeni seçilmiş yönetimden kınama gelmeyince, Tomris Uyar, Pınar Kür, Ahmet Cemal, Nezihe Meriç, Füsun Akatlı ve Can Yücel istifa ettiler. Adalet Ağaoğlu ise yeni başkan Oktay Akbal'ı yetersiz bulduğundan sendikadan ayrıldı. Ardından Bilgesu Erenus da istifa edince TYS'de istifa edenlerin sayısı sekize ulaştı. Bilgesu Erenus'un 2 aralık 1989 tarihinde kongrede yaptığı konuşma için Ataol Behramoğlu kongre kürsüsünden şunları söyledi; "Bilgesu kendisini bir yangının ortasına atarcasına ve şu kürsüyü yalayan alevler arasında yaptı konuşmasını. İçeriği tartışılabilir ama mutlaka gerekli bir tavır ve konuşma" dedi.

Çalışma raporunun okunması ve yönetim kurulunun aklanmasından sonra, eleştirilerin süresi konusunda bir oylama yapıldı. Çoğunluğun yönlendirmesiyle eleştiriler beşer dakika ile sınırlandırılmıştı. Çoğu eleştiri taşımayan ve dilekler bölümünde de rahatça yer alabilecek konuşmaların ardından sıra Bilgesu Erenus'a geldi. Sürenin yetersizliğini vurgulayarak konuşmasına başlayan Ere-

nus şunları söyledi:

Sevgili Meslektaşlarım, Türkiye Yazarlar Sendikası Olağanüstü Kongresi'nin Değerli Üyeleri,

Sendikamızın 1980 sonrası yönetimine her zaman karşıydım, ne var ki, genel geçer anlamda kulisçilik gerektirdiği için, Muhalefet yapmayı, hiç mi hiç düşünmemiştim. Yönetimin gerek duyduğu olağanüstü bu kongreden olağandışı birşey beklemediğim için, çok özür dileyerek söyleyeyim, hangi tarihte gerçekleşeceğini bile bilmiyordum ve bunu geçen hafta bir gazetecinin telefonundan öğrendim. Aynı gazeteci, "Alternatif bir listeniz olduğu söyleniyor. Adaylığınızı koyacak mısınız?" gibilerden beni oldukça şaşırtan bir soru da yöneltmişti aynı zamanda.

Günlük çalışmamı bölen bu telefon sonrası ister istemez düşünmek zorundaydım. Söylentinin kaynağı, üyelerinin bence çok haklı nedenlere dayalı ilgisizliği karşısında parmak hesabını bir türlü tutturamayan mevcut yönetimin, gerekli katılımı sağlayabilmek için, muhtemel muhaliflerini kışkırtma riskini de göze alan son bir çırpınışı olabilirdi bu ya da yönetimi değiştirme çabasındaki kimi arkadaşların dolaylı biri biçimde yolladığı görev çağrısı ya da.... Son zamanlarda artan eleştirileri bir türlü içine sindiremeyen Aziz Nesin'in eleştiri sahifelerini kongre önünde birer birer yiyerek prestij kaybını bir zafere dönüştürme tutkusunu.

Aklanmış yönetimin masasında tedirgin kıpırdamışlar.

Az önce bu kürsüde Aziz Nesin'in ne denli konuştuğunu gördük. Aziz Nesin kendini yiyip bitirmiştir. Ben onu gene de 1986 yılında Ekin çalışmaları sırasındaki yiğitliğiyle anımsamaya çalışacağım.

Kongre salonunda dalgalanamalar,

Kısaca şunu söylemek istiyorum, Değerli Meslektaşlarım, ben bir söylenti kurbanıyım, Bağışlayın başka bir tanım bulamıyorum, bu kongrede muhalefet yapmaya basın da

yardımıyla arkamdan itelendim. Gene de o ünlü fıkra örneği, boğulmaktan kurtardığı genç kız dolayısıyla kahramanlığına alkış tutulan yaşlı adam örneği, dönüp arkama sormayacağım, "Kim itti lan beni":

Genel başkanımız son günlerde çok alingan, kendine sanabilir çünkü. Gözlerimi olabildiğince açık tutarak görevimi yapacağım ve bu konuda da tek sığınağım, tek güvencem var içtenliğim..

Önce bir özeleştiriyeye başlamam gerek. Muhalefet yapmaya itelenince sendikamız tüzüğünü daha bir dikkatle okumak gereği duydum ve böylesi bir dikkati daha önce göstermediğim için de doğrusu kendime epey kızdım. Belki benim gibi bu konuda dikkatini esirgeyen üyeler vardır aranızda yalnızca genel başkanın yetki ve görevleriyle ilgili bölümü şöyle çarçabuk bir geçeyim:

"Genel Başkan, sendika adına demeç verir, basın toplantısı yapar, sendikayı kamu ve özel kuruluşlar katında da temsil eder, Tüzük ve yönetmeliklerin uygulanmasını sağlar, sendikanın sosyal ve ekonomik dirliğini sağlar, üst kuruluşlar ve sendikalarla ilişkileri yürütür, düzenler ve sendikanın tüzel kişiliğini korur, gerektiğinde şubelerdeki çalışmaları denetler ya da denetlettirir..."

Kongre salonundan gerilere doğru, "Bunları biliyoruz" uyarısı.

Pekala, bundan sonrasını bilenler bilmeyenlere anlatsın, benim zaten soluğum yetmiyor. Doğrusu Sevgili Meslektaşlarım, Aziz Nesin, böylesi anti-demokratik, dilim pek varmıyor ama, böylesi yarı faşizan bir tüzükten yetki alan bir genel başkan olarak, gerektiğinde çok da sağduyulu davranmış. Bugüne dek yaptığım eleştirilerden dolayı huzurunuzda kendisinden özür diliyorum. Ne bekliyordunuz, ne yapsındı yani genel başkan? Gerektiğinde pekala da bir turizm şirketine dönüştürebilir bu kuruluşu, gerektiğinde dışişleri bakanlığının bir kültür kolu sayabilir, gerektiğinde asar, gerektiğinde keser, gerektiğinde "Nankörler" der, "Hainler, alçaklar, namussuzlar"

ve az önce de duydunuz, daha neler neler.

Aziz Nesin aklanmış yönetimdeki yerinden kalkarak, divan başkanının kulağına eğilip, söz hakkı istiyor. Erenus sürdürüyor konuşmasını.

Aziz Bey kendisinden özür dilenmesini seviyor, sayın başkanımızın hakkını yediğimiz için utanmalıyız Değerli Meslektaşlarım. Onun 16 yıllık emeğine, özellikle ilk dönemlerine saygılıyım, kendisi bir öncüdür, öncüler yol açar, ne varki Aziz Nesin bu Sendika için artık bir ayakbağı olmuştur. Şimdi çok daha rahatlıkla söylebiliyorum, bu yarı faşizan tüzük, Aziz Nesin'in muhteşem egosantrizmiyle tıpatıp uyuşmaktadır ve sayın başkanımız asabileceği, söyleyebileceği, sövebileceğinden çok daha azını yaparak bu kutsal görev karşılığında tüzüğün ona vaadettiği maaşa bile tenezzül etmemiştir. Ben kendi hesabıma onun büyük Grev öyküsündeki sendika ağalığını sergileyen büyük başarısını şimdi çok daha iyi kavrayabiliyorum, çünkü Aziz Nesin'in kendisi de amansız bir sendika ağasıdır bu konumda.

Kongre salonunda dalgalanmalar artıyor.

Aranızda, sendikalar yasasına göre dört kez üstüste seçildiği için artık adaylığını koyamayacak eski bir genel başkanı hedef alışıma yadırgayanlar olabilir, onlara yalnızca yanıldıklarını söyleyebilirim. Yüzündeki hüzne bakmayın, Aziz Bey şu anda bile yeniden yönetime gelişinin keyfini, hüznle içiçe yaşıyor.

Aklanmış yönetim kurulunun oturduğu kenar masadan "yuhh" seslerini de içeren, protesto. Erenus'un konuşması sürüyor.

Yanılan ben olabilirim, bir mucize sonucu genel başkanımız değişebilir, gene de inanın değerli üyeler değişen hiçbir şey olmayacaktır. Çünkü, Aziz'li ya da Aziz'siz, Nesin'li yönetimler bu kuruluşun artık yıllarca ruhuna sinmiştir bir kez, değişik adlar kanalıyla kendini sürdürebileceğinden hiç kuşukum yok.

Aklanmış yönetimde ve kongre salonunda artan gerilim, neredeye tütme tanımına yakın bir hareketlilik. Divan başkanı Kurdakul, Ere-

nus'u uyarıyor. "Kibar sözciklerle hakaret etmeniz gerekmez Bilgesu". Erenus konuşmasını siirdürürken Kurdakul'u yanıtlıyor. "Hakaret etmiyorum, entellektiuel şiddet kullanıyorum yalnızca" ve süren konuşma:

Sendikaya sinen Nesin ruhunun özeti, sıkıyönetimlerce kapatılmadan kapatıldı oynamaktadır, bu ruhun özeti, açık olduğunu gizlemeyediği durumlarda kendisini yalnızca turizme açarak, Boğaziçi ve şiir gezilerini de unutmayalım, Türkiye Cumhuriyeti'nin imajını yurtiçi ve yurtdışında güzelleştirmektedir bu ruhun özüne ve başka hiçbir şey değil.

Üye sandalyeleri ile aklanmış, yönetimin masası arasında ve kongre boyu ayakta kalmayı yeğleyen karı koça özyalçınlar bağırarak Erenus'un susturulmasını istiyorlar. Erenus, Nesin, ruhuyla ilgili bir tanım daha yapmakta..

A, bir de, bu ruhun özeti içmek, içmek, içmek'tir. Böylesi bir düzeyde konuşmak istemezdim ama Tomris Uyar arkadaşımıza bu kürsüde çok büyük bir haksızlık yapıldı, bu yüzden aynı düzeyde seslenmek zorunda kalacağım. Doğu Bloku ülkelerindeki yazar yoldaşlarıyla verimli mesleksel buluşmaları sırasında, "şerefe" sözcüğü yüzünden Aziz Nesin'in tavandan başka bir yer göremediğini yakınları kendi ifadesinden çok iyi bilirler.

Erenus'un konuşması siirerken, yeniden yönetime gelmenin hazırlıklarını çoktan tamamlamış eski 2. Başkan Demirtaş Ceyhun, uslu üye görünümiinden sıyrılıp yanındakilere teleşla birşeyler söylüyor.

Ve bu ruh Nesin'in yakın çevresince çok başarılı bir şekilde hayata geçirilmektedir, her vesileyle "içtik, içtik, içtik" ve başka hiçbir şey.

Divan başkanı Erenus'a beş dakikalık sürenin dolduğunu anımsatıyor. Erenus konuşmasına başlamadan önceki uzatma talebini yineleyince başkan Kurdakul, kendi eğiliminde uzatılmasından yana olduğunu duyumsatarak, oya sunuyor. Erenus'un konuşmasını isteyenlerin sayısı çekimser kalanlar gözardı edildiğinde, istemeyenlerin

sayısında fazla.

Suçumuz, Büyük olağanüstü kongrenin değerli üyeleri, ilgisizlikle suçlanıyoruz, "Gelmiyoruz, katılmıyoruz" ve yalnızca eleştiriyoruz. Altıncı Kongre'ye katılmak için bazı notlar almıştım, Mart 89'a ait bu notlardan izninizle pek de kısa olmayan bir paragraf okumak zorundayım "Adlarımıza tek tek postalanan çalışma raporunu okuduğumda tek bir kaleminden çıkmış olsa da, yönetim kurulunun ortak sesini duyuruyordu bu çalışma raporu ve bu ortak sesin asla bir yazar topluluğundan çıkamayacağını düşündüm.

"Devletle dirsek temasından hoşnut, ne denli cici çocuklar olduğunu kanıtlama çabasında, genelde endişelerinden tam olarak sıyrılamayan, eğilip bükülen, tepkiselliğini çoktan yitirmiş, hatta bunun bir erdem olduğunu savunacak kadar kendisine ve yazdıklarına yabancılaşan, ket vuran en çok da beceriksiz, en çok da kendi yeteneklerinden ve gücünden vazgeçmiş, yalnızca önüne atılanlarla oyalanmayı göze alan bir murırtı, bir güçsüzlük, bir zavalılık örneği bu ses ve yazarların sesi olmaktan, aydınların tavrını yansıtmaktan çok çok uzak yani."

Evet suçluyum, Altıncı Kongre'ye yönelik eleştirilerimi, notladığım bir yazı dümenine soktuğum halde, katılmadım, çünkü mırıltılı sesin sahibi yöneticiler, peşlerini bir türlü bırakmayan aksilik ve tahıhsizliklerden o denli yakınıyorlardı ki, bunları ciddiye alıp eleştirmek ayıp birşeymiş gibi geldi bana..

Aklamış kenar masa ve karı koca Özyalçınlar.. Divan başkanı, uyarılara karşın Erenus'un sözünü kesmek niyetinde değil, Erenus sesini yükselterek kongreye duyurma çabasında.

Bu aynı zamanda da bugün okunan çalışma raporuna yönelik eleştirilerimdir. Bu anlayış değişmezse korkarım 4 yıl sonraki çalışma raporuna da ilişkin olacak.

Bu türden yetersizlikleri bizim önümüze çalışma raporu diye süren bir yönetimi ciddiye almayışımız bizim suçumuz olamaz değerli Üyeler. Oysa, konuşmamın başında başkana tanıdığı yetkiler dolayısıyla anti-demokratik ve yarı faşizan

diye adlandırdığım sendikanız tüzüğünde, önemli bir amaç maddesi var, bir askeri darbe sonrası 1974'te kaleme alınmış olsa bile, belli bir korkusuzluğu taşıyabiliyor, okuyorum, çok kısa...

"Yazarların uğrayacakları her türlü siyasal ve ekonomik güçlükler karşısında gerekli her türlü maddi ve manevi yardımda bulunur, bunun için fonlar kurar" nokta, "bu konuda" dikkatinizi çekerim, aynen böyle yazıyor burda, "bu konuda eylemlere girilir." Tanrı ya da kul bizi korusun bu eylem sözcüğü başımıza bir dert açabilirdi, Nesin'li yönetimin ikinci darbeden sonra yalnızca bu sözcük nedeniyle amaç maddesinde bir değişikliğe gitmemesi, doğrusu şaşırtıcı.

Mademki eylem sözcüğüne karşın değiştirilmeden duruyor, tüzüğün amaç maddesinin bağlayıcılığında şunu söyleyebiliriz. Değerli üyeler, yazarların ekonomik güçlükler karşısındaki çaresizliğini anlayabilirim ama yazarların uğradıkları siyasal güçlükler karşısında bu yönetimin kılı kıpırdamamıştır Değerli Meslektaşlarım ve bunda hepimizin sorumluluğu var.

Bir tek örnekle yetineceğim, sol düşünce adına binlerce beynin hapisanelerde rehin tutulduğu ülkemizde, vereceğim bu tek örnek belirleyici olacaktır sanırım. Beşinci Kongre'ye katılanlarınız hatırlar, ömrünün on küsur çalışma yılını hapisanelerde tüketmek zorunda kalan üyemiz İsmail Beşikçi ile ilgili bir dileğimiz olmuştu Kongreden. Bilim özgürlüğünün savunucusu Beşikçi'nin tahliye günlerine rastlamıştı, bu genel kongre, Bunca yıllık suskunluğumuzu karşılamasa bile bir tel çekerek kongrenin selam ve sevgilerini iletme istiyorduk. Kongre Başkanı Kemal Sülker'di, "Divana sunulmak üzere dilekçenizi yazıp getirin" dedi, imzalar toplanırken kongrenin bitiş konuşmasına geçmişti Başkan ve başkan kürsüsüyle aramızda amansız bir koşuşturma başladı, biz divana vardığımızda kongreyi kapatmak suretiyle Kemal Sülker çoktan göğüslemişti ipi. "Neden ama" dediğimizde işe yanıt, Sevimli sevimli gülümseyerek "Çocuk musun Bilgesu, bu olağanüstü zamanda...Yasalar..... oldu." Kemal Sülker sağlık

nedeniyle nedeniyle şu anda burada değil, olsaydı bu sözlerini yadsımayacak kadar açık yüreklidir. Beni doğrulayacağından hiç kuşkum yok.

Kongre salonunda, aklanmış masayı da kapsayan tanımı güç bir sessizlik var. Erenus'un sesi hepsini kucaklıyor şimdi.

Değerli Meslektaşlarım, hayatla tek bağlantımız yasalar olacaksa eğer neden biraradayız biz? Yasalara uymak zorunda olabiliriz ama bu, yasaları beğendiğimiz anlamına gelmez, gelmemeli... Eğer yasaların hiç değilse yorumlarını değiştirip, genişletmek için elimizden geleni ortaya koyamıyorsa, sakınıyorsa, kendimizi bir aydın, bir yazar olarak nasıl adlandırabiliriz?

Salon Erenus'un konuşması sürerkenki olağan kıpırtısında gene, tütmekte...

Bu soruyu kendimize çok daha sık sormak zorundayız değerli meslektaşlarım, beraberliğimizin sorgulanmasıdır bu.

Nesin'li yönetimin bu soruyu bir kez bile sorduğunu sanmıyorum. Çünkü yasalar işlerine geliyor onların, çünkü yasaları kalkan yaparak, vurdumduymazlıklarına ve evhamlarına sürekli özür üretiyorlar.

Divan başkanı yeni sürenin de bittiğini anımsatıyor. Erenus Sözlerini bitirebilme telaşında..

Bu kalkan ise liberal görünme çabasındaki tekелci iktidarın fazlasıyla işine gelmekte değerli üyeler.

"Bağlayınız" diyor divan başkanı. Erenus'un talebi ise yeni bir süre. Başkan yeniden oylamaya sunuyor. Erenus'a bir önceki oylamada söz hakkı tanıyanların da çekimserler arasına katıldığı gözleniyor bu kez. Yalnızca bir ses ötelerden "Ben kendi konuşma hakkımı veriyorum. Sesin sahibi ısrarlı olmadığı için başkan "Bağlayınız" uyarısını yineliyor.

Değerli Meslektaşlarım, kongreyle ilgili kişisel tutumumu açıklamadan önce son bir söz. Yazar kimliğimizden vazgeçebiliriz ama asıl olan aydın kimliğimizdir bizim. Aydın,

Sartre'nin tanımıyla "Üstüne vazife olmayan işlerle uğraşan kişi, her meslekten aydın.."

Karı-koca Özyalçın'ların başlattığı protesto sesleri "Aydın olmayı bize mi öğretecek?"

Batı dünyasının aydını, açtığı yaraları sosyal devlet yaf-tasıyla ancak üstünkörü sarabilen vahşi kapitalizmin uygulamaları karşısında yaratıcılığın ve içtenliğini çoktandır yitirdi. Doğu Bloku aydını ise sahte barış arayışları ile batı dünyasına peşkeş çekildiğini değmez özentiler uğruna görmezlikten geliyor.

Divan başkanı da, salonda yükselen seslerle birlikte, Erenus'tan aydın konusundaki bu dersi kesmesini istiyor.

Pekala, kişisel tutumuma gelince, hiçbir listem yok ve isim-lerin değişip yönetim anlayışının aynen süreceği hiçbir listede yer almayacağım.

Olağanüstü kongrelerle ya da olağanlarıyla bu kemikleşmiş yapıyı sürdürme çabasındaki yöneticilerce dışlanırsam eğer, iş mahkemesine gidecek yerde, noter önünde sendikadan istifa et-meyi de seçebilirim. Yazarlar kimi zaman örgütsüz kalabilirler ama bu onların onurlu seslerini hiç mi hiç duyuramayacağı anlamına gelmez.

Divan başkanı Erenus'tan kiirsiyi terketmesini istiyor.

Çoğu burada değil 5 ağustos günü açlık grevi cinayeti konu-sunda iktidarı protesto etmek amacıyla Atatürk Kültür Merkezi önünde başkansız ve kurulsuz biraraya gelerek eylem koyabi-len dokuz kadın yazar arkadaşım..

Artan güriültüler karşısında, divandan son uyarı. Erenus yalnızca kongreyi selamlama izni alıyor.

Aydın kimliğimizi böylesi kemikleşmiş bir yapıdan ve her türlü resmi ideolojilerden üstün tutacağınız inancıyla hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

DÜNYA HORTLAKLAR GÜNÜNE RASTLAYAN BİR KONGRE

Toplumsal Kurtuluş'un Avrupa Etkinlikleri dönüşü, Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği'nin iki çağrısını birden buldum evimde. Birinci kongre çoğunluk sağlanamadığından yapılamamış. İkinci mektup, yeni bir tarih veriyordu, 28 Ekim '91, "Kongrede bulunmanız, yasanın istediği çoğunluğu sağlamamız gerekiyor" tümcesi eklenmişti, gündem gene aynı.

Tarih değişimiyle kongreye yetişebilmişim. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı yokuşunu tırmanırken 28 Ekim'in aynı zamanda dünya Hortlaklar Günü olduğunu düşünüyordum ve bir büyük mağaza öncülüğünde Türkiye'nin de bundan böyle bu kutlamalara katılacağına dair gazete haberleri, gerçek korku ve dehşet şöenleri eksikmişcesine bu ülkede ve cadı ve karga figürleri, harika... Bildiğimi sandığım bir sözcüğe bu sabah yeniden bakmak zorunda kalmıştım, Hortlak " mezardan çıkarak insanları korkuttuğuna inanılan ölü, hayalet" Ortaçağ şato öyküleri, zincirlerini sürüyen ruhlar vs.. Ansiklopedi maddesine göre rönesans sonrası önemini yitirmiş... Rönesans.. Aydınlanma.. Yeniden doğuş.. Eski dinci, yeni Atatürk vakfı başkanı, Adnan Hoca'nın dergisi belki de günümüzde.

Doğrusu her Avrupa dönüşü ülkemi daha çok seviyorum, çelişkiler çok daha net burda, köşeli.. İki bine saniyelerin hesaplandığı modern Avrupa'da kıyasıya hortlatılmış bir ortaçağ yaşıyor ve insanlar habersiz sanki. Büyük boy Jesus-İsa baba afişlerinin yanısıra küçük alçak gönüllü bir afiş daha, "Kitap öcünü alacak" yazıyor üzerinde. Kitap, Sanat, Sanatçı, Yaratıcılık, Öc... Kongre salonundayım.

MÜSAHİP AĞALAR

Yasanın istediği çoğunluk Musahip ağalardaki yerini almış, salon tıklım tıklım. Geçtiğimiz yıllarda TK'de Muhasip ağanın saray erkanını eğlendiren soytarı anlamına geldiğini belirten yazıyı bana mal eden dernek yönetiminin bir epey öfkesini çekmiştim. Çağrı mektuplarında ve giriş kapısındaki levhada hala Musahip ağalar yazdığına göre, tüm öfkelerine karşın böylesi tarihsel bir adı değiştirmek adına bir kaygıları yok.

Aklanmayı bekleyen yönetimin Başkanı Bilginer'in açış konuşması ve çalışma ve denetçiler raporundan bazı notlar şimdi...

Tiyatro yazarının var olan dostları ve düşmanları..

Bitmek ve tükenmek bilmeyen bir Gencay Gürün sorunu..

Kısa çalışma raporu tümüyle alınganlıklar üzerine inşa edilmiş.

Gelen para gideni aratıyor, bu da denetçilerinki..

Aklanma öncesi yönetimin son savlı sözü," Bütün bunlara karşın, Türk Tiyatrosu ve yazarları çağdaş dünyada hak edilen yeri alacaklardır."

Bu notları alırken bir an duraksadım, kulaklarıma inanmıyordum, kongreye ara mı verildi acaba, çünkü bu duyduklarım tam bir kapı arkası, kulis konuşması ve elbet Şehir Tiyatroları boykotu ve sonuçları anlatıldıktan sonra Anakent Belediye Başkanı Sözen'in güvencesini almak üzere yenen bir akşam yemeğinden söz ediliyor. Sözen dernek Yöneticilerini dinledikten sonra demişti, "Napalım ki Gencay Gürün'ü basın tutuyor, siz de aleyhine yazı yazdırın, o zamana atabilirim.."

YAKIN İLİŞKİLER

Böylesi bir kongrede sabırla birkaç kez söz aldım ve zaman zaman özetleyeceğim konuşmamı.

"Çalışma raporunda sözü edilen hakkımız olan yeri nasıl alacağız sevgili meslektaşlarım, hangi çağ dünyada? Bütün değerlerin ve ahlakın alt üst olduğu bir dönem. Özel bir çaba harcadığını sanmıyorum ama kongremiz bile Dünya Hortlaklar gününe rastladı. Sosyalizmin çökertilmesiyle sınır ve bayrak tanımayan uluslararası tekelli düzenin, metafiziğin taçlandırdığı bir dönem.. Tekeller büyüdükçe insanların ufalandığı bir dünya ve medüzleşen beyinler yalnızca fırsatçılıktan yana yaşama belirtileri gösterilebiliyor, hepsi bu.

Karamsar değilim. İnsanın her şeye karşın iyi ve doğruya mecbur olduğuna inanıyorum önemli olan, başkanın konuşmasındaki dost ve düşman tanımlarını doğru saptayabilmek.. Şehir tiyatroları makamında şu değil de bir başkası otursa Türk tiyatrosunun sanki hiçbir sorunu kalmayacak.

Raporda bir de devlet kuruluşlarıyla ve diğer kuruluşlarla ilişkileri iyileştirme deyimine sıklıkla yer veriliyor. Bence iyileştirmek değil germek gerekiyor. Kopmayı öneremiyorum çünkü bir adada yaşamıyoruz. Gazatelerden kesip arşivlemeye gönlümün razı olmadığı ama kafamdan çıkarıp atmadığım bazı fotoğraflar var, yönetici arkadaşlarım devlet ricalinin yanında bir cenazede gibi elleri önlerinde kenetli duruyorlar. Bunu acı çekerek söylediğimi bilmenizi isterim, bu tür yakın ilişkiler bir tuzaktır ve kaçınmak gerek. Bir dönem iktidardakiler bizlerden, isimlerimizden çekiniyorlardı, bizi tanıdıkça vazgeçtiler bundan, bizse tam aksini yaptık," Doğrusu düşündüğümüz gibi bir devlet adamı değil, hatta bizim bazı arkadaşlarımızdan çok daha ilerici, hele bir şey deyişi var,

doğrusu şaştım vs.." diyerek güzellemeler yaydık çevremize. Gerekirse burda kendi yerimizde buluşun, gözlemci üyeleriniz bulunsun, buluşmada, devlet ricalinin bir lütfu değil bu, görevleridir, gelmek zorundalar.

Raporun içeriğine yönelik eleştirilerimdi, önerilerimi dilekler bölümünde dile getireceğim, teşekkür ederim.

Başkan Bilginer alınganlıkla ilgili eleştiriye pek de iyi kavrayamadığım bir yanıt verdi ama, asıl soruma hiç değinmedi. Bir süre sonra söz alan yönetim kurulu üyesi Nezihe Araz ise kimseyle yakın ilişki peşinde olmadıklarını vurgulayarak, Anakent Belediye başkanından randevu talep ettiklerini, başkanın işi dolayısıyla randevusuna gelmediğini, daha sonra Hilmi Yavuz'un aracılığıyla adını hatırlayamadığı bir otelde akşam yemeğine davet edildiklerini, bu durumda Anakent Belediye başkanına ayıp olur diye gitmek zorunda kaldıklarını açıkladı. Bir başka yönetim kurulu üyesi Tarık Buğra, Nezihe Aras'ın hemen ardından söz isteyerek her iki randevuya da taraftar olmadığını ve katılmadığını söyledi.

KÜLTÜR BAKANLIĞI VE DEĞİŞMESİ GEREKEN

Dinçer Sümer, derneği karşıma almadan yönelteceğim eleştirilerimi diye söze başlayarak, Bilginer'in patron, cüenoğlu'nun ise tezgahtar olduğu söylentisinden söz etti, Necati Cumalı'nın dernekten istifasının nedenini bir üye olarak merak ettiğini, televizyona yazarların belli düzeyin altında kaldıkları için, dernek adının, tiyatro ve televizyon yazarları olarak anılmasını istedi. Sümer'in konuşması bir soruyla noktalanıyordu, kim bu kültür bakanı, kimle muhatabız ve ne istiyoruz?

Divan başkanı Aziz Nesin başkan seçilmesini az konuşması ve dernek yönetimine eleştiri getirmesi isteğine bağlıyordu şaka yollu ve sağ yanında dernekler masasından olduğunu sandığım hükümet komiseri bir hanım.. Aziz Hoca gene de gerekli saydığı müdalalelerde bulunacaktı. Önce çağdaş ve çağcıl sözcükler arasındaki farka değindi, Sümer'in düzeyli düzeysiz tanımanı da karşı çıkmıştı, "Bakanları değiştiremeyeceğimize göre, bayındırlık bakanından nasıl yol istiyorsak kültür bakanından da bir şeyler istemek elbet hakkımız" dedi.

Kültür bakanlarını değiştirmemek diyelim ki kaderimiz bizim ama kültür bakanlarıyla ilişkilerimizi değiştirebiliriz diye yeniden söz aldım. Amacım Aziz hoca'ya 1980 öncesi TYS toplantılarında sıkça kullandığı ve benim çok sevdiğim bir cümlesini anımsatmaktı. "Bizler Sayıca az olabiliriz ama, okuyucularımız, izleyicilerimizle çok daha kalabalığız"

Genel sekreter Cücenoglu'nun Sümer'e yanıtı ilginç. " Tezgahtarlık yaptımsa arkadaşlarımin oyunlarının oynanması için" şeklinde özetlenebilir Cücenoglu'nun savunusu.

Hakkında patronluk söylentisi olan Başkan Bilginer ise, Cumalı'nın istifa nedenini kendisi açıklamadığı için bilmediğini, istifa eden bu dernek üyesinin değer bilmezliğiyle ilgili ise, Türkiye'nin Üçüncü Ödenekli Tiyatrosu olma erdemine eren Zeliha Berksoy Yönetimindeki Tiyatroya Cumalı'nın oyununu oynaması için rica ettiklerini, Berksoy'un da sağıolun kendilerini kırmadıklarını söyledi.

GENCAY GÜRÜN TAKINTISI

Bugün Dünya Hortlaklar günü, artık beni hiçbir şey şaşırtamaz.. Ve işte benim sevimli arkadaşım Haşmet Zeybek de günün mana ve ehemmiyetine uygun bir konuşma yapıyor.

Söze hem dernek yönetiminde hem de Şehir Tiyatroları yönetiminde olmanın dayanılmaz güçlüğüyle başlayan Haşmet Zeybek, sözlerini Eski Dostlar Tiyatrosu günlerine has bir tonlama ve etkililikle sürdürecekti.. Burda bazı arkadaşlar soyut konuşuyor. Soyut laflar etmekle işler düzelmez. Gencay Gürün'ün gitmesi şarttır. Gencay Gürün gitmezse işler hiç düzelmez. Bizler de zaten şunu kabul etmek zorundayız ki bir üçüncü dünya ülkesi olarak geri bırakılmış bir ülkenin üçüncü sınıf oyun yazarlarıyız.

Dünya Tiyatrolarındaki içi kof şarlatanlıkları Türk Tiyatro Yazarları aleyhine gözünde çok büyüten bu sevimli ve artık farklı öfke Haşmet, sonunda oturdu.

Refik Erduran derneğimizin kurucusu olarak her nedense kendisine yakıştırdığı bir kaç fosilden biriyim gibi bir tümceyle başlayıp, zaten kendi önerisi olan Tiyatro ve Televizyon yazarlarının ayrılmaması lehinde konuştu.

AMERİKAN KÜLTÜRÜNÜN TEŞHİRİ

Ben de öyle düşünüyordum, televizyon boş bırakılacak biralan değil ama TRT ile ilişkilerimize istisna akdi ve ücret meseleleri dışında bir boyut getirilmeli. Gerici kültürü bizler doğudan gelir saydık. Oysa Amerika Birleşik Devletlerine git gide artan ölçüde ekonomik ve politik bağımlılık sonucu gerici ve yoz Amerikan kültürü televizyonda kanal kanal yayılmakta.Yalnız bizde değil Avrupa televizyonlarında da öyle, Fransa'da, Almanya'da, İsviçre'da Amerikan kültürü.. Oysa biz onları kadar çaresiz değiliz. Kemalist evhamlarımızdan kurtulursak kendi topraklarımızın ne denli zengin olduğunu farkedebiliriz. Lazı, Çerkezi, Türkü, Kürdü, Arabı, Boşnakı daha nice halkların kültürü bizler için bitip tükenmez bir yaratıcılığın kaynağı olabilir ve Amerikayı kovabiliriz bu topraklardan, yeterki Emperyalizmin kültür Jandarmalığını da üstlenen yöneticilerle böyle

bir tartışmaya girebilelim.

Divan Başkanı, biz Amerikan kültürünü kovacağız diyemeyiz ama ulusal kültürümüzü korumak önerisi getirebiliriz diye düzeltti beni. Ah Aziz Bey, Ulusal Kültür sözcüğünden şoven ırkçı köhne ve karanlık niyetleri nasıl ayıklayabileceğiz peki, ulusal kültür dersek, iktidarların ekmeğine yağ sürmez miyiz?

Bunu söyleyemedim Aziz Nesin'e. Çünkü bir epeydir bu tür top-

lantılarda bana mahallenin delisi rolü düşüyor kendimi bu roldé haklı bulsam da çok hoşlanmıyorum. Bu nedenle kimi zaman frenliyorum kendimi. Rolüme uygun bir konuşma parçası daha..

"Sizden özel bir ricam var sevgili meslektaşlarım, Ürünleriniz çıksın ama, lütfen sizler çıkmayın televizyona. Ekran bir kıyma makinesine dönüştü. Her çıkan ufalıp yitiyor

Oyun Yazarının Türküsü

Oyun yazarıyım Gördüklerimi
Sererim önünüze insanlık pazarlarında
İnsanlığın kaç a alınıp satıldığını
gördüm

Bunu gösteririm ben oyun-yazarı
Nasıl girerler birbirlerinin odalarına
kafalarındaki düzenlerle
ya ellerinde sopalar ya da ceplerinde
para

Sokaklarda nasıl beklerler
Nasıl tuzaklar kurarlar birbirlerine

Umut dolu
Nasıl sözlerler
Nasıl dayanışır
Nasıl sevişirler
Nasıl körurlar yağmalarını
Nasıl yerler
Bütün bunları gösteririm

.....

B. BRECHT
Türkçesi
Cevat Çapan

Teoman Aktürel

ekranda, çıkaranların amaçları da bu zaten. Televizyonun sansür uyguladığı bir kaç isimden biri olduğum için bana böyle bir öneri gelmiyor, red etme fırsatıda bulamıyorum bu yüzden, ama sizler lütfen red edin.

Kongre sürüyor. Eski yönetimin aklanmasına geçildi, ellerimizi kaldırdık hep birlikte. Eskiler aklandı, birazdan seçimle yenileşecekler, böylesi toplantılarda hep böyle olur zaten.

KEMİKLEŞMİŞ YAPI

Seçimler kapalı oyla gerçekleşecekti. Birkaç kişi adımları önerdiğinde "yalnızca eleştiriyor yönetime katılmıyor" dedirtmemek için kabul ettim, önerenlerden biri de Refik ERDÜ-RAN'dı." Kemikleşmiş bir yapı, seçilemem" dediğimde, "sanmam" diye yanıtladı.

Listeler hazırlanırken bir ara Tarık Buğra yanıma geldi ve "bir listeniz var mı" dedi, ben "Bitlis sigaranız varmı" anlatmıştım, maalesef yok" dedim. Buğranın benden Bitlis sigarası istemeyeceğini kongre gününün gecesinde uykuya dalmadan önce farkedip güldüm kendime. Derneklerde insanların politika öğrendikleri söylenir, bunca yıldır kimi derneklerle içiçeyim, benden de ne politikacı olur ama, bir listeyi, Bitlis'le karıştıran ve tüm kulislerden habersiz.

Seçim sonucu eski yönetim bir fire vermişti sanırım o da Nezihe Araz. Tarık Buğra yeni yönetime girmeyi önceden reddetmişti zaten.

Bir dönem oyunları çokca sahnelenmiş bir yazarım. Son yıllarda oynanmayışım umurumda bile değil. Hatta bundan bir övünç payı bile çıkarabiliyorum kendime. Mesleğimle ilişkim sürüyor ama her yıl biyografime bir oyun ekliyorum ve bunu

da devlet ve şehir tiyatrolarında oynansın diye değil her 27 Mart'ta Dünya Tiyatrolar Günü dolayısıyla kitaplıklarında bulundurmaları dileğiyle yolluyorum. Yönetime talip olup da yedek liste de kalışından da bir övünç payı çıkarıyorum şimdi. Bir başka nedenle Aziz Nesin'in de söylediği gibi, yazdıklarımın değil de bazı isimlerden ürkülen bir dönem ve geçer. Bunu seçim sonrası kongrede de söyledim hem de aynı sözcüklerle.

Dilekler her kongrede neden sona kalır bilmem. Dünya Hortlaklar Gününe rastlayan kongrenin önemli bulduğum üç dileğinden söz edeceğim.

Yılmaz Karakoyunlu, o da yönetim adayydı ve birinci yedekte, duyduğuma göre ANAP milletvekilliği adaylığında da şansı yaver gitmemiş."Ben farklı bir sektörden geldiğim için şunu söyleyeceğim" dedi. "Para olmadan hiç bir şey olmaz, kaynak yaratmalıyız oysa dernek hep bir kadınla olan ilişkilerini anlatıp duruyor başka bir şey yaptığı yok." Keşke Karakoyunlu'yu eleştiri bölümünde dinlemiş olsaydık diye düşünüyorum.

Televizyonun geleneksel Türk Ailesi Türündeki dizilerinin yazarı Sabahat Emir eleştiri bölümünde saygınlık dilemişti derneğe, dilek bölümünde ise büyük duvar saatinin düzeltilmesini istedi. Gerçekten de saatlar boyu kongrede yüzümüz saate dönük oturmuştuk, tam bir saat geri.

Yılmaz Onay Avrupa'dan getirdiği bir örnekle "Oyun pazarı" adıyla bir okuma tiyatrosu önerdi. Sosyal ve politik oyunlar gün ışığında çıkma ve tartışılma olanağı bulabilirdi böylece.

YARATICILAR TAYFASI

Fındık, fıstık viskiyle noktalandı dilekler. Bu bölümde Recep

Bilginer gerçek bir ev sahibi özeniyle ikramı denetler.

Güner'le birlikte yeni yönetime başanlar dileğiyle çıkarken kapıda Tarık Buğra yaklaştı yanıma ve ilk anda nasıl yanıtlayacağımı bilemediğim şu sözleri söyledi." Ankara, İstanbul, İzmir televizyonlarına çıkmayı tam beş kez red ettim Bilgesu Hanım, bilmenizi isterim" ilk şaşkınlığım geçtikten sonra yanıtlım yalnızca sevinç oldu ve yanaklarından öptüm.

Güner televizyon çalışmalarından kazandığı paralarla aldığını söylediği markasını bilmediğim lüks bir arabayla beni mahalleme bırakırken, "Hortlaklar Gününde tam bir cadıydın Bilgesu" diyordu sevecenlikle." Tarık Buğra gereken açıklamayı yaparak hışmından kurtuldu ama ötekileri bilemem."

Güner'in espirisine gülerken, biz yaratıcılar her şeye karşın bölünmez bir btnz diye düşünüyordum, bazıları fırlar, ekeler ama hepimiz aynı tayfadanız. Son günlerde ortak sevin-cimiz, devlet sanatılığını red eden beş güzel insan bunu bizler adına da yaptılar eminim. Keşke bunu kongrede de syleyebilseydim.

BORSADA DİLSİZ OYUNU

Parayı sevmediğim kesin. Paranın yeryüzünü cehenneme çevirmedeki rolünü, insan ilişkilerini ne denli yozlaştırdığını çok iyi biliyorum. Bu nedenle de parayla ilişkilerimi en aza indirme çabasıındayım, tümüyle kesemeyişim yalnızca onurumu korumak adına.

Karaköy nhtımındaki Borsa binasının önü ve ben. Evet, kelâlâkâ.

Elele dergisinin, Borsa'yı benim kalemimle bir yazıya dönüştürme isteği, borsa yetkililerince kesinlikle reddedilmiş. Biz de onlar kadar kararlıyız, "Demokrasilerde çare tükenmez" deyip gireceğiz, bakalım var mı?

Elele'den arkadaşları beklerken gözüm nhtımdaki tutuksuz bir orak-çekiç'e takılıyor. Bir yolcu gemisinin bacasına çizilmiş, öteki bacada ise Ayvazovski yazmakta Ermeni asıllı Rus bir ressam. Müzelerde deniz resimlerini kopye ederek kendini geliştirmiş, sonra da donanma ordusunun maaşlı ressamı olmuş, deniz resimleri kadar, osmanlı hanedanının portreleriyle de ün salmış ülkemizde. Ayvazovski şimdi bir gemi adı olarak, ölümünden yüziki yıl sonra yeniden ve yeniden sefere çıkma saatini bekliyor.

Borsa binasının önündeki geniş kaldırım, sabahın erken saatinde bir epey تنها. Portatif masaların plastik koltukları, henüz üst üste duruyor, açılmamış. Benim bekleyişim dikkat çekmiş olmalı, "senet alır, satarım "çağrısı duyuyorum hemen yanıbaşında. Bu çağrının sahiplerine "Ayaklı Borsa" ya da "Sokak Borsacısı" dendiğini daha sonra öğreneceğim.

Alış-verişle bir ilğim olmadığını söylüyorum, gene de plastik koltuklardan birini açıyorlar, oturmam için. Ortalama bir

soru yöneltiyorum, "Nasıl gidiyor?". Ayaklı borsa "sönük" diyor, Benim İstanbullu olup da buraya ilk kez gelişime şaşırmış gibi, "eskiden görecektin burayı, eşeğini tavuğunu satan koşar gelirdi. "Durgunluğun nedenini öğrenmek istiyorum, "Körfez savaşı" diyor, "Demirel'le biraz kıpırdandı, şimdi gene ölü."

Soru sorma sırası Ayaklı borsada, röportaj yapmak için geldiğimi öğrenince haklı olarak yetersiz buluyor beni, "Sen şöyle daha profesyonel bir gazeteci getir, gör bak bakalım neler anlatacağım." Artık vatandaşı da almıyorlar içeri, yalnızca aracılar..

Elele'den arkadaşlar geldi, içeri girmeyi deneyeceğiz. Borsa binasının giriş kapısı beş altı metre öncesinden demir parmaklıklı ve bina boyu yükselen bir kapıyla güvenliğe alınmış.

Borsa'da alış-verişin resmileştiği bir kurum sonuçta, bu tür resmi kapılardan girerken kendinden emin bir tavır sergileyeceksin, duyulur duyulmaz bir mırıltı, "bekliyor" gibilerinden ve asla yürümeyi durdurmamak gerek. Fotoğrafçı arkadaşımız bu kuralı çok iyi biliyor, bu yüzden de, polis-gümrükçü karışımı üniformaları olan kapı görevlilerini çok kolay aştık. İç kapıda kimliklerimize karşılık, nazik bir kararlılık karşıladı bizi, "Randevunuz yoksa, olanaksız."

Nuray Yavuzer., bir kaç yıl öncesi böyle bir kuralın olmadığını anımsatıyor. Nazik kararlılık "Toplum şartları, takdir edersiniz diye yanıtladı, sanki biraz da mahcup. Başkanla görüşmek istediğimizi söyleyince, başkan yardımcılarından birinin sekreterine ulaştırdılar bizi. Adlarımız alındı. Kısa bir süre sonra, "Basına ayrılan bölümden izleyebilirler" haberi geldi ve ekiyle birlikte "Mümkünse kimseyle röportaj yapmadan. "Bu mümkünse sözcüğü kendi anlatımının çok ötesinde telaffuz edilmişti," Asla röportaj yapamazsınız, yasak."

Alt kata indirildik. Daha çok bir duruşma salonuna benziyor burası. Basına ayrılan bölmede yalnızca bir sanık sandalyesi eksik. Ardımız sıra ve hemen kulağımızın dibinde peşpeşe komutlar alıyoruz. "Resimler uzaktan çekilecek" "Tahtaların üzerindeki şirket isimleri görünmemeli" "Flaşa dikkat"

WHERE İS HAREKET THERE İS BEREKET

Ellerimi sanık parmaklığına dayayarak uğultuyu izliyorum. Ben bu insanları bir kez daha bir yerlerde görmüş olmalıyım. Sürekli hareket halindeler, bir yarı çılgınlık, bir uyur gezer edası hepsinin yüzlerinde. Her yaştan erkekle, genç kadınlar var burda, kadınların hepside bakımlı, içlerinde siyah uzun bir etekle dolaşanı da uyurgezerlikte.. Kimseyle konuşmuyorlar, sesleri yalnızca kendilerine dönük ya da şirket adı geçen anonslar duyuluyor. Zincirli levhalar var herbirinin boynunda, kimi kırmızı kimi yeşil bu levhaların, kırmızı levhalılar silinebilir mürekkeple tahtaya bir şeyler yazıyorlar, "Aloo" sesleri yükseliyor birden, "imdat"ı anımsatıyor bu Alo, sonra yeniden içine dönük konuşmalar. "...koydum...ihtimal zayıf"

Yeni bir komut alıyoruz. "Fotoğraf çekimini durdurun, tedirgin olabilirler."

Ama bu insanlar zaten tedirgin. Ben, ben daha önce nerde görmüş olabilirim bunları? Belki bir hastahanenin sancı odasında, gözleri korkudan büyümüş, karınları şiş kadınlar benim içinde bağıryorlardı.. Ya da TRT de çalıştığım dönemde bir röportaj için gittiğim akıl hastahanesinin birbiri üstüne kitlenen kapılarının, o bitmez tükenmez yalnızlığında..

Saçmalama diyorum kendime, "Burası borsa", gene de kapının hemen yanıbaşındaki "tehlike çıkışı" levhasını arıyor gözüm, rekabet insanları ne hale getiriyor, inanılır gibi değil..

Belki de yanlış izlenimler edindim, beni bu yanıştan korumak üzere sorular yöneltebiyeceğim bir olmalı.." yalnızca teknik sorularınızı yanıtlayabilirim" diyor refakatçımız.

"Burda oynayanların her biri ötekisi için rakip, öyle değil mi?"

Refakatçimiz "Öyle de denebilir" diye yanıtlarken, oyun sözcüğüne şiddetle karşı çıkıyor, "Burası veli efendi değil."

Oynayanlar yerine "Borsada işlem yapanlar" önerisine alışmaya çalışacağım.

İkinci sorun şu, "Buraya gelmeden biraz ansiklopedi karıştırdım, bir yanıla gelenek ve göreneğin yönlendirdiği bir kurum deniyor Borsa için, bir de herkes alınmazmış, itibar göreceli bir şey, neye göre tanımlıyorsunuz?"

Refakatçimizin yüzünde sinirsel bir gülümseme beliriyor, sorduklarımın teknik sorular olmadığını ben de biliyorum elbet, "Yukarda" diyor "Eğitim bölümünde bazı yazılı belgeler bulabiliriz sizin için, mutlak olan şu ki, burası yalnızca yasalarla yönetilir."

Yukarı çıkmadan önce salonun hemen girişindeki merdiven başında bir fotoğraf çekirmek istiyorum, çay kahve makinesi var burda ve oyuncular, pardon, borsa işlemcileri merdivenlere oturup ya da duvara dayanarak ellerinde sigara, stress atıyorlar, salondakiler varlığımızdan bile haberli değildi ama burdakiler çay ve kahvenin yardımıyla uyurgezerlikten biraz olsun arındıkları için bizi farkediyorlar ve gerçekten de tedirginler, Hızla uzaklaşıyoruz.

Buyur edildiğimiz serviste çok daha dostça bir hava var şimdi. Yarı ingilizce yarı türkçe özlü bir söz servisin duvarını süslemekte. "where is hareket, there is bereket.

"Manzaramız güzeldir, onunla ilgili dilediğinizi yazabilirsi-

niz" diye bir espiri yapıldı. Ayvazovski'nin orak çekiçi burnunu cama dayamış, piyasa ekonomisini öğrenmeye canı atarcasına munzurca içeri bakmakta sanki, ne de olsa resmi donanma ressamı, ne olacak.

Nuray Yavuzer'in diktkatini çekti, servis çalışanlarının hepsi de gravat ve takım elbiseli. Bu genç insanların çoğu siyasal, ODTÜ ve Boğaziçi'nden yarışmalı sınavla alınmışlar. Gözleri pırıl pırıl hepsinin, güleç. Artık sorularımın hiç bir önemi kalmadı, çünkü her soru bu güleçliğin sansürüne çarpıyor, "Yorumsuz." "Bu çok daha tehlikeli bir soru" "Yetkimiz yok" "Belki sevimsiz ama yanıtlayamayız" "Yorum yok"

Hiç değilse maaşlarını öğrenmek istedim, burda hiç kimse kimsenin maaşını bilmezmiş, "Ama dışarıya oranla tatmin edici" dediler, Bu da bir yanıt sayılabilir.

NE KADAR KONUŞURSAN KONUŞ

SÖYLEDİKLERİN ANCAK KARŞINDAKİNİN ANLAYABİLECEĞİ KADARDIR

Bu arada bize yetkisizlik nedeniyle yazılı belge de verilemeyeceğini öğrenmiş bulunuyoruz.

Gazozlarımızı içerken bu genç insanların gerçekten de istedikleri halde bize yardım edemediklerini düşünüyorum. İşte tam o sırada Misafir oyununu anımsadım. Türkiye Cumhuriyetinde lonca geleneğini sürdürme çabasındaki bir grubu anlatıyordu Misafir. Meslek örgütünün başı oyunun sonunda, üyelerin disiplin ve bağlılığını sınamak adına "Dilsiz oyununun" başlatıyordu. Dilsiz oyununu kuralı şöyle.. Örgüt başı, eski deyimle pir, ne işlerse işlesin ne derse desin, sorgusuz sualsiz tekrarlanacak. Sözgelimi pir yerden bir pislik alıp yüzüne sürdü diyelim bütün üyeler de aynını yapacak, anlamsız da olsa her dediği tekrarlanacak, sözgelimi, yorum yok.

Piri, pardon, üçlü kararnameyle atanan başkanı görmek istiyoruz, ekibimiz dilsiz oyununu bozma çabasında hala. Sekreterine götürüldüğümüzde sekreterlik odasını süsleyen bir başka levha ve Hazreti Mevlananın dilinden, "Ne kadar konuşursan konuş, bütün söylediklerin karşındakinin anlayabileceği kaddardır."

Borsa başkanı dışardan yeni dönmüş, yönetim kurulunu toplayacakmış ve bize ayıracak zamanı yok. Bir başka gün için telefonumuz isteniyor bu kez de biz reddediyoruz.

Oysa eski bir solcu olduğumu biliyorum Yaman beyin, Dilsiz oyunu karşılıklı zorlanabilirdi belli bir ölçüde..

Yeniden borsanın kaldırımlarındayız. İçerdekilerin suskunluğuna karşılık burda herkes bir şeyler anlatma çabasında. Burdakilerin de hepsi en az lise mezunu, aralarında doktor ve mühendisler var.

"Bütün kârı komisyoncular kapıyor."

"Oysa en çok işlemi biz yapıyoruz"

"Kapanışın altından alıp, altında satıyoruz"

"Mali polisle başımız her an dertte"

"Dayak yiyoruz, senet sahtekarlığı diye gazeteler afiş ediyor bizi"

"Sokak borsası New York" da da var, burda niye olmasın?"

"Tavşana kaç, taziya tut yöntemi uygulanıyor bizler için" Ayaklı borsacılarla da bir fotoğraf çektireceğiz. Portatif masadan aldığım ünlü bir şirkete ait tahvilin para karşılığını soruyorum, iki milyon üç yüz binmiş tutarı.

"Şimdi ben bunu satın alırsam o şirketin ortağı mı oluyorum?"

Evet diye yanıtıyor sokak borsacıları.

"Genel kuruluna katılabilecek miyim?"

Yanıt "Tabii haber verirler"

"Genel kurulda konuşma hakkım var mı?"

Sokak borsacılarını sesleri kararsız. "Olabilir"

"Ya paran kadar konuş derlerse?"

Şimdi sokak borsacıları da susuyor.

Bu suskunluk çok öğretici benim için, Yaman beyle konuşmak istediğim de buydu zaten, demekki daha halk kapitalizmine bir epey var.

NİSAB-ÜL İNTİSAB ADAB-ÜL İKTİSAB

Elele okuyucularını elimde olmayan nedenlerle aydınlatamadım, özür diliyorum. Yazım bitirebilmek için yeneden ansiklopedilere dönebilirim. Evel zaman içinde nisab-ül intisab, adab-ül iktisab yani bağlanmanın esası, kazanmanın yolları adlı kitabında Belgradlı Müniri meslek kuruluşlarında ahlaki kuralları şöylece sıralamış, o da Evliya Çelibî'nin yalancısıdır belki. Kanâatkârlık, el işçiliğine özel değer vermek, durgun ve kapalı iş hayatına bağlı bulunmak, Meslekte yüz ağartıcı başarıyı önemsemek, görenek ve otoriteye bağlılık, sanat kıskıncılığı gözetmemek, meslek sırrını saklamak.

Meslek odalarının toplandığı borsada dilsiz oyunu nedeniyle ahlaki kuralları soruşturamadım ama doğrusu otoriteye bağlılık ve meslek sırrını saklamak kurallarından tam not aldıkları kesin.

Kanâatkârlık-azla yetinme ve kapitalizm? asıl şimdi kelâlakâ.

Loncaların asıl kapanma nedenleri bu zıtlık olmalı.

Parayı sevmiyorum. Paranın yeryüzünü cehenneme çevirdiğinin bilincindeyim. Ayvazovski gemisinin orak-çekeçinin bile beni anlayacağından pek emin değilim artık. Oysa adım gibi biliyorum, para yerine insanlar isterlerse başka değerler yaratabilirler ve insan ilişkileri, asla ertelenemeyen bir bayram sevincine dönüşebilir.

Çaresiz görünebilirim ama asla umutsuz değilim.

TEKZİP

Türkiyeli insanlar olarak her birimiz için tek tek tekzip hakkı doğduğuna inanıyorum.

Bu tekzip hakkı, resmi ağızların, televizyonun, bazı köşe yazarlarının örgüt evi baskınları konusundaki yayınları karşısında doğmuştur.

Her ne kadar piyasa araştırmalarıyla yönetilmeye alışkın bir ülkenin insanlarıysak da, halkı ve vatandaş sözcükleri bir sokağın anlayışıyla genelleştirilemez. Türkiyeli insanın, genç ölülere havaya sıkılan polis kurşunları eşliğinde alkışlayan Selami Çeşme-Cezmi Or sokağı sakinleriyle uzaktan yakından hiç bir ilişkisi yoktur.

Şefkat ve hukuk devleti sözlerini dillerinden düşürmeyen yöneticilerin bir apartman dairesinde kuşattıkları insanları çok daha sabırla ve sağ olarak ele geçirmeleri mümkünken peşin infazla cezalandırmışlardır. Görgü tanıkları, tiyatro oyuncusu Ayşe Gülen'in vücudunda altmış kurşun yarası olduğunu söylüyorlar, kuduz köpek imhasında bile daha duyarlı davranıldığını düşünüyorum.

Bu durumda peşin infazlara halk desteği olsa olsa "aranan kamuoyu"yla ilgili bir devlet reklamıdır ve gelecek yılın kristal elmasına adaydır. Bel kırma, beyin dağıtma, kana kan nidalarıyla Güneydoğu ve istanbul'da güvenlik güçleri ve insanlarımız birbirine kırdırılırken, demokrasi söylemleri de gündenden inandırıcılığını yitiriyor.

Devleti yönetenlere önemle duyurulur.

Küba, reel sosyalizmin çözülüşüne rağmen, dünya emperyalizminin bir parçası olmamak için direnmesinden ve sosyalizme sahip çıkmasından dolayı bir yıldız gibi parlıyor. Bilgesu Erenus, Küba Halkına destek vermek üzere aydınları ve sosyalistleri "Küba Halkıyla Dayanışma Komitesi" oluşturmaya çağırıyor.

KÜBA HALKIYLA DAYANIŞMA

Sevgili.....

Amerika Birleşik Devletleri, artık dünya halklarına müdahaleyi kendi iç işi sayıyor ve bunu ikinci Dünya savaşıdan bu yana sürekli tırmandırıyor.

Sovyet Sosyalizminin çöküşü, Washington'un bu hoyrat politikası önündeki tüm engel ve frenleri kaldırmış görünüyor. Washington artık dünya halklarının yazgısını belirlemede kendisini daha özgür sayıyor.

Pek çok ülkede gerici çıkar güçlerinin ve bunların borazanlarının Amerikan önderliğindeki bu vahşi kapitalizme, tekeller yönetimine, güzelleme yarışı yaptıkları şu günlerde kendi seçiminde direnme onuru gösteren bir ülke, Küba, abluka altında bulunuyor. Karayipler, Amerikan askerlerinin sürekli manevra alanı olmuştur. Sürekli olarak yoğun bir hava saldırısının provası yapılıyor.

Washington yönetimi, bu saldırı tehdit ve hazırlıklarına gerekçe olarak Küba yönetim sisteminin Latin yarı küresinin geri kalan bölgelerindeki düzenle uyuşmadığını gösterebiliyor: Toplumcu direnişi kırabilmek için bu denli açık sözlü ve ancak

yüzsüz olabiliyor.

Küba halkı çevrelendiği bu hainlik karşısında yalnız olmadığını biliyor. Çeşitli ülke halklarının ve bunların yürekli çocuklarının dayanışmaları ile bağlantı kurabilmek için Havana'da Sergie Correrı başkanlığına bir enstitü kurulmuştur. Çeşitli ülke halkları, gerici ve çıkar birliklerinin reddeden kişi ve kuruluşlar, Havana merkezli bu enstitüyle çeşitli biçimlerde dayanışmalarını bildirerek toplumcu bilincin hiç bir biçimde yok edilemeyeceğini de göstermiş oluyorlar.

Yiğit Küba halkının direniş, bana, İspanyol İç Savaşı'nı hatırlatıyor. Yiğit Kübalılar, kurdukları akılcı ve insancıl düzenlerini koruyabilmek için muhtemel bir trajediyi ortadan kaldırmak durumundadırlar.

Yiğitlik ve direniş, benim sanatsal çalışmalarımın da merkez eksenidir. Sizlerinde aynı duyarlılıkta olduğunuzdan hiç kuşku duymuyorum ve bu nedenle Küba'da çarpan yiğit yürekleri duyabilmek önemlidir.

Sizleri, çöken sosyalizme sınır bir bölgeden, çökecek olan bir düzenin saldırısı altında yaşayan bir başka sınır ülkesinin yiğit halkıyla dayanışmaya çağırıyorum.

Sevgilerimle

Bilgesu Erenus

DOĞRUDUR

Ömrü yirmidört saatle sınırlı bir gazete haberi olmak istemiyoruz.

Kınamanın yetersiz kaldığını öğrendik yıllarla.

Çok yönlü uyarıyoruz.

Günümüz dünyasında hala var olduğunu saydığımız duyarlı insanlar bu yüzden gönül ve akıl kulağınızı vermek zorundasınız bize.

Bilim adamı, sanatçı, yayıncı, gazeteci, avukat, bizler, bize duyurulanlarla yetinemediğimiz için Şırnak'a gittik.

Görüp duyduklarımız düşünebildiklerimizi aşıyor, şaşırmayı bile unuttuk Şırnak'da.

Devlet güçleri ise şaşırmayı sürdürüyor.

Şırnak katliamı sonrası hala yaşıyan insanların bulunmasına şaşırmışlar,

"Siz nasıl sağ kalabildiniz?"

Şırnağa dön çağrısı çıkaran Emniyet müdürü kendisine "Defol Köpek" denmesine şaşıyor.

Biz şaşırmadık, hayır.

Şırnağa giriş için bekletilirken her birimiz avuç dolusu boş kovan topladık her adım başında.

İnsansız şehir Şırnak'da zengin fakir tüm evler, zehirli böceklerce sokulmuş bir çocuk yüzüydü sanki, benek kurşun delikleriyle kaplı, yüzlercesi binlercesi uykuda.

Evlerin orta katları göçmüş, perde ve avizeler her nasılsa kendini koruyor.

İnsansız şehir Şırnak' da çarşı yok artık, Züccaciyecisi, Fotoğrafçısı, marketi, eczanesi talan edilmiş, çökmüş.

Tüm devlet binaları ise sapa sağlam ayakta.

Şırnak'a giden bilim adamı, sanatçı gazeteci yayıncı, avukat bizler, şaşırırmaktan bir de şu nedenle vazgeçtik, Vietnam'da Şili'de Beyrut'da Nikaragua'da tüm insanlığın gözledikleriyle aynılaştırmıştı Şırnak'takiler.

"Siz nasıl sağ kalabildiniz?"

Şırnak katliamında resmi ölü sayısının az oluşu binlercesi bir arada sıkılan mermilerin özel dikkatiyle hiç bir ilgisi yok elbet, Newroz sonrası Kürt insanının devlete yönelik güvensizliğini sığınaklara dönüştürmesiyle ilgili.

Ve kentini terketmiş Şırnaklı tek ses olmuş soruyor çadırında,

"Bu mu kardeşlik?"

Şırnaklı talana terk etmiş her bir eşyasını, yalnızca onurunu yüklemiş sırtına, "Bir dahaki sefere çadıra çıkacağımızı kimse sanmasın" diyor ve alabildiğine kararlı.

Son derece kişisel ve asla tarafsız olmayan görüşümü aktarıyorum şu anda.

Devlet bu yöre halkına gerillalaşmaktan başka bir şans tanımamıştır.

Gerillalaşan halkı yok ederken de "Siz teröristsiniz" yaftasını asmakta sırtlarına, yargısız yargı yani..

İnsansız şehir Şırnak'da Türk bayrağı yalnızca Korucu Kürtlerin tepeden bakan evlerinde salınıyor, işgal ordusu bayrakları izlemeyi veriyor bu nedenle ve ürpertici. Bir kez daha ve hiç şaşırımadan görüp anladım ki, Devlet bu yörede yalnızca duymak istediğini duyuranları dinliyor, kendi güvenlik

güçleriyle, Kürt korucularını.. Yalnızca onların gözüyle görüp, gösterme çabasında.

Bundan sonra söyleyeceklerim ise S.O.S çağrımızla ilgili.

"Bundan sonra olacaklar?."

İnsansız Şehir Şırnak için halk ve devlet güçleri "bundan sonra olacakların" hesabındadır artık.

Bundan sonra olacaklar, halk için dağlara çıkıştır, direnmek amacıyla.

Bundan sonra olacaklar devlet güçleri için, "Tek adam sağ komamaktır", devletin kendisini burada maaşlı tetik olarak tuttuğunu bile bile.

Şırnak Emniyet Müdürünün zorunlu ve içten beyanında ip uçları var.

Şırnaktan göçertilen insanlar haklılığın verdiği başı diklikte ve tüm çaresizlikleri içinde çaresiz değil.

Şırnağın tetikçileri ise gözle görülür, elle tutulur haksızlıklarında mahcup ve her türlü çarede çaresiz görünüyorlar.

Şırnak dolaylarında kaldığımız günlerde, Bilim adamı sanatçı, gazeteci, yayıncı, avukat bizler, cana ve mala yönelik kısımların yeni kısımlar doğurduğunu gözledik, bu koşullarda bile şaşırmadığımızı beyan ederiz.

Bombalanan bir köy haberiyle yola düştüğümüzde, bir helikopterin başka bir dağ köyünü bombalayışı hemen gözlerimizin önünde oldu. 100 hanelik hıristiyan köyünden o gün bu gündür ne ses, ne bir soluk..

Cizreye getirilen bir kadının gömü hazırlığında bulunduk, kazara düşürülen bombanın dumanında boğulmuş, bir yakını soruyor, "Kazara düşen bomba, burda yatan ölünün gerçek oluşuna engel mi?"

Kadının adı: Bende. Bekleyen anlamına geliyor. Dış avludaki ölü yıkama suyunu ısıtan kazanlara beş altı yaşlarında kız çocukları çalı çırpı yetiştirip, üflüyorlardı, törensi ve suskun. Akrobaları başı dik yatırmışlardı ölüyü, her an kalkmayı bekliyordu sanki Bende. Öfke ve suskunluk duyuluyordu bu avluda, ağıt asla.

"Haklısın anlamına bir sözcük.."

Kürt halkı bizlerle Türçe konuşurken "Doğrudur" sözcüğünü çok sık kullanıyordu, "haklısın" anlamına geliyor bu sözcük.

Uyarıyorum.

Devletin bu yöreye "Doğrudur" demekten başka hiçbir çaresi kalmamıştır, mızrak çuvala sığmıyor çünkü, "Doğrudur, Haklısın"

Duyduklarıyla yetinmeyen biz bilim adamı, sanatçı gazeteci, yayıncı avukat kişiler, kişisel yorumlarımız bir yana, kaldı ki onları da açıklayacağız her fırsatta, "doğrudur" diyoruz yöre halkına ve özrün ötesinde yapılacakları, hala duyarlılığını yitirmemiş varsaydığımız bir dünya ile tartışmayı istiyoruz.

Size duyurulanlarla yetinmeyin.

Size gösterilmek istenenle yetinmeyin.

Siz Devlet değilsiniz.

Şırmak'ı görün.

Uykularınız bölünecek sizin de ve bölünmek zorunda.

Ortak raporumuzun okunmasına geçmeden önce son derece kişisel ve asla tarafsız olmayan görüşümü dile getiriyorum şimdi, Güneydoğuda Alman malı Panzerler ve onların kullanıcıları egemen olmaktan çıkmıştır, bunu açıkca gördüm. Asıl egemen olan, bir halkın köşeye sıkıştırılmış kararlılığıdır

Kürdistan'da. Can korkusu can havline dönüşmüştür. Kimseye güvenmiyor. Kendi göbeğini kesecek. Uluslararası planlarda engelleyemez bunu artık.

Ve son söz olarak bir çağrı.

Analar gelinler sevdalılar..

Üniformalar kuşandırıp şevdiklerinizi yollamayın bu haksız savaşa.

Gündüzleri öldürmeye koşullanmış,

Geceleri ölümü bekleyen sevdikleriniz için, içim yanıyor.

Yollamayın, hayır.

Siz isterseniz, Türk kadınları isterse yapabilir bunu.

SAVUNMA:

YETKİLERİN ÖTESİNDEKİ İNSAN ÖZÜNÜZE SESLENMEK İSTİYORUM

Sayın Yargıçlar Kurulu,

Hepimiz insanız, öyle sayıyoruz. İnsan hayatında ilklerin önemini hepimiz biliriz, ilk adım, ilk başlanan okul, ilk sevgi...

Bu benim sanık olarak katıldığım ilk duruşma ve böylesi bir ilkin beni düş kırıklığına uğrattığını söylemek zorundayım.

Toplumun üst üste yaşadığı çalkantı dönemlerinde, bir aydın, bir sanatçı olarak sizlerin karşısına bu denli geç çıkarılmam, bir rastlantıdır, biliyorum. Daha önceleri de içinde bulunduğum toplumun duyarlı bir kesiminin insanı olarak izlediğim başka davalarda, hukuk bilgimin çok sınırlı olmasına karşın, " Bu kadar da olur mu?" dediğim çok olmuştur, sanık olarak katıldığım bu duruşma ise korkarım ki, "Bu kadar da oluyormuş" dedirtecek bana.

Bunu şu nedenle söylüyorum Sayın Yargıçlar Kurulu, Mahkemeniz Savcılığınca hakkımda hazırlanan iddianameyi sonuna dek ve dikkatle okudum. Hukuk bilgimin çok sınırlı olmasına karşın, DGM'de yedek üye karşısına çıkarıldığımız zaman da aynı şeyi sezinlemiştim, dava dosyasının bütünü sezinlemek mümkün olmuştu o iki üç saat içerisinde ve kararı beklerken arkadaşlarıma, "Sonuç ne olursa olsun, bu dava dosyası bize yaraşmıyor" dedim.

"Yaraşmıyor" sözcüğünü, istesem de sizler için kullanamayacağımı biliyorum Sayın Yargıçlar Kurulu, ama böylesi bir

dosyanın sizler için de an azından vakit kaybı olduğunu söyleyip, kendim ve arkadaşlarım için olduğu kadar, sizler adınada üzülmeyi sürdüreceğim.

Şu anda önünüzde duran dosyanın oluşturulması için, savcılığınızca on gün hücrede tutuldum ben. Sanatçı ve insan yanımun o on günden hiç bir şikayeti yok. Çocuğumu doğururken, Tanrıya yakıştıran o büyük gücü tatmıştım ben, hücrede de hemen hemen ona eş bir duyguydu yaşadığım, o duyguyu "kendi kendimi yeniden doğurmak" diye tanımlayabilirim size. Şikayetçi olmadığımı bu nedenle söylüyorum ama, bu dosyanın oluşturulması için bize ne edil-diyse iyi edildi anlamına gelmez.

Yedek üye karşısındaki ifademde bir sözcük oyunu yaparak, kasıtlı değil ama kısıtlı koşullarda on gün tutulduğumu, on gün tek satır okuyamadığımı, tek satır yazamadığımı ve yıkanamadığımı söylemiştim. "Çağdaş bir insan olarak bun-ların ne anlama geldiğini bilmeniz gerek" diye bağlamıştım sözümü ve zapta da geçti.

Şimdi ise, bu "kısıtlı-kasıtlı" sözcük oyunundan vazgeçip kendimi düzeltiyorum Sayın Yargıçlar Kurulu. Yaşadıklarım aynı zamanda da kasıt taşıyordu çünkü.

14 Haziran 1988 sabahı Dönem Yayıncılık adına sahibi bu-lunduğum dergimizin Yazı İşleri Müdürü Felemez Ak'ın DGM'de tutuklu olarak yargılandığı duruşmasını izlemek üzere geldiğim Ankara'da, savcılığınızın emriyle gözaltına alındım.

Ben daha otobüsteyken, İstanbul'daki evimin, çevik kuvvet-lerce basılıp, oğlumun ve kocamın Emniyete götürüldüğü DAL'da alınan ifadelerim sırasında ve altını çizerek söylüyorum, kasıtlı duyuruldu bana. Bir ana için oğlunun gözaltında bulunduğunu duymak yeterince acıdır. Ana ben

oğlumdan çok, belli bir yaşı'n sahibi ve şair yürekli kocamı düşünüyordum. Bunu da olabildiğinde nötr bir sesle, "Umarım Müştak Erenus'a doğru-dürüst davranılıyordur" tümcesiyle belli ettim. Yetki ve olanaklarını kullanırken insan kalma özünü yitirmeyen görevlilerden biri, her ikisinin de iki saat sonra bırakıldığını söyleyerek, avutmak istedi beni. Kocamın ve oğlumun iki değil, yirmi saat hücrede tutulduklarını çok sonra öğrenebildim, çünkü bu iki müthiş çete üyesini sorgulamak üzere Ankara'dan yola çıkan üst düzeydeki bir görevli için bekletilmişler.

Sayın Yargıçlar Kurulu, Ceza Yasalarına bulunmayan, ülkemizde ise uzun bir zamandır neredeyse gelenekselleşen, "bu aile boyu cezalandırma isteğine" kimler dur diyecek?

Kasıtlı değil sözcüğünü, Türk polisinin bana uyguladığı iki yaratıcılık gösterisi yüzünden de geri alıyorum sayın Yargıçlar Kurulu.

Görevleri sırasında insan özlerini yitiren kimi görevlilerin nöbetinde tualete gitmeyi uzun saatler ertelemeyi öğrendiğim günlerdi. Gece yarıları on dakikada bir, hücre deliğini gürültüyle açarak bakan ve "Kimsin?" diye kabaca soran kişilere, uykudan uyanıp on dakika da bir adımı tekrarladığım günler... O kaba seslere karşı adımı yinelerken, hayatımda ilk kez bu denli onur duyuyordum adımla. Yeterince alkış ve övgü almış bir sanatçı olarak, rahatlıkla yapabiliyorum bu karşılaştırmayı.

Kastı anlatıyorum şimdi, ifademin alındığı gece yarılarında birinde, insan özünü yitirenlerden biri, daktilo başındaki görevliyi, "Sor,sor kasetini sor. Sor,sor Fransa'da kimin evinde kalmış onu sor, Paris'teki konserine Fransızlar gelmiş mi onu sor" diye sürekli kışkırtıyor, sonra da "Bunlar enternasyonalisttir, anlaşmaları için birbirlerinin dilini anlamalarına gerek yok"

gibilerinden açıklamalar yapıyordu. Yaratıcılık gösterisine geçiyorum şimdi de. Aynı görevli uygun bir boşluktan yararlanarak, "kocanız" diye başlattığı cümlesini hemen ardından gelen "cenaze" sözcüğüne bağlayarak, bitirmeyi bir uzun süre erteledi. Benim gözlerimdeki endişeyi görüp, yeterince rahatladıktan sonra bitirebildi cümlesini. "Kocanız Behiçe Boran'ın cenazesine katılmış."

Bu görevlinin yaratıcılık gösterisi, acemi korku filmleri berzeri de olsa, cenaze sözcüğünün özenle seçip, gecenin ortasına fırlatılmasıdır Sayın yargıçlar Kurulu. Çünkü nötr bir sesle de olsa, kocamın sağlığıyla ilgili endişelerimin olduğunu belli etmiştim daha önce. Bu anı yaşamak, onun daktilo başındaki görevliyi daha fazla kışkırtamayacağını anlattı bana ve ifadem sırasında kendisinin sürekli müdahale etmesini, "Ben ifademi verirken aynı zamanda da sizin sorularınızı yanıtlamak zorunda mıyım?" şeklinde belirttim, telaşlandı, "Yoo, hayır benimle bir ilgisi yok" dedi ve o gece bir daha gözükmedi.

Güç koşullardaki insana karşı kullanacağı sözcükleri kasıtlı seçin ve yetkisi dışında müdahale eden bu görevliden başka, Türk polisinin yaratacılığına ikinci örnek de, bir hücre görevlisine ait.

Tuvalete gitme isteğim çok sonra, hücre deliğinden uzanan bir elle yanıtladı. El, açık avcunun içinde, loş ışıktaki kuru kafa görünümünü veren bir şey uzatıyordu. Bu ne dedim, "gözünü bağlayacaksın" diye yanıtladı elin sahibi. Anlaşılan benim ihtiyaç isteğimle, hücre deliğinin sürgüsünün açılması arasında geçen zamanda, beyaz üstüne siyah desenli kirli paçavrayı, kuru kafa heykelciğine dönüştürmesi, bu amatör heykeltıraşın bir hayli zamanını almıştı ve yaşanan o koşullar içinde de hiç başarısız değil. Yapabileceğim tek şeyi yaptım ben. ve onun nöbeti bitene dek tuvalete gitmekten vazgeçtim.

Bu sıraladıklarım başkalarının yaşadığı büyük acıların yanısıra ufak tefek kalabilir sayın Yargıçlar Kurulu, ama bunlar aynı zamanda da acımasız bir mekanizmanın nasıl işlediğine dair çok önemli ipuçları.

Yineliyorum, yaşadığım bu küçük olaylar direncimi biletti, ancak kasıtlıydı. Kapatıldığım yer bir deliller evi ya da bir engizisyon mahkemesi hücresi değilse eğer, çağdaş dünyanın bunların ne anlama geldiğini bilmesi gerek.

Şimdi, genel bir suç duyurusunda bulumama izin verin. Benim sorgu yargıcı karşısındaki ruh halimden yola çıkarak yapacağım bu suç duyurusunu. Bir ülkenin yurttaşına "Duyduğum ve okuduklarımla karşılaştırdığımda, bana yapılanlar da bir şey mi" dedirten bir zihniyet, belki o ülkeyi yönetenler adına bir başarıdır ama, yüz karası bir başarıdır ve tüm insanlığa yönelik tarihsel bir suçtur aynı zamanda.

Bana yaşatılan kısıtlı koşullara gelince, bunlar insan olarak becerilerimi arttırdı, bazı eşyaların çok amaçlı kullanabileceğini öğrendim. Tüm özel eşyalarım gibi, tarağım da ilk günlerde emanete alındığından, nasılsa alınmamış iki küçük tokayı, iki dişli tarak yapıp saçlarımı taradım. Devlet arşivinin videosunda sosyalist bir insan olma özenindeki biri olarak, güç koşullara karşı kendime özenmem gerekirdi. Doğrusu ya, yalnızca düşünsel değil, görüntüsel çözülmeyi de yakıştıramıyordum kendime ve o koşullarda bizi görüntüleyen videonun en çok da böylesi bir kasıt taşıdığından hiç kuşku yok.

Becerilerimin arttığını anlatıyorum Sayın Yargıçlar Kurulu, size basit gelebilir, günlerce sonra verilen diş fırçamın sapıyla yoğurt yedim ben ve normal koşullarda yapmayacağım bir şeydi, bütün hücrelere yudumlanmak üzere uzatılan plastik su şişesine ağzımı dayadığımda, benimle aynı koşulları paylaşan bu kişilerle birbirimize mikrop değil, yalnızca direnç ve umud

geçirebiliriz diye düşünüyordum.

Değerli Yargıçlar, insan derinindeki o özü, giydirildiği üniforma ve getirildiği makama karşın yitirmeyebilir, sanatçı olduğum için, insandan yana umudumu her zaman diri tuttuğum için, bütün kuramların ötesinde böyle düşünüyorum ben. İnsan özünü yitirenler olduğu kadar, yitirmeyen görevliler de gördüm ve en çok da onları dillendirmekten ürküyorum, çünkü her an herşey olabilir duygusu veren bu kaba ve genel mekanizma, ellerine geçirdiklerine tutsak muamelesi yapan, suçları kanıtlanmamış kişilere suçluymuşçasına davranan, kaldı ki suçluların da hakları vardır ve suç kavramı çok çeşitli nedenlerle görecelidir, evet bu kaba ve genel mekanizma, herşeye karşın kendini ve özünü korumaya çalışan bu az sayıda görevli insanı da öğütebilir, onları dillendirmekten bu nedenle korkuyorum işte.

Şimdi yeniden beni sanık sırasında tutan önünüzdeki dosyaya dönüyorum, Sayın Yargıçlar Kurulu.

Hukuk bilgimin sınırlı olduğunu söylemiştim, bu yüzden de bu sınırlı bilgimi değil duygularımı aktarıyorum. Dosyayı inceleyen delil avcılarının benim evimde zaptettikleri, zaptetme sözcüğü bana ait değil Sayın Yargıçlar Kurulu, dosyada geçtiğine göre santrım bir hayli resmi bir sözcük, evimde zaptedildiği söylenen belgeler arasında bir kaç tanesi çok ilgimi çekti. Devletin laboratuvarına, devletin sahnesinde oynanan oyununun bir basın açıklaması da getirilmişti, fotokopi halinde, tam dokuz tane ve dokuzu da aynı. Önünüzdeki dosyada kayıtlara geçtiğine göre, örgüt dökümanı muamalesi görmekte, böyle düşünüyorum. Kocam Müştak Erenus'a ait Broy dergilerinin de tümü alınmış delil dosyasına. Dergi adı da olsa, örgütümüzün kodu olabilir, öyle ya, ilk bakışta "bre oy aman" dediği belli olmuyor çünkü. Bir başka dergi bürosunu basarak elde ettikleri,

gaspette sözcüğüne alıştıramıyorum kendimi, onlar da önümdeki dosyada ve benim evimde bulunmuşçasına yer almakta.

Beni karşınızda sanık sırasına oturtan suç delilleri arasında, üç yıl önce İstanbul Festivali'nde oynamış Halide adlı oyunum da var ve DAL'da gece yarları ifadem alınırken, öteki zaptedilenlerle birlikte gösterildi bana. O oyunumun finalinde Halide, padişaha karşı çıkışını ve Kuvvayi Milliyecilere katılışını gözardı eden ve onu yalnızca bir yanıyla damgalamak isteyen Cumhuriyet burjuvasine sorar, "Evet, ben mandacı Halide, ya sizler, sizler kimsiniz peki?" Halide Edip Adıvar bu kırgınlık sorusuyla, ölümünden çok sonra neden dosya halinde DAL'da olduğuna şaşmamıştır ama, ben doğrusu hala şaşıyorum.

Aynı dosyada deliller listesinde, örgütümüzün Fransa kanadına ait olması muhtemel, Paris şehir haritası da var, Yabancı olduğum bu ülkede konuk kaldığım evi ve oyunumun oynandığı Theatre à Vénir'i kolayca bulabilmek için bir tane de ben edinmiştim o haritadan, yani normal olarak her turistin başına gelir.

Evimden zaptedilen delilleri daha fazla saymayacağım Sayın Yargıçlar Kurulu, insan hayatıyla doğrudan ilintili bu şeylerin, bu denli komik olmaması gerektiğini ben de biliyorum. Bir de kötü polisi oynayanların ne denli kötü oyuncular olduklarını düşünmüştüm DAL'da ve tiyatro yazarı olduğum için, "Bu'nlara polis rolü bile verilmemeli diyordum, bir kara mizahda belki..

Sayın Yargıçlar Kurulu, DAL'ın D'sinin delil anlamına geldiğini sanıyordum ben, oysa "derin" sözcüğünden gelmekteymiş ya "sığ" olsa neler olurdu kimbilir diye düşünmeyi engelleyemiyorum ve delil dökümünü bir yana bırakın suçlandığım konulara geçiyorum.

DAL'da arkadaşlarımla yüzleştirilirken de söyledim ama zapta geçilmedi. Yazı İşleri Müdürümüz Orhan Gökdemir'i azmettirmektir birinci suçum. Yüzleştirmede "Yazı İşleri Müdürümüz Orhan Gökdemir'in bu sözcüğü kullanabilmesi için", olaki çok genç arkadaşımızdır, hukuk ve polis diline alışkın değildir, "azmettirme sözcüğünün anlamını bilmiyor olabilir" demiştim. Çünkü bu sözcüğün benim kişiliğimle yakından uzaktan bir ilişkisi yoktu. "Ya da" dedim, yüzleştirmede, "Kendisine böyle söylemesi için büyük baskı yapıldı."

Yüzleştirildiğimiz sırada gördüm ve sevindim, yazı işleri müdürümüz genç yaşına karşın bu resmi sözcüğün anlamını biliyordu ve ifadesine konması kendi istenci dışıydı ve polisteki ilk ifadesi dışında alınan öteki ifadelerinde azmettirme eyleminin olmadığını defalarca yinelemişti. Bu durum çıkarıldığımız yedek üye katında da yeterince aydınlık kazanmış olmalı ki, basın suçlarında azmettirme suçu işlenemeyeceği bilinmesine karşın, yılan hikayesine dönen bu suçlama düştü. Geriye dergimizin sekizinci sayısında Duvar Yanıtları-3 genel başlığıyla yayımlanan yazımda suç olan bir fiili övmek kalıyor. Yedek üyeye de söyledim, Sayın Yargıçlar Kurulu, suç olan fiil değil, yürekli bir bilim adamını övdüm bu yazımda. Bilimsel ahlaktan ödün vermediği için, ömrünün ve bilimsel araştırmalarının on yılını hapis hanelere veren İsmail Beşikçi idi övdüğüm. Bunu her zaman yaptım ve yapacağım. Bilimsel özgürlüğün olmadığı bir ülkede bu yolda direnen bir bilim adamını övmek, halkı kanunsuzluğa, kanuna itaatsizliğe zorlamaksa, bundan da kaçınmayacağımı bilmenizi isterim. Bu konuda değerli avukatlarımın hukuk bilgisine gereksinimim var ve bu konuyu onlara bırakıyorum, ben duygu ve gözlemlerimi aktarmayı sürdüreceğim.

DAL'ın D'sinin derin anlamına geldiğini yeni öğrendiğimi

söylemiştim, Sayın Yargıçlar Kurulu, şimdi şöylesi bir kuşku içindeyim, acaba derinden hemen sonra gelen, A'da, araştırma değil, acıları mı anlatıyor? L'nin laboratuvar olduğu kesin. Derin Acılar Laboratuvarı.

Değerli Yargıçlar, Derin Acılar Laboratuvarı'nın bizden başka konukları da oluyordu ve devlete karşı suç işledikleri için DGM'ye çıkarılmak üzere kapatılmışlardı hücrelere, tıpkı bizim gibi. Kimdi bunlar? Yanıtı 'bizim durumumuzu da aydınlatacağı için, bence çok önemli.

Bir, Kartal Demirağ'ın suikast girişimini başarısız bularak Antalya'nın Demirtaş köyünden, eline ekmek bıçağını alarak Başbakan Özal'ı öldürmek kasdıyla yola çıkıp, TBMM bahçesinde yakalanan, 26 yaşında ama yedi yaş zekasında Mustafa... Öylesine onurlu bir yedi yaş taşıyordu ki bu Mustafa, gözlerinin bağlanmasını protesto için, kendisine polislerce verilen ekmeği reddedebiliyordu. "Neden bağlıyorsunuz kaçmayacağım ki" diyordu sürekli. İşsizdi, yirmialtı yaşında olup hala babasının eline bakmaktan utançlıydı ve Başbakan Özal'ı öldürmekten başka bir çıkar yol bırakmıyordu zekasının azlığı, onuru ise sıradan bir insan ortalamasının çok üstünde. Yıllarca zavallı bir ekonomi-politika gereği yönetimce göz yumulup, geriden geriye, zaman zamanda açıkça desteklenen, danışıklı döğüş hayali ihracatçıları kol gezdiği bir ülkede, danışıklı döğüş olduğu kesin, çünkü yönetimin artık ayağına dolandığı bir anda, yine aynı yönetimce afiş edildiler, böylesi bir ülkede, zeka azı Mustafa kendisini gözü bağlı götürüp getiren polislere, her defasında aynı soruyu soruyordu. "Hırsızlık yapsaydım daha mı iyiydi ağbiler?"

Bu açıdan bakıldığında hırsızlık yapmayı onuruna yediremeyen, eli ekmek bıçaklı zeka gerisi bir Mustafa devlete karşı suç işlediği zannıyla Derin Acılar Labaratuarı'nda tutuluyordu.

Devlete karşı suç işleyenlerden biri de, bir fotokopicide yakalanmıştı. Yasal bir dergiden fotokopi yaptırırken. O gencin sesinden anlıyordum çok genç olduğunu, geceler boyu kolları uyuşturmuştu, doktor istedi, laboratuvar işlemleri bitmesine karşın DGM'ye çıkarılması geciktiriliyordu. Çünkü laboratuvar işlemlerinin gencin sağlığında vücuda getirdiği bozuklukların bir ölçüde giderilmesi gerekti. Bir görevlinin, nöbet değişiminde, "Sen hala burda mısın?" dediğini duydum o gence, "Çabuk toparlanmaya bak aslanım, kimseye bir şey olacağından değil, olan gene sana olur."

Derin Acılar Laboratuvarında bana ulaşan üçüncü tür sesin sahibi iki kişiydi, bir askerliğini yapan, öteki Türkkuşu bröveli iki amcaoğlu çocuk. Çocuk sözcüğüne ciddiyetsizi de ekleyebilirim. Çünkü silahlarla oynayan bir dünya, silahlarla oynamak istemişlerdi onlar da. Amcaoğullarından askerlik yapan, kirli çantasına bayram armağanı gibi iki üç bomba atıp, kışlasından izinli evinin yolunu tutmuştu, arkadaşlarına hava atmadan, yakalanmışlar.. Bu iki çocuğun zaten az miktardaki paraları da emanete alındığından, devlet azığından yoksun bırakıldığımız bir cumartesi-pazar günü, aklıktan uyuyamadıklarını biliyorum.

Derin Acılar Laboratuvarı'nın bir başka konluğu daha vardı, barda çıkan bir kavgada üzerinde silah yakalanan genel, yaygın bir deyişle, bir hayat kadını.

Duyabildiklerim bu kadar.

Kapatıldığım Derin Araştırma laboratuvarının ne menem bir yer olduğunu anlamaya çalışıyorum Sayın Yargıçlar Kurulu ve sanırım bu ülkenin bir yurttaşı olarak bu benim hakkım.

DAL adlı bu devlet kuruluşundan çeşitli yıllarda çeşitli cenazeler çıktı, evet bu cenaze sözcüğünü tıpkı bana karşı kullanan o görevliye uyar biçimde kullanıyorum ben de, tek farkla içim yanarak, bu yüzden de üsteliyorum, bu kuruluştan çeşitli

yıllarda intihar raporlu, ya da böylesi bir rapora gerek bile duyulmayan, isimsiz cenazeler çıktı.

Benim kaldığım on gün içerisinde, hücre komşularımı anlatmam, bizim durumumuzu da aydınlığa çıkaracak diyordum.. Devlete karşı işlenmiş bu müthiş suçların failleriyle birlikte Toplumsal Kurtuluş çalışanları olarak bizde vardık, evet. Yasal dergimizin üyelerine günlerce örgüt muamelesi yapıldı. Azmettirmeyle suçlandığımız yazı işleri müdürümüz, bucak bucak kaçırıldı bizden, DGM dönüşleri ayrı ekip otosuna konuyordu, taksiden bozma bir oto, bir birimizle özellikle yazı işleri müdürümüzle konuşup işaretleşmememiz için, aramızda hep birer görevli bulunuyordu. Öteki konukların akibetlerini bilmiyorum, ama bizlerin gözaltına alınışımızdaki örgüt planları tutmadı ve şu anda basın suçu işlemiş olmak iddiası ile karşınızdayız.

Bütün bunları yanıt bulamadığım şu iki soru için sıraladım.

Yayın yoluyla basın suçu işlediğim iddiasıyla önünüze getirildiğimize göre, ki bu iddianeme de artık yalnızca bunu söyleyebiliyor, Devletin Derin Araştırma Laboratuvarında işimiz neydi bizim? Yalnız bizim değil, zeka geriliğini ve onuru aynı anda temsil eden, eli bıçaklı Mustafa'nın işi neydi, fotokopi yaptıran gencin, bombalarla oynamak isteyen o iki çocuğun, hayat kadınının işi?

Bu sorunun yanıtı tıp dilinde ne yazık ki en azından parano-yadır. Sayın Yargıçlar Kurulu ve devlet kuruluşu böylesi bir parano-yaya tutulduğundan, sonuç çok daha acıklı ve yaygın oluyor.

Aynı kuruluştan çeşitli yıllarda çıkan cenazeleri de unutmadan yineliyorum. DAL'ın ne menem bir kuruluş olması, bu ülkede yaşananların yanısıra, yaşanacak çok acı başka şeylerin işaretidir ve bu ülkede yurttaşlar açısından işlerin yolunda git-

mediğine en açık, en derin delil, bu laboratuvarının bizzat kendisidir.

DAL böylesi bir paranoyadan hızla kurtulmak zorunda; yoksa, sanatçı sezgimle uyarmama izin verin, bu laboratuvar-daki araştırmalarında, bulabilecekleri tek şey vardır; o da, kendi vatandaşlarının biriken kini ve öfkesi.

DAL'da duyup yaşadıklarım, bu ülkede yapıtlarıyla onuru ve yaratıcılığı, bilimselliği ve çalışkanlığı temsil eden bizlerin orada, o deliler evinde ne işi vardı diye sorma hakkı veriyor bana. Bu konuda hem kendi hem de arkadaşlarım adına alçak gönüllü olamadığım için özür dilerim, alçak gönüllülük bizim doğal halimizdir oysa.

Yinelemek zorundayım, bizler yazan, söyleyen düşünce ve güzellik üreten kişileriz Sayın Yargıçlar Kurulu. Ben kendi adıma, burda sizlerin önünde dile getirdiğim her şeyi bir şarkımda, bir oyunumda, bir romanımda mutlaka kullanacağım, yaşadıklarım beni buna zorluyor çünkü ve bu tür yapıtların mahkeme dosyalarından, zabıtlardan çok daha kalıcı olduğunu biliyorum.

Şimdi izninizle, kafamı kurcalayan son soruma geçerek bitireceğim sözlerimi.

Sayın Yargıçlar Kurulu, on gün arkadaşlarımla birlikte aynı koşullarda tutulan biri olarak neden bırakıldım ve neden arkadaşlarım tutuklu?

Deneysizliğimi ve ilk kez böylesi bir duruşmaya çıktığımı söylemişim.

Yalnız bu nedenle bile, bu sorunun yanıtını alabilmem bence çok önemli.

Yedek üyenizin benim hakkımdaki "derhal bırakılma" emrinde, "ikametgahı belli "biri olduğum yazıyor. Arkadaşlarımla

hangisi köprü altında yatıyorlar acaba? Kaldı ki yazı işleri müdürümüz zaten devlete kayıtlı bir, DAL'a getirilmeden önce Isparta'da askerliğini yapıyordu. Kaldı ki, Yalçın Küçük'ün başı darda olan herkese açık ikametgahı benimkinden çok daha belli. Acaba onlar da İlhan Akalın ve Hüsnü Öndül arkadaşlarım gibi, yedek üye karşısında yıkanma isteklerini benim kadar cesurca savunamadılar mı?

Komikleştirme çabasında değilim sayın Yargıçlar Kurulu, bütün bu söylediklerimin insan hayatı pahasına olduğunu, kendi hayatımla olan doğrudan ilintisini çok iyi biliyorum. Ben burada, yalnızca hakkımızda açılan bu davanın mantığını ve nasıl sonuçlanabileceğini çözmeye çalışıyorum, inanın...

Deneysizliğim, gözaltına alınmam kadar, bırakılmamın da keyfi olduğunu anlamama engel değil ve bundan da çok rahatsız oluyorum, kendi adıma değil bu rahatsızlık ya da kendim kadar, hukuk devleti olduğu söylenen bu ülkede yaşayan tüm insanlar adına.

DAL'da yaşadığım on günü sanatçı kişiliğimdeki olumlu etkilerini söylemiştim,, üstelik "Madem ki bu ülkede birileri bunları yaşıyor, benim de yaşamamdan doğal ne olabilir"diyordum. Ne var ki, arkadaşlarımla tutuklanıp, benim bırakıldığımı anladığımda, on gündür bilenen moralim ve gücüm birden uçup gitti sanki, ağlamaya başladım, çok insan, çok görevli gördü ağladığımı gizlemiyorum.

Bu son sözlerim, tutanaklarla dosyalarla ilintili değildir. Sayın Yargıçlar Kurulu, yalnızca insan ilişkileriyle ilintilidir.

Elimde çantam ve gözyaşlarımla DGM'yi terkedecekken, bizler kadar on gündür parmaklıkların ötesinde ve bizler kadar güç koşullarda kendilerini özgür sanarak, bizim koşullarımızı yaşayan görevlilerden biri, DGM Savcı Yardımcısının beni görmek istediğini söyledi.

Mahkemeniz Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun'un yaratılan sert imajının yanısıra, ülke sanatçılarıyla bu koşullarda karşılaşmamayı isteyen bir yüreği de var, bunu ifadem alınırken de sevinerek gözlemiştim ve dürüst bir insan olduğum için bu sevincimi burda da yineliyorum. Hatta Sayın Savcı Yardımcısının, "Keşke başka koşullarda karşılaşmış olsaydık" tümcesini . Bizler Türkiye'nin önemli beyinleriyiz. Kolay yitmeyiz, bir gün başka koşullarda karşılaşabiliriz diye karşılamak istedim, Sayın Savcı Yardımcısı, "Sizin çevreniz bizi dışlıyor" diye inançsızlığını belirtmişti.

Salıverildiğim gün, Savcı Yardımcısının beni görmek istediği, DGM karakolu komiserinin odasına alındım. Aynı insancılığıyla Savcı Yardımcısı ağlamamamı istedi benden, ağlama nedemini açıklayınca da bir meslek şakası yapmaktan kendini alamadı. "Madem o kadar üzülüyorsunuz sizi yeniden atarız içeri..."

O zaman ağlamam birden kesildi, içeriye yeniden atılmaktan korktuğum için değil, bizler bu ülkenin hapishanelerini de seviyoruz çünkü, sayın Savcı Yardımcısına da söyledim bunu ve şunları ekleyerek.

"Az önce ifademde de zapta geçti, bizler solcu kişiler, Türkiye'nin bir gerçeğiyiz ve sağa tahammül gösteriyoruz, lütfen sağ da bize tahammül etmesini bilsin."

Sayın Savcı Yardımcısının bu sözlerimi karşılayışı çok ilginç, Sayın Yargıçlar Kurulu, sözlerimi bitirmeden önce lütfen dikkatinizi diliyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Savcı Yardımcısı, "Biz size tahammül gösteriyoruz" diyordu. Ve ben beklemediğim böylesi bir acık yüreklilik karşısında gerçekten çok şaşırdım", Aaaa" sözcüğü çıktı ağızımdan çaresiz", "Ben sizi kastetmemiştim" diyebildim yalnızca.

Sayın Yargıçlar Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti Savcı Yardımcısı ve şu anda önünüzdeki dosyayı hazırlayan kişi, DGM karakol komiserinin de bulunduğu odada, "sağ" dendiğinde, "biz" diye başlatabiliyordu cümlesini, Az önce dikkatinizi bu yüzden diledim.

Karakol görevlisini, amirine karşı tanık olarak göstermiyorum, bu denli deneyimsiz değilim, suç duyurusunda da bulunmuyorum, Çünkü giydirildiği üniforma ve getirildiği makama karşın, insanın derinindeki özden umudumu kesmediğimi daha önce söylemiştim. Ülkü Coşkun'un yaratılan sert imajının ötesindeki insancılığının tanık olmasını diliyorum bu anlattıklarına.

Hem de bunu az sonra anlatacaklarıma karşın, bile bile yapıyorum.

Savcı Yardımcısıyla bundan sonraki konuşmalarımız, onun DGM karakolunda derhal kendi mekanını yaratmasıyla ve bu mekanı ardına geçip, imajına uyar biçimde görüntü vererek, bana da salıverilen ama dönmesi her an mümkün bir suçlu olarak bakmasıyla noktalandı.

Bütün bu anlattıklararımdan sonra, "sağ" denince, "biz" deme taraflılığını gösteren bir Savcı Yardımcısının hakkımızda hazırladığı iddianameyi tümenden reddetmek zorundayım, Sayın Yargıçlar Kurulu.

Bu ülkede her şeye karşın adaletli uygulama çabasında olanlara güvenimi yinelemekle birlikte, böylesi bir iddianamenin sizlerin gerçeğe ulaşmasını engelleyeceği kuşkusundayım ve sizlere gerçekten sabırlar diliyorum.

Makam, Üniforma ve yetkilerin ötesindeki insan özünüze seslenerek bitiriyorum sözlerimi.

Dünyanın geleceğini, halkların kardeşliğinde, Türkiye'nin

güzel geleceğini de sosyalizmde görüyorum ve bu güzel geleceğin onur ve sevincini, insanum diyen herkesle ve daha şimdiden paylaşmak istiyorum, çünkü bu güzel gelecek belki geciktirilebilir ama asla engellenemez.

Saygılarımla

Bilgesu Erenus

ÖZGEÇMİŞ

13.8.1943 Bilecik-Gölpazarında doğdu. Kadıköy Kız koleji-ni bitirdi.

1961 Bir süre hukuk Fakültesi ve İstanbul Belediyesi konservatuarında öğrenim gördü. Radyo çocuk saatinde çalıştı, Varlık'ta öyküleri yayınlandı.

1965 TRT İstanbul Radyosunda metin yazarı ve prodüktör olarak çalışmaya başladı.

1971 İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünü bitirdi.

1973 İlk oyunu El Kapısı Ankara Sanat tiyatrosunda Rutkay Aziz yönetiminde sahnelendi.

Aynı yıl Yarım İstanbulu mesken mi tuttun, Mikrofondaki Gençlik, Yitirenler Bulanlar gibi çeşitli diziler gerçekleştirdiği TRT'den ayrıldı.

1976 Ortak oyunu Dostlar tiyatrosunda Macit Koper yönetiminde sahnelendi.

1977 Nereye Payidar müzikli oyunu Ankara Sanat Tiyatrosunda, Rutkay Aziz Yönetimi ve Timur Selçuk'un müzikleriyle sahnelendi.

1978 İkili oyun, Macit Koper yönetiminde Dostlar tiyatrosunca oynandı. Aynı yıl Avni Dilligil En iyi tiyatro yazarı ödülünü aldı.

1979 Dünya çocuk yılı nedeniyle yazdığı Aklımda oyunu Milliyet Sanat Dergisinin düzenlediği yarışmada birinci seçildi. Aynı yıl ikili Oyun'u lehçeye çevrilerek Polanya'da Dialog dergisinde basıldı.

1981 El Kapısı yeniden gözden geçirilmiş haliyle, Berlin'de

Krsuzberg Türk Halk Sahnesinde Yüksel Topçugürler yönetiminde sahnelendi.

1982 Kelaynaklar adlı Müzikli oyunu Mehmet Akan yönetiminde ve Tarık Öcal'ın müzikleriyle İstanbul Sanat Etkinliklerince sahnelendi.

1983 İkili Oyun Almancaya çevrilerek, Alman Devlet tiyatrosuna bağlı Kiel Actor Studio'da sahnelendi.

1983 Güneyli Bayan Adlı oyunu Ankara Sanat Tiyatrosu'nda Rutkay Aziz yönetiminde sahnelendi.

1984 Misafir adlı oyunu Ankara Sanat Tiyatrosu'nda Mehmet Akan yönetiminde oynandı.

1985 Misafir Oyunu İstanbul Belediyesi Şehir tiyatrolarında Nurhan Karadağ yönetiminde sahnelendi. Misafir, bu tarihten itibaren, Adana Devlet Tiyatrosu, Diyarbakır Devlet Tiyatrosu, Bursa Devlet Tiyatrosu, Bulancak Sanat Tiyatrosu, Yarı açık Cezai, Polis Akademisi tiyatrolarında ard arda sahnelenirken Avrupa'nın çeşitli kentlerinde ve Avusturalya'da oynandı.

1986 Halide adlı oyunu Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosunda Rutkay Aziz yönetiminde oynandı ve İstanbul tiyatro festivaline katıldı.

1987 555K adlı oyunu Metropol Tiyatro Birimi'nde Yücel Çelikler yönetiminde oynandı.

1988 Misafir oyunu Fransızca'ya çevrilerek, Işıl Kasapoğlu yönetiminde Paris'de Theatre A Venir'de oynandı. Fransa'nın çeşitli kentlerine turneler düzenleyen oyun başta Le Monde olmak üzere Fransız basınından olumlu eleştiriler aldı.

1989 Misafir, theatre A Venir oyuncularıyla İstanbul Festivaline Fransız prodüksiyonu olarak katıldı.

Bilgesu Erenus 1980 sonrası tiyatro ve senaryo çalışmaları

dışında kitlelerle bağı, Aydınlar Bildirgesi, Ekin A.Ş. etkinlikleri ve 1987 deki "Merhaba 1 Mayıs" salon toplantısı ve Toplumsal Kurtuluş Dergisi çalışmalarında yer alarak geliştirmiş, müzik çalışmalarını ise, açlık grevleri, hapishane önlereinden başlayarak, Güneydoğu gezileri ve kitleseel gecelerle yoğunlaştırmıştır. Hiç Kürtçe bilmediğı halde bir yasağı kırmak adına 1988'den bu yana Kürtçe şarkılar söylemektedir. Konser sonrası ya da yazılarından dolayı çeşitli sürelerle ve sıkça gözaltına alınmıştır. Paşabahçe işçileriyle dayanıştığı ve Newroz sonrası olaylarını protesto ettiğı için de bir süre göz altında tutulmuştur.

Dünya Halklarının Kardeşliğini vurgulayan müzik çalışmalarını iki kaset halinde toplayan Bilgesu Erenus arkadaşlarıyla birlikte Küba Dostları girişimini başlatarak, bu konuda da çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.

Tiyatro yazarı olarak her yıl 27 Mart Dünya Tiyatrolar gününde Devlet ve Şehir tiyatroları arşivine toplumsal nitelikteki yeni oyunlarını bir kutlama yazısıyla birlikte yollamayı gelenek haline getiren Bilgesu Erenus'un bu oyunları şöyle sıralanabilir.

Havuç Ya Da Sopa- Yeşilköy Köylülerine Dışkı Yedirme Olayı-

Altıncı Gün- Aselsan İşçilerinin Açlık Grevi

Arka Bahçe- Amerika'nın Arka Bahçesini Doğu Blokuna Dek Yayıması

Acılar Şenliği- Son Yirmi Yılın Hesaplaşması

- İnsan Aklını Koruma Enstitüsü- Körfez Savaşı Ve Sığınmacılar

İkibin Yılına İki Bir- Sovyet Sosyalizminin Çökertilış Sonrası Dünya

Demokrasi ve çok seslilik iddiasındaki bir hükümetin kültür politikasını sınamak adına, ilk kez bu yıl Devlet ve Şehir tiyatrolarına oynanma isteğiyle başvuran Bilgesu Erenus'un oyunları, Tarık Buğra ve Hilmi Yavuz'un başkanlık yaptığı kurullarca reddedilmiştir.

Kaside, İkili Oyun, Güneyli Bayan, 555 K, Arka Bahçe, Acılar Şenliği oyunları kitap haline getirilen Bilgesu Erenus'un ayrıca senaryo çalışmaları da vardır. Bir Tren yolculuğu adlı senaryosu Tunca Yönder, ikili oyunlar ve Devlerin ölümü ise İrfan Tözüm tarafından filme alınmıştır.

... İç dünyasında dış dünyasını, dış dünyasında da iç dünyasını, içli-dışlı dünyasıyla da akan toprakta geleceği yakalayan Devrimci Aydın bir sanatçının kaleminden çıkan yazılarla, bu kitapta, yüreğinizle düşünüp, beyninizde bilincinizle hissetmeyi şaşarak öğrenecek, yüreğinizde, beyninizde düşünceyle duygunun muazzam bir bütünlüğünü göreceksiniz..

MUSTAFA GÖKSOY, 1992